

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Nieuwjaar — Oudejaarsavond.

De eerste dag des jaars, de nieuwjaarsdag, heeft altijd zeer veel aantrekkelijks, tevens iets waardigs.

Al weder een rustplaats op den weg des levens, waar de wandelaar vriendelijk genoodigd wordt een wijle te toeven, en rustig neêrzittende, lieflijk gedwongen wordt een blik achterwaarts, voorwaarts en opwaarts te vestigen. Een deel der reize is volbracht en juist dáarom de rust zoekt. Niet te genieten alsof thans een andere gestalte was gevaren in alles wat ons omringt, wat tot heden door ons werd verricht, of wat op onze kracht rekende, maar om uit de genoten rust kracht te ontvangen, moed te erlangen en levenslust te zien toegevoegd; om in staat te zijn, straks met vernieuwden ijver den weg te vervolgen. Is in het afgelopen jaar de trouw onzes Gods gebleken, dan stemt dit tot ootmoedigen dank, en geve gereede aanleiding verder onze verwachting te zetten op den Heere des hemels en der aarde.

Hebben wij gesproken van nieuwjaarsdag, dan weten wij dat vooraf gaat de sluiting des jaars, oudejaarsavond genoemd. Deze feestavond heeft zijn eigenaardig karakter en gevoel, en is zeer geschikt om tot nadenken te stemmen. Hij gaat wel den nieuwjaarsmorgen vooraf, maar vormt met dezen een schoon geheel. Schuldbelijdenis en ootmoedige dankbetuiging gaan voorop, maar worden op den voet gevolgd door het vertrouwen op Gods beloften, waardoor een kloekmoedig voortgaan geboren wordt. Zoo valt het oude met het nieuwe samen, opdat de reiziger zich verkwikke en bemoedige en voortga onder de leiding van Gods genade en de nooit geleedigde bron van heil en troost, welke vloeit uit den naam Jezus, die gisteren is, heden en in eeuwigheid. Alzoo zij ook dit jaar een jaar van voortgaan in de vreeze des Heeren. Hij doe verzoening over onze zonden en geve ons een vasten blik in het eeuwig welbehagen, waarom ook wij zijn mogen die wij zijn.

SCHAAFSMA.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

1 Januari. *Israel het volk Gods. Mozes.*

Exodus 1, 2.

Te leeren: Handelingen 7:17, Ps. 105:5.

Nazang Ps. 105:14.

Tusschen het laatste vers van het boek genaamd Genesis en het eerste vers van dit hoofdstuk ligt een tijdvak van plus minus 130 jaren. De Schrift zwijgt over den tijd van Jozefs dood tot Mozes' geboorte nagenoeg geheel. Was het onmogelijk dat het huis van Jakob zich voldoende kon uitzetten in het bewoonde land Kanaän, God de Heere leidde het langs een zeer wonderlijken en donkeren weg, door den hongersnood gedreven, naar een land, waarin het verrassend Gods leidingen en trouw zoude ondervinden, omdat het blijken zoude in het land Gosen niet alleen ruimte te vinden om tot een volk te worden, maar ook beter beschut te zijn tegen vermenging met andere volken. Men lette op den hoogmoed der Egyptenaren. Gods oog bleef waken over het volk en de Heere was in de zwijgende periode van Israels historie bezig zijne belofte aan Abraham te vervullen. In de 215 jaren zijn de 70 tot een machtig volk geworden, wat eveneens aan Jakob beloofd was, Genesis 46:3, ofschoon de snelle uitbreiding, vers 6, eerst met kracht begon na den dood der zonen Jakobs.

Let in vers 7 vooral op de woorden: *vruchtbaar, wiesen overvloediglijk, vermeerderden, en werden gansch zeer machtig, het land werd vervuld.*

Mocht Israel een tijdlang de vruchten genieten van de groote diensten door Jozef Egypte bewezen, straks verandert deze gunst in haat. De koning beraadslaagt met het gansche volk en men maakt zich bevreesd voor Israel, wat aanleiding geeft tot verdrukking. De hardheid der Egyptenaren wordt ons zeer duidelijk aangegeven, wat natuurlijk gelijken

tred houdt met den zeer grooten druk van het volk Gods. Deze druk is niet aangenaam tegenwoordig zijnde, en men doet goed deze zeer duidelijk voor de aandacht der kinderen te brengen, maar toch merken wij hierin op de wijze bedoeling des Heeren. De gedachte aan Kanaän moet levendig gehouden worden. God had beloofd dit volk op een bepaalden tijd terug te brengen. Er was gevaar dat het volk zich in het vruchtbare Gosen thuis zoude gevoelen. Niet tevergeefs was steeds de wijsvinger der aartsvaderen gericht naar Kanaän. Treffend is het te hooren hoe de zegen des Heeren rust op hen die hunne toegenegenheid openbaren tot zijn volk. Wordt de naam des konings verzwegen, de Schrift noemt ons die van deze eenvoudige vrouwen. Let er op hoe de vijand, de moordenaar van den beginne, het er op toelegt de vervulling der belofte onmogelijk te maken. Maar al stellen de koningen der aarde zich op, het zal blijken, dat er geen wijsheid noch raad is tegen den Heere.

God was reeds eer het volk tot Hem riep, bezig hun een verlosser te bereiden, en het vijandige Egypte zal zelf het zwaard wetten, waarmede het straks zal worden geslagen. Beslist houde men in het oog, dat God zelf Mozes geeft, Hand. 7 : 35. Israels nood is ten top gestegen. In dezen nood wordt Mozes geboren uit Amram in Jochebed.

De verberging, wat de Schrift eene daad des geloofs noemt, Hebr. 11 : 23, duurde 3 maanden, waarna zijne ouders hem in een kistje, vers 3, aan de oevers der rivier legden; daarna volgt de mededeeling hoe het kind gevonden wordt, zijn naamgeving en wederkomst in de ouderlijke woning.

Het is noodzakelijk hoofdstuk 2 goed te lezen, opdat de vele zaken goed voor de aandacht komen en tot het bewustzijn doordringen, want hier opent zich een veld van gedachten waar boven alles uitkomt: de hand des Heeren. Jozef bij Farao, Mozes bij Farao. Jozef trekt om het volk Israels uit Kanaän te doen trekken, Mozes om het volk weder uit Egypte te leiden. Schoone overeenkomst, maar hoe verschillend toch is hun optreden. Mozes is geen voorspraak, geen pleitbezorger bij den koning, integendeel. God beschikte het zoo dat Mozes zijne plaats verliet en vluchtte naar Midian. Zeer zeker is Mozes zich bewust geweest van de voorbereiding tot zijne roeping, en stelt hij zich op de hoogte van den toestand zijner broeders. Bij het aanschouwen der ellende strekt hij de hand uit en slaat in toorn over het onrecht den sarrenden onderdrukker dood. In haast wordt het lichaam verborgen onder een dunne laag zand, en ofschoon Mozes meent door niemand bespied te zijn, zoo blijkt het dat deze daad niet geheel onbekend bleef. Deze daad is niet geschied met berekening; denk aan het verbergen van den verslagene.

Egypte en Israel spannen samen, en het teekent ons de blindheid van het volk voor zijn verlosser. Farao

sterft, en de klaagtonen van het volk Israels stijgen op tot God den Heere, die ook in deze gedachtig is aan zijn verbond.

8 Januari. *Mozes' roeping.*

Exodus 3, 4.

Te leeren: Ex. 3 : 14 en Ps. 105 : 15.

Nazang Ps. 125 : 1.

Naarmate de schuld van Egypte grooter wordt, nadert de redding voor Israel. En al is het dat de redder gevlucht is naar Midian en toeft bij zijn schoonvader Jethro, de Heere waakt over hem en over het volk. Deze Jethro, vers 1, is dezelfde als de zoon van Rehuël in hoofdstuk 2 : 18 genoemd. Was Mozes 40 jaren oud toen hij vluchtte, thans zijn wij weder 40 jaren verder en steeds is de nood in Israel gestegen. Schijnt het dat de redding thans onmogelijk is, God maakt het zoo dat voor Mozes geen uitweg overschiet, om als de redder Israels op te treden. Zeer zeker heeft Mozes ook achter de kudde veel moeten leeren en was voor hem een tijdperk van oefening in vele zaken doorloopen.

Nu wij achter de geschiedenis staan en het gebouw klaar zien, kunnen wij bewonderen de leiding en roemen de wijsheid van den bouwheer.

Hebben wij in ons vorig onderwerp vastgesteld: God heeft Mozes geroepen tot dat werk, dit dient steeds in het oog gehouden, opdat Israels historie in het goede licht worde geplaatst. De bevrijding moet een Goddelijk karakter dragen, en daarom dient afgesneden alle werk van Mozes. Gesteld, dat bij den doodslag het volk zich geschaard had om Mozes en hem als hun voorganger had verkozen en deze zich in nood en moeite had gewendt tot den Heere, dan had de persoon Mozes op den voorgrond gestaan en er kon gezegd: Mozes heeft het volk, gesteund door den Heere, uitgeleid. Deze gedachte snijdt de Heere af, maakt den nood van het volk grooter, leert Mozes in de overtuiging leven, dat hij niet berekend is voor zijne taak, en maakt ons duidelijk dat God uit niets, iets maakt. Daardoor komt de zaak anders te staan en het wordt: God leidt uit door Mozes. Evenals David later, wordt Mozes thans van achter de kudde genomen, om de leider van Gods volk te wezen. Het herdersleven is in vele opzichten in staat iemand te oefenen voor den krijg. Denk slechts aan het gevaar der kudde voor wilde dieren ter eener en de zorg en teederheid vereischt in het opkweken enz. ter andere zijde. — Vers 2. De Engel des Heeren, niet een geschapen engel, maar de Engel des Verbonds, Jezus Christus, verschijnt hier om een boodschap van Godswege te volbrengen.

De nieuwsgierigheid van Mozes wordt opgewekt door het brandende braambosch, waarna wij de omstandigheden lezen waarmede deze verschijning ver-

gezeld ging. God beveelt Mozes bij het gezicht eerbiedig te naderen tot de plaats, waar God de Heere zijn voornemen op zeer bemoedigende wijze hem zal openbaren.

Vers 10: de roeping van Mozes. Vele bedenkingen moeten hier beantwoord worden. Vers 11, Wie ben ik? Vers 12, Ik zal met u zijn. Vers 13, Onder welke naam zal ik U bekend maken? Vers 14, Onder den naam Jehova. Zij zullen mij niet gelooven. Hfdst. 4 : 1, Gij zult teekenen doen, zegt de Heere in de volgende verzen. Vers 10 maakt Mozes bezwaar vanwege zijn mond en tong. Vers 12: Ik zal met uwen mond zijn, en Ik zal u leeren wat gij spreken zult. Vers 13: Zend toch door de hand van een ander. Aäron wordt aangewezen tot zijn profet.

Dit aangegeven onderwerp is voorzeker rijk aan verscheidenheid, waardoor het vaak moeielijk is voor den onderwijzer den draad van het verhaal zuiver te houden. Er dient een goede lezing en herlezing vooraf te gaan om daarna de minder heldere verzen te bestudeeren en niet te rusten voordat men tot klaarheid is gekomen.

Hoofdst. 3 : 18 b.v. zou aanleiding tot de vraag kunnen geven, of deze woorden niet onoprecht zijn, aangezien het voornemen was zich los te maken van den koning Farao. Hierop zij geantwoord, dat de Heere zelf Farao had gezet over de Israëlieten en met rechtsmacht bekleed. Had Farao de hoogste souvereine macht erkend over Israel: God de Heere, die steeds voor onze aandacht moet optreden in verhouding tot het volk staande als een vader over zijn kind, dan voorzeker had de Heere het volle plan bekend doen maken. Farao matigt zich echter eene macht aan die hem niet toekomt en stelt zich als een heer over zijn knecht. En bovendien, Mozes zegt geene onwaarheid, alleen verzwijgt hij wat nog niet aan de orde is. Ook openbaart Farao hier zijn hard karakter door de weigering van dit gematigd verzoek. In hoofdst. 4 : 24 vinden wij gezegd dat de Heere hem (Mozes) tegenkwam en zocht te dooden. Het best is zoo na mogelijk de letter te houden. Denk aan een plotselinge ziekte of aan een engel met uitgetogen zwaard, gelijk bij Bileam, Jozua en David. Het verzuim was in Mozes dubbel strafwaardig. Hij verstond den wil Gods en de wet beter dan iemand anders, en toch had de Heere hem nog aan het verbond met Abraham herinnerd, waarvan de be-snijdenis een zegel was, en hij was op weg de vruchten van dit verbond aan anderen bekend te maken en zelf de genietingen ervan te smaken.

Wel is het mogelijk dat Zippora het heeft tegengehouden uit vrees voor het pijnlijke wat met de be-snijdenis gepaard ging, maar het verzuim mag niet goet genoemd worden.

Vooral nalezen Hoofdst. 4 : 2—9, en Hoofdst. 4 : 14—16, terwijl wij in het laatste vers vinden hoe de woorden en teekenen ontvangen werden.

„Ik zal zijn” roept „Ik zal gaan” zij ons antwoord

15 Januari. *Mozes voor Farao. Teekenen.*

Exodus 5, 6, 7 : 1—13.

Te leeren: Ps. 105 : 26 en Ps. 102 : 7.

Nazang: Ps. 9 : 9.

Hebben woord en teeken een goeden ingang gevonden bij het volk van Israel, het blijkt dat het tegenovergestelde plaats had bij Farao. Hoe matig ook de eisch is, Egypte's koning verheft zich in trotschheid des harten tegen den Koning Israels. Hierdoor stelt Farao zich aan alsof hij recht heeft op dat volk, en nu zal de strijd die zich uit deze weigering ontspint een godsdienstig karakter dragen. De vraag, door Mozes en Aäron gedaan uit naam van hun zender, wordt beantwoord met eene verheffing van zijn persoon boven Jehova, wat aanleiding zal geven dat hem voorts alle recht op Israel ontnomen wordt.

Farao heeft voor zich gegronde redenen tot deze weigering; hij vreest dat het zelfbesef des volks zal ontwaken door deze samenkomst en dat de vereering van Jehova het middelpunt van vereeniging zal zijn. Maar geen eigenbelang zal hem verontschuldigen, die het recht dat God op Israel heeft, eenvoudig ontkent.

Deze beschouwing is noodig bij het behandelen van Israels historie. Telkens zal het blijken noodig te zijn, dat het verband tusschen God en zijn volk goed bewezen wordt, opdat daardoor de juiste verstandhouding steeds voor de aandacht trede, en de souvereine daden Gods zich uit dit oogpunt beter doen verklaren.

Israels behoud is mede Egypte's verderf. God zal vreeselijk wreken de verdrukking van zijn volk.

De ontvangst, Mozes en Aäron bij Farao bereid, behoefde hen echter niet vreemd te zijn, daar de Heere het in hoofdstuk 4 : 21 reeds had medegedeeld. Hoofdstuk 5 noemt ons verder behalve het weigerend antwoord des konings, de gevolgen van de boodschap, het zwaarder maken van den druk op last van Farao en het doel dat hij daarmee beoogde. Waarin de druk bestond: Vers 6, 7 en 8. Hoewel de ambtslieden zich beklaagden bij Farao worden ze ongetroost weder weggedreven, waardoor het gemor zich tegen Mozes en Aäron keert. Mozes wendt zich tot God, vs. 22, 23, waarop de belofte des Heeren niet achter blijft, hoewel verstaan wordt dat de verlossing, hoewel zeker, niet gemakkelijk zoude geschieden.

De Heere gaat voort met Mozes te spreken en hem te bepalen bij zijnen naam. Vrs. 1; Ik ben Jehova. Aan Abraham, Izaäk en Jakob heeft God zich bekend gemaakt als de Almachtige of Algenoegzame. Een God oneindig in macht en goedheid. Dit ook hadden hunne vaders ruimschoots ondervonden. Hoewel reeds in Gen. 15 : 7 enz. deze zelfde naamsopenbaring genoemd wordt, zoo lette men niet in de eerste plaats op den naam van

de uitdrukking of beteekenis. Het beliefd den Heere thans zich in zijnen naam volkomen te openbaren, terwijl het vroegere slechts duister en onvolmaakt was. Men merke op de gemeenschap tusschen Mozes en den Heere en hoe die gemeenschap door het gebed steeds bewaard werd, waardoor Mozes gesteund, onderwezen en aangemoedigd werd tot zijn zeer zware taak. Telkens werd het volk bepaald bij den naam des Heeren, ditmaal gevolgd door eene belofte van verlossing. Het volk hoorde niet: vers 8, God zendt Mozes naar Farao met dezelfden eisch: hoofdstuk 5 : 1. De wankelmoedigheid van Mozes, vers 11, als openbaring van een groote zwakheid van geloof, had tengevolge dat God hun thans met beslistheid gebod tot Israel en Farao te spreken. Hoogstwaarschijnlijk heeft de Heere op de tegenwerping van Mozes, tot wien God zich steeds had gewend om alleen tot hem te spreken, voortaan zich gewend tot Mozes en Aäron. Vervolgens vinden wij het geslachtsregister, dat in hoofdzaak ons een overzicht geeft der familie van Mozes. Het verdient opmerking dat Mozes niets verzwijgt, ook niet het huwelijk zijns vaders met de zuster van Amrams vader, noch dat hij de pen opneemt om met lof te getuigen van hun geloof, tevens de vervulling van Gen. 15 : 16, dat het vierde geslacht optrekken zal naar Kanaän. God spreekt, vers. 1, en bepaalt Mozes' aandacht bij hetgeen volgt. Tot een God gezet over Farao: Mozes wordt met kracht en macht toegerust om te kastijden en te straffen zooals God alleen kan, en toch dit gezag en die macht zal hij van God ontvangen.

Vers 3 spreekt over de verharding van Farao's hart; merk op niet *tot* het kwaad, maar *in* het kwaad. God onttrekt alle goede bewegingen, en laat hem aan de leidingen van zijn booze hart over. De regen bevordert den groei van tarwe en onkruid. Voorts vinden wij den ouderdom van Mozes en Aäron vermeld, terwijl wij weten dat Mirjam 13 jaren ouder was.

22 Januari. *De 1ste tot de 7de plaag.*

Exodus 7 : 14—9.

Te leeren Ps. 105 : 27 en Ps. 105 : 16.

Nazang Ps. 105 : 18.

Het optreden van Mozes en Aäron onderscheidt zich ten zeerste van dat van hen die zich vroeger en ook in onze dagen aanmelden als volksleiders.

Deze komen steeds aandragen met eischen voor den miskenden en verdrukten mensch, terwijl de eisch van Mozes is de erkenning van het recht des menschen om God te dienen.

Daar staan ze dan, Mozes en Aäron of Aäron en Mozes, ofschoon reeds 80 en 83 jaren, nog in de kracht van hun leven. Goddelijk is hun woord en hiermede in overeenstemming hunne houding en gansch hun optreden. De verzen 8 en verv. melden

ons waarmede de teekenen aanvangen. Eerst een onschuldige teeken. Niemand ondergaat eenig letsel of schade. Toch werkt het uit dat Farao de strijd geestelijk opneemt en als zoodanig aanvaardt. Zeer zeker ziet hij, dat er eene Godheid in werkt, waarom hij zich wendt tot zijn geestelijke overheid, opdat deze den strijd voortzetten, en het moet blijken wie als overwinnaar uit het strijdperk zal treden. Zoo wordt het een strijd tusschen Jehova en de Egyptische goden. Deze, door de duivelen geholpen (eene voortzetting of openbaring van den strijd in het paradijs aangevangen), doen óók slangen voortkomen, en ofschoon deze werden verslonden en dus de eere van den Heere blijft gehandhaafd en in het licht treedt, Farao zegt hun de gehoorzaamheid niet op en weigert te buigen voor het Woord Gods.

Steeds zal het noodig zijn het aangegeven onderwerp goed te lezen en daarbij het hierboven vermelde te bedenken, opdat ook de strijd goed duidelijk worde. De verschillende fragmenten uit de historie van Israel sluiten in en op elkander en vormen een schoon geheel, om straks te eindigen in den Christus.

Na Farao's weigering komen de zoogenaamde tien plagen. — Opmerking verdient, dat de namen van de hoofdpersonen, de toovenaars, genoemd worden. 2 Tim. 3 : 8.

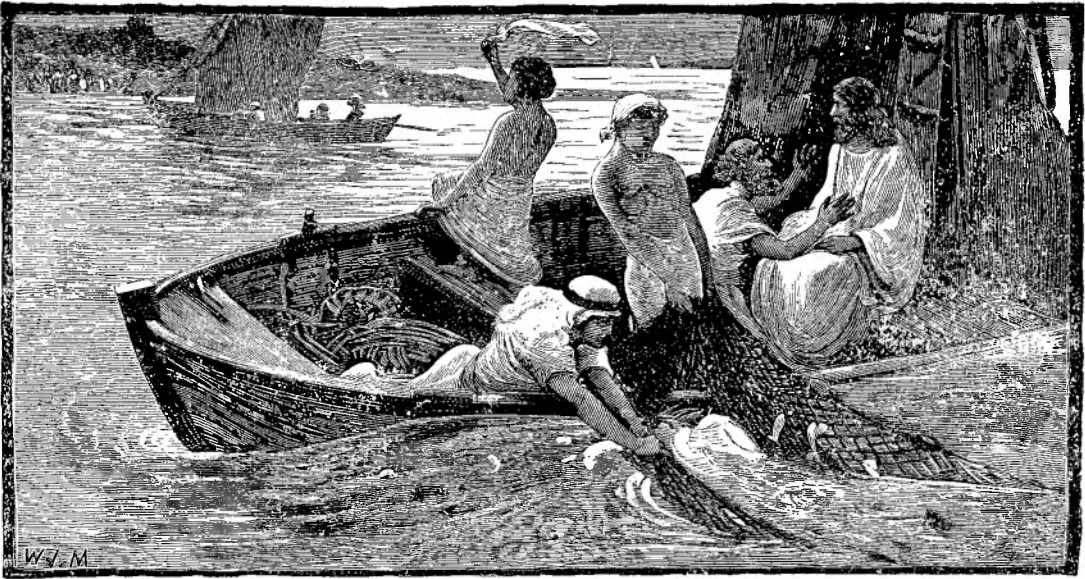
Eerste plaag. Hoofdstuk 7 : 14—25. Het water in bloed veranderd. Denk aan het wegwerpen der jonge kinderen, in deze rivier. — Wij merken drie drukende gevolgen: de visch sterft, wat een groot verlies was en het water stinkt, zoodat er zich nu konden baden noch wasschen en het ook niet gedronken kon worden (lees vers 25).

Tweede plaag. Hoofdstuk 8 : 1—15. Een menigte kikvorschen komt op. Farao buigt voor de macht van het gevaar en spreekt anders dan in Hoofdstuk 5 : 2. Toch was het geen vast voornemen bij hem het volk te laten gaan, maar hij wenscht slechts verlost te worden van deze vieze dieren, welke het land onbewoonbaar zouden maken.

Derde plaag. Vers 16—19. Het stof verandert in luizen. Niet in muggen of andere kleine dieren, maar wij behouden de letter, ofschoon deze luizen misschien veel kwellender zijn geweest dan de gewone. — Let eens op de toovenaars.

Vierde plaag. Vers 20—32. Vermenging van ongedierte. Verschillende insecten, bijen, wespen, muggen, enz. in zeer groote menigten; opdat Farao wete, dat God toornt over Egypte, wordt Israel gespaard, vers 22. Farao is geneigt iets toe te geven, doch herroept straks zijne woorden.

Vijfde plaag. Hoofdstuk 9 : 1—7. Verschrikkelijke veepest. — Steeds blijft Israel verschoond van de kwellingen, die over Egypte komen. Als in Egypte de veestapel wordt aangetast, laat Farao zenden om te zien naar het vee van Israel, vers 7. De opklimmende reeks van openbaringen van Gods heerlijkheid doet zijne verharding steeds toenemen. (Zie Jeremia 17 : 9.)

DE WONDERBARE VISCHVANGST.

Arglistig, ja doodelijk wordt het hart der menschen daar genoemd).

Zesde plaag. Vers 8—12. Booze zweren. Deze plaag komt zonder aankondiging, en steeds springt in het oog de opklimming in het straffen. Farao ondervindt de vreeselijke gevolgen der zonde, vers 12. Had Israel onder de hand van den drijver aan den oven gewerkt, thans neemt Gods dienaar, voor de oogen des konings, asch uit dezen oven, strooit het naar den hemel en het wordt tot een vreeselijke plage.

Zevende plaag. Vers 13—35. Hagel en vuur. Door deze plaag die op indrukwekkende wijze wordt aangekondigd, wordt de staf des broods gebroken. Alleen de bedekte vrucht blijft gespaard. In dit oordeel straalt nog iets door van Gods ontferming, aangezien hij een dag te voren werd aangekondigd. Farao heeft erkent *ditmaal* gezondigd te hebben, vers 27, maar zijn berouw is geveinsd, vers 34.

29 Januari. 8ste plaag. — Pascha ingesteld. — Uittocht.

Exodus 10—12.

Te leeren: Ps. 78 : 51 en Ps. 105 : 19

Nazang Psalm 105 : 20.

Gods gerichten hadden nog geen einde genomen, en hoofdstuk 10 vangt aan met ons mede te deelen de *achtste* boodschap, die aan Farao van den Koning Israels gezonden werd door den mond van Mozes en Aäron. — Hadden de veepest en booze zweren den koning geene toezeggingen kunnen afpersen, waaruit wij bemerken dat het hart van Farao steeds harder werd, de zevende plaag, (hagel en vuur) en achtste (sprinkhanen) bleken meer invloed op zijn wil te hebben en wij hooren hem weder beloften doen, wat

wel een bewijs is voor de verschrikkelijkheid dezer plagen.

Achtste plaag. Hoofdstuk 10 : 1—20. Hierdoor worden wij bekend met de schrik van het Oosten: de sprinkhanen.

Het verdient opmerking dat al deze plagen grootendeels de gewone plagen van dit land zijn, maar om meer dan eene reden wordt steeds vermeld, dat ze toen op Mozes' woord, direkt uit Gods hand kwamen en weder op diens voorbede verdwenen. Daarom zal de onderwijzer goed doen steeds op dit laatste alle nadruk te leggen, maar kan hij vervolgens eenvoudige mededeelingen doen omtrent het eerste.

Om de verschrikkelijkheid der sprinkhanen-plaag in het licht te stellen, zij opgemerkt: dat ze soms 4 of 5 duim groot zijn en in groote menigte optrekken, ja soms eene oppervlakte beslaan van 4—6 mijlen lengte bij eene breedte van 2—3 mijlen, zoodat het licht der zon wordt verduisterd. In hun voortreizen maken ze een gedruisch als aftrekkende ruitersbenden, en het land waarop zij zich nederlaten, is weldra aan een woesteny gelijk, daar zij zelfs de schors en de wortelen der boomen, ja dikwijls het hout der huizen opeten. — Zij worden nooit verzadigd en verteeren de spijs zoo snel, dat ze steeds door kunnen eten. Men zegt dat in sommige deelen van Indië sprinkhanen aangetroffen zijn van 2 à 3 voet lengte. Wij bepalen ons echter tot die van Egypte. Na de aankondiging van dit oordeel verlaat de Godsgezant het koninklijk hof.

Vers 6 doet ons een treffende mededeeling.

Had de koning vroeger in zijne hoogheid niet willen hooren naar de stem zijns volks, thans is het anders (vers 7, 8). Doch onder voorwaarden mag het volk niet uittrekken en daarom aanvaardt Mozes geenszins het voorstel van Farao. Steeds blijft de

hardheid des harten heerschappij voeren bij Farao (vs. 11.) Mozes en Aäron worden nu op last van Egypte's koning uitgedreven.

Negende plaag. Vers 21—29. Dadelijk na de uitdrijving komt het woord des Heeren tot Mozes, vs. 21, en de duisternis valt in.

De hardheid van het hart van Farao maakt noodig dat God verder doorgaat. De negende en tiende plaag worden niet aangekondigd; ofschoon de negende nog door tusschenkomst van Mozes komt, trekt God zijn dienaar terug, nadat Farao bedreigd had hem te zullen dooden, indien hij zich weder in zijne nabijheid durfde vertoonen.

Straks zal Egypte vervuld worden van de klaagtonen zijner inwoners. Dan zal het volk Farao noodzaken Israel te laten trekken. Daarom moeten de Israelieten zich reisvaardig maken. Nog is Farao niet genoeg getroffen, ook nadat hij zooveel heeft gezien en doorleefd.

Hoofdstuk 12 bevat zeer vele voorname zaken, teveel om in de voor ons beschikbare plaatsruimte besproken te worden. Israels geschiedenis in Egypte eindigt en nog slechts weinige oogenblikken en de stammen, naar Gods naam genoemd, trekken op onder hunne leidlieden Mozes en Aäron, maar boven alles: ze trekken op onder hunnen Koning, voor wiens macht Farao eindelijk zijn *nek*, doch niet zijn *hart* buigt. Het houden van het eerste Pascha (voorbijgang) wordt ons in alle bijzonderheden nauwkeurig beschreven.

Van vers 1—28 leze men eerst vers 1—20 en vervolgens de 8 laatste verzen, waarin ons blijkt dat Mozes de woorden Gods het volk bekend maakt. Deze maand werd gesteld tot de grootste der maanden en tot de eerste in de kerkelijke tijdrekening. Men lette er op dat het bloed (vs. 6—11) niet werd gestreken aan den onder-dorpel, opdat het niet met voeten getreden zou worden. Kennelijk wijst dit bloed op het Lam, dat eens geofferd zoude worden, op den Christus, die door zijn dood zijn volk zoude rechtvaardigen voor het groote wereldgericht dat staat gehouden te worden. Let op de gehoorzaamheid van het volk (vs. 27—28). Vervolgens worden gemeld de komst en gevolgen der *tiende plaag* in vs. 29—41. — Indrukwekkend zijn de laatste woorden van vs. 30. — In Egypte rouw, in Israel blijdschap. Op bevel Gods werd steeds ieder jaar dit feest, behoudens eenige wijzigingen, herhaald.

Hier worden den huisvader priesterlijke eischen gesteld.

De wonderbare vischvangst.

(*Bij de plaat.*)

De wonderbare vischvangst wordt ons beschreven door den Evangelist Lukas in de eerste 11 verzen van het 5e hoofdstuk en vond plaats op het meer van Gennésaret, ook wel zee of meer van Galilea of

van Tiberias of meer van Anneroth genoemd, gelegen in Galilea bij de stad Tiberias.

Dit meer heeft eene lengte van ongeveer 6 uren en op de breedste breedte $2\frac{1}{4}$ uur gaans.

De naam Gennésaret, d. i. Hof van den Vorst, duidt reeds aan dat het zeer schoon gelegen was; het was dan ook omgeven door vruchtbare heuvels en liefelijke dalen, daarbij was het ook zeer vischrijk. Op dit meer en ook in den omtrek was het dat de Heere Jezus vele wonderen deed. Vergel. Lukas 5; Matth. 8 en 14; Mark. 4 en Joh. 21.

Zooals de Evangelist Lukas ons verhaalt, stond Jezus aan den oever van dit meer, omgeven van een groote schare, begeerig het Woord Gods te hooren.

Twee schepen lagen daar in de nabijheid van Jezus, waarvan een toebehoorde aan Simon Petrus, die met de andere apostelen reeds den geheelen nacht tevergeefs gevischt had en nu bezig was de netten te spoelen.

Jezus ging in het schip van Simon, liet een weinig van het land af en leerde alzoo de schare.

Nadat Jezus zijne leerrede geëindigd had, beval Hij aan Simon zijne netten uit te werpen om te vangen.

Simon het woord van zijn Meester niet licht achtende, werpt geloovig het net uit en niettegenstaande zij den geheelen nacht niets gevangen hadden, vingen zij nu eene menigte visschen, zoodat bij het ophalen het net scheurde.

Simon Petrus dat ziende, viel neder aan de knieën van Jezus, zeggende: „Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mensch.” En Jezus zich tot Petrus keerende zeide: „Vrees niet, van nu aan zult gij menschen vangen.”

Klonk dit gezegde in de ooren van Petrus wellicht op dat oogenblik zeer vreemd, hij zal dit eerst recht verstaan hebben op den Pinksterdag, toen hij, nadat hij den Heiligen Geest had ontvangen, verwaardigd werd bij het uitwerpen van het net des Evangelies ruim drie duizend zielen te vangen, welke toegebracht werden tot de gemeente die zalig wordt.

Zondagsschoolonderwijzers en onderwijzeressen, ook gij zijt geroepen dat visscherswerk uit te oefenen en het net des Evangelies uit te werpen onder de jeugdigen van jaren. Wordt dit gedaan, zoo moet het worden gedaan in het geloof en op het machtwoord van den Heere Jezus: „Werpt uwe netten uit en gij zult vangen.”

Was de vischvangst op het meer van Gennésaret een groot wonder, een wonder van Gods genade is het ook, zoo bij het uitwerpen van het net des Evangelies in den oceaan van on- en bijgeloof één enkele ziel gevangen wordt, waarover dan blijdschap zal zijn in den hemel bij de engelen Gods.

J. D. R.

ALLERLEI.

Wie wil de schuldige zijn?

Ik heb eens een oud en bekend verhaal gelezen, maar daar ik vermoed dat gij het soms nog niet gelezen hebt, zal ik u eens vertellen, wat dat verhaal inhield.

Een van de Russische keizers bezocht eens eene gevangenis en wilde zelf eens met de gevangenen spreken. „Waarom zit gij hier?” vroeg de keizer aan den eerste. „Ik ben geheel onschuldig,” sprak hij, „er werd een man vermoord en ik werd voor de moordenaar gehouden; maar ik heb het niet gedaan!” „En gij,” vroeg de keizer aan een ander, „waarom zit gij hier?” „Ik ben beschuldigd gestolen te hebben; mijn patroon miste veel geld en hij zeide dat ik het gestolen had; maar het is laster, ik zit hier onschuldig, geloof mij, Keizerlijke Majesteit, ik ben rein!” Naar een derde gaande sprak de keizer: „En gij, zijt gij hier ook onschuldig?” „Ja, Majesteit,” hernam deze; „ik ben beschuldigd van mijn meester beledigd en geslagen te hebben en het is niet waar, hij heeft het mij gedaan; ik zit hier onrechtvaardig, want ik heb geen kwaad gedaan.”

Zoo ging het voort, allen zaten daar onschuldig, en de straf, die zij ondergaan moesten, was onverdiend. Zoo spraken zij. Eindelijk kwam de keizer ook bij een jongen, die zeer bedroefd zat te kijken. „Zijt gij ook onschuldig in de gevangenis gekomen?” vroeg de keizer. „O, Neen, Uwe Majesteit moet tegen zoo'n slechten jongen niet spreken, ik ben schuldig, ik heb gestolen; ik zit hier rechtvaardig en mijn straf is niet te zwaar, want ik heb een paardje gestolen, dat in een speelgoedwinkel stond!” „Wel foei!” riep de keizer uit, „hebt gij een paardje gestolen, deug niet die gij zijt!” Daarop wendde de keizer zich tot den gevangenenbewaarder en zeide: „Jaag dezen slechten jongen spoedig de gevangenis uit; hij zou hier al die onschuldige brave menschen bederven, hij mag bij eerlijke lieden niet blijven.” En de deur geopend hebbende, werd de jongen op straat gezet.

Begrijpt gij, wat dit zeggen wil? Denk er eens goed over na, en als ik u spreken kon, wilde ik wel eens gaarne hooren, wat gij er van denkt; doch dat gaat niet nu niet, maar ik zal u nog wat vertellen.

Jan was onder het godsdienstonderwijs ongehoorzaam geweest. „Jan, Jan,” zeide ik tot hem, „wat hebt ge u weer onordelijk gedragen.” „Gerrit heeft het óók gedaan,” riep hij uit. „Zoo, zoo,” zei ik, „verzacht dat uw kwaad, of kan dat u helpen? Als gij eens door onvoorzichtigheid in het water vielt en Gerrit viel er ook in, zoudt ge dan niet kunnen verdrinken of zoudt ge dan denken: o Gerrit ligt ook in het water, nu kan het geen kwaad, dat ik er in gevallen ben. Dat zou toch niet gaan, wel!” Kinderen hebben veel de manier om als een ander hetzelfde kwaad doet, te

denken dat het er niet opan komt of zij het gedaan hebben. Dat is niet goed. Of zoudt ge denken dat zulk een reden voor den Heere gelden zou? Neen toch, niet waar? Het beste is altijd, als gij kwaad gedaan hebt, om het eerlijk voor den Heere en voor de menschen te belijden; schaam u daar niet voor. Hij die zijne schuld belijdt, ontvangt vergeving, maar die zijn kwaad verbergt, niet.

Denk aan den jongen met het paardje.

Niet zoo gemeend.

Een fabel vertelt ons: Een oude man, niet alleen gebukt gaande onder den last der jaren, maar ook zwoegende onder een zwaren last brandhout, dat door hem in een bosch gesprokkeld was, riep uit, terwijl hij voortstropelde: „Ach! wat is toch het leven, moeite en zorg, anders niet; ik wenschte dat de dood kwam om mij te halen, dan was ik van het zwoegen af.” Nauwelijks had hij die woorden uitgesproken, of het ratelend geraamte, de dood, komt hem ter zijde, zeggende: „Hier ben ik, mijn vriend! Gij hebt mij geroepen, nu kom ik u halen!” „O neen!” zeide de grijsaard met bevende stem, „dat heb ik zoo niet bedoeld; ik wenschte alleen, dat u dit hout een eindweegs voor mij dragen zoudt!”

O, dat: „ik wenschte dat ik maar dood was,” wordt zoo lichtelijk uitgesproken, maar als het er op aan komt, dan zou menigeen de schatten van koningen willen hebben, om te kunnen uitroepen: „Ik geef een millioen voor één uur levens!”

Jericho.

De stad Jericho, waar de Heere eens in het huis van Zacheus aanzat, bestaat niet meer. Op de puinhoopen is indertijd een dorp gebouwd, dat thans de naam Richa draagt. Van de kennis des Heeren is hier niets te bespeuren. Het is geheel Turksch. De omgeving is echter buitengewoon schoon; de natuur spreidt met kwistige hand zeer veel schoons in palm-boschjes en bloeiende heestergewassen. Vandaar dat vele reizigers, die het Heilige Land bezoeken, Richa niet vergeten. De bevolking is zeer ingenomen met het bezoek van vreemdelingen en het genot wat den reiziger, die daar komt, aangeboden wordt, bestaat in eene dans, die des nachts met lantaarnverlichting gegeven wordt. De jonge dochters oefenen zich in bevallige lichaamsbewegingen en huppelen dan in 't rond, ter eere van de bezoekers.

Ziedaar de heerlijkheid van Jericho. Waarlijk, de glans van die eens zoo merkwaardige stad is geheel verdonkerd. De inwoners hebben ook den Heere verlaten!....

Belijdenis en rouw.

Een van de grootste Nederlandsche dichters zong eens van zichzelf:

Zonder U, wat kunnen wij,
Dan ons heilig kruis beschamen,
Dan des satans heerschappij
Met ons zwakke hart beâmen,
Dan verdwalen meer en meer
In der zonde donkre wegen,
En verloochenend den zegen,
Door des Heilands bloed verkregen,
Geven aan den vijand de eer!

Zoo beleed hij, omdat hij bij het licht des Heiligen Geestes een blik in zijn hart had geslagen, maar ook roemde hij:

In het kruis zal 'k eeuwig roemen!
En geen wet zal mij verdoemen;
Christus droeg den vloek voor mij!
Christus is voor mij gestorven,
Heeft genâ voor mij verworven,
'k Ben van dood en zonden vrij.

Zoo roemde hij, omdat hij zichzelf zag, geteekend in de handpalmen van zijn Borg en Middelaar.

Verschillend.

Tusschen „zeggen” en „doen” is een groot onderscheid. Die twee behoorden ten nauwste aan elkander verbonden te zijn. Daar zijn zoovele daden, die de woorden weêrspreken. De wereld belooft veel, maar geeft zoo weinig, vandaar de altoosdurende teleurstelling.

Maar ook, helaas, bij de kinderen Gods is zooveel verschil op te merken tusschen belijdenis en wandel. Het is waar, dat niemand in den hemel komt, *door* zijn goede werken, maar ook even zeker, dat niemand er komt zonder deze.

„Hoedanigen,” roept de Apostel, uit: „behoordet gij te zijn in heiligen wandel en godvruchtigheid!” Laat uw belijdenis voor God en uw wandel voor de menschen niet in tegenspraak zijn! Geeft der wereld geen stok in de hand om u te slaan. Het gebeurt, helaas, zoo dikwijls gelijk een vriend mij schreef:

Ik kwam lestmaal in de kerk
Bij dominé Satraap;
De tekst was: „Bidt en werk”,
De preek was: „Val in slaap!”

Hoogmoed?

„Het is niets dan hoogmoed van u, dat gij u boven ons verheft,” zeide een werelddienende zuster tot haren broeder, die den Heere kende. „Gij wilt beter zijn dan wij, maar al die vrome redenen zijn toch maar schijn en komen uit de verheffing des harten voort.”

„Gij vergist u, lieve zus!” antwoordde haar broeder, „juist omdat de Heere God mij heeft doen zien hoe hoogmoedig mijn hart is, en ik nu als een arm zondaar aan zijn troon om genade mag komen vragen, juist daarom zeg ik u, dat God, die mij genadig was, dat ook u wil zijn; en vraag ik u of

ook gij u als een schuldige bij Hem wilt aandienen, om door Hem begenadigd te worden. Het kan toch kwalijk met hoogmoed vergeleken worden, wanneer een schuldige zijn schuld kent en belijdt en verklaart zichzelf niet te kunnen rechtvaardigen en dan gaat roepen: Genâ, o God! voor mijn arme ziel! Is het dan hoogmoed, als de Heere tot zulk eene gezegd heeft: Ik ben uw God, gij zijt de mijne! dat hij dan tot anderen zegt: Komt, gaat met mij op dien smallen maar heerlijken levensweg?

De gierigaard.

Een man, die veel geërfd had, was zoo met zijn schatten ingenomen, dat hij dag en nacht bezig was goede beschikkingen te maken tot verzorging van zijn geld. Hij kocht een zware brandkast, maar het kwam hem niet geheel vertrouwbaar voor dat ieder die hij hem kwam, die kast zoo zien kon. Hij besloot een kelder te laten metselen onder zijn huis en daar de brandkast te plaatsen. Zoo werd ook gedaan en eenigen tijd daarna was de kelder gereed, en een zware steenen deur gaf tot dezen kelder den toegang. Eindelijk was zijn geld goed bezorgd. Dat gaf hem rust. Eenigen tijd later bemerkten de burens dat zijn huis gesloten bleef; wat kon daar de reden van zijn? Toen dit wat lang duurde kwam het gerecht om hiernaar te onderzoeken.

Hij was niet in zijn huis te vinden, doch toen de gesloten kelderdeur geopend was, vond men zijn lijk bij de brandkast liggen en zijne sleutels naast hem. Men vermoedde, dat, toen hij in den kelder was gegaan, de deur achter hem dichtgevallen is en hij die van binnen niet kon openen.

Loten.

Bij de Mohammedanen, voornamelijk onder de Arabieren, bestond de gewoonte om in alle gewichtige zaken, niet te handelen naar willekeur of grill, maar steeds te vragen welke de wil des Heeren was. In den tempel te Mekka bewaarde de priester daartoe een pijlkoker, waarin drie pijlen waren. Op den eenen stond: De Heer heeft verboden; op den anderen: De Heer heeft geboden, en op den derden stond niets. Kwam iemand nu raad vragen hoe hij in zijn zaak handelen moest, dan werden de pijlen in den koker geschud, en werd er eene uitgetrokken, werd dan eerst de blanke pijl getrokken, dan werd die weder in den koker gezet, weder geschud en zoolang getrokken, totdat een van de anderen tevoorschijn kwam. Aan het antwoord: de Heere heeft het *geboden* of *verboden*, hield men zich dan stipt en week daarvan niet af.

Is het bij ons ook zoo, dat wij altijd vragen wat de wil des Heeren zij? Ach, hoe dikwijls wordt onze wil meer gevraagd en gevolgd, dan de wil van Hem, die al onze wegen bestuurt!

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

5 Februari. *Farao's ondergang.* — *Mozes' danklied.*

Exodus 13—15 : 21.

Te leeren: 1 Cor. 10 : 1 of Ps. 106 : 7.

Nazang: Psalm 106 : 26.

Gelijk een aardsch vorst recht heeft aan zijne onderdanen bevelen te geven, zien wij na de uittocht ook Israels Koning dit recht gebruiken.

God eischte van alles de eerstgeborenen, van mensch en beest, rein en onrein. — Het volk Israels moest allereerst gehoorzaamheid leeren aan zijn Vorst, die zich doet kennen als alles bezittende, alles zijn eigendom noemende, terwijl daarentegen de menschen niets hebben, dan wat ze ontvangen door zijn goedgunstigheid. Evenwel diende het opischen der eerstgeborenen hoofdzakelijk, om Israel telkens te herinneren hoe God Egypte sloeg en hen spaarde bij de zending der tiende plaag. Daar Israel zeer veel te leeren had, aangezien het geestelijk leven in Egypte niet bloeiende kon genoemd worden, was het een zeer groote weldaad dat God als een vader zorgde voor zijn volk, hetwelk bijzonder uitkomt in vers 17 en 18.

Ofschoon de gewoonlijk gevolgde weg niet lang was en in eenige dagen het land der belofte bereikt kon worden (denk aan de broeders van Jozef) zoo liet de Heere ze niet langs dezen weg gaan om vermelde redenen.

Denk aan de beenderen van Jozef, vermeld in Hoofdstuk 13 : 19, in verband met Gen. 50 : 25.

Vers 18 geeft ons te verstaan dat het volk niet in stilte steelsgewijs uittrekt, maar als in slagorde, goed georganiseerd en dus volstrekt niet in wanorde. Alles wat God doet en leidt toont trouwens orde, daar Hij een God van orde is.

Vers 21—22 melden ons de voortdurende tegenwoordigheid des Heeren. Wij denken hier aan den

Zoon van God, wiens tegenwoordigheid Israel geleidde en beschermde, 1 Cor. 10 : 4—9; Hebr. 11 : 26.

Men denke niet aan twee kolommen, maar aan een kolom die zich op den dag anders vertoonde, dan des nachts en die tevens het volk Israels beschuttede.

Hoofdstuk 12 : 31, 32 vinden wij hoe Farao het volk Israels volkomen vrijlaat en zelfs een vromen schijn aanneemt, door Mozes en Aäron te vragen om hunne zegen. Hoofdst. 14 geeft ons echter weder een blik in zijn booze hart, en doet ons zien, dat de vroomheid slechts voorgewend was.

De Heere zal Egypte nog meer straffen, het oordeel zou niet volkomen zijn, indien de zaak zoo afliep, en het doel der *verharding* zou niet duidelijk tevoorschijn zijn gekomen. De mate der zonde moet vol zijn, en daarna zal Farao de vreeslijke gevolgen ondervinden. Alle band moet losgemaakt worden en alle recht op Israel verbroken, en daartoe zal Farao door zijn optreden, zelf aanleiding zijn tevens als waarschuwend voorbeeld voor ieder die het leest. Bij het zien der terugkeerende en schijnbaar dwalende, doch door God alzoo geleidde Israëlieten, kon Farao de lust niet bedwingen van besluit te veranderen, een zeer groot leger te verzamelen en in alle haast het volk na te jagen om het tot terugkeeren te dwingen. Thans zou het feit plaatsgrijpen, dat later zoo dikwijls door de profeten is aangehaald om het volk te wijzen op 's Heeren macht, dat zoo dikwijls het onderwerp is geweest voor den psalmdichter en dat tot onze leering, vermaning en vertroosting is bewaard. De lijn, in de opklimming steeds majestueuzer, zal zijn toppunt bereiken. God had zich verbonden om heerschappij te voeren over het huis van Abraham en daar nu dit huis is geworden een volk, door God zelf beloofd, moet dit volk ook een Koning hebben. Uit den aard van het verbond moest God Koning van zijn volk zijn en de Godsregeering (theocratie) kwam tot openbaring. Dat deze God machtig is, was gebleken vooral in den laatsten tijd, en deze Koning zou

zijn volk uitleiden uit Egypte, in de woestijn zich openbaren op velerlei wijzen en thans bij de Roode zee, Farao, die zijn koningswoord verbreekt, tot verdoens toe verslaan. Stelt men de historie van Israel in dit licht en tracht men zich dit bij het onderwijs uit Gods Woord in te denken, dan bemerkt men een geregelde opklimming, gelijk dit gaat in het natuurlijke leven en kan er sprake zijn van de kindschheid en maagdom van Israel. — De vervolging van Farao eindigt in zijn totale vernietiging. Werden de wateren opgehoopt, zoodat Israel een pad gebaad werd, en het behouden aan den anderen oever kwam; deze wateren sloten zich, toen het leger der Egyptenaren zonder geloof zich waagde op het pad der geloovigen. Dit openen en sluiten van het water geschiedde op bevel van Mozes.

Men zegt dat de Roode zee aldaar eene breedte heeft van p. m. 1300 voet.

Bij Israel was blijdschap en in Egypte rouw.

Als uiting van die blijdschap dichtte Mozes zijn lied, waaraan straks Mirjam zich aansloot. Men leze Hoofdstuk 15.

12 Februari. *De zalving te Bethanië. — Plannen van den verrader. — Bereiding van het Pascha.*

Matth. 26. : 1—20.

Te leeren : Matth. 26 : 12 of Ps. 45 : 4.

Nazang Ps. 37 : 17.

Het zal noodig blijken, dat de kinderen voldoende worden ingeleid in hetgeen bekend is van Bethanië, dat onder hare inwoners een tweetal gezinnen telde, dat bijzonder onze aandacht vraagt. In de eerste plaats worde geschetst het zoo benijdenswaardige gezin der drie ongehuwde saamwonenden: Lazarus, Martha en Maria. De zeer goede verstandhouding welke daar heerschte, worde niet verzuimd duidelijk aangegeven te worden. Als grondtoon van alles wijze men op de vreeze Gods, die zich bijzonder openbaarde in de liefde tot elkander (Ps. 133). — Het andere gezin, dat van Simon, die vroeger melaatsch en door de Heere Jezus gereinigt is, vraagt mede onze aandacht in 't bijzonder voor het te behandelen onderwerp, waarbij gelegenheid was dankbare liefde te openbaren, maar waar tevens de treurige figuur van Judas openbaar wordt. — In dit Bethanië had Jezus een groot wonder verricht: Lazarus was uit den doode opgewekt, en luisterrijk was de Goddelijke macht van den Heere gebleken. Er is thans feest in Bethanië. Misschien wel wegens het genoemde wonder aldaar verricht en Simon is de gastheer, terwijl Lazarus en zijne zusters ons als gasten worden genoemd. Lazarus is tegenwoordig om door zijne aanwezigheid den Christus te eeren. Er staat niet een woord opgeteekend, dat hij zou hebben gesproken. Ook is zijne tegenwoordigheid genoeg om van

Jezus' macht te getuigen. Daarom is het te begrijpen dat deze zwiiggende, doch levende persoon, den overpriesters in den weg zat. — Martha is weer bezig met dienen, ook in dit huis. Zij verloochent haren aard niet. Haar lust is het den geliefden gast op hare wijze een teeken van liefde aan te bieden. Doch ook Maria wil wat doen.

Het Pascha is nabij, en van alle zijden trekken de feestgenooten op naar Jerusalem, of maken zij toebereidselen om in den tempel datgene te verrichten, wat de Godsvereering vorderde. Gaat de optrekkende schare verder, Jezus vertoeft in Bethanië om zich door Maria te laten zalven tot eene voorbereiding zijner begrafenis. Wenschten de overpriesters enz. niets liever dan de dood van Jezus, maar vreesden zij het volk en besloten zij dit niet op het feest te doen plaats hebben, het zou blijken hoe huns ondanks des Heeren raad volvoerd moest worden, en het ware Paaschlam zich geven zou om de donkerheid der schaduw te doen wijken in het volle licht der vervulde profetie.

Men schenke zijn aandacht aan vers 2 en 4. Jezus is zich volkomen bewust van zijn nadere zoen-dood, terwijl de Joodsche raad bezig is *listige* verzinzen te bedenken. Terwijl het feest in volle werking is, treedt Maria nader en giet uit eene flesch, welke ze in hare handen heeft, en die kostelijken nardus bevatte uit over het hoofd en voeten van Jezus. Zij is vurig in hare liefde, wat ze doet, doet ze ruim en mild, en uit een gul hart. Vandaar is het dat ze de hals der flesch, die gewoonlijk zeer eng was, breekt, waardoor met een groote straal de inhoud ontlast wordt. Niets was te goed voor Jezus; geen water voor zijne voeten, dan olie en met de losse haren des hoofds afgedroogd! Alles getuigt van vereering van Jezus en vernedering van zichzelf.

Bij het zien van deze toewijding sloeg het hart van Judas sneller, totdat hij zich niet meer kon bedwingen en mompelend zegt dat het beter was om de armen te denken, dan zoo kwistig geld te vermorsen. Deze gedachte in stilte uitgesproken, vindt bijval bij de andere discipelen, die het werk van Judas niet doorzien. Hoe juist weet hij de kosten der zalf te berekenen! Volgens sommigen *f* 90.— anderen *f* 125.— Voorzeker een bewijs, dat hij beter de waarde van de zalf dan de waarde van Jezus kon berekenen. Jezus brengt het verborgen gesprek tot openbaring en het gemor heeft uit.

Maria moet met rust gelaten, of weet men niet dat hij binnen eenige dagen gaat sterven? Eert men door deze zalving de dooden, deze vrouw heeft aan den levende reeds toegediend wat aan de dooden placht te geschieden, als wist ze dat hij straks sterven zou. Overal zal van haar en haar werk gesproken worden. Voorzeker heeft dit Maria niet tot hoogmoed aangezet. Het was het werk Gods, wat in haar openbaar werd. — Judas zweeg ook. — Zoude hij durven openbaren wat in hem omging?

Plannen worden beraamd om den Meester zelve te verkoopen aan zijne vijanden.

19 Februari. *De voetwassching.*

Joh. 13 : 1—20.

Te leeren; Joh. 13 : 14 en Psalm 138 : 3.

Nazang; Psalm 94 : 7.

De oversten waren vast besloten Jezus te doden. Daarover was veel gesproken in een geheime vergadering, bij Kajafas aan huis gehouden, waarin men tevens besloot zeer voorzichtig dit werk der duisternis ten uitvoer te brengen. Men had elkaer gezegd: niet op het feest! Maar welke middelen kunnen wij aanwenden om tot het doel te geraken?

Judas zal hen helpen. De macht van Satan heeft dezen man tot een rampzalige gemaakt. Hij doet het aanbod, Jezus over te leveren zonder oproer te verwekken. En hiermede werd vervuld de profetie van Zach. 11 : 12; want Judas eischte loon en dat loon is hem na loven en bieden gegeven: 30 zilverlingen, eene waarde van p. m. 42 gulden. — Steeds is Judas nu zoekende naar een gunstige gelegenheid om Jezus over te leveren. — Evenwel het werk van Jezus is nog niet afgelopen. Zeer begeerig was zijn hart met de jongeren het Pascha te eten en het Avondmaal in te stellen. Thans wordt hij steeds bespied door het oog des verraders dat onvermoeid zoekt naar een goede gelegenheid, om Jezus over te leveren. Evenwel, Jezus' oog doorziet hem. Hij zendt twee jongeren uit, om een zaal toe te bereiden; en langs dezen weg blijft het voor allen een geheim waar het paaschlam gebruikt zal worden. Daar wordt het Oud-Testamentische pascha gevierd. Let op het verschil tusschen de stemming van Jezus en die van zijne discipelen. Was Jezus steeds vervuld met gedachten in betrekking tot zijn aanstaand lijden, zij twistten wie hunner de meeste zou zijn.

Niet slechts als antwoord op deze vraag der discipelen is het dat de Heer der heerlijkheid opstaat, zich met slavengewaad omgordt, water in het bekken giet en slavenwerk verricht; maar dit zal steeds eene les blijven voor allen die de zaligheid wenschen deelachtig te worden. Daarom strekt deze handeling nog tot een hogere beteekenis, wat door Jezus zelf met het woord tot Petrus, (vers 8) en later tot al de andere discipelen (vers 10) is gezegd.

Hieruit blijkt dus, dat men, om deel aan Christus te hebben, dat is om door Hem zalig te worden, ook door Hem gewassen, dat is door zijn bloed gereinigd en door zijne offerande gerechtvaardigd te worden. Let op vers 15. — Hij, de hoogste en grootste, gaat in de vernedering en in het kleinworden vóór, maar verbindt daaraan dadelijk de eisch dat dit ook straks bij hen alzoo zijn zal. Niet er over spreken alleen, maar doen is eisch in het koninkrijk Gods.

Of de discipelen de strekking van deze daad hebben verstaan? Wij zouden het wel denken, temeer daar wij Petrus zoo stellig hooren tegenspreken en tegenwerken. Wel stelt hij deze daad beneden de waardigheid van Jezus, maar hoogst waarschijnlijk heeft hij haar bezwarend gevoeld voor zijn hart, juist omdat er zulk een besliste voorwaarde aan verbonden was. — Dit alles gaat in tegen de zelfverheffing, die zich op dit oogenblik bij hem openbaarde.

En zoo dringt niet alleen het gebod des Heeren elkander lief te hebben, ook zijn voorbeeld.

Met zware straf wordt bedreigd dien, die wel weet en niet doet; maar loon wordt toegezegd dien, die doet den wil des Hemelschen Vaders. — Ja zelfs aan een beker koud water wordt loon verbonden.

Een ieder wijze de kinderen op het voordeel van te leven in de gunst des Heeren.

Dat het gebed zich vermenigvuldige, vooral in deze dagen van afval en wegwijning. Steeds zij het de prediking: het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden.

26 Februari. *Ontdekking des verraders. Avondmaal. De verloochening voorzgd.*

Matth. 26 : 21—35.

Te leeren; Ps. 41 : 10 en Ps. 41 : 5.

Nazang; Ps. 88 : 11.

Was de Heere begonnen na het pascha zijn discipelen te vermanen en te vertroosten door woord en daad, had Hij nu reeds drie jaren hen onderwijs gegeven zooals Hij dat alleen kon, het bleek toch maar dat ze niet ten volle verstonden dat Jezus' koninkrijk niet van deze aarde was, maar dat zijn heengaan, ten hunnen nutte, moest geschieden. Wij merken op dat Jezus toch voortgaat met zijn wijze lessen hun te doen hooren, afwachtende hoe de Geest des Vaders hen ook hierdoor zou fundeeren in het geloof.

Was Jezus met het werk der zuivering begonnen door de voetwassching, Hij zet het voort door Judas uit te drijven. Judas toch is de drager van den geest die Hij uit de rij der discipelen verdrijven wilde.

De Heere had steeds klaarder den verrader geteekend en eindelijk hem openlijk aangewezen. Die zijn bete ingedoopt zoude ontvangen van Jezus, deze was het, en toch openbaart de Heere het eerst slechts aan Johannes, die Hem op aansporing van Petrus de vraag stelt.

Jezus laat Judas los, en hij wordt gesteld onder een nieuwen meester, die hij thans vrijwillig dient, den Satan, om in diens hand te wezen een slaaf, dien God gebruikt om zijne raad te volvoeren.

Hadden de overpriesters besloten de gevangenneming, welke dadelijk gevolgd zoude worden door

de veroordeeling ter dood, niet op het Paaschfeest te doen plaats hebben, het wordt ons duidelijk dat Gods raad ook in dezen vervuld moest worden. Hij zou als het ware Lam, dat de zonde zoude wegdragen, zelf sterven. Judas heeft de zaal verlaten om in dezen avond zich te begeven naar de overpriesters. In vers 24 wordt het ontzettende oordeel over Hem uitgesproken. Welk eene uitspraak die geen hoop meer biedt!

Jesus is thans met zijn getrouwen alleen. De laatste oogenblikken moeten ongestoord met hen worden doorgebracht. De ure des lijdens en des stervens is gekomen, wat evenwel de discipelen hadden te beschouwen als iets van grooter nut dan zijn leven. Dit wordt hen aanschouwelijk voorgesteld, opdat het duidelijk tot hun besef worde gebracht, in het brood wat Jesus van den disch neemt, het breekt en uitrekt met de woorden: „Dit is mijn lichaam, dat voor u verbroken wordt; neemt en eet het tot mijne gedachtenis.” Daarna volgt de beker, de derde, der dankzegging die rondgaat en dezelfde strekking heeft. Het gebroken brood vertegenwoordigt het lichaam, terwijl de wijn zijn bloed vertegenwoordigt. De Heere noemt dit het bloed des Nieuwen Verbonds. Deze uitdrukking bezigt Jesus naar aanleiding van het Oude Testament, bij welks licht hun dit niet duister kan zijn.

Men leze: Jer. 31 : 31—34; Ex. 24 : 8 en Hebr. 9 : 18. Men moet evenwel te diep met de kinderen gaan, doch het kan wel nuttig zijn naar hunne bevattings daaroever te spreken; temeer daar in de gemeente zooveel scheeve voorstellingen en opvattingen aanwezig zijn, waarvan het te wenschen is dat de jeugd bevrijd blijve. Zeer veel kan men tot de kinderen zeggen, maar het hangt er van af op welke wijze men het doet.

Heeft de Satan zijne macht getoond, ook in den kring der discipelen, in tegenwoordigheid van den Vorst des lichts, dit geeft Jesus aanleiding om zijne discipelen te bepalen bij de macht des Satans, bij de strijd die voortdurend wordt gestreden en in het bijzonder gemunt is op Jesus en zijne getrouwen. En dat de macht van Satan spoedig zou blijken, wist Jesus en daarom was zijn woord met ernst, hen waarschuwend voor het naderend gevaar, opdat hun geloof niet verkeerden zou in ergernis, hunne verwachting niet in wanhoop veranderen en ze voor goed van hun Meester zouden worden ontrukkt.

Maar dit zij hun tot troost: Jesus heeft voor hen gebeden, en steeds zal worden ondervonden dat het behoud der gemeente afhangt van het gebed van haar Hoofd.

Petrus waant zich echter sterk genoeg om met Jesus te lijden, en durft zelfs Hem tegenspreken, als Hij hem spreekt van zijne verloochening.

Een bewijs van overmoed.

Alles spreekt ons van behoefte aan het bloed der verzoening.

Steenen der Oudheid.

(Bij de plaat.)

Als sterke bewijzen voor de waarheid der Heilige Schriften, dienen ook bijzonder de steenen der oudheid, die volgens bijgaande plaat in de woestijnen en oude landen gevonden zijn.

Toen de schrijfkunst nog niet zoo algemeen was, hield men de herinnering aan de belangrijke gebeurtenissen bewaard door teekeningen en hieroglyphen (beeldschrift. Het duurde langen tijd voordat het raadselachtige schrift ontcijferd kon worden. Door zeer moeilijke studie hebben eenige geleerden eindelijk den sleutel gevonden om uit de velerlei beelden en teekens het daarin uitgedrukte verhaal te lezen. Het beeldschrift was bij de Egyptenaren reeds vroeg in gebruik, terwijl de Assyriërs daarin ook groote vaardigheid bezaten. Tijdens de Babylonische ballingschap en ook thans nog in het oosten bestonden er loonschrijvers, die zich bezighielden met het schrijven van oorkonden en belangrijke stukken. Deze menschen waren in beeld- en letterschrift zeer bedreven. Hun schrijfgereedschap droegen zij in hun gordel.

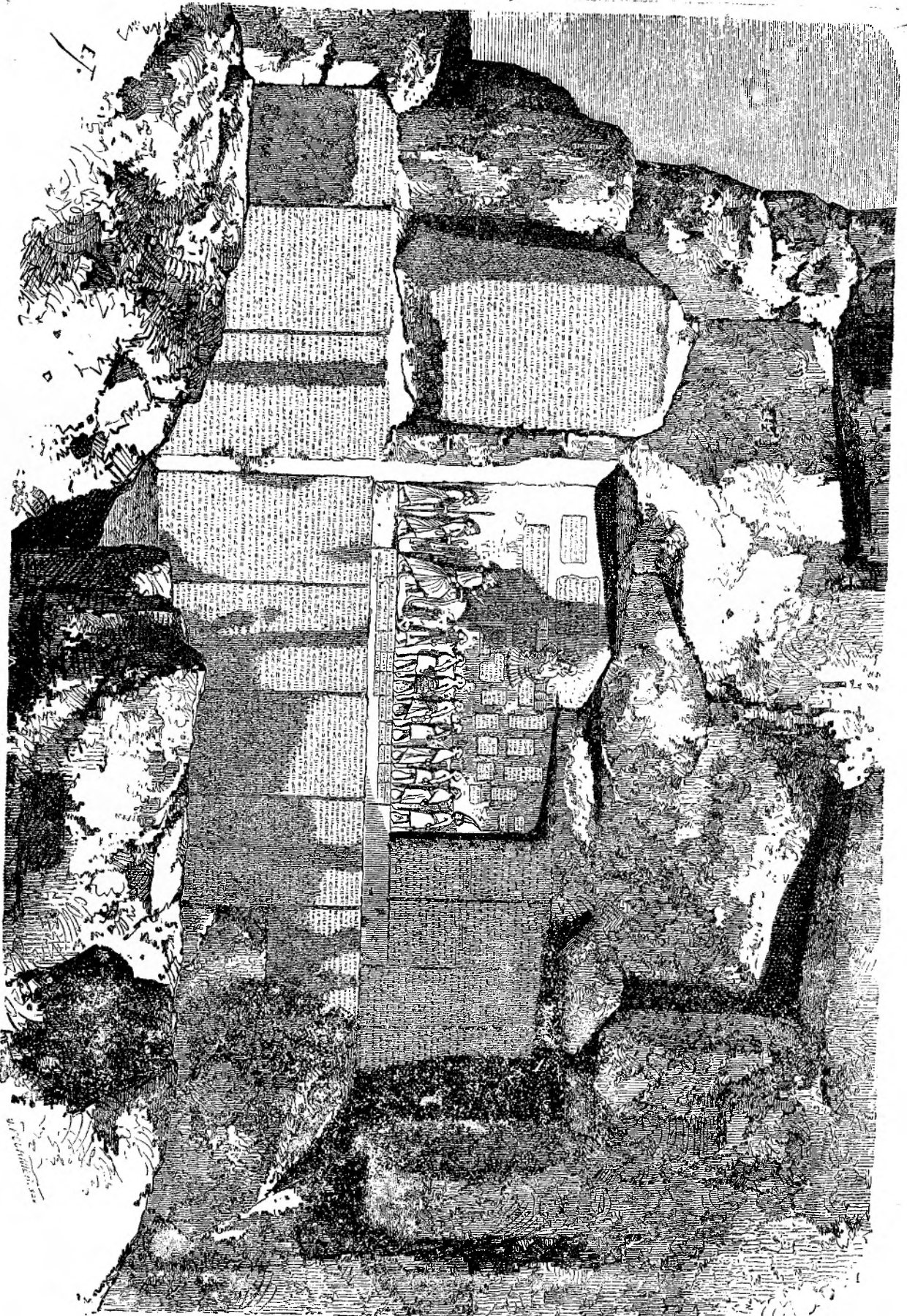
Door de beschreven steenen zijn de gebeurtenissen bewaard van den zwaren dienst van Israel in Egypte; van oorlogen met de omliggende volken; van de vorsten in Egypte en Assyrië enz., alsmede veel dat met de verhalen des Bijbels overeenkomt. De plaat wijst ons eenige steenen aan met beschrijving van gebeurtenissen uit Assyrië. De lezer kan zich daardoor een denkbeeld maken van de wijze, waarop de Heere ook die volken dienstbaar stelde om, zolang de wereld staat, getuigenis te geven aan de waarheid van zijn Woord. Want juist omdat die steenen de verhalen weergeven uit de vroegste tijden en namen en gebeurtenissen mededeelen, die ook in de H. Schriften vermeld worden, zijn deze steenen eeuwige getuigenissen.

Het Israelietische volk van af zijne terugkomst uit Babylon tot aan de verwoesting van Jeruzalem.

II.

Bij den dood van koning Herodes, vooral bekend door zijne barbaarsche wreedheid en onmenschelijkheid die hij toonde door het vermoorden der kinderen te Bethlehem, werd Judea een provincie van het Romeinsche rijk, en werd aldus de profetische verklaring van Jakob vervuld: „De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tusschen zijne voeten, totdat de Silo komt, en denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn.” Palestina werd toen onder de drie zonen van Herodes, zijnde Archelaus, Antipas en Philippus, verdeeld. Archelaus werd aangesteld tot etnarch of stadhouder van Judea, Idumea en Samaria, die het groot-

SPREKENDE STEENEN.

ste gedeelte der provincie uitmaakten. Antipas werd benoemd tot tetrarch van Galilea, en Philippus tot tetrarch van Trachonitus.

Archelaus werd door den Romeinschen keizer afgezet, tengevolge van herhaalde klachten van zijne onderdanen, en een Romeinsch stadhouder werd in zijne plaats aangesteld, ondergeschikt aan den prefect van Syrië. Verschillende stadhouders, van denzelfden aard, volgden elkander op, en onder dezen was Pontius Pilatus de eerste, die zich te Jeruzalem vestigde, terwijl al de overige in Cesarea hadden gewoond. „De toestand der Joden,” zegt een geschiedschrijver, „onder de Romeinsche stadhouders was ten uiterste ellendig. De afpersingen der ambtenaren, wier werk het was de belastingen in te zamelen, waren buitengewoon groot en al hunne handelingen dienden om te kwellen en te onderdrukken.

Het was tevergeefs op vergoeding door de stadhouders, wier gierigheid en onrechtvaardigheid spreekwoordelijk geworden waren, te hopen. Schatting te betalen aan een heidensch gouvernement werd een ondragelijke last. De Romeinsche soldaten, over het geheele land gelegerd, verbitterden de gemeederen van het Joodsche volk, hoewel zij door hunne tegenwoordigheid en door de teekenen van hun gezag, een algemeenen opstand verhinderden, en gaven aanleiding tot vele oproeren, opstanden en moorden.

Een talrijke partij bestond er in Judea, wier godsdienstige gevoelens streeden tegen het denkbeeld belastingen te betalen aan een vreemde mogendheid, en die de ijdele hoop koesterde van het Joodsche rijk te herstellen. Pogingen werden er door verschillende personen, en voornamelijk door Judas de Gauloniet, aangewend om de Joden tot een algemeenen opstand aan te zetten, die echter onderdrukt werd, zoodra hij ontstond.

Maar de dweepzuchtige beginselen waren wijd en zijd verspreid, en leidden tot buitensporigheden, waaraan de verwoesting van Jeruzalem in niet geringe mate kan toegeschreven worden.”

De partij van den opstand droeg den naam van Zeloten.

De wolken, die eene storm van opstand tegen het Romeinsche gezag aanduiden, paktten zich blijkbaar tezamen in den tijd van Pilatus en de opstand barstte nagenoeg uit onder Caligula, die de Joden trachtte te dwingen den tempel te schenden, door zijn standbeeld er in te plaatsen. Onder Gessius Flouis braken de Joden echter in een openlijken opstand uit, en onder Nero ontstonden die oorlogen tusschen Rome en Judea, die in het jaar 70, met de verwoesting van Jeruzalem door Titus, eindigden. Josephus zegt ons, dat de Romeinsche generaal, op de puinhoopen der verwoeste stad staande, in triomf uitriep: „Het is in waarheid een God, die ons de overwinning gegeven heeft, en de Joden heeft gedreven uit eene stelling, waaruit geen menschelijke macht hen ooit kon hebben verdreven.” Dezelfde Joodsche geschiedschrijver

verhaalt, dat het ontzaglijke aantal van 1.100.000 menschen, gedurende dezen noodlottigen oorlog omkwam. Een groot aantal gevangenen, mannen, vrouwen en kinderen, werden als slaven verkocht, gekruisigd of den wilden dieren voorgeworpen.

Drie dagen voor het einde van het gedenkwaardige jaar, waarin Jeruzalem en de tempel verwoest werden door de handen der Romeinen, traden de keizer Vespasianus en diens zoon Titus Rome in triomf binnen, in purper gekleed en met laurier gekroond en te midden van de toejuichingen van een verrukt volk, trokken zij naar den Tempel der overwinning. Onder de trotsche zegeteekenen, die in de processie werden medegevoerd, waren de heilige vaten van den Joodschen tempel, de gouden tafel, de gouden kandelaar met zeven armen en het boek der wet van Mozes. Een tempel werd er aan de godin des vredes gewijd, ter eere van dezen blijden dag, en er werd eene gedenkpenning geslagen, voorstellende Judea als een weenende vrouw, met het hoofd in de hand rustende, aan den voet van een palmboom, terwijl de woeste Romeinsche soldaat er onbewogen bij staat. De marmeren boog van Titus bestaat nog te Rome en heeft den tand van achttien eeuwen verduurd. Hij vertoont, onder andere voorwerpen, een getrouwe afbeelding van de heilige vaten des tempels. Zelfs tot op den huidigen dag hebben de Joden in elk land hunner ballingschap en verstrooiing, steeds op den negenden dag der maand Ab de eerste en de tweede verwoesting van hunne stad en hun heiligdom herdacht.

Na den Grooten Verzoendag wordt van hunne vastendagen deze dag het strengst gehouden en in acht genomen. Zelfs op den dag tevoren gebruikt de vrome Israeliet niets, dan volstrekt noodzakelijk is; hij gaat op den grond zitten, hetzij in zijn huis of in de synagoge, bij het flauwe licht eener kleine kaars en de avonddienst begint met den 137sten Psalm: „Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij, als wij gedachten aan Sion.” Treur- en boetpsalmen worden den geheelen dag door gezongen, voornamelijk de Klaagliederen van Jeremia, waarvan zoovele treffende gedeelten, eenmaal vervuld bij de inname van Jeruzalem door de Babyloniërs, nog treffender vervuld werden in de verwoesting door de Romeinen.

Men heeft later nog pogingen aangewend om den tempel te herbouwen. Dit geschiedde onder de regering van Julianus de afvallige, die aan de Joden den vreemden voorslag deed om hen te helpen in de goddelooze pogingen om de profetieën der Schrift te logenstraffen, door den tempel te herbouwen.

Ammianus Marcellinus, een historieschrijver van dien tijd, bericht ons dat de Joden, om dit groote werk te verrichten, uit alle streken te Jeruzalem tezamen kwamen en in feestgewaad, met rijk versierde gereedschappen begonnen te graven, om de grondslagen van het nieuwe heiligdom te leggen.

Terwijl zij zoo bezig waren, kwamen er plotseling

vuurballen uit den grond, vergezeld van een aardbeving en geweldige orkanen, die hen dwongen, hun werk te staken en de dood van Julianus in 410 maakte een einde aan alle gedachten om het te hervatten.

Wat groot verschil; mijne vrienden, zal het zijn voor Israel wanneer zij wederom teruggebracht zullen worden, volgens Gods belofte, naar datzelfde nu verlaten en verwoeste Jeruzalem. Stippen wij nog even dat verschil aan van den tegenwoordige en toekomstige eeuw, getoetst aan Gods onfeilbaar getuigenis.

In de tegenwoordige eeuw is Israel, dat zijn Koning en God heeft verworpen, ook door Hem verworpen. God heeft tot het volk gezegd: „Want gijlieden zijt mijn volk niet, zoo zal ik ook de uwe niet zijn.” Hosea 1:9. „Ze zijn nu in die vele dagen waarin de kinderen Israels zullen blijven zitten zonder Koning, zonder Vorst, zonder offer, zonder opgericht beeld en zonder efod en terafim.” Hosea III:4.

„Nu zijn ze geschud onder al de heidenen, gelijk als zaad geschud wordt in eene zeef, zonder dat er één steentje ter aarde valt.” Amos IX:9.

„Zij hebben het harte vet gemaakt, de ooren zwaar, zoodanig, dat zij met het harte niet verstaan en met hunne ooren niet hooren en zij zich niet bekeeren.” Jes. VI:10.

Er ligt een deksel op hunne oogen als zij Mozes lezen, gelijk geschreven is (2 Cor. III:14, 15): „Maar hunne zinnen zijn verhard geworden. Want tot op den dag van heden blijft hetzelfde deksel in het lezen des Ouden Testaments, zonder ontdekt te worden, hetwelk door Christus teniet gedaan wordt. Maar tot den huidige dag toe, wanneer Mozes gelezen wordt, ligt er een deksel op hun hart.”

In de toekomstige eeuw, wanneer de Heere hen in het midden van Jeruzalem als in een smeltoven zal gesmolten en al de hoogmoedigen en goddeloozen als in een oven zal verteerd hebben, dan zal zijn gramschap eindigen en zal Hij in barmhartigheid tot hen wederkeeren. „Ik zal — zoo spreekt Jehovah — over het huis Davids en over de inwoners van Jeruzalem uitstorten den Geest der genade en der gebeden, en zij zullen Mij aanschouwen, Dien zij doorstoken hebben, en zij zullen over hem rouwklagen als met de rouwklage over een eenigen zoon en zij zullen over hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene. Te dien dage zal er een fontein geopend zijn voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en de onreinheid. En het zal te dien dage geschieden, spreekt de Heere der heerscharen, dat Ik uitroeien zal, uit het land, de namen der afgoden, dat zij niet meer gedacht zullen worden; ja, ook de (valsche profeten) en den onreinen geest zal Ik uit het land wegdoen.

In dezelve dagen en terzelve tijd, spreekt de Heere, zullen de kinderen Israels komen, zij en de kinde-

ren van Juda tezamen; wandelende en weenende zullen zij henegaan en den Heere hun God, zoeken; zij zullen naar Sion vragen; op den weg herwaarts zullen hun aangezichten gericht zijn; zij zullen komen en den Heere toegevoegd worden met een eeuwig verbond, dat niet zal worden vergeten. — Ik zal u uit de heidenen halen en zal u uit al de landen vergaderen en Ik zal u in uw land brengen; dan zal Ik rein water op u sprengen en gij zult rein worden: van al uwe onreinheden en van al uwe dreggoden zal Ik u reinigen; en Ik zal u een nieuw hart geven en zal een nieuwen geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het steenen hart uit uw vleesch wegnemen, en zal u een vleesch hart geven; en Ik zal mijn Geest geven in het binnenste van u, en Ik zal maken, dat gij in mijne inzettingen zult wandelen en mijne rechten zult bewaren en doen. En gij zult wonen in het land, dat Ik uwe vaderen gegeven heb, en gij zult Mij tot een volk zijn en Ik zal u tot een God zijn.” — Alle deze beloften vinden wij opgeteekend in Ezech. 36, 37; Jerem. 23, 30, 31, 34 en 50.

„Zoo zullen zich de kinderen Israels bekeeren, en zoeken den Heere hunnen God en David hunnen Koning en zij zullen vreezende komen tot den Heere en tot zijne goedheid, in het laatste der dagen.” Hos. 3:5.

Ja, in Jehovah zal gerechtvaardigd worden en zich beroemen de gansche nakomelingschap van Israel, want de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk.

In de tegenwoordige eeuw is Jeruzalem woest gelaten. Door de heidenen vertreden, is zij weduwe van Hem, die haar Kroon, haar Koning en God is; want Hij is wedergekeerd tot zijne plaats, totdat zij zichzelf schuldig kennen en zijn aangezicht zoeken zal. Hos. 5:15.

De laatste dagen dezer eeuw zullen voor Israel nog verschrikkelijker zijn, dan de eersten voor hen waren. Dan zal het door de volken omringd worden, en genomen en geplunderd; tegelijkertijd zal het van Jehovah der legermachten bezocht worden met donder en met aardbeving, en groot geluid, met wervelwind en onweder, en de vlam van een verteerend vuur.

Dat zal voor Israel de verdrukking zijn, zooals er geene geweest is en ook geene meer zijn zal. Matth. 24 en Luk. 21.

In de toekomstige eeuw zal Sion niet meer denken aan de schuld van haar weduwschap, want zoo heeft Jehovah der legermachten gesproken:

„Ik heb geijverd over Sion met een grooten ijver, ja, met groote grimmigheid heb ik over haar geijverd. Alzoo zegt de Heere: Ik ben wedergekeerd tot Sion, en ik zal in het midden van Jeruzalem wonen; en Jeruzalem zal geheeten worden eene stad der waarheid en de berg des Heeren der heerscharen een berg der heiligheid. Alzoo zegt de Heere der heerscharen: Daar zullen nog oude mannen en oude vrouwen zitten op de straten van Jeruzalem, en ieder zal zijnen

stok in zijne hand hebben, vanwege de veelheid der dagen; en de straten dier stad zullen vervuld worden met knechtjes en meisjes spelende op hare straten. Alzoo zegt de Heere der heirscharen: Omdat het wonderlijk is in de oogen van het overblijfsel dezes volks in deze dagen, zoude het daarom ook in mijne oogen wonderlijk zijn? spreekt de Heere der heirscharen. Zach. 8:2—6.

De naam der stad zal van dien dag af zijn: Jehovah is aldaar.

Jeruzalem zal dorpsgewijze (zonder muren) bewoond worden, vanwege de veelheid der menschen en der beesten, die in haar midden zullen zijn; maar Ik zal haar wezen spreekt Jehovah tot een vurige muur rondom en Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar.

In de tegenwoordige eeuw is het land Israel verlaten. Het is niet bezaaid, het brengt geen spruit voort, en er komt geen kruid in op. Het land is woest, de steden zijn verlaten, zelfs zoo, dat zijn vijanden er over verwonderd zijn.

In de toekomstige eeuw zult gij, o jonkvrouw Israels! nog wijngaarden planten op de bergen van Samaria.

„De planters zullen planten en de vrucht genieten. Want daar zal een dag zijn waarin de hoeders op Efraïms gebergte zullen roepen: Maakt ulieden op en laat ons opgaan naar Sion, tot den Heere onzen God. Dies zullen zij komen en op de hoogte van Sion juichen en toevloeien tot des Heeren goed, tot het koren en tot den most en tot de olie, en tot de jonge schapen en runderen; en hunne ziel zal zijn als een gewaterde hof, en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn. Zoo zegt de Heere der heirscharen, de God Israels. Dit woord zullen zij nog zeggen in het land van Juda en in zijne steden, als ik hunne gevangenis wenden zal: De Heere zegene u, gij woning der gerechtigheid, gij berg der heiligheid. En Juda mitsgaders al zijne steden zullen tezamen daarin wonen, de akkerlieden en die met de kudden reizen.” Jer. 31.

„Gij, bergen Israels! gij zult weder uwe takken geven en uwe vrucht voor mijn volk Israels dragen, want zij naderen te komen; want ziet, Ik ben bij u en Ik zal u aanzien, en gij zult gebouwd en bezaaid worden. En Ik zal menschen op u vermenigvuldigen, het gansche huis van Israel, ja, dat geheel; en de steden zullen bewoond en de eenzame plaatsen bebouwd worden. En zij zullen zeggen: „Dit land, dat verwoest was, is geworden als een hof van Eden, en de eenzame en verwoeste en verstoorde steden zijn vast en bewoond. Dan zullen de Heidenen, die in de plaatsen rondom u zullen overgelaten zijn weten, dat Ik, de Heere, de verstoorte plaatsen bebouw; Ik, de Heere, heb het gesproken en zal het doen. Ezech 36.

„Zie, de dagen komen, spreekt de Heere, dat de ploeger, den maaier en de druiventreder den zaadzaaiër genaken zal, en de bergen zullen van zoeten wijn druipen en alle de heuvelen zullen smelten; en Ik

zal de gevangenis van mijn volk Israel wenden, en zij zullen de verwoeste steden herbouwen en bewonen, en wijngaarden planten en derzelve wijn drinken en zij zullen hoven maken en derzelve vrucht eten; en Ik zal ze in hun land planten, en zij zullen niet meer worden uitgerukt uit hun land dat ik hun gegeven heb, zegt de Heere uw God.” Amos 9:13—15.

„En het zal te dien dage geschieden dat de bergen van zoeten wijn zullen druipen en de heuvelen van melk vlieten, en alle stroomen van Juda vol van water gaan; en daar zal eene fontein uit het Huis des Heeren uitgaan en zal het dal van Sittim be-wateren.” Joël 3:18.

In de tegenwoordige eeuw schijnt het dat God al zijne beloften aan Israel heeft vergeten, en alleen aan zijn bedreigingen gedenkt. En hoe zouden ook de beloften kunnen vervuld worden, terwijl Israel Hem verwerpt, in wien al de beloften Gods ja en amen zijn?

Maar in de toekomstige eeuw, als God door zijne genade in Israel bekeering zal geschonken hebben en zij den beminden Zoon van God zullen aanschouwd hebben, dan zal Hij welbehagen hebben, uit liefde voor Hem, om hen met zegeningen te overladen. Dan zullen al de beloften vervuld worden, want het zal dan den tijd zijn der herstelling aller dingen, door de profeten aangekondigd. Dan zal men zeggen: „Zingt met vreugde, gij hemelen! want Jehovah heeft het gedaan; juicht, gij benedenste deelen der aarde! gij bergen! maakt een groot gedreun met vreugdegezang; gij bosschen en alle geboomte daarin! want Jehovah heeft Jakob verlost, en zich verheerlijkt in Israel.

En nu, zooals Jezus het voorzegt heeft, zoo is ook alles, ziende op de verwoesting van Jeruzalem en de verstrooiing van Israel vervuld geworden, maar door de vervulling van de profetieën, daarop betrekking hebbende, is die, van alle overigen, verzekerd, en daardoor is die voor alle tijden gewichtig. Jeruzalems verwoesting is ook een beeld van onze eigen verwoesting in den dood, en dan hebben wij hieruit te leeren, in hoeverre beide met elkander overeenkomen, en wat wij te doen hebben, om midden in zulk een ondergang, onszelven te redden voor de eeuwigheid. En indien er nu, zooals in het 24ste hoofdstuk van Mattheüs sprake is van het einde der wereld, waarvan het einde van Jeruzalem de voorgrond en het voorbeeld is, zoo moet een iegelijk onzer zichzelve afvragen: „Waarom zullen wij bidden in den laatsten tijd? O, dat het dan mag zijn, om verlichte oogen, om vlugge voeten, om sterke harten. Dan zullen wij blijmoedig en vreugdevol kunnen instemmen met dit lied:

O, Heer! Gij hebt geleden, en met uw dierbaar bloed Den bangen strijd volstreden en al mijn schuld geboet. Om mij een plaats te geven in 't heerlijk Vaderhuis, Waar 'k aan uw zij zal leven, verlost van smart en kruis.

Amsterdam.

J. D. R.

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

Bureau van Redactie: H. J. VAN VULPEN, Vijzelgracht 51.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

5 Maart. *Gethsémané.*

Het geheele onderwerp is achtereenvolgens te lezen in Joh. 18:1, 2. Matth. 26:36—44. Luk. 22:43, 44. Matth. 26:45—49. Luk. 22:48. Joh. 18:4—9. Luk. 22:49. Joh. 18:10, 11. Matth. 26:33, 34. Luk. 22:51—53. Matth. 26:56 en Joh. 18:12.

Nadat de Heere met zijne discipelen het laatste Paaschmaal heeft gebruikt, houdt Hij, toen allen reeds waren opgestaan, zijn afscheidsrede (Joh. 15, 16) en sluit haar met het hoogepriesterlijk gebed (Joh. 17). Daarna ging de Heere met zijne discipelen over de beek Kedron (zie ook 2 Sam. 15:23) naar Gethsémané.

Gethsémané (Olijvenpers) was een hof aan den voet van den Olijfberg, waar Jezus dikwijls met zijne discipelen vergaderde. Acht discipelen moesten wachten vooraan in den hof, drie mochten getuigen zijn van zijn lijden. Hij werd beangst: bewijs van zijn volmaakte menschheid. De gansche last van den toorn Gods zou over Hem worden uitgegoten. Hij heeft behoefte aan medelijden, en maant tot waken aan. Waken is noodig om op den Heere te letten, om getrouw te zijn en bestand tegen de listige omleidingen des duivels. In de worsteling zijner ziel roept Hij uit: „Mijn Vader! indien het, behoudens uw majesteit en raadsbesluit ter verlossing van uw volk, mogelijk is, laat dan dezen bitteren lijdensbeker van Mij voorbijgaan.” Doch wetende dat deze beker moest geledigd worden, onderwerpt Hij zijn wil aan dien des Vaders. Zijne getuigen slapen van droefheid. Ernstige beschuldiging tegen sluimeren en slapen in den strijd des levens, onder de bediening des Woords en met het oog op de eeuwigheid. Hij bidt driemaal en onderwerpt zich in gehoorzaamheid des geloofs aan den raad Gods (zie Hebr. 5:7, 8). Zijn gebed is verhoord. Gods wil geschiedt en zijn volk wordt gered. Een engel komt Hem versterken. Nu is Hij bereid en geheiligd als het Lam, om het plaats-

bekleedend offer te brengen, hoewel ten bewijze van zijn doodelijke zielsangst, het zweet met het bloed Hem uit het lichaam perste.

Judas, de geldgierige, de verrader, (zie Matth. 26:14—16) verraaft Hem met een kus. Afschuwelijk beeld van de geldgierigheid, waarschuwend beeld tegen huichelarij. God kastijdt, om te behouden; Satan groet, om te verderven.

„Wien zoekt gij?” een woord van macht, maar ook van zelfovergave, en tegelijk om zijne discipelen vrij te laten uitgaan. Het Lam Gods heeft de macht in zichzelf; Hij kan verlossen, en met zijn woord nederwerpen. Eenmaal zal Hij oordeelen en al zijne vijanden aan zijne voeten nederleggen, en zijn verlossers in eeuwige heerlijkheid samenbrengen.

Overmoed baat niet, met het zwaard slaan mag niet. Jezus geeft zich vrijwillig over. Gods koninkrijk is met geen zwaard te overwinnen. Geestelijke overmacht is met geen zwaard te verkrijgen, maar door handhaving van het Woord Gods.

Jezus streed niet tegen menschen, maar tegen Satan. Hij zal overwinnen, wanneer de vijand denkt overwonnen te hebben. In den geestelijken strijd moeten geestelijke wapenen gebruikt worden.

In dit lijden moesten de Schriften vervuld worden, (zie o. a. Jes. 53) omdat Jezus zich als borg gesteld had in den Raad des Vredes. Nu was Hij gewijd, geheiligd en gesterkt om zich te laten gevangennemen en binden, en als het Lam Gods den losprijs te betalen voor verloren zondaren.

12 Maart. *In Kajafas' paleis.*

Matth. 26:57—75.

(vgl. Mark. 14:53—72; Luk. 22:54—71; Joh. 18:13—27).

Te leeren: Joh. 11:49, 50; Ps. 69:2 of 4.

Door allen verlaten, wordt de Heere als gevangene door de krijgsknechten ter verantwoording

naar den hooge priester gevoerd. Eerst naar Annas, Kajafas' schoonvader, die als afgetreden hooge priester (vgl. Luk. 3 : 2) geen recht en macht in de rechtspleging bezat, maar wien de eere en het genot verschaft werd, zijn prooi te zien. Mogelijk ook om tijd tot saamroeping van den raad uit te winnen.

De Joodsche raad (Sanhedrin) bestond uit 72 aanzienlijke personen, de oudsten en geleerden des volks. De hooge priester was voorzitter. Er mocht slechts één hooge priester zijn voor zijn geheele leven. De hooge priesterlijke waardigheid was vervallen toen de ware Hooge priester verscheen. Zij werd vaak uit gunst gegeven of aan den meestbiedende verkocht.

Van Annas voor den raad gebracht, wordt Jezus ondervraagd naar zijn leer, waarvan Hij geen verklaring noodig acht (vgl. Joh. 18 : 20, 21). Deswege geslagen, eischt Hij rekenschap van die mishandeling. De Heere eischt bij den aanvang der rechtspleging recht van hen, die van Godswege recht moeten spreken en oefenen (vgl. Ps. 82 : 1; 58 : 2). Hij vindt het niet en *zwijgt*, omdat Hij onschuldig aan het Goddelijk recht voor ons wil voldoen (Jes. 50 : 6; Ps. 69 : 5). Tevergeefs een aanklacht gezocht. Eindelijk één als waar en gegrond erkend, die zoo valsch en dwaas mogelijk was (vgl. Joh. 2 : 19). Was de tempel Gods heilige woning, elke lastering daarvan werd als heiligschennis en godslastering beschouwd. Zijn lichaam is de ware tempel (vgl. 1 Tim. 3 : 15), door Hem geofferd om alle schaduwen des tempels te verwezenlijken. Met de verbrekking zijns lichaams is feitelijk de tempel afgebroken. Jezus *zwijgt stil*, omdat die aanklacht geen beantwoording waard was (vgl. Spr. 26 : 4, 5), maar vooral, opdat Hij door valsche beschuldigingen te dragen, zijn volk van rechtmatige beschuldigingen vrij zou spreken (vgl. Jes. 53 : 7; Rom. 8 : 31) en hun tot voorbeeld zou strekken (vgl. 1 Petr. 2 : 23). Bleken alle pogingen ter veroordeeling vruchteloos, de laatste poging gelukte. De hooge priester dwong Hem, zich onder eede te verklaren wie Hij was. — De eedsformule werd door den rechter uitgesproken en door den beklagde bevestigd. Jezus heeft derhalve zelf den eed afgelegd. — Nu kon en mocht de Heere niet zwijgen, daar het de waardigheid van zijn Persoon en de eere zijns Vaders gold. In die diepe vernedering verhieft Hij zich in zijn volle waardigheid, als Rechter zijne rechters ter veroordeeling voor zich dagende. „Van nu aan zult gij zien (uit de openbaringen van mijne macht) den Zoon des menschen (Dan. 7 : 18), den waren Messias, wien het oordeel is gegeven (Joh. 5 : 27), zittende ter rechterhand der kracht Gods: de krachtige rechterhand Gods, de hoogste eereplaats (Ps. 110 : 1) en komende op de wolken des hemels om gericht te houden” (Dan. 7 : 13; Matth. 24 : 30; Openb. 1 : 7). Op dit verheven, beslist getuigenis verscheurt de hooge priester zijne kleederen, als teeken van droef-

heid en verontwaardiging (Hand. 14 : 14). Van godslastering beschuldigd, wordt nu de Heere, de ware Hooge priester, des doods schuldig verklaard. Het vonnis was, schijnbaar wettig (Lev. 24 : 16), toch onrechtvaardig, daar de Heere zich niet Gods Zoon „gemaakt” heeft, maar werkelijk *is*. — Als borg moest Hij dit vonnis van godslastering dragen. — Kajafas heft, door het eenig ware offer in den dood te geven (Joh. 11 : 50) het voorbeeldend hooge priesterschap op.

Petrus' verloochening. Petrus, mede gevluht (vs. 56) vermande zich weder en zocht, om zijn liefde, trouw en moed voor Jezus te toonen (Matth. 26 : 35; Luk. 22 : 33), zeker ook uit nieuwsgierigheid en belangstelling, de zaal van Kajafas binnen te dringen, waartoe misschien Johannes hem gelegenheid bood (Joh. 18 : 15, 16). Daar trachtte hij zich, door tusschen de krijgslieden zich bij het vuur te plaatsen, bloot als toeschouwer voor te doen. Maar hij werd herkend door de dienstmaagd van den hooge priester, die als deurwaarder hem had binnengelaten (Joh. 18 : 17). Zich voor die zwakke dienstmaagd als discipel van Jezus schamende, verloochende hij den Heere (vgl. vs. 33). Na die eerste verloochening kraaide de haan (Mark. 14 : 68) ter ernstige waarschuwing. Petrus schijnt dit gevoeld te hebben en zich te hebben willen verwijderen. Maar de dienstmaagd heeft het een andere medegedeeld, die hem opnieuw als metgezel van Jezus voorstelde. Tweede verloochening. Daarna wordt hij door een krijgsknecht, een bloedverwant van Malchus, aangevoerd ten aanhoore van anderen, die nu allen hem als volgeling van Jezus herkennen aan zijn Galileeschen tongval. Nu is bloote wederspraak niet meer voldoende; met vervloeking van zichzelf en eedzwering verloochent hij den Heere ten derden male. Vreeselijke misdaad. Jezus' verloochening zou hem ter vervloeking gestrekt hebben, indien de Heere hem niet had aangezien ten bewijze dat Hij hem niet verloochende (2 Tim. 2 : 13). Kraaide de haan tot zijne veroordeeling (beeld van de stem der wet in onze conscientie); Jezus' blik vol liefde op hem gericht, sneed wel door zijn ziel, maar strekte tot zijn behoudenis. Hij ontvlood de plaats der verzoeking en verderving en stort in de eenzaamheid bittere tranen van droefheid en berouw. Petrus is een waarschuwend voorbeeld voor ons tegen zelfvertrouwen (Matth. 26 : 33, 35), tegen het zich in verzoeking begeven (Matth. 26 : 41) en tegen verloochening van den Heere: zonden, waaraan wij ons dagelijks schuldig maken. Vermaning tot waakzaamheid en gebed (Matth. 6 : 13; 26 : 41; 1 Petr. 5 : 8) en tot oprecht berouw in de belijdenis van schuld (1 Joh. 1 : 9). Verloochening in zwakheid is een vergeefelijke, verraad uit boos opzet een onvergeefelijke zonde (1 Joh. 3 : 16b). Troost voor in zonde gevallenen (2 Tim. 2 : 13).

19 Maart. *Voor Pilatus en naar Golgotha.*

Matth. 27 : 1—32.

Te leeren: Joh. 13 : 11; Ps. 69 : 3 of 22 : 9.

De Heere is wel door het Sanhedrin wegens *godslastering* des doods schuldig verklaard, maar zij hadden het recht over leven en dood verloren en mochten het vonnis niet voltrekken. Dit geschiedde naar Gods raad, volgens welken de Borg door de hoogste rechtbank onschuldig ter dood veroordeeld moest worden, om schuldigen voor de Goddelijke vierschaar vrij te verklaren. Hij wordt daarom naar Pontius Pilatus gevoerd, die als landvoogd op den burcht Antonia het bewind over Judea had. Er waren vier districten: Judea, Samaria, Galilea en Perea; de beide eerste door Pilatus als stadhouder, de beide laatste door Herodes Antipas als koning bestuurd. Pilatus was de vijfde landvoogd, regeerde tien jaren als tyran en is later, door de Joden aangeklaagd, naar Vienne verbannen, waar hij zichzelf vermoord heeft.

Voor den wereldlijken rechter kon de beschuldiging van godslastering niet baten; daarom wordt de Heere van *oproer* aangeklaagd. Geheel ten onrechte; zie Matth. 17 : 24—27; 22 : 15—21; Joh. 6 : 15. Daar de Joden in hypocritisch vertoon, uit vrees voor ontheiliging, de heidensche rechtzaal niet durven ingaan, gaat Pilatus tot hen en na de beschuldiging, op brutale wijze ingebracht, aangehoord te hebben, ondervraagt hij den Heere afzonderlijk omtrent den aard van zijn koningschap. De Heere verklaart zich een wettiggeboren koning van een geestelijk rijk, het rijk der waarheid, dat niet door uiterlijk geweld, maar door de kracht der waarheid uitgebreid en verdedigd wordt. Op de ongeloovige, spotachtige vraag: „Wat is waarheid?” (De waarheid was door de heidensche wijsgeeren tevergeefs gezocht) verklaart hij Jezus onschuldig. In woede hierover ontstoken, verzwaren de Joden hun aanklacht, waarin zij Jezus een Galileër noemen. Om zich van deze lastige rechtszaak af te maken, zendt Pilatus nu Jezus naar Herodes, die in Cesaréa zijn koninklijk verblijf hield, maar op het Paaschfeest zich te Jeruzalem bevond; tevens ook om een oude veete, door rechtskrenking ontstaan (Luk. 13 : 2), weg te nemen. Maar Herodes, hoewel Jezus bespottende, kon geen termen van beschuldiging vinden. Deze poging van Pilatus vruchteloos zijnde, beproeft hij een andere, door den Joden volgens een goedwillige gewoonte, de keuze van vrijspraak tusschen Jezus en Barabbas over te laten. Dit is onrechtvaardig, hoe goed ook bedoeld. Pilatus, niet den duivelschen haat tegen Jezus beseffende, dacht, dat zij Jezus niet beneden een oproermaker en moordenaar zouden stellen. De keuze scheen niet twijfelachtig — maar geschiedde geheel naar Gods raad. Tot die keuze leidde ook een kortstondige staking van den rechtshandel (waardoor de Joden gelegenheid tot ophitsing van het volk vonden), veroorzaakt door den droom van Pilatus' huisvrouw,

die Jezus' onschuld aantoonde en haar man waarschuwde. Pilatus de keuze gehoord hebbende, vraagt naar de reden. Er ontstaat oproer. Ten einde raad geeft hij toe, maar wascht zijn handen ten teken van onschuld. Toch is hij schuldig wegens verkrachting des rechts. De Joden nemen al de gevolgen hunner keuze op zich (vgl. Hand. 5 : 28). Nu laat de stadhouder Jezus op onrechtvaardige en wreedaardige wijze geeselen en bespotten, om nog, hoewel Jezus is veroordeeld, door het medelijden op te wekken, het volk tot vrijspraak te bewegen. De eerste geeselslag werd door den rechter, de andere door de krijgslieden toegebracht. Wreede mishandeling, erger dan bij de Joden gebruikelijk (Deut. 25 : 3; 2 Cor. 11 : 25). Met touwen, doorvlochten met scherpe nagelen, wordt de ontbloote rug ontvleescht. Het lijdend Godslam droeg alles geduldig tot onze genezing (Jes. 50 : 6; 53 : 5; 1 Petr. 2 : 24). Als spotkoning uitgedost, met een doornenkroon op het hoofd om zijn volk, in plaats van de afgevallen kroon, de genadekroon te verwerven (Klaagl. 5 : 16; Openb. 4 : 4). Met een purperen mantel omhangen om in plaats van onze vuile kleederen, onze naaktheid met de kleederen der gerechtigheid en des heils te bekleeden (Jes. 61 : 10). Met een rietstaf in de hand om ons den scepter, als teeken der heerschappij te verwerven (Openb. 5 : 10). Pilatus met zijn uitdrukking: „Ziet den mensch!” stelt onbewust Jezus als Borg ten toon, op wien wij, als in onze plaats veroordeeld, moeten staren (Jes. 53 : 5—7; Ps. 22 : 7, 8; 69 : 8; Joh. 1 : 29). Pilatus wil Hem aan de keuze der Joden overlaten, maar zij eischen een absolute rechtspraak. Daar deze niet gegeven wordt, be-roepen zij zich op hun eigen rechtspraak (Lev. 24 : 16). Uit vrees van met een zoon der goden te doen te hebben, ondervraagt Pilatus Jezus alleen, maar wordt niet wijzer. Op de dreiging met zijn macht, wijst Jezus hem op een hogere macht, zonder welke hij noch iemand anders macht tegen Hem hebben zou (Hand. 4 : 27, 28); de schuld vooral op de Joden leggende (Hand. 3 : 18). Weder poogt de stadhouder Jezus los te laten, maar de dreiging met het verlies van 's keizers gunst doet hem toegeven (Pilatus geeft Jezus over, uit vrees voor 't verlies van 's keizers gunst, om zichzelf te redden — Jezus geeft zichzelf over, om de gunst voor zijn volk bij God te verwerven en anderen te behouden). Pilatus beklint nu zijn rechterstoel *Lithostrotos* (met steenen belegd), om daar het geëischte vonnis door een rechterlijke uitspraak te bekrachtigen. Wel beproeft hij nog een flauwe poging tot loslating door op spotachtige wijze op hun waardigheidsgevoel te werken (Joh. 19 : 14), maar ten laatste veroordeelt hij den Heere Jezus ter kruisdood, naar Gods raad en 's Heeren eigen wil (Deut. 21, 23; Gal. 3 : 13; Matth. 20 : 18, 19). Ter ure dat het paaschlam moest geslacht worden (12 ure) wordt het ware Paaschlam ten doode overgegeven. De kruisstraf, alleen door de Romeinen toegepast op

misdadigers van de ergste soort, was de vreeselijkste straf, die de Borg moest ondergaan (Gal. 3 : 13). Van de rechtzaal wordt de Heere met het kruis, een hout met een dwarsbalk, op zijn schouder, de stad door, langs een verren weg naar Golgotha gevoerd. Golgotha of hoofdschedelplaats (naar de onbegraven hoofdschedels) was een naakte heuvel buiten Jeruzalem. Onderweg ondervond Hij het medelijden der vrouwen; maar de medelijdende Hoogepriester behoeft geen menselijk medelijden. Beter ware het veeleer medelijden met zichzelf en hare kinderen te hebben wegens het vreeselijk oordeel dat God brengen zou over Jeruzalem, dat zijn Messias verwierp. (Luk. 23 : 27—31). Als de Heere onder het kruis dreigt te bezwijken, wordt het gelegd op Simon van Cyrene (vader van twee Christenen, Alexander en Rufus), een eenvoudige man, die argeloos van den akker kwam. Simon droeg het hout, Jezus den vloek; Simon gedwongen, Jezus gewillig; Simon achter Jezus, die het vóór hem en in zijn plaats bleef dragen, ook toen hij het hout in Jezus' plaats droeg. Simon zij ons ten voorbeeld (Matth. 16 : 24).

26 Maart. *De kruiswoorden. Dood en begrafenis.*

Matth. 27 : 33—61.

Te leeren: Ps. 69 : 10; onber. Ps. 22 : 4 of 16 : 5.

Op de gerichtsplaats gekomen, worden den Heere de kleederen uitgetrokken, die door de krijgsknechten worden verdeeld, met uitzondering van het gewezen opperkleed (het rabbi-gewaad), dat onverscheurd verloot wordt, zooals in Gods raad was bepaald (Ps. 22:19). Voorts wordt Hij naakt aan het kruis genageld en tusschen moordenaren, als de grootste onder hen, aan het kruis opgericht en tentoongesteld (vgl. Mark. 15 : 28; Jes. 53 : 12; Joh. 3 : 14, 15). Het bord met zijne beschuldiging, in drie talen geschreven, door Hem op de borst gedragen, wordt boven zijn hoofd bevestigd. De drie talen, waarin Jood en Heiden zijne beschuldiging konden lezen, tot hunne veroordeeling of behoudenis (Luk. 2 : 34), zijn profetie van de kennis van zijn Naam in alle talen. De inhoud der beschuldiging strekt den Joden tot vernedering en veroordeeling, waarom zij van Pilatus verandering begeerden; maar Pilatus weigerde dat uit nijd wraak en spot, hoewel naar Gods raad. De bedwelmingsdrank, allen kruiselingen aangeboden, weigerde de Heere, daar Hij met volle bewustzijn wilde lijden en sterven.

Eerste kruiswoord. onder de kruisiging gesproken. Dit woord drukt zijn innige liefde en vast vertrouwen op den Vader en zijn onbegrijpelijke genade voor zijne vijanden uit. Het is de bede der verzoening (Jes. 53 : 12), alleen voor de zijnen geuit (Joh. 17 : 9), die verhoord is (Joh. 11 : 42a). De onwetendheid was geen *beweedreden*, maar noodwendige

drangreden tot vergeving (Hand. 3 : 17, 1 Tim. 1 : 13) Die vergevensgezindheid van den Heere moet ons ten voorbeeld strekken (Matth. 5 : 44; 6 : 12; Hand. 7 : 60).

Tweede kruiswoord. Van het kruis vestigt Hij zijn blik op zijne moeder, voor wie nu de profetie van Simeon vervuld werd (Luk. 2 : 35). Hij noemt haar „vrouw”, *deels* uit hoogachting, *deels* uit gelijkstelling met anderen, *deels* uit voorzorg, haar niet in gevaar te stellen. Zijn teedere liefde en zorg moet allen kinderen ten voorbeeld strekken, gelijk het voorbeeld van Johannes ons allen tot onmiddellijke gehoorzaamheid aan 's Heeren bevel, vooral in betrekking tot het weldoen der zijnen, dringen moet. Johannes wordt door den Heere als verzorger zijner moeder gekozen, *deels* omdat hij in bijzondere liefdesbetrekking tot Jezus stond, *deels* omdat hij eenigermate gegoed was (hij had een eigen huis), *deels* omdat hij het langst in rust leven zou. Maria is door hem 15 jaren verzorgd, tot het jaar 48 n. C..

Derde kruiswoord. Volgens Mattheüs belasterden en bespott'en alle voorbijgangers en ook de moordenaars den Heere, Hem uitdagende zijn goddelijke macht door verlossing van zichzelf te toonen; bewerende dan te zullen gelooven. Juist in die vrijwillige overgave betoont de Heere Jezus zijn goddelijke macht en is Hij het voorwerp des geloofs (Joh. 3 : 14, 15; Joh. 12 : 32). Dit betoon van macht zou hen niet tot geloof gebracht hebben (Luk. 16 : 31).

Volgens Lukas is het één moordenaar, die Jezus uitdaagt zichzelf en hen te verlossen. De ander hem bestraffende en zijn schuld tegenover Jezus' onschuld erkennende, smeekt niet voor zijn lichaam, maar voor zijn ziel om behoudenis, welke hem terstond geschonken wordt. Deze moordenaar betoont zich een waar geloovige, die Gods recht tot zijne veroordeeling en Jezus' rechtvaardigheid, macht en genade ter vergeving erkent (Ps. 32 : 5; Luk. 18 : 14). »*Heden*” enz. De Heere gaat dus terstond, naar de ziel, uit dit in het eeuwig leven over; Hij gaat geen hel of onderwereld na zijn dood in (vgl. 1 Petr. 3 : 19); ook is er voor de zijnen geen plaats van overgang, maar een dadelijk ingaan in den hemel (Ps. 73 : 23—26; Openb. 14 : 13; Luk. 16 : 23; Fil. 1 : 23). De hemel, paradijs genoemd als de van de aarde weggenomen plaats der gelukzaligheid (2 Cor. 12 : 4; Openb. 2 : 7). Jezus' kruis is een rechterstoel; den veroordeelde spreekt Hij vrij. De bekeering van den moordenaar mag voor onbekeerden niet tot uitstel van bekeering leiden (Ps. 95 : 7, 8; Hand. 24 : 25), maar strekt tot troost der boetvaardigen.

Vierde kruiswoord. Een kreet van zielsbenauwdheid, als uit de diepte der helle (Cat. 44), te midden der driefürige duisternis, welke een betoon is van Satans macht, die, ware Jezus, het waarachtig Licht, in den dood gebleven, alles in het duister zou gestort hebben (Joh. 1 : 4; 12 : 46). Als mensch is Hij in zijn *bewustzijn*, niet in *werkelijkheid*, van God verlaten; toch houdt Hij vast aan God; „*mijn God*”, waardoor

DE BEEK KIDRON.

Hij de verzoening aanbrengt. Luther, die de goddelijke en de menschelijke natuur in Christus niet onderscheidde, kon dezen uitroep niet verstaan (vgl. Ps. 22:1). — Vreeselijke spottelijheid der Joden. Elias is zoowel in Johannes, als in werkelijkheid verschenen, om Jezus' lijden en sterven aan te kondigen (Luk. 1:17; Joh. 1:29; Luk. 9:30, 31).

Vijfde kruiswoord. Zijn zielsangst, meer dan zijn lichaamssmart, veroorzaakte dien ondragelijken dorst. Dezen moest hij lijden en met zuren wijn gelaafd worden, om de dorstigen voor eeuwig te laven (Joh. 7:37; Openb. 22:17). Aan het einde van een rietstok wordt een spons met hysop (een soort van muurhennip) omwonden, waarmede Hem de lasenis geboden wordt (Ps. 69:22).

Zesde kruiswoord. Triumfkreet der verlossing. Alles is volbracht, wat in den eeuwigen raad des vredes ter verlossing bepaald was. Daarin ligt de eenige oorzaak onzer zaligheid, door het geloof in zijne volkomen genoegdoening (Hebr. 5:9; 10:14; Rom. 10:4).

Zevende kruiswoord dadelijk gevolgd op het voorgaande, teeken der voldoening en verlossing (Joh. 17:4, 5). Zijn menschelijken geest (ziel) geeft Hij aan den Vader; deze is dus terstond zalig, terwijl zijn lichaam in de aarde wordt gelegd. De vrijwilligheid van de overgave zijner ziel blijkt ook uit het buigen van zijn hoofd en het roepen met groote stem (Joh. 10:17, 18). Met zijn geest geeft Hij alle de zijnen den Vader over (Joh. 17:9), die nu vrijmoedig hun geest Hem bij het sterven overgeven. (Hand. 7:59).

Blijk van volkomen verzoening geeft de Vader in het scheuren van het voorhangsel, van boven naar beneden. Eens in het jaar weggeschoven, is het nu volkomen vernietigd (Hebr. 9:7—12; 10:14, 18—20).

De steenrotsen scheuren door een aardbeving, die ook de graven spleet, waaruit de gestorvenen *na* de opstanding verrijzen. Teeken van den toorn Gods en de grootheid van den Gestorvene, maar ook van de overwinning op den dood. De verrezenen zijn mischien later in heerlijkheid onzichtbaar *ongegenomen*

Deze opstanding is de profetie van de laatste opstanding (Joh. 5 : 28, 29).

De hoofdman, die bij het kruis de wacht hield, wordt door al wat hij van en om Jezus ziet en hoort tot bekeering en geloof gebracht. Hij bekent Jezus' goddelijkheid en rechtvaardigheid, twee eerste vereischten des geloofs.

Ook andere omstanders worden met ontroering vervuld en geven teekenen of van spijt en vrees, of van berouw.

Ten bewijze dat Hij waarlijk gestorven is, wordt zijne zijde (zijn hart) doorstoken. Bloed en water; teekenen van verzoening en reiniging (1 Joh. 5 : 6). Dit doorsteken heeft groote beteekenis (Joh. 19 : 34) voor de waarheid der verzoening en verlossing ter vertroosting der geloovigen (Joh. 19 : 37; 20 : 27) maar ter veroordeeling der ongeloovigen (Openb. 1 : 7).

Als van het ware Gods'lam worden zijne beenderen, gelijk gewoonlijk wèl geschiedde, niet gebroken (Exod. 12 : 46). Zijn lichaam, waarin de straf der zonde gedragen was, mocht niet geschonden.

Daarom ook eervol en liefderijk *begraven* (Jes. 53 : 9). Twee groote mannen schamen zich voor Jezus niet. Let op de vordering van Nicodemus (Joh. 3 : 2; 7 : 50). Pilatus durft het lijk, dat anders zou weggevoerd zijn, den raadsheer niet weigeren. Welk een bijzondere beschikking Gods! Pilatus is over Jezus' haastigen dood verwonderd, als binnen 6 uren ingetreden, terwijl anders het lijdens soms drie dagen duurde. In een nieuw graf wordt Jezus' lichaam gelegd; wegens de heiligheid er van, wegens beveiliging, wegens eerbetoon en wegens de zekerheid zijner opstanding. De vrees der Joden voor de opstanding doet hen een wacht vragen en plaatsen. IJdele poging (Matth. 28 : 4)! De met het keizerlijk zegel verzegelde steen strekt tot bewijs van de waarheid der opstanding. De vrouwen in haar verzorging van Jezus, maar ook in hare eerbiediging van den Sabbath, geven ons een schoon voorbeeld. Over de beteekenis der begrafenis vooral in betrekking tot onzen doop, zie Rom. 6 : 3, 4; Coll. 2 : 12.

DE BEEK KIDRON. ¹⁾

(*Bij de plaat.*)

En de koning ging over de beek Kidron. ² Sam. XV : 23.

Jezus dit gezegd hebbende, ging over de beek Kedron.

Joh. XVIII : 1.

Verdreven door zijn eigen zoon,
Verstooten uit zijn woning,
Beroofd van scepter en van kroon,
Vlucht Isrels groote koning.

¹⁾ Uit „Gedichten van J. A. Wormser, Höveker & Zoon. Amsterdam.”

Maar met hem trekt een heldenschaar
Van fiere lotgenooten,
Uit Juda's stam gesproten,
Hem trouw in 't bangst gevaar.

En 't gansche land, dien eigen dag,
Trotseerend Davids hatren,
Barst los in weenen en geklag
Bij Kidrons zwarte watren.
God zelf — in 't teeken van 't verbond —
Verlaat zijn heilige woning,
Leidt zijn verkoren koning
En — spelt hem blijder stond.

Verstooten door zijn volk, belaën
Met smaad, voor geld verraden,
Moet Davids Zoon en Heer 't bestaan
De Kidron te doorwaden.
En met Hem gaat een kleine stoet,
Nù d' overmoed in 't harte,
Wie straks de bangste smarte
In slaap verzinken doet.

En niemand gist wat naamloos wee
Hem 't angstzweet perst uit de adren;
En niemand krijt zijn angstkreet meê,
Of durft als vriend Hem nadren.
God zelf — verbergt zijn aangezicht,
Begeeft Hem in het lijden
En laat Hem eenzaam strijden,
Ja, daagt Hem voor 't gericht!

HET KRUIS.

Geen kruis, hoe met bloemen omwonden,
Vertroost ooit een zuchtend gemoed!
Maar 't Lam eens geslacht voor de zonden,
En 't zonden uitdelgende bloed!
Ja, dat is de boom van het leven,
De Rotssteen, onwrikbaar en trouw!
't Is Jezus, de Koning der eere,
Die zich zoo vernederen wou!
Looft den Heer; zijn Naam is heerlijk, goed en groot,
Wat hier ook vall' — zijn trouw staat pal,
In Jezus is het al!
Hij redt uit nood, van zonde en dood;
Hij zegent uit genâ,
Geloofd zij God! Halleluja!

Eene dame ontving bij gelegenheid van haar huwelijk van eene vriendin een gouden medaillon, bevattende aan de eene zijde het portret van de geefster en aan de andere zijde een kruis van diamanten. Zij schreef haar: „Lieve vriendin! hartelijk dank voor uw rijke gave; vergun mij evenwel, dat ik mij niet sierren kan met wat mijn Heiland tot schande was. Te pronken met het vloekhout! gij gevoelt het, die tegenstelling is te groot.”

DE LIJDENDE CHRISTUS.

JESAJA 53.

Wie heeft de prediking van 't Woord
Uit 's Heeren mond door ons gehoord,
Geloofd? Wie heeft geluisterd?

Aan wien is 's Heeren arm, vol kracht,
Geopenbaard? Aan ons geslacht!

Maar 't licht is gansch verduisterd.
Verstokt is 't hart, verblind is 't oog,
Al daalt God zelf ook van omhoog.

Hij spruit als nietig rijsje voort
Uit Jesse's stam, naar 't eeuwig Woord,

Voor 't aangezicht des Heeren;
Als wortel uit een dorre aard,
Waarin geen glans zich openbaart;

Wie zou Hem zóo begeeren?
Neen, wie Hem met het oog slechts ziet,
Aanschouwt Hem in zijn glorie niet.

Door menschen is Hij diep veracht,
De onwaardigste onder ons geslacht,

Een man van veege smarten;
Verzocht in krankheid en ellend',
Heeft elk van Hem 't gelaat gewend,
Meêdoogenloos van harte,

En ach! waar elk zich van Hem keert,
Wordt Hij door *ons* ook niet geëerd.

't Zijn *onze* krankheên, die Hij leed;
De smart, die zijne ziel doorsneed,

Heeft Hij voor *ons* gedragen.
Wij meenden, dat door *eigen* schuld
God zelf zijn beker had gevuld

Met al die zware plagen:
Maar Hij, als vlek'loos rein en goed,
Zelf straffoos, is 't die voor *ons* boet.

Onze overtreding wondde Hem;
Ons onrecht, dat met luider stem

Riep om Gods heil'ge wrake,
Heeft Hem verbrijzeld; en de straf,
Die ons den vrede wedergaf,

Liet Hij zich willig smaken;
De geesel, die zijn vleesch doorboort,
Brengt onze ziel genezing voort.

Als schapen dwaalden wij in 't rond;
Weerspanning aan des Heeren mond,

Koos elk zijn eigen paden.
Maar Hij, de Herder was bereid,
Om onze ongerechtigheid

Op zijne ziel te laden,
En heeft, met onzen vloek belaân,
Aan 't Godd'lijk recht voor ons voldaan.

Gedrukt, geperst om onzentwil,
Liet Hij, als Lam, gelaten, stil,

Zich naar de slachtbank sleuren;
Geen klacht steeg uit zijn bange ziel,

Hoe zwaar Hem ook het kruishout viel,
Dat Hij alleen moest beuren.
Als 't schaap, dat stil zich scheren laat,
Zwijgt Hij, als 's vijands hand Hem slaat.

Maar toen Hij, onder 't Godd'lijk recht,
Om onze schuld op Hem gelegd,

Zijn zoenbloed had doen stroomen,
Heeft God uit d' angst en uit 't gericht,
Van 's vijands wreev'lig aangezicht,
Hem door den dood ontnomen;
Om door den open voorhang heen,
Als Priester voor Gods troon te treên.

En wijl zijn *ziel* daarboven leeft,
In glans, die eeuwig Hem omzweeft,

Mag 't *lichaam* niet geschonden.
Had men geen graf Hem toegedacht,
Als een gevloekte in ons geslacht —
In sijn lijnwaad gewonden,
Wordt Hij gelegd in 's rijken graf,
Bevrijd van onverdiende straf.

't Is 't welbehagen Gods alleen,
Dat Hij verbrijzeld en vertreên,
Dien vloekdood wilde sterven.

't Is onze straf, die Hij daar draagt,
Die 't Godd'lijk recht van zondaars vraagt,
Om zoen bij God te werven.

Maar uit zijn dood spruit heerlijk zaad,
Dat eeuwig leeft, verlost van 't kwaad.

Heeft Hij op aard Gods wil volbracht,
Daarboven zal Hij door zijn kracht

't Verlossingswerk volenden.
Van zijner ziele moeite en strijd
Ziet Hij de vrucht, die Hem verblijdt,
In 't heil van zijn gekenden,
Die Hij door zijn gerechtigheid
Rechtvaardigt en ten hemel leidt.

Als loon voor zijn gehoorzaamheid,
Is Hem een erfdeel toebereid

In tal van uitverkoornen,
Die Hij gekocht heeft door zijn bloed,
Als schapen, die Hij weidt en hoedt,
Schoon in zichzelf verloornen.

Maar trotschen tot zijn buit gesteld,
Beheerscht Hij eeuwig met geweld.

Droeg Hij, des Vaders een'ge Zoon,
Aan 't kruis der overtreed'ren loon,

Bad Hij voor moordenaren;
Hij heeft voor ons *zijn* loon bereid,
In 's Vaders troon, vol heerlijkheid;

Om straks zich te openbaren
Als 't Lam, ten zoen voor ons geslacht,
Wien eeuwig hulde wordt gebracht.

D. J. KARSSSEN.

ALLERLEI.

Rondom Jeruzalem.

Ten zuiden van Jeruzalem lag het dal van Hinnom, waar in een rijk bevochtigde en met tuinen aangelegde vlakke, het beruchte Tophet lag, Jer. 7:31, waar kinderen aan den Moloch geofferd werden. Ook was hier de „berg des boozen raads”, waar nu nog de puinhoopen worden aangewezen van het huis waar de Joden het plan beraamden om Jezus te dooden. Ten oosten verheft zich de Olijfberg, 300 voet hooger dan de tempel en 170 voet hooger dan Zion. Aan den voet van dezen berg ligt het dal van Jozafat of „dal des gericht”, waar de Heere volgens Joël 3:2, gericht hield of houden zal over de vijanden van zijn volk. Aan de noordzijde ligt de heuvel Scopus, dat is: wachtpost, van welks top Titus de stad bezag en weende over de verwoesting van den kostbaren tempel. Ten westen lag de berg Gihon, in welks dal zich een groote waterbron bevond. Hiskia liet, om haar aan de Syriërs te onttrekken, onderaardsche leidingen graven, en opdat de inwoners van Jeruzalem tijdens de belegering water in de stad zouden hebben, werd de bron in het dal gestopt en in de stad was geen gebrek aan water. In dit dal werd Salomo tot koning gezalfd.

Een treurig bericht werd onlangs door de couranten medegedeeld. In het dorp Beets heeft de hoofdonderwijzer een zangvereniging voor jongens en meisjes geopend, waaraan ongeveer 40 leerlingen deelnemen. De samenkomsten worden des Zondags gehouden. Dat zou evenwel het grootste bezwaar niet opleveren, zoo daar liederen werden gezongen tot eere des Heeren. Maar wat de zaak nu ernstig en treurig maakt is, dat daar liederen worden gezongen waardoor de sociaal-democratische geest in de harten van deze jeugdige leerlingen wordt gebracht.

En dat door den zang! Ieder weet dat de zang het kinderhart bekoort; en wat door den zang in de kinderharten wordt gezaaid, heeft zooveel levensvatbaarheid. Dat wortelt daar zoo diep en openbaart zich zoo makkelijk naar buiten; en als het buiten komt, oefent het invloed uit.

Wie schrikt niet terug voor eene uitdrukking als daar in de kindermonden wordt gelegd:

Maar koningen en advocaten

Verdwijnen slechts door dynamiet.

Dat is het gif om de kinderen te leeren alle macht en recht niet meer te achten, maar zich daaraan te onttrekken, en zelfs den spot te drijven met de machten over hen gesteld. Het is toch reeds zoo duidelijk dat de afwijking van ons volk van den Heere doorwerkt in de kinderharten. Waar is het ontzag voor de ouders; voor onderwijzers en allen die over hen gesteld zijn? Beschimpt de jeugd zelfs de dienaren der politie al niet op den openbaren weg?

Als de kinderen straks grooter geworden zijn en de stemmen zich om hen heen vermenigvuldigen: Geen God! geen koning; — wat zal er dan van ons volk worden!

Ziet hier, Zondagsschoolonderwijzer en -onderwijzeres, een nieuw arbeidsveld voor u. „Leert den jongen de eerste beginselen naar den eisch zijns wegs; als hij oud geworden zal zijn, zoo zal hij daarvan niet afwijken.”

Laat al uwe leerlingen Rom. 13:1—5 uit het hoofd leeren en spreek daarover met hen, en leert hen den tweeden Psalm verstaan, opdat zij onder de gunste Gods bewaard mogen blijven van den geest van afval en verzet.

Laat het drieste optreden van bovengenoemden hoofdonderwijzer nog een middel in de hand des Heeren zijn, om u te vervullen met ernst en nauwgezetheid in het onderwijs, opdat het recht en de majesteit des Heeren den jeugdigen worden ingeprent, en daardoor in hun hart het besef geboren worde, dat de Heere regeert en dat Hij in verschillende ordinantiën zijn macht en mogendheid onder de kinderen der menschen openbaart.

Een jong meisje op haar sterfbed.

Een klein meisje, oud tien jaar, lag op haar sterfbed. Haar vader op de knieën naast haar, was diep ontroerd en stortte vele tranen; hij trachtte tot zijn hemelschen Vader te zeggen: „Uw wil geschiede!” Maar de strijd in zijne ziel was zwaar. Sedert eenige uren scheen de zieke ongevoelig voor hetgeen om haar heen gebeurde; het snikken van haren vader ontstelde haar; zij opende hare oogen en angstig rondom zich ziende, riep zij uit: „Vader, lieve vader!” — „Wat is er, mijn kind?” — „Vader, hoeveel geeft gij jaarlijks voor mijn onderhoud uit?” — „Maar, mijn kind! waarom u daarover nu te verontrusten?” antwoordde de vader, terwijl hij ternaauwernood zijne aandoening kon bedwingen, meenende dat zij reeds ijlhoofdig begon te worden. „Ik bid u, vader! zeg mij hoeveel ik u jaarlijks kost.” — „Welnu, ongeveer f 600.—; maar, lieve! waarom doet gij mij die vraag?” — Met moeite antwoordde zij: „Ik dacht — dat gij mogelijk — dit jaar — tot gedachtenis van mij — die som — zoudt willen geven — om armen kinderen Bijbels te bezorgen.” — Het gelaat van den vader schitterde van vreugde, toen hij deze woorden vernam; hij verblijdde zich over den last hem door zijn kind opgelegd en was er dubbel om verblijd, daar de gedachte aan zijn geliefde dochter immer hiermede zou gepaard gaan. „Dit zal ik zeker doen,” zeide de vader, haar omhelzende; „ja ik zal het doen, mijn lieve Emilie! En niet alleen dit jaar, maar alle jaren, zoo lang God mij op aarde zal laten.” Een hemelsche glimlach bedekte het gelaat van het meisje, en weinige oogenblikken later had de dood hare ziel onthonden!

H.

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

Bureau van Redactie: H. J. VAN VULPEN, Vijzelgracht 51.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

2 April. *Paaschfeest.*

Luk. 24 : 1—10.

Te leeren: 1 Cor. 15 : 3, 5; Ps. 98 : 1 of 2.

In stomme smart den Sabbath doorgebracht hebbende, zien de vrouwen vol verlangen den dageraad tegemoet, om haar liefdewerk aan het dierbaar lijk behoorlijk te verrichten, waartoe zij geen tijd gehad hebben. Dat zij de opstanding niet verwachtten, is een bewijs voor de waarheid er van. Met schrik denken zij bij het naderen van het graf aan den zwaren steen (beeld van bezwaarde, twijfelmoeidige zielen, wier oog gesloten is voor wat Christus volbracht heeft). Zij zagen vol ontroering den steen afgewenteld, waarop een hemelsche gestalte gezeten was. Door een aardbeving was de steen afgewenteld en het zegel verbroken, door de Engelen was de Zoon Gods als Overwinnaar des doods uit zijn geopend graf begroet. Dezen zijn nu de getuigen en boden zijner verheerlijking. Waren de nietige, menselijke wachters gevluht, die het lichaam niet konden bewaren, de Engelen staan nu ter bewaring van het ledig graf. De Engelen verschijnen bij de vernedering en bij de verhooging van Jezus; bij de eerste en tweede aanvaarding van het leven (Luk. 2 : 9—14; Matth. 26 : 53). Niemand heeft de opstanding aanschouwd, welke daartoe te heerlijk was. De wachters worden door het Sanhedrin omgekocht, om te vertellen, dat Jezus' lichaam door de discipelen gestolen is. Krachtig bewijs voor de waarheid van Jezus' opstanding; want 1o. op hun slapen en vluchten was straf gesteld; 2o. het verbreken van het keizerlijk zegel eischte de doodstraf; 3o. nooit zijn de discipelen deswege vervolgd.

Vluchtten de wachters uit vrees, de vrouwen, die Jezus zochten, behoefden, volgens des Engels verklaring, niet te vreezen. Tegenstelling tusschen de geloovigen en de ongeloovigen (Ps. 68 : 2—4).

De zekerheid der opstanding wordt door den Engel getoond in het ledig graf en in het voorgaan des Verrezenen naar Galilea, waar zij Hem, volgens zijne voorzeggung, zouden zien (Matth. 26 : 32). Hierin ligt een bestraffing wegens ongelooft. De verschijning in Galilea is denklijk dezelfde als aan de 500 broeders op éénmaal (1 Cor. 15 : 6). Vooral Petrus wordt, wegens zijn diepe verlating, met Jezus' opstanding bekend gemaakt: blijk van de liefde, genade en trouw des Heeren.

Terwijl de vrouwen haar boodschap vol vrees en blijdschap gaan volbrengen, blijft Maria Magdalena [afkomstig van Magdala (Mark. 16 : 9)] droevig bij het ledig graf staan, daarin bukkende, om te zien, of zij het lichaam kan ontdekken. Mogelijk is zij bij het gezicht van het ledig graf naar de discipelen Petrus en Johannes gesnel, (zoodat zij de Engelenverschijning niet heeft gezien) die, nadat de vrouwen zich verwijderd hebben, bij het graf komen en alles nauwkeurig opnemen, maar het lichaam niet vinden. Wel vinden zij alles zorgvuldig in orde achtergelaten, bewijs voor de kalmte, waarmede de Heere is opgestaan; doch zij vonden slechts het overblijfsel des doods, maar niet den levenden Christus. Hoewel Hem niet ziende, geloofde Johannes, dat Hij waarlijk was opgestaan (Joh. 20 : 29). Later heeft Petrus, waarschijnlijk bij de derde verschijning, Jezus aanschouwd (Luk. 24 : 34).

De eerste verschijning viel Maria Magdalena tebeurt. Niet door de discipelen (wier oogen kennelijk daarvoor gesloten zijn) maar door haar worden in het graf twee Engelen aanschouwd. Uit haar antwoord op hunne vraag waarom zij weent, blijkt haar innige liefde tot Jezus (zie vs. 15) maar ook haar ongelooft omtrent Hem. Haar klaagtoon is die van alle zielen, bekommerd wegens het gemis van Jezus. Maar Jezus is bij haar, hoewel zij Hem niet kent (zoo ook bij Jezus zoekende zielen). Zij ziet Hem aan voor den hovenier van Jozefs buitenverblijf. Duidelijk is het, dat de Engelen ook in gewoon menselijke gedaante zijn verschenen.

Op het hooren van haar naam, herkent zij Hem als haar Rabbouni, haar Meester, haar Zaligmaker. De liefde doet haar Hem gelooven en terstond herkennen. (Joh. 10 : 3, 4). Haar begeerte om Jezus voeten te omklemmen, wijst de Heere af, omdat Hij niet voor de wereld, maar voor den hemel verzezen is, waar zij eeuwig met Hem blijven zal. [Troost voor alle geloovige zielen, die hier zoo vaak Jezus' nabijheid missen (1 Thess. 4 : 17b, 18)]. Zij moest getuige van zijne opstanding zijn. Beschamend voorbeeld voor de schijnbaar sterkere, maar in waarheid zwakke discipelen, dat deze zwakke vrouw de eerste getuige van die verheven tijding mag zijn. In de opdracht noemt de Heere zijne discipelen *broeders*, die Hij door zijn sterven met God verzoend en door zijne opstanding met zich verheerlijkt heeft. Zijn Vader, krachtens zijn goddelijk recht als Zoon, is door zijn aangebrachte verzoening *hun* Vader, door genadige aanneming als kinderen Gods (Gal. 3 : 26 ; 4 : 6).

Geloofden de discipelen de mededeeling van Maria niet als te groot in hun oog om waar te kunnen zijn, evenmin die van de andere vrouwen, welke Jezus op weg naar de discipelen lichamelijk ontmoet hadden en duidelijke opdracht van Hem hadden ontvangen (Matth. 28 : 9).

Jezus, *opgestaan* door eigen goddelijke kracht, is *opgewekt* door den Vader en wel tot bevestiging van zijn Zoonschap (Rom. 1 : 4) en zijn aangebrachte verzoening. Niet voor *zijne* maar voor *onze* zonden is Hij gestorven en heeft door zijne opstanding den vloek der zonden tenietgedaan, en alzoo onze *rechtvaardigmaking* aangebracht (Rom. 4 : 25). Door zijne opstanding heeft Hij getoond de macht over het leven te hebben (Joh. 10 : 18), dat Hij voor eeuwig uit den dood aanneemt, om het den zijnen te schenken (Joh. 10 : 28). De dood, die Hem niet behouden kon (Hand. 2 : 24) is door Hem overwonnen voor al zijn volk (2 Tim. 1 : 10; Hebr. 2 : 14), dat geestelijk door en met Hem opgewekt (Rom. 6 : 4, 5; Eph. 2 : 5, 6), voor geen dood meer heeft te vreezen (1 Cor. 15 : 55). Het geloof in Jezus' opstanding is onmisbaar tot onze rechtvaardigmaking en zaligheid (1 Cor. 15 : 14, 15, 17, 18) en is de zekere grond van onze lichamelijke opstanding (1 Cor. 15 : 12, 13, 20; 6 : 14), waarbij de geloovigen Hem lichamelijk zullen gelijk worden (1 Cor. 15 : 49; Fil. 3 : 21). Ook strekt de opstanding van Christus tot waarborg der veroordeeling en verdoemenis van de ongelooovigen (Hand. 17 : 31; Joh. 5 : 29).

9 April. *Verschiĳning aan de Emmausgangers en aan de tien discipelen.*

Te leeren: 1 Cor. 15 : 5; Ps. 89 : 4 of 22 : 12.

De Emmausgangers, van wie de één Kleopas of Alfeüs, de vader van Jacobus en Judas (Luk. 6 : 15)

en de ander onbekend is, gingen na het gevierde Paaschfeest van Jeruzalem naar het stadje Emmaus, twee uren van daar. Of het hun woonplaats was, is onbekend. Hun gesprek liep over de ontzettende gebeurtenis, op het Paaschfeest voorgevallen. Onverhoeds komt de verzezen Heiland bij hen en neemt vragend deel aan hun gesprek. Hij komt „in een *andere* gedaante,” niet in een ander lichaam, maar in een vreemde gestalte, waarin zij, omdat hunne oogen er voor gesloten waren, Hem niet herkenden (vgl. vs. 31). Doel hiervan was, om hen vrij te laten in hun spreken en daardoor des te beter en heerlijker zich aan hen te openbaren. Daartoe strekte ook zijn vraag (vs. 17). De Heere *veinst* niet, maar *verbergt* zich, om onze verborgen gedachten tot openbaring te brengen, welke Hij volkomen kent (Luk. 5 : 22, Openb. 3 : 23). Hun vragend antwoord bevatte een welgepast verwijt (dat echter onverdiend was) waaruit hun hartelijke belangstelling, uit liefde en hoogachting voor Jezus gesproken, duidelijk bleek. De Heere blijft als een gansch onkundige vragen, om hen zich geheel te doen openbaren. Hun breedvoerig antwoord is een blijk van hun *geloof*, hun *liefde* en hun *hoop*, maar getuigt ook van hun bittere *teleurstelling*, uit *ongeloof* voortgesproken. Zij erkennen Hem als den waren *profeet*; uit de droefheid en de verontwaardiging over zijn dood spreekt hun *liefde*, en hunne *hoop* spreken zij in vs. 21 uit. Maar zij achten zich teleurgesteld, ter oorzake van hun ongelooft, zoowel omtrent zijn Persoon als omtrent degenen, die de tijding zijner verrijzenis gebracht hebben. Nu acht de Heere bestraffing over hun ongelooft noodig, dat echter niet voortsproot uit moedwillige vijandschap, maar uit *onkunde*, welke weder aan traagheid in het schriftonderzoek te wijten was. Dit moet ons aansporen tot voortdurend lezen en bepeinen van Gods Woord, onder gebed om het licht des Heiligen Geestes (Joh. 5 : 39; Hand. 17 : 11; 2 Tim. 3 : 15, 16). De Heere zelf kan ons de ware beteekenis des Woords doen verstaan; gelijk Hij dan ook den Emmausgangers duidelijk maakt, dat zijn lijden en sterven volgens de Schriften des Ouden Verbonds, waarin de Raad Gods, door Hem volbracht, in profetie was geopenbaard, noodzakelijk was. Deze profetieën moeten ook door ons gekend worden, om Christus in zijn ware beteekenis te leeren kennen.

Te Emmaus gekomen, hield de Heere zich, volgens hun meening, alsof Hij wilde doortrekken; om hunne gehechtheid aan en gastvrijheid voor Hem te beproeven (Hebr. 3 : 2, vgl. Gen. 18 : 1). Op hun aandrang bleef Hij dien avond bij hen en brak aan den maaltijd (die geen avondmaal is), als ware Hij de gastheer, zelf het brood, zegende het en deelde het mede. Toonde Hij daardoor reeds zijne verhevenheid, aan de teekenen in zijn handen mochten zij Hem herkennen, maar niet vóór hun oogen er voor geopend waren. Ook onze oogen moeten ge-

opend worden, om Jezus werkelijk te aanschouwen, zooals Hij is en in Hem te zien en te vinden, wat in Hem tot onze gerechtigheid en zaligheid gevonden wordt (Matth. 11 : 25—27 ; 2 Cor. 3 : 14, 15). Vooral geldt dit in betrekking tot het Avondmaal. Om hen niet aan zijn lichamelijke tegenwoordigheid te doen hechten, verdween Hij even plotseling als Hij gekomen was; bewijs dat zijn lichaam, hoezeer stoffelijk, niet aan de stof onderworpen is en niet voor deze aarde, maar voor den hemel verheerlijkt is (Joh. 20 : 17). Hunne verklaring (vs. 32) leert ons dat zij, die Jezus zoeken, bij het onderzoeken en verklaren van het Woord met vurige begeerte tot Jezus opgewekt worden, maar niet getroost en bevredigd zijn, vóór zij Hem vinden. Troost voor zoekende zielen, dat Jezus bij hen is, zonder dat zij het weten. Jezus *komt* wel bij ons, maar niet blijvende, opdat wij zijn eeuwige gemeenschap in den hemel zullen verbeiden (1 Tess. 4 : 17b).

Onverwijdeld keeren de discipelen in blijde zielsverrukking naar Jeruzalem terug, om aan de hunnen hun heerlijke ervaring mede te deelen (Ons ten voorbeeld).

De discipelen waren, (in welk huis is onzeker) met *gesloten* deuren vergaderd, uit vrees voor de Joden, die hun haat tegen Jezus ook tegen zijne discipelen keerden (Joh. 15 : 20, 21 ; 16 : 2). Voorzorgsmaatregelen zijn billijk (Matth. 10 : 23a). Vóór zij nog hun blijde ervaring konden mededeelen, werden de Emmausgangers verrast met de tiding: vs. 34. *Wanneer* de Heere aan Petrus verschenen is, weten wij niet; voorzeker spoedig, om hem te beemoedigen en te versterken: blijk van 's Heeren nederbuigende genade, onveranderlijke liefde en onwankelbare trouw (2 Tim. 2 : 13). De uitroep: „De Heere is waarlijk opgestaan!” werd in de eerste Christelijke kerk op elken Paaschmorgen herhaald. Plotseling, gelijk voor de Emmausgangers, verschijnt de Heere in hun midden, dringt niet door de muren, maar opent op onzichtbare, wondervolle wijze de deur en brengt hun zijn vredegroet. Die groet is niet een *wensch*, maar een *bevel* des vredes (Joh. 14 : 27). Geen gesloten deuren des harten kunnen 's Heeren geestelijke tegenwoordigheid verhinderen (Openb. 3 : 20), noch eenige macht Hem buiten de vergadering der geloovigen sluiten (Matth. 18 : 20).

Gansch ontleerd meenen de discipelen een *geest* te zien, welke dwaze meening de Heere bestraft en hun ontnemt door het toonen van zijn doorboorde handen en voeten, als teeken van zijn werkelijk lichamelijke tegenwoordigheid, maar ook van zijn Middelaarschap. De Heere heeft een stoffelijk, verheerlijkt lichaam, waarin de genezen wonden, als teekenen der verzoening, gezien worden (Openb. 5 : 6 ; 1 : 7). Zijne uitdrukking vs. 39, geeft ons een verklaring, wat een *geest* is. Tevens waarschuwt Hij ons voor het (bij)geloof aan geestverschijningen. Wij mogen ook nog de zichtbare teekenen zijns lichaams

in het Avondmaal zien en tasten met het oog en de hand des geloofs. Tot krachtiger bewijs voor zijn werkelijk lichamelijke verschijning eet en drinkt Hij voor hun oogen. In zijne vernedering at en dronk Hij uit *behoefte*, nu naar *welgevallen*. Daarop verklaarde Hij hun de Schriften, ten bewijze van de noodzakelijkheid van wat Hem geschied was (vgl. vs. 26, 27) en droeg hun als apostelen op, getuigen daarvan te zijn tot aan de einden der aarde, in de prediking van de vergeving der zonden in zijnen Naam. Om hen als apostelen daartoe te zalven en te bekwaren, blies Hij op hen, den Heiligen Geest hun mededeelende [Geest=*adem, wind*, die als door *blazen* zich openbaart (Joh. 3 : 8 ; Hand. 2 : 4)]. Later wordt de Heilige Geest in zijn volheid op de *gemeente* uitgestort (zie vs. 49). (Zie over de sleutelmacht Cat. 83, 84, vgl. Matth. 16 : 19). Onder „de wet van Mozes” (vs. 44) verstaan wij de vijf eerste boeken des Bijbels, onder de „profeten” ook de *historische* boeken en onder de „psalmen” mede al de *dichterlijke* boeken. Ook *wij* kunnen Gods woord niet verstaan, zonder *opening* des verstands (Ps. 119 : 18).

16 April. *Verschijsning aan Thomas.*

Joh. 20 : 24—31.

Te leeren: Joh. 20 : 29 ; Ps. 22 : 13 ; 27 : 7.

Thomas (Didymus = tweeling) schijnt zich na den dood van Jezus aan den discipelkring onttrokken te hebben; althans niet geregeld met hen te hebben verkeer. Hij is een waarschuwend voorbeeld voor ons, ons niet aan de gemeenschap en de vergadering der geloovigen te onttrekken. Hij blijkt een ernstig, zwaarmoedig, maar oprecht en trouw man te zijn, die spoedig tot twijfelzucht en ongelooft vervoerd werd, maar niet uit onverschilligheid; integendeel, uit behoefte aan vastheid en zekerheid (vgl. Joh. 11 : 16 ; 14 : 5). Dit wordt gezegd tot verklaring, maar niet tot verontschuldiging van zijn ongeloovige gedraging. Deze is alleszins te veroordeelen 1°. omdat hij zijne broeders niet mocht verdenken, toen zij hem mededeelden, zelf den Heere gezien te hebben (wij moeten op *gezag* gelooven); 2°. omdat hij vrouwen had moeten stellen in den Persoon en het getuigenis van den Heere zelve, in betrekking tot diens opstanding; 3°. omdat hij zijn eigen zinnelijke waarneming hooger stelde dan het getuigenis van den Heere en zijne discipelen. Toch sproot Thomas' ongelooft niet voort uit moedwillige verharding, maar uit behoefte aan zekerheid voor zijn geloof. Hij miste het voorwerp zijns geloofs, dat hij persoonlijk moest vinden en tasten; de ervaring van anderen baatte en troostte hem niet. Hierin strekt hij ons tot een voorbeeld (Joh. 4 : 42).

Eindelijk liet Thomas zich bewegen, ook in den kring der discipelen zich te begeven, toen zij na acht dagen weer op dezelfde wijze bijeen waren;

[zeker tot herdenking aan het heerlijk feit van den vorigen eersten dag der week, waarin wij reeds het begin van de heiliging van dien dag vinden (vgl. 1 Cor. 16 : 2; Openb. 1 : 10)]. Even plotseling verschijnt de Heere met denzelfden vredegroet in hun midden, kennelijk om zich bijzonder aan Thomas te openbaren. Gelijk hij begeerd had, vergunt de Heere hem te doen, de vermaning er aan toevoegende, niet ongeloovig, maar geloovig te zijn. Trefsend blijk van 's Heeren alwetendheid, daar Hij Thomas' behoefte en begeerte doorgrondde, hoewel Hij hem niet had ontmoet; maar ook van zijn nederbuigende genade en onwankelbare trouw, aan zijn weerstrevend en afkeerig schaaft betoond. Ook geeft de Heere blijk van zijne wijsheid, door niet aan Thomas *alleen* zich te openbaren, gelijk b. v. aan Petrus, om hem niet in zijne weigering tot afzondering te sterken, maar tot gemeenschap met zijne broeders te dringen. Daaruit leeren wij, hoe noodzakelijk en Gode behagelijk de samenkomsten der geloovigen zijn (Hebr. 10 : 25).

Met beschaamdheid, maar ook in hooge zielsverrukking zegt Thomas op het zien en hooren van Jezus: „Mijn Heere en mijn God.” Door die uitdrukking verklaart Thomas zijn beslist geloof in Christus, die niet voor anderen, maar voor hemzelf als zijn Jehovah, zijn God tot zijne verzoening en verlossing verzezen is. Het antwoord van den Heere is beschamend voor Thomas en voor allen, die *eerst* zien willen, vóór zij gelooven. De teekenen strekken niet tot verwekking, maar verzekering en versterking des geloofs (Joh. 12 : 37; Luk. 16 : 31). Het geloof is een *geestelijk* zien, dat staat tegenover het lichamelijke zien; daardoor leeren wij de werkelijkheid der onzichtbare dingen, die eerst hierna zichtbaar aanschouwd worden (Hebr. 11 : 1; 1 Petr. 1 : 8; 2 Cor. 5 : 7). Wij moeten gelooven, d. i. vertrouwen op Gods onfeilbaar Woord (Rom. 4 : 17, 18), de zichtbare aanschouwing hierna verwachtede en de verzekering tot versterking in het sacrament zoekende. Zonder het geloof in de beteekende zaak baten de teekenen niet. Jezus' woord strekt den waren geloovigen tot grooten troost (vgl. Hoofdst. 21 : 25).

23 April. *Verschijsning aan de zee van Tiberias.*

Joh. 21.

Te leeren: 1 Cor. 15 : 7, 8; Ps. 16 : 3 of vs. 6.

Dit hoofdstuk schijnt door Johannes aan zijn Evangelie te zijn toegevoegd, toen hij het reeds had geschreven (Hoofdst. 20 : 30, 31; 21 : 24, 25). Het is een hoogst belangrijk toevoegsel, dat de verschijning van den verzezen Heiland aan de zee van Tiberias aan zeven discipelen tot inhoud heeft. De zee van Tiberias wordt ook zee van Galilea en meer van Gennesareth of Cinneroth genoemd en is een verbree-

ding van de Jordaan. Het bevatte veel visch, waarom de omliggende plaatsen door de vischvangst bloeiden. De discipelen, die, nadat de Heere hen geroepen had, hun visschersbedrijf hadden laten varen (Lukas 5 : 11), waren na den dood des Heeren weder tot hun arbeid teruggekeerd. Van de anderen, niet-visschers, lezen wij dienaangaande niets.

Petrus was weer de eerste onder hen, die hen tot visschen opwekte. Maar door de bestiering des Heeren vingen zij niets (Luk. 5 : 5). De Heere stelt ons juist vaak teleur in onze ijvere pogingen, om ons alleen op Hem te doen vertrouwen en ons te meer verrassend te zegenen (Ps. 127 : 1, 2). Ook nu openbaarde de Heere zich op verborgen wijze; slechts met het ontsloten oog is Hij te zien. De vijanden hebben Hem nooit herkend. Op vriendelijke wijze, om hen in hunne teleurstelling te bemoedigen, vraagt Hij hun om eenige toespits (spijs, die niet den hoofdschotel uitmaakt), hoewel Hij die niet noodig heeft (vs. 9) en ook wel wist, dat zij Hem die niet konden geven; maar om hen te beproeven en in gesprek met hen te komen. Zijn bevel, waarin Hij zijne meerderheid openbaart, wordt gehoorzaam opgevolgd; blijk van onbewust geloof, n.l. dat zij aan de zaak geloofden, zonder den Persoon nog te kennen. Die geloofsgehoorzaamheid op gezag is ook voor ons vereischte. Alleen op 's Heeren bevel vermenigvuldigden zich daar de visschen. De liefde doet Johannes Jezus herkennen (Joh. 10 : 4, 5.) Blijft Johannes in stil geloofsvertrouwen wachten, Petrus, in den ijver des geloofs, werpt zich in de zee, alles vergetende, om bij Jezus te komen. (Het opperkleed is het buitenste kleed, dat bij den arbeid werd afgelegd). Het gedrag van Johannes staat boven dat van Petrus. Geloofsijver is goed, mits met stil vertrouwen gepaard. Zelf had de Heere als Gastheer den maaltijd voor de zijnen gereed gemaakt, waaraan Hij hen noodigt. Hij wil van het onze gebruik maken, maar behoeft het niet. Al wat wij voor Hem doen en aan Hem offeren, mag slechts vrucht zijn van het geloof in Hem, die alles voor ons heeft volbracht. Nu Petrus Jezus ontmoet had, was hij tevreden en hielp hij zijne medebroeders. Treffend voorbeeld, om vóór alles Jezus te ontmoeten; maar Hem gevonden hebbende, den aardschen arbeid niet te vergeten en onzen broeders ter hulpe te zijn.

De menigte visschen, die zij vingen, is hun een profetie van de rijke vangst voor het Koninkrijk Gods (Lukas 5 : 10b). Het juist getal is beeld van het juiste getal uitverkorenen. Hunne grootte is beeld van de volkomenheid der gaven Gods en der uitverkorenen. Dat het net niet scheurde, is beeld van de bewaring der Kerk, die nu verlost, ook voor geen verbreking of verderving heeft te vreezen (vgl. Lukas 5 : 6; Joh. 10 : 28). Treffend, dat niemand durfde vragen wie Hij was, daar zij Hem kenden, hoewel Hij zich niet bekend maakte in woord, maar

W. J. Morgan

DE ZAAIER.

des te meer in daden. De Heere kan zich zoo duidelijk door zijne daden aan de ziel openbaren, dat wij, al heeft Hij zich niet bij name aan ons bekend gemaakt, Hem door ervaring mogen kennen.

Voor de *derde* maal heeft de Heere zich hier aan zijn *vergaderde* discipelen bekend gemaakt; anders is dit de *zevende* openbaring.

Na den maaltijd wordt Petrus openlijk in zijne waardigheid hersteld. Tot driemaal vraagt de Heere hem, of hij Hem lief heeft. Dit moet Petrus diep getroffen hebben; ook, dat Hij hem Simon noemt, daarmede zijne zwakheid (Luk. 22:31) en zijne gelijkheid met alle menschen toonende; eerst na zijn openlijke herstelling wordt hij weer Petrus (rotsman.) Tegenover de drievoudige verloochening moet hij een drievoudige verklaring zijner liefde geven; en tegenover de derde verloochening, met eede en vervloeking van zichzelf, moet hij zich op Jezus' alwetendheid beroepen, als met eedzwering zijn verklaring bevestigende. De vergelijking „dan deze” ziet niet op zijn visschersbedrijf, maar op de medediscipelen, boven wie hij zich verheven had (Matth. 26:33). Het woord *liefhebben* in de twee laatste vragen, heeft in het oorspronkelijke krachtiger beteekenis als in de eerste. Bij de derde vraag wordt hij bedroefd; geen wonder! Door den alwetenden Kenner des harten in zijne liefde gewantrouwd te worden, baart smart. Petrus' verklaring vs. 17 moet die van ons allen zijn.

Drievoudige opdracht, in overeenstemming met zijne verklaring. „*Weid (voed) mijne lammeren*”, de kleine, zwakke geloovigen. „*Hoed mijne schapen*”, t. *tier* de meer volwassenen in de genade op hun weg. „*Weid mijne schapen*,” *hoed* ze niet alleen maar *voed* ze ook.

Thans wordt zijne liefde beproefd tot in den dood. Nu Jezus zijn leven voor hem gesteld heeft, kan en mag hij zijn leven voor Jezus stellen (vgl. Luk. 22:33). Door *gorden* verstaan we het opwinden van de lange kleeden met een gordel. Dit zou hij niet vrij mogen doen, maar als gevangene. Men zegt, dat hij gekruisigd is. Zijn blijde verwachting drukt hij uit (2 Petr. 1:14). Nu eerst mocht hij Jezus weer volgen.

Johannes zou volgens 's Heeren verklaring mogen blijven tot op zijn komst ten oordeel over Jeruzalem. Dit oordeel heeft hij overleefd, daar hij honderd jaren oud geworden is. Ziet het op Jezus' laatste wederkomst, dan drukt de Heere hier slechts zijn *vrijmacht* uit. De discipelen vatt'en het op, of Johannes niet sterven zou.

30 April. *Overige verschijningen.*

1 Cor. 15:1—10.

Te leeren; 1 Cor. 15:14; Ps. 69:13 of vs. 14.

De opstanding van Christus is de oorzaak onzer rechtvaardigmaking (Rom. 4:25), alzoo de grond

onzes geloofs en de grond onzer hope op onze zalige opstanding; en dat zoowel van de geloovigen des Ouden als des Nieuwen Verbonds (1 Cor. 15:17, 18). Derhalve hangt van de waarheid van 's Heeren opstanding het geheele bestaan der Kerk, de grond onzer zaligheid af. Die waarheid tegenover de twijfelingen en ontkenningen te bewijzen, is het doel van Paulus. Vindt hij die *bewijzen* in de *voorzeggingen*, die moesten vervuld worden (vs. 3, 4), vooral stelt hij die in de herhaalde *verschijningen* van den verzezen Heiland. Kennen wij niet *al* de verschijningen (Joh. 20:30; 31:25; Hand. 1:3), Paulus noemt er eenige in 1 Cor. 15, van welke ons enkele reeds bekend zijn. In vs. 5 wordt de verschijning aan Cefas of Petrus en die aan de twaalven genoemd [(Luk. 24:33, 34) door *twaalven* verstaat Paulus het *geheel* der discipelen]. Van de verschijning aan „de 500 broeders op eenmaal” is ons niets naders bekend. Waarschijnlijk heeft zich de Heere aan hen allen gezamenlijk geopenbaard op den berg in Galilea, waar Hij hen bescheiden had met zijne discipelen, om hen allen getuigen te maken van zijne opstanding, ten einde die door allen geloofd en bevestigd zou worden, ook tot in verdere geslachten (1 Cor. 15:6). Mattheüs schrijft dat sommigen *twijfelden* (H. 28:17); wat van de elven niet meer kon gezegd worden. Niet aan allen, maar bepaald aan de *elven* draagt Hij de heerlijke taak op, het Evangelie te verkondigen en de geloovigen te doopen; hun de verzekering van zijne almacht en getrouwheid gevende. Ja, Hij belooft hun, dat hun woord door wondertekenen zal bevestigd worden en dat zij voor niets hebben te vreezen (Matth. 28:18—20; Mark. 16:15—18).

Van de verschijning aan Jakobus is ons verder niets bekend. Het is niet zeker of deze Jakobus de broeder van Johannes is, die in het jaar 44 n. Chr. onthoofd is (Hand. 12:2), dan wel Jakobus, de zoon van Alfeüs, bijgenaamd de Rechtvaardige, die als apostel te Jeruzalem gebleven en de opziener der kerk aldaar geworden is (Hand. 15:13; Gal. 1:19). Welke verschijning met die „aan al de apostelen” bedoeld is, is ook twijfelachtig. Mogelijk wel die, welke bij de hemelvaart geschiedde, waaraan ook Mattheüs en Markus kunnen gedacht hebben (zie boven).

Voor Paulus is het zekerste bewijs gelegen in zijn eigen aanschouwing van den verheerlijkten Christus (Hand. 9:3 v. v.; 1 Cor. 9:1). Aan die aanschouwing dankt hij zijne bekeering en zijn apostelschap. Hij noemt zich „een ontijdig geborene,” d. i. òf de apostel, die het laatst toegebracht is en dus de minste van allen in zijn eigen oog is; òf een, die als een ontijdig geboren kind, nietig, onbeteekenend in zichzelf is, maar die door Gods genade zelfs boven allen staat. Door eigen ervaring moeten ook wij de waarheid van Jezus' opstanding, het leven van den verheerlijkten Christus, leeren kennen. Behalve aan Paulus,

is ook nog daarna (Hand. 18 : 9 ; 23 : 11 ; 2 Cor. 12 : 2), de verheerlijkte Christus verschenen aan Stephanus (Hand. 7 : 55, 56) en aan Johannes op Patmos (Openb. 1). En eens zal Hij in zijn volle heerlijkheid verschijnen bij zijn wederkomst ten oordeel, ter wederherstelling aller dingen en ter verheerlijking zijner Kerk. (Hand. 1 : 11 ; Openb. 1 : 7 ; Matth. 25 : 31 ; 1 Tess. 4 : 16 ; 2 Thess. 1 : 7, 10). Die wederkomst moeten wij blijmoedig kunnen verwachten, wegens onze geestelijke opstanding (Rom. 8 : 11), gedreven door behoefte aan onze eeuwige verlossing en volkomen vereeniging met Hem (1 Thess. 4 : 18 ; Openb. 22 : 20b).

DE ZAAIER.

(*Bij de plaat.*)

Nevenstaande plaat stelt voor een zaaier, bezig zijn zaad in den akker te strooien; oogenschijnlijk een zeer gemakkelijk werk, doch inderdaad is dit zoo niet.

Het moeilijke van dit werk zit juist hierin, dat de zaadkorrels zóo gezaaid moeten worden, dat ze regelmatig in de voren komen te liggen.

Voordat de zaaier op den akker komt, is er al heel wat werk verricht.

„In het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten en met moeite zal de aarde hare vruchten voortbrengen”, was het strafwoord des Heeren na den val van Adam en Eva in het Paradijs.

Gelukkig de zaaier, die dit woord kent en daarmede rekening houdt bij het moeilijke werk, dat hij te verrichten heeft. Hij weet dat er gespit, geploegd, geëgd en gezaaid moet worden en dat God de Heere het is, van wien de wasdom komen moet, om straks een rijken oogst te kunnen inzamelen. De akker moet dus eerst worden voorbereid, gezuiverd van alles wat het ontkiemen van het zaad zou kunnen belemmeren.

Want valt het zaad op steenachtige plaatsen, het kan geen wortel schieten; valt het tusschen de doornen, zoo wordt het daardoor verstikt; valt het op den weg, zoo komen de vogelen des hemels en pikken het op; doch zoo het in een wel voorbereide aarde valt, en God de Heere zijn wasdom geeft, dan alleen kan de landman dertig-, zestig-, ja honderdvoudige vruchten van het gezaaide plukken.

Zondagsschoolonderwijzers en -onderwijzeressen, ook gij allen doet in overdrachtelijken zin het werk van den zaaier.

Gij allen zijt onder de jeugd werkzaam en strooit het ware zaad, Gods Woord, onder hen uit.

Evenals nu de zaaier in zijn vak goed geoefend moet zijn en het zaad, dat hij uitstrooit, goed moet kennen, evenzoo behoort iedere onderwijzer en onderwijzeres te weten op hoedanige wijze het Woord Gods moet worden gebracht aan de kinderen en zal

dat Woord ook recht gekend en verstaan moeten worden, opdat er geen verkeerd zaad worde gestrooid in de nog jeugdige harten der kleinen.

Een ieder onderzoekte zichzelf zeer nauw.

De wereld zaait ook, maar zij zaait dat zaad, waaruit onkruid voortspruit, dat eenmaal in den dag des oogstes zal buitengeworpen worden in den poel, die daar brandt van vuur en zwavel.

Nu is ons aller hart van nature zoo boos, en geneigd om het zaad, dat de wereld zaait, op te nemen; en daarom is het zoo noodig dat er een gedurig gebed tot den Heere onzen God opklimme, en wij het van Hem afsmeeken, of Hij dat ware zaad, zijn dierbaar Woord, in onze harten wil strooien en het met de lieflijke stralen van zijnen Geest wil beschijnen, opdat dat zaad kan opwassen, vruchten voortbrengende des geloofs en der bekeering waardig, dertig-, zestig- en honderdvoudig.

Zoo is het dan ons allen gezet te zaaïen, biddend te zaaïen, verwachtende in den geloove den wasdom van Hem, die de groote Landman is en zijne woonplaats heeft in den hemel.

En mogen wij dan niet aan deze zijde van het graf de vruchten zien, die wij gaarne wenschen te zien, de dag der dagen zal het ons openbaren, hoeveel harten de Heere heeft willen voorbereiden voor het ontvangen van het zaad, door ons, als zijne instrumenten, gezaaid.

Zijn wij het dan, die planten en nat maken, God is het, die den wasdom geeft. Hij zal de vruchten doen rijpen tot in alle eeuwigheid, wanneer zij zullen prijken voor den troon der genade en roemen in het Lam dat geslacht is, Jezus Christus, Gods eeniggeboren Zoon.

De volken zullen, Heer, U loven,
O Heer! U loven altemaal,
Die de aarde vruchtbaar maakt van boven,
Dat ze ons op haar gewas onthaal'.

God is ons genegen,
Onze God geeft zegen;
Hij die alles geeft,
Hij zal zijn geprezen;
Hem zal alles vreezen,
Wat op aarde leeft.

AMSTERDAM.

J. D. R.

ALLERLEI.

Beschamend verlangen der Kaffers naar Gods Woord.

Een kort maar verblijdend verhaal wil ik u geven hetwelk ons is medegedeeld door een zendeling, die werkzaam is in Zuid-Afrika, en dat ons een bewijs geeft, hoe ook door de Kaffers het onderwijs uit Gods Woord gezocht wordt. „Op zekeren Zondag,” zegt hij, „kwamen eenige vreemdelingen onze kapel van Krikwatown binnen. Na den afloop der godsdienstoefening, naderde ik hen en vroeg hun van-

waar zij gekomen waren. Zij antwoordden mij dat zij Amakosas-Kaffers waren, en dat zij opzettelijk hier gekomen waren om het Woord van God te hooren. Den volgenden morgen meldden zich eenigen hunner bij mij aan en verklaarden mij dat zij vastelijk besloten hadden, alles te verlaten, ja zelfs hun land zoo het noodig was, om in eene plaats te komen wonen waar het Evangelie hun zou gepredikt worden. Op deze vraag deed ik onderzoek naar de beweegredenen, die hen zoo dringend het Christelijk onderwijs deden begeeren. „Voor eenigen tijd”, antwoordden zij mij, „kwam deze man in ons midden wonen (en nu wezen zij mij een kleinen grijsaard met een weinig beteekenend uiterlijk); deze is 't die ons den lust naar Gods Woord heeft ingeboezemd.”

„Deze oude man was een Krikwa, die werkelijk voor eenige jaren geleden, Krikwatown had verlaten om de bloedverwanten zijner vrouw, die in de kolonie gevestigd waren, te gaan bezoeken. Mij tot hem wendende, zeide ik: „Gij zijt het dus, die dit volk onderwezen hebt?” — „Onderwezen?” zeide hij; „o, nee! want onwetend als ikzelf ben, zou het mij onmogelijk zijn, een ander te onderwijzen.” — „Maar ze zeggen toch dat ze door u tot de kennis van het Evangelie gebracht zijn.” — „Dat is waar, mijnheer! Ziehier hoe de zaak zich heeft toegedragen. Dwars door de kolonie reizende, kwam ik op zekeren dag in de plaats waar deze lieden wonen. Toen de avond gevallen was, begonnen mijne huisgenooten en ik een lied aan te heffen, dat wij gewoon waren elken avond te zingen vóór ons ter ruste te begeven. Deze Kaffers waren uit nieuwsgierigheid gekomen om te zien wat wij deden, en te luisteren naar hetgeen wij hun konden zeggen. Zij deden mij eenige vragen ten opzichte van het lied dat wij gezongen hadden. Ik deed mijn best om hun den zin daarvan te doen verstaan, en verhaalde hun eenige dingen die wij te Krikwatown vernomen hadden. Dit boezemde hun zooveel belang in, dat zij mij verzochten bij hen te blijven, totdat ze iemand zouden gevonden hebben om hen te onderwijzen. Hierin stemde ik toe; en sedert zijn wij dikwijls bij elkander gekomen om lofzangen te zingen, welke ik getracht heb hun uit te leggen. Ook heb ik mijn best gedaan om hun te leeren den waren God te aanbidden; maar, mijnheer!” voegde de Krikwa er met de grootste eenvoudigheid bij, „het is een moeilijke zaak en een zware taak, anderen te onderwijzen als men zelf nog niets weet. Daarom zijn wij gezamenlijk overeengekomen naar u te gaan en u te vragen, of er geen mogelijkheid zou bestaan ons iemand aan de hand te doen, die ons zou willen onderwijzen.” „Deze menschen hadden tot dit oogmerk eene reis van meer dan 80 mijlen gemaakt en dat enkel op aanraden van een armen, onwetenden grijsaard.”

Het is een opmerkelijk teeken des tijds dat iedere geest haar kracht gaat zoeken bij de jeugd. Iedere richting, iedere volksuiting, iedere instelling met eigen overtuiging en beginsel verzamelt de kinderen, om in de jonge harten de zaden te leggen waarvan zij gaarne de vruchten zien. Overal en op allerlei manieren verrijzen zondagsscholen. Eerst zijn op godsdienstig terrein de modernen begonnen om in nabootsing van de belijders van Christus de kinderen in zondagsscholen te verzamelen ter verspreiding en aankweeking van de moderne theorieën. Daarna is op het terrein van het volksleven de Werkliedenvereniging Patrimonium begonnen zondagsscholen te houden, om in beginsel de sociale vraagstukken aan Gods Woord getoetst, den kinderen naar hunne bevatting voor te leggen, en hen daardoor op te leiden tot goede leden van de Christelijke werkliedenvereniging.

Hierdoor is de Zondagsschool in het algemeen van den geestelijken grond afgegleden, en is de weg en de vorm aangewezen om op zeer vruchtbare manier allerlei zaad op alle terrein des levens in de harten der kinderen te zaaïen. De gelegenheid om zondagsschool te houden wordt nu door ieder aangegrepen, en zelfs gaat dit zoover, dat, naar ons medegeedeeld is, ook de Sociaal-Democraten de kinderen in dien vorm om zich verzamelen, om de geest van losmaking en verzet in de jeugdige harten ingang te doen vinden.

Naar onze meening moet de Zondagsschool alleen zijn eene school voor onderwijs in de Bijbelsche geschiedenis; eene school die zich oplost in de Kerk, en niet in het maatschappelijk leven; niet in de wereld der vrije gedachten.

In die school moet de historie der Heilige Schriften worden verklaard. Meer niet; laat ons daarmede tevreden zijn. Alles wat daaraan toegevoegd wordt, is afbreken. In de verklaring der historie, mits dat zuiver geschiede, is alles gelegen; daarin ligt de grondslag, het richtsnoer en de openbaring van alle dingen. Een kind dat goed thuis is in den gang en de beteekenis van de historie des Bijbels, kan als het tot ontwikkeling gekomen is, over alle vragen eenigszins oordeelen, en is van huis uit instaat om dat oordeel in goede richting te doen loopen. De historie der Heilige Schriften geeft een helder inzicht in den geopenbaarden wil des Heeren en de roeping des menschen; geeft het juiste begrip en beginsel van het recht en de barmhartigheid aan, en leert God lief te hebben boven alles en onze naasten als onszelven.

De grootste kracht, welke in de Zondagsschool schuilt, is, dat zij de leerlingen wapent met de eenig goed bevonden, door God gegeven wapenen, om in de wereld der zonden in Gods naam overwinnaar te zijn.

Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden?
Als hij dat houdt naar Gods Woord.

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

Bureau van Redactie: H. J. VAN VULPEN, Vijzelgracht 51.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

7 Mei. *De in Christus vervulde profetie.*

Daniël 7.

Te leeren: Dan. 7:13; Ps. 72:2 of vs. 10.

Daniël wordt genoemd de *wereldprofeet*, omdat zijne profetieën, in onderscheiding van andere, meer op de openbaring en voortgang van het Godsrijk in de wereld betrekking hebben. De Messias treedt bij Daniël meer op in zijn koninklijke heerschappij, die over alle wereldmonarchieën zegeviert, op welke puinhoopen zij in het einde der eeuwen voor eeuwig in luister zal gevestigd worden. Had de Heere daarvan in het droomgezicht aan Nebucadnezar openbaring gegeven (H. 2), aan Daniël geeft Hij daarvan nog duidelijker verklaring volgens het 7de hoofdst. zijner profetieën. Onder Beltsazars regeering zag Daniël in een droomgezicht, dat door de vier winden des hemels vier dieren op de groote zee (de Middellandsche zee, de wereld voorstellende) werden tevoorschijn gebracht. De winden zijn het beeld van de beroeringen der volken; de dieren van de monarchieën, door overweldigers gesticht. De *leeuw* (vs. 4) stelt het Babylonische rijk onder Nebucadnezar en zijne opvolgers voor, hetwelk krachtvol als een leeuw en snel als een arend zich zou uitbreiden, maar ingekort en verzwakt zou worden, totdat het van de aarde zou worden weggenomen. De *beer* (vs. 5) ziet op de *Perzische* heerschappij (vgl. hoofdst. 8:20), welke, als ruw en wreed, na drie rijken, voorgesteld door drie ribben in zijn muil geklemd (Medië, Lybië en Egypte) onderworpen te hebben, het Babylonische rijk verwoesten en groote slachting aanrichten zou. De *luipaard* (vs. 6), valsch en wreed, is het beeld van de *Grieksche* heerschappij, onder *Alexander de Groote*, die met groote snelheid (vier vleugelen) onder zijn vier bevelhebbers (vier hoofden) zijn rijk uitbreidde. Kort van duur (Alexander werd slechts 33 jaar oud), werd het verdeeld onder die vier bevelhebbers: Ptolomeus, Seleucus, Philippus

en Antigonus. Moeilijk is het te verklaren, welke heerschappij verbeeld wordt door het vierde dier met zijn tien hoornen (zinnebeeld van macht), waartusschen een kleine hoorn voortkwam (vs. 7 en 8). Sommigen willen, dat het vierde dier geen eigenlijk rijk zou voorstellen, maar een verdeeld in tien koninkrijken, uit welke één koning, en wel Antiochus Epiphanes, is voortgekomen (vgl. Hoofdst. 8:23 v. v.), die zoo veel verwoesting over het Joodsche volk gebracht heeft. Beter verklaren wij er de *Romeinsche* heerschappij door, welke straks in tien onafhankelijke rijken verdeeld wordt, waaruit de *antichrist* voorkomt. Wie die antichrist is, is zeer moeilijk te bepalen. Onze vaders verstonden er Romes paus door. Zeker wordt er de ontzettende macht door verstaan tegen het rijk van Christus in den loop der tijden (vgl. Openb. 13:1 v. v.; 17:12 v. v.), totdat zij door Christus zal teniet gedaan worden (2 Thess. 2:3, 4, 7; Openb. 11:15). Die zegevierende heerschappij van Christus aanschouwde Daniël in de nachtgezichten (vs. 7—14). Door den „Oude van dagen” hebben wij God den *Vader* te verstaan, die van eeuwigheid bestaat. Zijn wit gewaad drukt zijne heiligheid, het vuur zijn verterende majesteit uit. Hij treedt als Rechter op over alle volken der aarde, bijzonder ter verdoeming van den antichrist, tegenover welchen de Christus zich plaatst. Deze verschijnt als de Zoon des menschen, aan wien door den Vader een eeuwige heerschappij wordt gegeven (vgl. hoofdst. 2:44; Luk. 1:33; Openb. 11:15). Met dien naam „Zoon des menschen” wordt Hij als de *Messias* aangeduid, die, Zoon Gods van eeuwigheid zijnde, de waarachtige menschelijke natuur aanneemt en geheel den menschen gelijk wordt, uitgenomen de zonde (Hebr. 2:11, 14, 17; 4:15; Phil. 2:7, 8). Hij treedt in onze plaats, beladen met onze schuld en vloek, om ons de verloren gerechtigheid, zaligheid en heerlijkheid terug te geven. Hij verwerft in onze natuur de heerschappij door zijne gehoorzaamheid, om zelf als Hoofd en Koning te regeeren (Fil. 2:8, 9; Hebr. 2:7—9

Ef. 1:20, 22; 1 Petr. 3:22) en voor de zijnen de heerschappij te verwerven (Matth. 19:28; Openb. 3:21), maar ook als Zoon des menschen het oordeel over allen te vellen (Joh. 5:27). Die heerschappij heeft de Zoon Gods als Zoon des menschen bij zijne hemelvaart verworven, toen Hij aan 's Vaders rechterhand plaatsgenomen heeft, waar Hij tot in eeuwigheid zal zitten (Ps. 110:1; Hand. 2:34, 35; 1 Cor. 15:25).

14 Mei. Hemelvaart.

Handel. 1.

Te leeren Ps. 47:6 onber. Ps. 68:9 of 47:3.

Ten bewijze van de werkelijkheid zijner lichamelijke verrijzenis (Hand. 1:3) blijft de verrezzen Heiland veertig dagen op aarde, gedurende welken tijd Hij niet geregeld maar bij oogenblikken aan de zijnen verscheen. Hij bewees daardoor de waarheid maar ook de heerlijkheid zijns lichaams en bereidde hen voor tot een volledige scheiding op aarde en een eeuwige vereeniging in den hemel. Daar zou Hij zijn koninkrijk aanvaarden, dat wel op aarde als geestelijk zich openbaren zou door de werking van den Heiligen Geest, die kort na zijn heengaan zou uitgestort worden en de apostelen tot verkondiging en uitbreiding van het Evangelie zou bekwamen. Maar een koninkrijk in aardschen luister, gelijk de discipelen nog immer droomden, was niet te verwachten (zie vs. 6—8). Vs. 7 ziet op de openbaring van den volmaakten staat der kerk, het ware Israel, aan het einde der eeuwen; alleen bij den Vader bekend (Matth. 24:36). Al sprekende op den Olijfberg gekomen, wordt Hij, terwijl Hij zijne handen zegnend uitbreidt (Luk. 24:50, 51) plotseling zichtbaar opgenomen, een wolk tot zijn zegewagen stellende, waardoor Hij zich voor het oog der verbaasde en ontroerde discipelen verborg. Wat achter die wolk geschied is, is ons verborgen; maar zeker is Hij daar begroet en verheerlijkt door de engelen (vgl. Ps. 24:7—10; 47:6; 68:18, 19), die in de verheerlijking van hun Hoofd in de menschelijke natuur de waarborg hunner eeuwige heerlijkheid ontvingen, daar Satan ook voor hen verwonnen ligt (Hebr. 1:6; 2:7; Ef. 1:21, 22; 1 Petr. 3:22). Twee hunner verschijnen den discipelen met de belofte zijner wederkomst, die op dezelfde wijze en in dezelfde natuur zal geschieden (zie Matth. 24:30; 25:31; Openb. 1:7). Door die verschijning en belofte getroost en verblijd, gaan de discipelen terug naar Jeruzalem, de komst des Heiligen Geestes volgens 's Heeren belofte en aanwijzing (vs. 4) verbeidende.

De plaats, waarheen de Heere is opgenomen door den Vader en opgevaren door eigen Goddelijke kracht, is aan de rechterhand des Vaders, de plaats van de hoogste eere en macht, waar Hij als koning heerscht en blijft tot op zijn wederkomst (Ps. 110:1; Mark.

16:19; Ef. 1:20—22; 1 Petr. 3:22; Hand. 3:21). Is Hij daar beperkt naar zijn *menschelijke* natuur, naar zijn *Goddelijke* natuur is Hij overal, bijzonder in zijne gemeente (Matth. 18:20; 28:20). Hij is daar als *profeet*, die door Geest en Woord zijne gemeente leert (Joh. 16:13, 14); als *priester*, die met het offer van zijn eigen lichaam en bloed verzoevend en voorbiddend bij den Vader optreedt (Hebr. 9:11, 12, 24; 7:25; Rom. 8:34; 1 Joh. 2:1); als *koning* die in genade zijne kerk, uiterlijk door zijn Woord, innerlijk door Woord en Geest regeert, haar bewaart en tot heerlijkheid leidt (Ef. 1:19—23), terwijl Hij door zijne macht zijne vijanden bestrijdt en eindelijk volkomen overwint (Ps. 110:1; 1 Cor. 15:25). Als *hoofd* zijns lichaams heeft Hij alle de zijnen met zich gezet in den hemel en zal hen eens volkomen met zich vereenigen (Ef. 2:6; Joh. 17:24; 20:17; Openb. 3:21). Als hoofd en koning moet Hij door de kerk geëerd en gehoorzaamd (Ps. 45:12b; Fil. 2:9—11; Rom. 14:9—11), terwijl de wandel der geloovigen in den hemel moet zijn (Fil. 3:20; Coll. 3:1), vanwaar wij Hem verlangend moeten verbeiden tot onze eigen verheerlijking (Fil. 2:13; Coll. 3:4; Openb. 22:20).

Reeds is er een kring van 120 personen als gemeente gevormd, bestaande uit de elf discipelen, de bloedverwanten van Jezus en vele andere geloovigen. In plaats van Judas wordt een twaalfde apostel gekozen, door het lot aangewezen, n.l. Matthias, die met Joses Barsabas op het tweetal geplaatst was. Het lot mag in bijzondere gevallen biddend geworpen (Spr. 16:33; Lev. 16:8; Num. 26:55). Het schijnbaar tegenstrijdig bericht omtrent Judas' dood (vgl. Matth. 27:5) is aldus op te lossen, dat hij zich verworpd heeft en daarna voorover is gevallen. „Heengaan naar zijn *eigen* plaats”, beteekent naar de plaats in de hel, zijner waardig.

21 Mei. Pinksteren.

Hand. 2.

Te leeren: Joël 2:28; Ps. 133:2 of 143:10.

Gehoorzaam aan 's Heeren bevel (Hoofd. 1:4) wachtten de apostelen met de andere broeders en zusters (hoofdst. 1:14, 15) in gemeenschappelijk gebed de komst van den beloofden Heiligen Geest, die na tien dagen op het Israelietische Pinksterfeest werd uitgestort. *Pinksteren* (pentecoste: vijftigste) werd vijftig dagen na het Paaschfeest gevierd. Het was een oogstfeest, waarop de eerstelingen van den tarwenoogst, tot brooden bereid, den Heere in den tempel geofferd werden. Nu zou het oogstfeest eerst ware beteekenis krijgen door den *menschenoogst*, in de kerk binnengehaald (vgl. hoofdst. 2:41). Ook gedachten de Israelieten aan de wetgeving op Sinaï, die vijftig dagen na den uittocht uit Egypte plaatsbad.

Die wetgeving geschiedde nu eerst in waarheid, niet uiterlijk maar *innerlijk*; door den Heiligen Geest, die de wet in de vleeschen tafelen des harten zou schrijven (Jer. 31 : 31—34; Ezech. 36 : 26, 27; 2 Cor. 3 : 3).

De Heilige Geest, als de derde persoon in het dieëneg Goddelijk Wezen, had zich wel in de kerk des Ouden Verbonds aan enkele personen innerlijk en uiterlijk medegeedeeld (zie o. a. 1 Sam. 16 : 13, 14; Ps. 51 : 13), maar Hij had zich niet in zijne volheid geopenbaard, om persoonlijk met zijne gaven en krachten blijvend in de kerk als het lichaam van Christus te wonen. Daartoe moest Christus eerst den raad der verlossing volbracht hebben en als Hoofd in den hemel verheerlijkt zijn, om de voor zijne gemeente verworven gaven mede te deelen (vgl. Joh. 16 : 7; 7 : 39). Die gaven zijn *innerlijk* zaligmakend en *uiterlijk* buitengewoon; niet volstrekt tot zaligheid noodig (1 Cor. 12 : 4—11). De komst van den Heiligen Geest was in het Oude Testament beloofd (Joël 2 : 28—32; Ezech. 36 : 27; Jes. 44 : 3). Ook had de Heere op aarde aan zijne apostelen dien Geest toegezegd (Joh. 14 : 16, 17, 26; 15 : 26; 16 : 7, 12, 13; Hand. 1 : 5, 8) en had Hem zelfs ambtelijk geschonken (Joh. 20 : 22), maar op het Pinksterfeest openbaarde Hij zich volledig, om in de kerk te blijven.

Wat de *teekenen* betreft, waaronder Hij zich openbaarde, de geweldig gedreven *wind* is het beeld van de overweldigende, allesdoordringende werking des Geestes, die in het oorspronkelijke *adem, blazing* heet (Joh. 3 : 8), en die zijn geluid door het woord des Evangelies alom in de harten hooren doet (Rom. 10 : 17, 18). De *verdeelde vuurtongen* boven hunne hoofden duiden de doorgloeiende, bezielende, ijverwekkende en louterende kracht des Geestes aan, door het *Woord* betoond (Hebr. 4 : 12; Matth. 3 : 11; vgl. Hand. 11 : 16). Zij *spraken met andere talen*, en wel duidelijk verstaanbaar, zooals de Geest hun gaf uit te spreken (Matth. 10 : 19, 20). Het wonder geschiedde niet met betrekking tot het *gehoor* der hoorders, maar tot de *spraak* der apostelen. Hier had het omgekeerde plaats van bij Babels torenbouw (Gen. 11 : 7). De veelheid der talen zou de uitbreiding van het Evangelie niet beletten, dat straks in allerlei talen verkondigd zou worden (Openb. 14 : 6). *Allen* werden vervuld met den Heiligen Geest, hoewel de apostelen meer bepaald ter bekwaming hunner bijzondere roeping. Later heeft zich de Heilige Geest nog op dergelijke wijze geopenbaard (zie o. a. Hand. 10 : 44—46).

Op de op het Pinksterfeest als een der grootste feesten toegestroomde menigte (Exod. 23 : 17), uit alle oorden saamgevoeld, maakte deze wondervolle verschijning een gansch verschillenden indruk (Joden-genooten of proselieten waren Heidenen, die of door de besnijdenis geheel Joden geworden waren, of zich verplichtten tot het onderhouden der zoogenaamde Noachietische geboden; proselieten der gerechtigheid

en der poorte). Sommigen werden twijfelmoedig, tot nadenken gebracht en met belangstelling vervuld. Anderen spott'en, de werking van den Heiligen Geest aan den boozen geest toeschrijvende. Nu verkondigde Petrus, door den Heiligen Geest aangegrepen, hun de beteekenis van dit wondervolle feit, dat reeds door Joël voorspeld was (Joël 2 : 28—32); en wees hen op den Christus, die volgens de profetieën door lijden en sterven tot zijne heerlijkheid ingegaan, den Heiligen Geest heden uitzond. [Let op het verschil van Petrus nu en voorheen (Matth. 16 : 22; Joh. 13 : 37, 38)]. Was verslagenheid, ontroering en heilbegeerte de vrucht dier prediking, Petrus vermaande hen tot bekeering en geloof in Christus tot vergeving der zonden, waarvan de doop het zegel gaf. Langs dien weg zouden ook zij de gaven des Heiligen Geestes ontvangen, waartoe zij als bondelingen met hunne kinderen geroepen waren. Na hen nog met vele woorden (ons onbekend) vermaand te hebben zich uit dit verkeerde geslacht te laten redden, werden er drie duizend tot bekeering en geloof gebracht als heerlijke vrucht van de werking des Geestes. Zoo werd de jeugdige gemeente gesticht, die een model is voor de kerk van alle eeuwen, zooals nooit is teruggevonden. Hier werd langs tegenovergestelden weg en in tegenovergestelden zin gevonden, wat door het tegenwoordig socialisme wordt gezocht. Er werd gemeenschap van goederen uit liefde gehouden; en gemeenschap der heiligen werd aan de liefdemaaltijden (*agapai*) en aan het Avondmaal geoefend. Afbeelding van den volmaakten kerkstaat, waarnaar steeds verlangd en gestreefd moet worden en die eens zeker zal worden gevestigd.

28 Mei. *Paulus' eerste zendingsreis.*

Hand. 13, 14.

Te leeren: 2 Cor. 12 : 12; Ps. 45 : 2 of 112 : 45.

In dit hoofdstuk begint de eigenlijke geschiedenis van Paulus, die door den Heere bekeerd, tot apostel der Heidenen geroepen was (Gal. 1 : 16). Door Barnabas uit zijne vaderstad (waarheen hij ter afzondering en voorbereiding gereisd was) naar Antiochië in Syrië gebracht, werkte hij met hem een jaar lang gezegend in die gemeente, waarna hij gezonden werd om de door hongersnood verarmde broeders te Jeruzalem eenige stoffelijke ondersteuning te bezorgen. Met Johannes Markus teruggekeerd, bleven Saulus en Barnabas niet lang te Antiochië, daar zij door de gemeente, op last van den Heiligen Geest, na voorafgaand bidden en vasten, als apostelen onder de Heidenen uitgezonden werden. Als zendingsgemeente wordt de kerk van Antiochië, gelijk die van Jeruzalem, *moederkerk* genoemd. *Profeten* waren mannen, met buitengewone gaven des Heiligen Geestes toegerust, om niet geregeld maar in bijzondere omstandigheden Gods

wil te openbaren en Gods Woord te verkondigen (Hand. 11 : 27, 28); onderscheiden van de *leeraars*, die meer tot de geregelde bediening des Woords groepen waren. Er waren ook *vrouwelijke* profeten (Hand. 21 : 9, 10). Wij vinden hier een duidelijk voorbeeld, hoe de zending moet geschieden. De *kerk* moet, onder aanwijzing en leiding des Heiligen Geestes, met vasten en bidden, door bekwame mannen uit haar midden zichzelf uitbreiden. *Vasten* wordt in gewichtige aangelegenheden bij het gebed geëischt (Matth. 6 : 17; 1 Cor. 7 : 5) De *oplegging* der handen was het teeken van de mededeeling der ambtelijke gaven des Heiligen Geestes, aan de kerk toevertrouwd.

Van *Seleucië*, de havenstad van Antiochië, gingen zij vergezeld van Johannes Markus over zee naar het eiland *Cyprus*, waar zij in de hoofdstad *Salamis* in de synagoge der Joden het Evangelie verkondigden. De Joden, die overal verspreid waren, werden steeds, als daartoe recht hebbende, het eerst met de boodschap des heils verwaardigd (vgl. vs. 45). Het eiland doorkruisende, kwamen zij te *Paphos*, waar de stadhouder *Sergius Paulus* zijn zetel had (Cyprus was een wingewest van de Romeinen). Deze man was zeer heilbegeerig naar de waarheid, maar werd van het geloof afgehouden door zekeren Bar-Jezus (Bar = zoon. Jezus is hier een gewone persoonsnaam), welke ook Elymas of toovenaar genoemd wordt. Tot straf voor zijn tegenstand werd hij door Paulus met blindheid geslagen, waaruit de kracht der waarheid tegenover de leugen bleek. De Heilige Geest werkte hierdoor zoo krachtig in den stadhouder, dat hij tot het geloof gebracht werd. Saulus heeft zich misschien ter gedachtenis van deze eerste vrucht zijner zending naar dezen man *Paulus* genoemd. Cyprus verlatende, reisden zij over de zee van Pamphylïë naar Klein-Azië. Johannes Markus, nog jong zijnde, durfde die reis niet aan, maar keerde tot zijne moeder in Jeruzalem terug. (Hand. 12 : 12). Over Perge in Pamphylïë kwamen zij te *Antiochië* in Pisidië (Er waren zestien steden, die den naam van Antiochië droegen; naar Antiochus den Grooten genoemd). Op Sabbath verkondigde Paulus den Joden in hunne synagoge het Evangelie. Hij doorliep met hen in 't kort de geschiedenis van Gods leiding met zijn volk tot op David, uit wien de Christus is voortgekomen, door Johannes als den laatsten profeet aangekondigd; deelde hun de verwerping en de verhooping van den Christus mede, reeds voorlang door de profeten, vooral David, verkondigd; toonde de beteekenis hiervan aan, n.l. de verzoening met God door het geloof, en waarschuwde hen dat Evangelie niet te verwerpen (Beteekenisvol zijn vs. 38, 39; vgl. Rom. 3 : 20—22, 24, 28). Werden terstond enkele Joden en Jodengenooten tot het geloof gebracht, de Heidenen begeerden nog eenmaal het woord te hooren. Toen echter den volgenden Sabbath een groote schare daartoe samenkwam, zochten de ongeloofige Joden het woord

krachteloos te maken. Maar Paulus, hun het oordeel uit Gods Woord aankondigende, predikte het Evangelie den Heidenen, die met groote belangstelling luisterden en voorzoovelen als er door God toe verordineerd waren, tot geloof in Christus gebracht werden. Deze snelle uitbreiding van het Evangelie verwekte de woede der Joden, die de aanzienlijke Jodengenooten en Heidenen, vooral de vrouwen, tot vervolging opruiden, zoodat de apostelen met afschudding van het stof hunner voeten [blijk van verbreking der gemeenschap (Matth. 10 : 14)] de stad verlieten, waar zij een bloeiende gemeente gesticht hadden; rijk vervuld met den Heiligen Geest.

Rijken zegen vond de prediking der apostelen te *Iconium*, waarheen zij gereisd waren, doordien de Heere krachtig getuigenis aan de waarheid gaf door teekenen en wonderen. De ongeloofige Joden ruiden ook daar de aanzienlijke Heidenen op, die, hoewel velen partij trokken voor de apostelen, in een ophoop hen wilden steenigen, zoodat zij besloten te vluchten naar Lycaonië. Te *Lystre* genas Paulus een kreupelgeborene; welk wonder zulk een verbazenden indruk maakte, dat de Heidenen de apostelen voor goden hielden, die als menschen op aarde verschenen. Barnabas werd voor *Jupiter*, de opperste godheid, Paulus voor *Mercurius*, den god der welsprekendheid, den bode der goden, gehouden. Toen de priester hen met kransen vereeren en hun offers brengen wilde, scheurden de apostelen hunne kleederen ten teeken van verontwaardiging en droefheid, en riepen met kracht, dat zij als gewone menschen juist gekomen waren om hen van die afgoderij te bekeeren tot den levenden God, hun Schepper en weldoener. Weldra veranderde nu, door ophitsing der Joden uit Antiochië en Iconium, de stemming des volks, 'twelk Paulus steenigde en als dood buiten de stad sleepte. Maar hij, opgestaan zijnde door de kracht Gods, vertrokken de apostelen, afscheid van de discipelen aldaar genomen hebbende, naar *Derbe*, vanwaar zij, na er met zegen het Evangelie verkondigd te hebben, terugreisden naar de reeds bezochte steden, alwaar zij de gemeente versterkten en ordenden door ouderlingen (presbyters) aan te stellen tot leering en bestiering der gemeenten. Te Antiochië in Syrië teruggekeerd, deden zij verslag van deze eerste zendingsreis, zoo rijk gezegend tot blijdschap der geloovigen.

ALLERLEI.

Vergeet mij niet.

Het is een eenvoudige geschiedenis, die ik aan mijn kleine lezers wil mededeelen, doch zij heeft, toen ik haar voor 't eerst uit den mond mijns vaders hoorde, een diepen indruk op mij gemaakt; en ofschoon er sedert dien tijd reeds vele jaren over mijn

hoofd zijn heengegaan, staat zij toch nog zoo frisch in mijn geheugen, alsof het gisteren gebeurd is. Ik zal toen ongeveer 12 jaar geweest zijn en leefde, zooals de meesten van u, zonder zorg en kommer. Als 's middags de school uit en het werk voor den volgenden dag klaar was, dan was het mijn grootste plezier, om met mijn broer Walter en mijn zusje Louise in huis, of als het mooi weer was, in onzen tuin rond te springen en verstopperij of krijgertje te spelen. Dat het niet altijd zonder gescheurde kleeren en welverdiende bestraffingen van moeder afliep, behoef ik wel niet te zeggen. Dikwijls dreigde zij kleeren van leer voor ons, wildemannen, te zullen maken, doch daarbij bleef het. Die goede moeder! Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat was zij voor ons bezorgd; en ik kan jelui niet zeggen welk een smart ons hart vervulde, toen zij ons eenige jaren later door den dood ontrukt werd en tot den Heer ging, wien zij hier op aarde zoozeer had liefgehad.

Het was altijd een bijzondere feestdag, als het ons toegestaan werd, om de schoone dingen in de kamer van vader te bekijken. Op zijn vroegere reizen als scheepskapitein in alle deelen der wereld had hij een verzameling van verschillende voortbrengselen en merkwaardigheden uit vreemde landen bijeengebracht. Het was daarom niet te verwonderen, dat wij zoo graag in de kamer waren en oogen en ooren te gast lieten gaan, als vader, ons van de schoone planten, van de bonte vogels en kapellen en van de wilde dieren vertelde, die de tropische gewesten bevolken. In het bijzonder was het echter een gesloten doos, die onze aandacht trok en telkens onze nieuwsgierigheid gaande maakte. Reeds dikwijls hadden wij vader gevraagd om ons den inhoud van die doos te toonen en ons hare geschiedenis te vertellen. Maar altijd had hij dit tot een gelegener tijd verschoven. Eindelijk op zekeren avond, toen wij vertrouwelijk om het vuur zaten, gaf hij aan ons verzoek gehoor en droeg hij mij op, de doos uit zijne kamer te halen. Toen zij op tafel stond, begon hij de volgende geschiedenis:

„Het is reeds lang geleden, sedert deze doos in mijn bezit kwam. De man, van wien ik haar ontving, was een Engelschman. Gij kunt dit reeds uit het opschrift zien, dat het deksel versiert. Daar staat: *Forget me not!* In het Hollandsch vertaald, beteekenen deze woorden: *Vergeet mij niet!*”

Ik voer toen nog op zee en had juist een reis naar China gemaakt, waar wij behalve de lading een zendeling aan land hadden gezet. Mijn schip verliet met gunstigen wind de haven van Shanghai, en in een ongeloofelijk korten tijd bereikten wij de Philippijnen, een eilandengroep in den Stillen Oceaan. Maar daar overviel ons een geweldige storm, zoodat wij elk oogenblik vreesden door de golven verslonden te worden. Maar God had het in zijn groote genade anders besloten. Nu nog dank

ik Hem er voor; want had ik toen mijn graf in de golven gevonden, dan zou ik voor eeuwig verloren geweest zijn. En gelijk ik leefde, zoo leefde ook bijna de geheele equipage van mijn schip; zonder God in de wereld, zonder God op zee. De zendeling, die ons te Shanghai verliet, had veel van ons te verduren gehad. Nimmer was het hem gelukt een godsdienst-oefening aan boord te houden. Ik bedacht altijd de een of andere oorzaak om hem dit onmogelijk te maken. Toch was hij niet aan land gegaan, zonder ons ernstig te waarschuwen en te vermanen, een anderen weg dan den breeden weg des verderfs in te slaan. Doch wij lieten hem praten en stonden er ons weinig aan. Toen nu echter die vreeselijke orkaan losbarstte, werd het in ons binnenste onrustig; tenminste zoo was het bij mij. Ik dacht bij mijzelf: „Nu moest God je eens voor je lichtzinnig gedrag straffen; je hebt het dubbel en dwars verdiend.”

Nadat wij een angstigen nacht hadden doorgebracht, bedaarde de storm; en wij kwamen er met geringe averij af. Toen de morgen aanbrak, dreven ons verscheidene overblijfsels van een schip, zooals planken, balken, enz. voorbij, waaruit wij besloten dat er in den vorigen nacht dicht bij ons een schip verongelukt was. Ik nam een verrekijker en ontdekte op een kleinen afstand een mensch, die zich aan balken scheen vastgebonden te hebben. Zeker was het een schipbreukeling, die zich op deze wijze zocht te redden. Ik gaf terstond bevel een boot uit te zetten en naar den ongelukkige toe te roeien. Met vreugde volvoerden de matrozen mijn bevel, en nauwelijks twintig minuten later werd de schipbreukeling aan boord gebracht.

Hij leefde nog, doch viel, nadat hij het schip betreden had, in zwijm. Ik kruiste nog eenigen tijd op die plaats, doch ontdekte nergens meer een spoor van een menschelijk wezen. Intusschen stelden mijne matrozen alle pogingen in het werk om den verongelukte in het leven terug te roepen. Hij was fatsoenlijk gekleed en hield krampachtig een voorwerp vast, dat in een doek was gewikkeld. Toen wij beproefden hem dit voorwerp af te nemen, keerde zijn bewustzijn terug. Hij zag ons smeekend aan, als wilde hij zeggen: „Laat het mij toch behouden.” Doch de kracht ontbrak hem om het nog langer vast te houden; hij sloot opnieuw de oogen en viel in slaap.

Ik deed het pakje open en vond de doos, welke hier voor u staat. Zij had veel van het zeewater geleden; de kleuren waren, zooals gij zien kunt, bijna geheel uitgewischt. Slechts het opschrift was onbeschadigd gebleven. Daar ik geen sleutel kon vinden, moest mijn nieuwsgierigheid omtrent haar inhoud voorloopig onbevredigd blijven. Ik zette de doos in mijn kajuit en wijdde al mijne zorg aan den verongelukte.

Tegen den avond kwam hij weer bij; maar hij

was door een hevige koorts aangegrepen. Ik brandde van nieuwsgierigheid om te weten, wie toch die man was. Ik weet niet, dat ik ooit zooveel deelneming en belangstelling voor iemand gevoeld heb. Het was meer dan ijdele nieuwsgierigheid. Toen ik 's nachts voor zijn bed zat, riep hij mij tot zich:

„Kaptein, Kaptein!”

„Wat verlangt gij van mij?” vroeg ik.

„Waar is mijn pakje?”

„Dat heb ik in bewaring genomen, totdat gij beter zult zijn,” was mijn antwoord.

„Ik dank u zeer, mijnheer! maar als ik nu niet weer beter word?”

„O, wij willen hopen van wel. Ik heb er reeds meer gered, die zeker meer geleden hadden dan gij.”

„Ja, kaptein, ik dank u voor de redding, maar ik vrees toch, dat het mij niet meer helpen zal.”

Ik zweeg, want de man zag er wezenlijk heel zwak en ellendig uit.

„Waarheen vaart gij?” vroeg hij na eenige oogeblikken.

„Naar Rotterdam, maar eerst moet ik nog, zoo God wil, naar Londen.”

„Ja, als God wil. Daarin hebt gij gelijk,” antwoordde de zieke zacht en sloot de oogen weer. Na korten tijd begon hij weer:

„Kaptein, als gij te Londen komt, dan kunt gij mij een grooten dienst bewijzen. Ik heb daar nog een oude moeder, die veel verdriet van mij heeft beleefd. Niettegenstaande haar goeden raad, waarschuwingen en gebeden ijde ik voort op den weg des verderfs en verteerde het vermogen mijns vaders. Eindelijk ging ik aan boord van de „Kington,” om in Indië mijn geluk te beproeven. Ook dit was tegen het verlangen mijner moeder, maar niets kon mij terughouden. Toen zij zag, dat ik volstrekt mijn eigen zin wilde volgen, zeide zij: „Nu, goed; de verloren zoon gaat naar het vreemde land.” Toen weende zij bitter, en op den dag van mijn vertrek bracht zij mij een doos met het opschrift: „Vergeet mij niet.” Zij gaf mij daarbij een sleuteltje met de woorden: „Ontsluit deze doos niet eer, voordat gij berouw over uwe dwalingen voelt. Maar zoodra uw zondig leven u berouwt, open haar dan! Wilt gij mij dit éene beloven, eer gij misschien voor altijd van mij gaat?”

Ik beloofde het, en reisde weg. Op reis voelde ik niet de minste behoefte om het doosje te openen. Ik dacht: „Het bevat zeker een krachtige preek voor je, zooals je er reeds zooveel gehoord hebt.”

Na een lange maar buitengewoon gelukkige reis kwam ik in Indië. Daar ik echter niet dadelijk een betrekking kon vinden, besloot ik naar Japan te gaan. Op deze reis overviel mij de geweldige storm, die ons schip geheel vernielde. Toen kwam de doodsnoed en het berouw, maar te laat. Ik bad en smeekte tot God om genade, zoodat zelfs de verhardste matrozen medelijden met mij hadden. Zij meenden, dat

ik bang voor den dood was; doch het was veeleer mijn zielsangst om met zulk een groote zondesschuld voor God te moeten verschijnen. De ernstige, liefdevolle woorden mijner moeder, die zij zoo dikwijls tot mij had gesproken, traden als dreigende spoken voor mijne ziel en werden mijn onverbiddelijke aanklagers. Ik herinner mij niet precies meer wat er al in dien verschrikkelijken nacht gebeurde, maar dit weet ik nog goed, dat ik naar mijne kist kroop en de doos er uitnam. Ongelukkigerwijs ontviel mij in de drukte het sleuteltje, en terwijl ik mij bukte om het op te zoeken, klonken plotseling deze verschrikkelijke woorden in mijn oor: „Wij zijn verloren! Wij zijn verloren!” Krampachtig greep ik de doos, wikkelde ze in een doek, en sprong met eenige matrozen in de boot. Maar ik nam mijn sprong te kort en viel in zee. Er bleef mij nog zooveel bewustzijn over, dat ik een balk greep, en toen meende ik te sterven. Nu dank ik God, dat Hij mij hierheen heeft gebracht. Als het Hem goeddunkt mij weder te herstellen, dan zult gij wel de goedheid willen hebben mij naar huis te brengen, en dan zal mijne moeder de doos openen. Neen! ik kan haar niet vergeten. De gedachte aan haar vervolgt mij voortdurend. Ach! hoe smart het mij nu, dat ik haar zooveel leed aangedaan heb.”

Ik zat naast den man, doch ik kon hem geen woord tot troost antwoorden. Ook ik had mijne moeder veel verdriet aangedaan. Ik voelde nu voor de eerste maal, dat ik een zondaar was en wat mijn lot zou geweest zijn, indien de golven mij gisteren begraven hadden.

De kranke werd echter niet weer beter. Van dag tot dag nam de ziekte toe en werd de koorts erger. Maar ook van dag tot dag werd zijn verlangen om te sterven grooter. Hij voelde, dat hij zijn ziekbed niet levend weer zou verlaten; doch hij had genade en vrede bij God gevonden.

Op den dag vóór zijn dood vraagde hij nog eens naar de geheimzinnige doos. Ik bracht haar bij hem.

„Kaptein,” zeide hij, „breek die doos nu maar open; ik mag nu wel lezen wat mijne moeder schrijft.”

Na een weinig moeite gelukte het mij, het slot open te breken. Doch hoe stond ik verbaasd, toen ik niets anders vond dan een stuk wit papier, waarop deze woorden geschreven waren:

»En toen hij nog ver was, zag hem zijn vader” (Luk. 15 : 20).

»Mijn zoon! uwe moeder heeft u alles vergeven om Jezus' wil.”

„Dank u, dank u, lieve, beste moeder!” riep de kranke uit. „Gij hebt derhalve aan mijn berouw geloofd, en gij hebt mij vergeven, juist zooals God het gedaan heeft lang voordat ik berouw had!”

„Kaptein, wilt gij mij beloven, deze doos aan mijne moeder te brengen, en haar alles te vertellen wat gij van mij weet?”

Ik beloofde hem dit volgaarne; en nog in dien-zelfden nacht stierf de schipbreukeling in mijne armen. Wij hebben hem op het eiland Ambon begraven. Na zijn dood is er op het schip geen vloek meer gehoord. Vier maanden later kwamen wij te Londen aan. Ik zocht dadelijk de oude dame op. Ik kon dit goed doen, omdat de dag, die volgde op dien van onze aankomst, een Zondag was en wij dus onze lading niet konden lossen. Zij had een vriendelijk gelaat, doch de diepe rimpels in haar voorhoofd toonden duidelijk aan, hoeveel kommer en verdriet zij gehad had. Zij kende de doos dadelijk en was eerst diep bedroefd over haar eenigen zoon; doch nadat ik haar alles verteld had, wischte zij hare tranen af en zeide met bewogen stem: „Heb dank, Vader in den hemel! heb eeuwig dank, dat Gij hem toch nog terechtgebracht hebt.” Zij wilde mij daarop een groote belooning geven, omdat ik haar zoon uit de golven gered had. Ik wees dit natuurlijk af en vroeg alleen, deze doos als een aandenken aan haar en haar zoon te mogen behouden. „Want,” zeide ik tot haar, „de dood uws zoons is mij ten leven geworden. Ik zal hem nooit vergeten.”

Toen de oude dame hoorde, dat God niet alleen haar afgedwaalden zoon in het Vaderhuis had teruggebracht, maar hem ook gebruikt had om mij den weg naar den hemel te toonen, toen was zij buiten zichzelf van vreugde en willigde mijn verzoek gereedelijk in.

Sinds dien tijd — zoo besloot mijn vader zijn verhaal — „heeft die doos een eereplaats in mijne kamer gehad, en zoo dikwijls mijn oog op haar valt, word ik aan dien Engelschman herinnerd, door wien God in zijn wonderbare genade mij uit den dood in het leven heeft overgebracht.”

Rijk en arm.

Wanneer iemand veel geld of bezittingen heeft, noemen wij hem rijk. Een mensch daarentegen, die in een ellendige hut woont en met harden arbeid nauwelijks zooveel verdient, dat hij brood koopen kan, wordt gewoonlijk een *arm* mensch genoemd. Ik heb echter eens eene preek gelezen over Luk. 16: 19—31, die tot opschrift had: „De *arme* man en de *rijke* Lazarus,” en ik moest toestemmen dat, als men de zaak goed indacht, genoemd opschrift zeer *waar* was.

Waarlijk, er zijn arme rijken en rijke armen onder de menschen. Tot de laatsten behoorde ook de houthakker, die op zekeren avond met eene vracht hout beladen, vermoeid van het zware dagwerk naar zijne woning terugkeerde. Men behoefde hem maar in zijn heldere oogen te zien en te luisteren naar het vroolijke lied, dat hij had aangeheven, om tot de erkenning te komen, dat de arme Barend niet ongelukkig was.

Juist had hij zijn lied geëindigd, toen Willem, de

veertienjarige, eenige zoon van den schatrijken landeigenaar hem van achteren inhaalde. Hij zou binnen een paar dagen naar een voorname school gaan. Daarna zou hij advocaat worden, een beroemd man zijn, een rijke vrouw trouwen en na zijns vaders dood al diens bezittingen erven. O, wat was hij rijk, die jongheer Willem!

„Ik begrijp niet hoe gij altijd zoo zingen kunt,” zeide hij tot den houthakker, terwijl hij naast dezen voortging. „Gij zijt toch arm!”

„Gij vergist u, jongheer,” antwoordde Barend. „Er is geen rijker mensch op den ganschen aardbodem dan ik.”

„Wat zegt gij?” — riep Willem verwonderd. „Gij rijk?”

„Wel zeker,” zeide Barend. „Ik bezit landgoederen, veel grooter en heerlijker dan die uws vaders. Ik ben eigenaar van veelmeer goud en zilver dan gij in uw geheele leven zoudt kunnen tellen. Ik heb eene kroon en een troon zoo heerlijk, dat die van alle keizers en koningen der aarde er maar poppenspel bij zijn, en een paleis zoo prachtig, dat de glans der zon er door verduisterd wordt. Ik bezit....”

„Maar Barend,” riep Willem, „zijt ge dwaas? Gij bezit niet eens een zondagsche jas, en uwe hut daarginds dreigt ieder oogenblik in te storten. Ik zie een bos hout op uwe schouders; is dat die heerlijke kroon? Of hebt gij.....?”

„Ik heb alles wat ik daar opnoemde en veelmeer nog,” sprak de houthakker. „Maar *zien* kunt gij er niets van; ik heb er zelf ook nog nooit iets van aanschouwd. Doch hierom ben ik er niet minder *zeker* van. Er zijn vele dingen, jongheer, die men niet met de oogen zien, noch met de handen tasten kan, zoolang wij in deze wereld zijn. Daarom heeten zij de *onzienlijke* dingen. Hebt gij daarvan nooit gelezen? Er staat in 2 Cor. 4 vs. 18: „Wij merken niet aan de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet: want de dingen die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet, zijn eeuwig.” Op een andere plaats lezen wij van „hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord en in het hart des menschen niet is opgeklimmen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben.” (1 Cor. 2: 9).

„Maar hoe weet gij het dan?” vroeg Willem. „Hoe kan iemand iets weten van hetgeen hij nooit gezien heeft?”

„Wel, *God heeft het ons geopenbaard*, jongheer,” antwoordde Barend. „De lieve Heer gaf ons zijn éengeboren Zoon, en zal ons met dien Zoon alle *dingen schenken* (Rom. 8: 32). „Zie,” vervolgde hij, „ik ben Barend, de arme houthakker. Ik heb niets in de wereld; zelfs die oude hut is niet eens mijn eigendom, en als ik sterf, moet men zelfs nog een graf voor mij *koopen*. Maar sedert ik het Evangelie heb leeren kennen, *houd ik het er voor*, dat ik niet arm maar rijk ben, want nu Jezus mijn Zaligmaker

is, ben ik een kind Gods en een erfgenaam des eeuwigen levens. Nu is alles het mijne, hemel en aarde, omdat God *mijn* God is. En wanneer de Heere Jezus over eenigen tijd van den hemel terugkomt, en alles wat wij *zien* voorbij zal gaan, zie, dan zullen die onzienlijke dingen met Hem geopenbaard worden. Dan zal de arme Barend in zijn hemelsch paleis wonen en de kroon dragen, die de Heere hem geven zal, en dan zal hij als een koning met Jezus op zijn heerlijken troon zitten, en de engelen Gods zullen hem dienen. Dit alles weet ik door het geloof, dat een vaste grond is der dingen die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet (Hebr. 11 : 1). Zeg nu eens, jongheer, of ik niet rijk ben, en geene reden heb om vrolijk te zijn."

Wat Willem ten antwoord gaf is mij niet bekend. Dit weet ik echter, dat hij van dien tijd af meer in den Bijbel las en spoedig tot de ervaring kwam, dat hij met al zijn rijkdom veel armer was dan de arme houthakker.

Vrede.

Piet de kruier lag op zijn sterfbed, en zijne vrouw zat er voor, en zijn zoon Jan stond er naast.

"Ween niet," sprak de stervende met zwakke stem. "Gij zult mij... moeten missen, maar de Heere blijft bij u. Hij zal... u niet begeven... noch verlaten."

"Ja, dat weet ik," antwoordde de vrouw. "Maar ik zou u toch zoo gaarne behouden. Ik zal zoo geheel alleen zijn en onze kinderen zullen...."

"De wil... des Heeren zal... geschieden. — Hij weet... wat goed is..." fluisterde de man.

"En hebt gij vrede?" vroeg de vrouw na een korte poos. "Zijt gij niet bevreesd?"

"'t Is vrede!" sprak de stervende. "Alles is... wel. — Ik durf... den dood... verwachten. — Ik weet dat... ik leven... zal... eeuwig... leven... bij den Heer. Zeg... dit aan... allen... die... naar... mij... vragen. O... ik... ben zoo... gelukkig, nu... ik... Jezus....."

Meer kon hij niet zeggen. Hij sloot de oogen, vouwde de handen samen en was na korte oogenblikken gestorven.

Zie, zulk een sterfbed is wat waard, niet waar, lezer? Wat zou men niet willen geven om zóo den dood tegemoet te kunnen gaan! En hoe kwam het nu, dat Piet zoo gerust en verheugd sterven kon?

"O, hij is zeker een braaf en oppassend mensch geweest," denkt gij misschien. "Hij was zonder twijfel eerlijk en vlijtig en zuinig en zedig en godsdienstig zijn leven lang, en voorzeker, als iemand zóo geleefd heeft, kan hij ook gerust den dood verwachten," zult gij zeggen.

Ik moet u verklaren dat dit met Piet geenszins

het geval geweest is. Hij was tot korten tijd vóór hij ziek werd een zeer goddeloos mensch, die meer van de kroeg dan van de kerk hield en meer vloekte dan bad. Maar wilt gij weten waarom Piet vrede had? Hij had zich *bekeerd* van zijne goddeloosheid en was tot Jezus gegaan, die een vriend en Zaligmaker van zondaren is. Hij zou dit gewis nooit gedaan hebben, indien die Jezus niet eerst tot hem gekomen ware. Maar de Heiland is altijd gaarne de eerste. En Hij kwam tot Piet op de volgende wijze.

Jan, de zoon van Piet, kwam op zekeren Zondag van de zondagsschool en zeide: "Nu weet ik hoe ik zalig kan worden," en vertelde hierop, dat hij gehoord had dat Jezus de Zaligmaker is, en dat Hij allen, die maar tot Hem komen willen en Hem willen dienen, uit genade zalig maakt, omdat Hij de zondaren liefheeft en met zijn bloed voor hunne zonden betaald heeft. Jan bracht ook een blaadje mede, waarop stond: *Behoeft gij een vriend?* Nu, dit blaadje heeft Piet gelezen en herlezen en nog eens gelezen, tot hij het bijna vanbuiten kende. Het gevolg er van was, dat hij van dien tijd afgedurig de eenzaamheid zocht en op zijne knieën viel, en zie, dáar leerde hij ook *vanbinnen* verstaan wat dat blaadje zeide. En sinds dien dag werd Jezus zijn vriend, en hierdoor was het dat hij "vrede" had, ook in de ure des doods.

Hoe dikwijls is Jezus reeds tot u gekomen, lieve lezer? En hebt gij ook vrede?

Het morgengebed.

"Een dag zonder gebed is een dag zonder zegen". Hoe vangt gij den dag aan? Begint gij eerst met den Heere te loven en te bidden, of zorgt gij eerst voor uzelfen? Hoe gevoelt gij u? Zijt gij sterk in uzelfen voor uw arbeid, uw zaken, uw huishouding, of zijt gij in uzelfen machteloos en geheel afhankelijk van Hem, die aan u dacht, toen gij nog onbewust van uzelfen daar nederlaagt?

Gij kunt den dag niet beginnen in eigen kracht, of alles zal uitloopen, daar eigen kracht in eigen eer opgaat, tot verderf en kwelling der ziel!

Huisvaders! brengt gij als priesters in uw huis den Heere het morgenoffer van lof en dank en bede?

Huismoeders! draagt gij, vóór alles, uw arbeid, uw kinderen en uzelfen aan den Heere op, elken nieuwen morgen? Bij Hem alleen is zegen en kracht!

Jongelieden en kinderen! O, geloof het: Een morgen zonder gebed is een dag zonder zegen! De Heere heeft gezegd: "Zonder Mij kunt gij niets doen."

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagschool-Onderwijzers.

Bureau van Redactie: H. J. VAN VULPEN, Vijzelgracht 51.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

4 Juni. *Paulus' tweede zendingsreis.*

Hand. 15, 16.

Te leeren: Fil. 1 : 3, 5; Ps. 119 : 65 of 69.

Spoedig na de inlijving van de Heidenen in de kerk werd er van de zijde der Christenen uit de Joden een verderfelijke meening verkondigd, die tot verdeeldheid en scheuring zou geleid hebben, indien Paulus niet met kracht daartegen geijverd had en er niet tot beslechting van dit geschil een synode of samenkomst te Jeruzalem was gehouden. Er werd n.l. beweerd, dat het voor de Christenen uit de Heidenen zoowel als voor die uit de Joden noodzakelijk was, de Mozaïsche wet der ceremoniën te onderhouden, welke als wet der schaduwen door Christus verwezenlijkt en dus teniet gedaan was (Coll. 2 : 14, 17; Gal. 5 : 1—6; Hebr. 10 : 1). Naar Jeruzalem, de moedergemeente, afgevaardigd, en overal getuigenis gevende van den grooten zegen op de prediking des Evangelies geschonken, deelden Paulus en Barnabas aan de apostelen te Jeruzalem het doel hunner komst mede. Hierover ontstond onder de broeders twist, welke door Petrus beslecht werd door te wijzen op het werk Gods onder de Heidenen, die, door God tot de vrijheid des Evangelies geroepen, niet met mensche-lijke inzettingen belast mochten worden. Op raad van Jacobus (den jongere, zoon van Alfeüs), die uit de profetieën bewees, dat de Heidenen ook tot de zaligheid geroepen waren, werd den Heiden-Christenen voorgeschreven, zich te onthouden van het eten van afgodenoffer, van hoererij, van het verstikte (vleesch met bloed vermengd) en van bloed. Deze geboden van onthouding strekten om onreinheid, wreedheid en ruwheid te voorkomen en ergernis en aanstoot te vermijden. Hoe Paulus hierover dacht, blijkt uit 1 Cor. 8 : 4, 7, 8, 12, 13; 10 : 14, 18—22, 25—33; Rom. 14 : 14—23. Het verbod van *hoererij* is zoo beslist mogelijk (1 Thess. 4 : 3; 1 Cor. 6 : 13, 18, 19).

Deze bepalingen werden den afgevaardigden schriftelijk overhandigd, die nu met de afgevaardigden uit Jeruzalem Silas en Judas alsook Markus afreisden en ze aan de kerk te Antiochië overgaven tot blijdschap en vertroosting der broeders. Judas ging terug, maar Silas bleef te Antiochië (Opmerkelijk is het getuigenis: „Het heeft ons en den Heiligen Geest goed gedacht.” Zoo moet elke synode, uit afgevaardigden der kerken saamgesteld, kunnen getuigen).

Na korten tijd te Antiochië vertoefd te hebben, beraamden Paulus en Barnabas weder een zendingsreis. Een geschil over het medereizen van Markus, die zich zoo zwak betoond had, deed Barnabas met Markus naar Cyprus gaan, terwijl Paulus met Silas [Silvanus (1 Thess. 1 : 1)], onder zegenbede der gemeente, door Syrië naar Cilicië (Klein-Azië) reisde, om de gemeenten te versterkten en haar de verordeningen der synode over te geven. Weder te Derbe gekomen, ontmoette hij den jongeling *Timotheüs*, zoon van een Heidenschen vader maar van een geloovige moeder uit de Joden, *Eunice*, wier moeder *Lois* heette, welke beiden hem van kindsbeen af met gezegende vrucht in het Woord Gods onderwezen hadden. Treffend voorbeeld! (2 Tim. 1 : 5; 3 : 14, 15) Om hem te beter bij de Joden ingang te doen verkrijgen, werd hij door Paulus besneden (vgl. Gal. 2 : 3; 1 Cor. 9 : 20, 21). Hoe hoog Paulus hem schatte blijkt uit zijne brieven aan hem (zie ook 1 Thess. 3 : 2). Verschillende provinciën van Klein-Azië doorreisde hebbende, kwam Paulus te Troas aan de Aegeïsche zee, die Klein-Azië van Griekenland scheidt. Daar werd aan Paulus in een droomgezicht getoond, dat hij naar Europa moest reizen. Aangezien de Heilige Geest, op wat wijze ook, verhinderd had verder het Evangelie in Azië te verkondigen, zagen de apostelen hierin de roeping des Heeren om naar Europa te gaan. De eerste stad, waar zij het Evangelie verkondigden, was *Filippi*, een kolonie of volkplanting der Romeinen in Macedonië. De Joden schij-

nen er geen synagoge gehad te hebben, zoodat Paulus op den sabbathdag aan de rivier de Strymon in de open lucht het Evangelie verkondigde, vooral aan vrouwen en Jodengenooten, die daar tot het gebed samenkwamen, (vgl. Ezech. 1 : 1). De eerste vrucht der prediking vond hij in Lydia, een vrouw uit Tyatira in Klein-Azië, die handel in purperverf of purperen goederen dreef; wier hart door den Heiligen Geest voor het geloof in Christus ontsloten werd [Zonder de werking des Heiligen Geestes baat de prediking niet (Ef. 1 : 17, 18 ; 1 Cor. 12 : 3b)]. Na gedoopt te zijn, achtte zij het zich eene eere, aan de apostelen herberg te verleen (vgl. Hebr. 13 : 2). Niet lang daarna moesten zij dit vriendelijk tehuis met de gevangenis verwisselen. Een dienstmaagd, die een gewaanden waarzeggenden geest bezat (een Pytho-nisse), die wellicht door buikspreken of geestvervoering dingen sprak, welke als toekomstige waarheden beschouwd werden en door hare orakelspreuken aan eenige heeren (mogelijk priesters) groote winsten toebreacht, maakte dagelijks de apostelen bekend als dienstknechten van den allerhoogsten God. Om niet den schijn te geven van in eenige betrekking tot Satan te staan, ontnam Paulus in den naam van Jezus Christus haar het waarzeggingsvermogen. De heeren, verwoed, dat hun rijke bron van verdienste hun ontnomen was, wisten de overheden der stad tegen de apostelen op te ruien, zeggende, dat zij, Joden, voor de Romeinen ongeoorloofde zeden verkondigden. De apostelen werden hierop, na gegeeseld te zijn, in het binnenste van den kerker geworpen en met hunne voeten gesloten in een houten blok, aan den grond vastgehecht. Te middernacht zongen de apostelen in blijdschap over het lijden om Christi wil (Matth. 5 : 12; Hand. 5 : 41) lofzangen, door de gevangenen beluisterd. Een aardbeving, door God verwekt, deed de gevangenispoorten, ja zelfs de boeien losspringen, zoodat allen met de apostelen vrij werden. De gevangenebewaarder wilde zich uit angst en vertwijfeling ter dood brengen. Maar door Paulus gerustgesteld, leidde hij de apostelen naar buiten en vroeg hun, wat hij tot zaligheid (gelijk zij die genoten) doen moest. Paulus wees hem het eenige middel daartoe: het geloof in Christus, dien hij aan al zijne huisgenooten verkondigde. De heerlijke vrucht hiervan was, dat allen tot geloof kwamen en gedoopt werden. Uit dankbaarheid verzorgde hij nu de apostelen, maar liet hen weder in de gevangenis terugkeeren. De overheden echter bevalen uit vrees, de apostelen los te laten. Maar Paulus eischte, dat zij, die hen als Romeinen onrechtvaardig gestraft hadden, hen ook zelf zouden uitleiden [Vrije Romeinen mogen niet gegeeseld en onverhoord gestraft (Hand. 22 : 25—29). Tegen onrechtvaardige bejegening mag geprotesteerd (Joh. 18 : 23)]. De overheden voldeden uit vrees aan hun eisch, maar verzochten hen de stad uit te gaan [Blijk van verharding (vgl. Matth. 8 : 34)]. Hieraan gaven zij gevolg, na vooraf Lydia vaarwel gezegd en de dis-

cipelen vertroost te hebben. Wij leeren hieruit, dat menschelijke tegenstand juist tot bereiking van Gods oogmerk leiden moet en dat Gods Woord niet kan gebonden worden (Gen. 50 : 20; Fil. 2 : 12—14; 2 Tim. 2 : 9).

11 Juni. *Paulus' reis in Griekenland.*

Hand. 17, 18.

Te leeren: 1 Cor. 3 : 6; Ps. 121 : 1 of 4.

Verdreven uit de eene, gingen de apostelen blijmoedig naar een andere plaats, zoodat de vervolging tot uitbreiding van het Evangelie diende. Zij predikten niet overal, maar kozen enkele aanzienlijke plaatsen als zendingsposten. Nu was *Thessalonica* het doel hunner reis. Deze stad, thans Salonica geheeten, was de hoofdstad van Macedonië en is nog een welvarende stad. Ook hier had Paulus dezelfde ervaring als elders. De meeste Joden werden verbitterd, maar vooral de Jodengenooten, bleken heilbegeerig en werden tot het geloof gebracht. Het gemeenste volk opruiende, beschuldigden de Joden de apostelen van oproerigheid tegen den keizer, door Jezus als koning te verkondigen (Luk. 23 : 2; Joh. 19 : 12). Maar de overheden waren hier rechtvaardiger, daar zij zich van Jason, een bloedverwant van Paulus (Rom. 16 : 21), bij wien deze geherbergd was, van hun onschuld lieten overtuigen. Toch was hierdoor hun langer verblijf onmogelijk gemaakt. Welken rijken zegen Paulus achterliet, blijkt uit de twee brieven aan de gemeente, die de eerste zijn, door hem geschreven. Des nachts verreizende, kwamen zij te Beréa, waar zij onder de Joden een belangstellender gehoor vonden dan in Thessalonica, zoodat velen ook van de Jodengenooten, mannen en vrouwen, Christus als den Messias beleden. Vers 11 strekt ons als vermaan tot getrouw Schriftonderzoek (Joh. 5 : 39; Luk. 16 : 29; 2 Tim. 3 : 15, 16). De vijandige Joden te Thessalonica, van den zegen te Beréa vernemende, trachtten zelfs daar het werk te verstoren, zoodat Paulus, met voorloopige achterlating van Silas en Timotheüs, naar Athene vertrok, vergezeld door eenige broeders om hem te beveiligen. *Athene*, de hoofdstad van de provincie Attica en van geheel Griekenland, was de zetel van geleerdheid en kunst van de geheele wereld; maar ook van de meest uitgebreide afgoderij. Paulus schaamde zich echter in deze stad van geleerdheid de dwaasheid des kruises niet (1 Cor. 1 : 23), hetwelk hij echter op de markt, de algemeene verzamelaarsplaats, alleen aan de Joden en Jodengenooten verkondigde. Maar zijne prediking werd ook aan de wijsgeeren bekend, van wie sommigen hem voor een klapper, een beuzelaar, hielden, maar anderen hem beschouwden als een verkondiger van nieuwe godheden, n.l. *Jezus* en de *opstanding*, waaraan zij niet geloofden. De *Epicureische* wijsgeeren waren

leerlingen van *Epicurus*, die leerde, dat de goden zich niet met de menschen inlieten, maar alles aan bloot toeval moest toegeschreven worden. Niet aan onsterfelijkheid geloovende, moest de mensch zich hier door genot zijn zaligheid verschaffen. De *Stoïsche* wijsgeeren, leerlingen van Zeno, die zich noemden naar de *Stoa* of galerij, waar Zeno onderwees, leerden, dat alles aan een fatum of noodlot onderworpen was en dat de mensch door een streng leven zich in het onvermijdelijke schikken moest. Daar de Atheners gaarne iets nieuws hoorden (zijn niet velen hungelijk?), stelden zij Paulus op den Areopagus (heuvel van den afgod Ares of Mars), waar allerlei belangrijke zaken verhandeld werden, om nader zijn godsdienst te verklaren. Paulus vond aanleiding tot zijn rede in de ontdekking van een altaar, aan den *onbekenden God* gewijd. Om onder de vele goden niet één te vergeten, hadden zij ook voor den onbekenden God een altaar opgericht; men zegt bij gelegenheid eener pestziekte, op aanraden van het orakel of de godspreek te Delphi. Hij roemde hen wegens hun dienen van den onbekenden God meer dan godsdienstig [Zijn niet velen hun gelijk, die, zonder God te kennen, Hem naar eigen goeddunken trachten te dienen? (vgl. Coll. 2 : 23)], en verkondigde nu dezen onbekenden God als den eenig waarachtigen Schepper, Bestierder en Weldoener van alle menschen. Lees de rede. Daarin is opmerkelijk: het bewijs van de éénheid des menschelijken geslachts, wijl de Grieken geloofden, op een bijzondere wijze door de godheid te zijn voortgebracht. Voorts het beroep op een hunner dichterlijke wijsgeeren Aratus (vs. 28). Verder zijne verklaring hunner onwetendheid, wijl zij zich bovenmate geleerd waanden; en zijne opwekking tot bekeering, met bedreiging van het oordeel door een Man, daartoe verordend en door de opstanding daartoe gerechtigd, welken Man hij echter voor deze spotachtige wijsgeeren niet noemt. Hoe verheven deze rede ook is, zij kon slechts spot verwekken ten bewijze der waarheid (1 Cor. 1 : 18—20; 25—29). Eén man Dionysius en éene vrouw Damaris werden echter bekeerd. Dionysius, een raadsheer van den Areopagus, is later bisschop van Athene geworden en den marteldood gestorven.

Uit Athene reisde Paulus naar Corinth, de hoofdstad van Achaje; een groote, rijke koopstad, waar veel afgoderij en zedeloosheid heerschte. Daar nam Paulus zijn intrek bij Aquila en Priscilla, twee Christenen, die met de oproerige Joden door keizer Claudius uit Rome verdreven waren (zie over hen 1 Cor. 16 : 19; Rom. 16 : 3, 4; 2 Tim. 4 : 19.) Om in zijn onderhoud te voorzien gedurende de anderhalf jaar die hij er bleef, maakte hij met hen tenten of zeilen (Hand. 20 : 34; 1 Cor. 4 : 12; 1 Thess. 2 : 9, uit welke teksten blijkt, dat Paulus ook elders door handenarbeid in zijne behoeften voorzag; vgl. echter 1 Cor. 9 : 7, 11, 14; Gal. 6 : 6). Te Corinth verwoegden zich Silas en Timotheüs bij hem (vgl. Hand.

17 : 14), en daar dezen waarschijnlijk goede berichten medebrachten, werd Paulus door den Geest opgewekt tot krachtige prediking. Maar daar de Joden zich verhardden, scheidde Paulus zich van hen, zijne kleederen uit droefheid scheurende, en predikte voortaan in het huis van Justus, een Jodengenoot, naast de synagoge. Toch was de prediking niet ongezegend, daar zelfs Crispus, de overste der synagoge, met zijn geheele huis tot het geloof gebracht werd. Om hem te bemoedigen, verscheen de Heere aan Paulus des nachts, hem verzekerende, dat Hij veel volks in die stad had (vgl. 1 Cor. 1 : 4, 7; 6 : 10, 11). Schijnen de Joden ook in hunnen tegenstand bedwongen te zijn, na anderhalf jaar trachtten zij hem bij den nieuwen stadhouder Gallio aan te klagen. Maar deze betoonde zich onverschillig en liet zelfs toe, dat Sosthenes, de overste der synagoge, inplaats van Crispus benoemd, geslagen werd, terwijl hij hen van zijn rechterstoel verdreef. Het viel Paulus nu moeilijk langer te blijven, waarom hij naar Efeze reisde. Vooraf schoor hij zijn hoofd te Kenchreën, de havenstad van Corinth, omdat hij een Nazireërsgeefte gedaan had (Num. 6 : 5); welke en waarom is onbekend (vgl. Hand. 21 : 24; 1 Cor. 9 : 20—22). Efeze was een groote stad in Klein-Azie, welke Paulus nu slechts op zijn doortocht naar Jeruzalem bezocht. Daar schijnt hij kort gebleven te zijn; met welk doel is onbekend. Vandaar reisde hij weder naar Antiochië in Syrië, om na eenigen tijd zijn derde reis te aanvaarden. Deze nam hij door Galatië en Phrygië, onderweg de gemeenten versterkende, om andermaal te Efeze te komen. Hij vond daar een zekeren Apollos, een discipel van Johannes; een geleerd en wel sprekend man, die door Aquila en Priscilla in het Evangelie onderwezen en tot geloof in Christus gebracht werd en nu in de provincie Achaje tot grooten zegen voor de kerk mocht strekken.

18 Juni. *Paulus in Klein-Azië.*

Hand. 19, 20.

Te leeren: Ef. 5 : 8; Ps. 84 : 3 of 6.

Apollos had te Efeze een kring van twaalf volgelingen gevormd, die, toen hun meester tot Christus gebracht en naar Corinth was vertrokken, nog aan zijn leer getrouw bleven. Gedoopt met den doop van Johannes, welke slechts voorbereidende beteekenis had, maar niet kon verzegelen wat door Christus was aangebracht, kenden zij ook zelfs niet het bestaan noch de werking des Heiligen Geestes. Toen zij nu het Evangelie uit Paulus' mond hoorden, werden zij gedoopt en ontvingen mede den Heiligen Geest in dezelfde mate als op het Pinksterfeest. Drie maanden lang leerde Paulus te Efeze in de synagoge, maar wegens verharding en tegenstand gaf hij voortaan zijn onderwijs in de school van Tyrannus, misschien

een tot Christus gebrachten wijsgeer. Twee jaren lang werkte hij met buitengewonen zegen onder Joden en Heidenen, zijn onderhoud zelf verdienende (Hand. 20:34); door zeldzame, zegenrijke wonderen het woord bevestigende (vgl. Luk. 8:44—46). Te Efeze trachtte Satan op zonderlinge wijze het werk Gods te verbreken door zeven zonen van een Joodschen priester Sceva, die in Jezus' naam de duivelen bezwoeren (Matth. 7:22). Zulke werkingen konden in het bijgeloovig Efeze groote schade doen. Maar hun poging mislukte door de kracht van den boozen geest, die door den waanzinnige zich van hen meester maakte en hen naakt en gewond deed vlieden (Zie over het nabootsend werk van Satan Exod. 7:11; 2 Tim. 3:8; 2 Thess. 2:9—11). Zoodanig een indruk maakte dit feit, dat de Heidenen met blijdenis van hun zondige daden hunne tooverboeken verbrandden en een waarde van f 75.000 aan de vlammen prijsgaven. Treffend blijk van oprechte bekeering (vgl. Luk. 19:8; Ef. 5:11). Juist het tegenovergestelde van Satans poging werd bereikt en Gods Woord krachtig bevestigd (Jes. 55:11), zoodat zelfs het heidendom met gevaar van uitroeiing begon bedreigd te worden. Dit verdroot zekeren Demetrius, een zilversmid, die zilveren tempeltjes en beeldjes van de godin Diana maakte en in zijn beroep groote schade dreigde te lijden. Diana, de godin der jacht en der maan, of de godin der vruchtbaarheid, had in Efeze een prachtigen tempel (een der zeven wereldwonderen), waarin een beeld was geplaatst, dat men beweerde uit den hemel gevallen te zijn. Niet uit een godsdienstig maar puur zelfzuchtig beginsel verwekte hij oproer tegen de apostelen, die door hun leer de eer van de groote godin en den roem van Efeze zouden vernietigen. Niet alleen twee Christenen uit de Heidenen, Gajus en Aristarchus, maar ook een Jood Alexander, die bemiddelend wilde optreden, werden in levensgevaar gebracht [(Deze Alexander wordt door sommigen gehouden voor een afvallig Christen en dus zeer geschikt, om het volk te overtuigen, dat zij met Paulus niets te maken hadden (zie 2 Tim. 4:11)] Paulus werd zeer wijsselijk in zijne poging tot stilling van het oproer, door de discipelen verhinderd (Dat zij naar de schouwplaats of het amphitheater trokken, was misschien om hen voor de wilde dieren te werpen). Steeds erger werd het oproer (zie vs. 34), totdat de stadsschrijver het wist te stillen door er op te wijzen, dat Diana's roem niet door de apostelen gelasterd werd en onmogelijk kon vernietigd worden; dat Demetrius zijn eigen belangen voor het gericht moest brengen, en er gevaar bestond, dat zij van oproer zouden worden aangeklaagd, dat door de overheid zou gestraft worden.

Paulus achtte het goed, nu aan zijn plan (hoofdst. 19:21) gevolg te geven en naar Macedonië te gaan. Na Macedonië doorreisde en daarna drie maanden in Griekenland vertoefd te hebben, ging hij wegens den tegenstand der Joden terug door Macedonië naar

Syrië, vergezelschap door eenige broeders, die reeds vooruitgingen en hem te Troas wachtten. Een week te Troas vertoefd hebbende, hield hij in den avond van den laatsten dag, zijnde de eerste der week, die reeds tot godsdienstige samenkomsten gebruikt werd (vs. 7; vgl. 1 Cor. 16:2; Openb. 1:10), een lange rede, onder welke een jongeling Eutychus, wegens de warmte en het late uur door slaap overvallen, uit het venster der derde verdieping dood nederviel. Maar Paulus wekte hem op en bleef tot den morgenstond met de broeders vergaderd, totdat het tijd was om te vertrekken. [„Zijn ziel is in hem.” Dit zeide Paulus in het vaste geloof, dat hij hem zou levend maken. Door hem te omvangen, ging er kracht van hem tot den doode uit (1 Kon. 17:21; 2 Kon. 4:34; vgl. Hoofdst. 19:12)]. Langs verscheidene plaatsen te voet en per schip gereisd hebbende, kwam Paulus te Milete, de havenstad van Efeze, waar hij de ouderlingen dier gemeente ontbood, om een roerend afscheid van hen te nemen, daar hij verzekerd was, hen niet meer op aarde te zullen ontmoeten. Had hij in Macedonië en Klein-Azië gaven voor de arme gemeente te Jeruzalem verzameld, deze wilde hij te Jeruzalem persoonlijk bezorgen, daartoe door den Heiligen Geest onweerstaanbaar gedreven. Hoewel hij wist, dat banden en verdrukking hem wachtten, kon niemand hem van zijn voornemen afbrengen; ten volle bereid, desnoods zijn leven voor den Heere op te offeren. Als een liefhebbend vader waarschuwde hij de opziens tegen de wolven, die de kudde hun toevertrouwd zouden verstrooien (vgl. Openb. 2:1—7) en vermaande hen tot getrouwheid in hun ambt. Treffende les voor ambtsdragers geeft vs. 28. De uitdrukking vs. 35b vindt men niet in de Evangeliën (vgl. Joh. 21:25). Zeldzaam voorbeeld van liefde, trouw en zorg voor de gemeente, maar ook wederkeerig door de gemeente betoond. Aandoenlijk oogenblik, toen zij na vurig gebed afscheid van elkander namen, om elkander niet meer op aarde, maar in den hemel weder te zien. Timotheüs is opziener der kerk te Efeze geworden (1 Tim. 1:3), en Johannes heeft er zijn laatste dagen doorgebracht.

25 Juni. *Paulus te Cesarea en Jeruzalem.*

Hand. 21, 22.

Te leeren: Gal. 5:4; Ps. 37:4 of 84:3.

Langs de eilanden Cös en Rhodus voer Paulus naar Patara, zeestad in Lycië, vanwaar hij met een Fenicisch schip naar Tyrus ging, alwaar hij wegens ontlading van het schip een week bij de broeders bleef. Dezen rieden hem sterk af, naar Jeruzalem te gaan; maar ziende dat alle vermaan vruchteloos was, geleidden zij hem naar het schip, na biddend afscheid van hem genomen te hebben. Van Tyrus kwam hij te Ptolomaïs, de eerste zeestad in Palestina.

Daar bleef hij één dag bij de broeders en ging toen naar Cesaréa, waar hij met zijne reisgenooten zijn intrek nam in het huis van Filippus, den diaken (Hand. 6 : 5), die ook *Evangelist* was d. i. iemand, die zonder bepaalde zending het Evangelie predikte (Hand. 8 : 26). Deze had vier ongehuwde dochters, die de gave der profetie bezaten (vgl. Joël 2 : 28). Ook kwam daar een profeet, Agabus, die op zinnebeeldige wijze Paulus' gevangenneming voorspelde (vs. 11). Dit hoorende, smeekten de geloovigen Paulus, niet naar Jeruzalem te gaan. Maar toen deze zijne bereidvaardigheid om te sterven voor de zaak des Heeren te kennen gaf, onderwierpen zij zich aan des Heeren wil. Na enkele dagen verlieten zij die stad en gingen landwaarts naar Jeruzalem, vergezeld door vele broeders, onder welke een zekere *Mnason*, een oud man, die zijn eigen huis te Jeruzalem ter beschikking van Paulus stelde. Zij gingen mede of te zijner bescherming, of om Pinksterfeest te vieren, daar zij zich aan de ceremonieele feesten nog niet geheel onttrokken. Met blijdschap door de gemeente ontvangen, hielden zij den volgenden dag een samenkomst met de ouderlingen ten huize van Jacobus, den opziener, waarin Paulus breedvoerig zijn werk onder de Heidenen verhaalde. Hierover waren zij zeer verblijd, maar toch ook een weinig bezorgd, wegens de geruchten, welke van Paulus verspreid waren omtrent minachting van de ceremonieele wet. Om deze geruchten te logenstraffen, achtten zij noodig, dat hij in 't openbaar met nog vier andere broeders een Nazireërsgelofte zou afleggen, om ten einde van zeven dagen door offeranden volgens de wet (Numeri 6), waarvoor hij de kosten moest betalen, in den tempel de gelofte te vervullen. Om hem te verzekeren, dat zijzelven die onderhouding niet noodig achtten, deelden zij hem mede, dat zij alleen de op de synode voorgeschreven bepalingen den geloovigen Heidenen oplegden. Alleen om hun te believen, deed Paulus gelijk hem geraden was (vgl. 1 Cor. 9 : 22; 10 : 32, 33). Op den laatsten dag der heiliging werd hij ontdekt door Joden uit Azië, die hem als een vijand en afvallige aanwezen en beweerden, dat hij Heidenen in den tempel gebracht had (Paulus had wel met Trofymus uit Efeze in de stad gewandeld, maar hem niet in den tempel gebracht). Een ontzettend oproer brak los. Hij werd uit den tempel geworpen, die gesloten werd uit vrees voor verdere ontheiliging; en zou zeker vermoord zijn, indien de overste der stad Lysias niet ijlings eenige manschappen gezonden had, die hem aan de harden van het gemeen ontrukten, hem bonden en onder luid geschreeuw en geweldig gedrang naar de legerplaats brachten. Deze wreede bejegening, Paulus aangedaan, geschiedde, omdat de overste in den waan verkeerde, dat Paulus een Egyptische oproermaker was, die met 4000 moordenaars naar de woestijn gevlucht was. Maar Paulus verzekerde in de Grieksche taal, een stil en vreedzaam burger uit de stad Tarsen te zijn

en verzocht zich voor het volk te mogen verantwoorden. Daar hij dit in de Hebreuwsche taal deed, ontstond er stilte, waarvan Paulus gebruik maakte, om zijn geheele levensgeschiedenis en bekeeringsweg mede te deelen. Zij hoorden hem stil aan, totdat hij verhaalde, hoe de Heere hem tot het zendingswerk onder de Heidenen geroepen had. Toen ontbrandde zulk een woede tegen hem, dat zij onder allerlei teekenen van verontwaardiging zijn dood eischten. De overste, hun taal niet kennende, beval nu, dat hij in de legerplaats door geeseling tot bekentenis zou gebracht worden omtrent de ware oorzaak dezer woede. Maar Paulus beriep zich voor den hoofdman over honderd op zijn burgerrecht, dat hem voor zulk een lage behandeling vrijwaarde. De overste, hiermede in kennis gesteld, werd bevreesd en onderzocht nu nauwkeurig naar de waarheid van het burgerrecht, dat hijzelf voor geld, maar Paulus door geboorte verkregen had. Daarop liet hij van hem af en gaf hem gelegenheid, zich vrij voor den Joodschen raad te verantwoorden.

ALLERLEI.

Kras getuigenis.

Hendrik Mollerus bijgenaamd van Zutphen, een tijdgenoot van Luther, schreef:

„Toen de mensch zich had afgekeerd van het Goddelijk Woord, waarin het leven is, is hij terstond gestorven.”

„O, goddeloosheid der wijsbegeerte, die ons leeren wil, dat deze dood der ziel, waardoor wij zijn aangetaast, een leven is. O, ijdelheid van het mensche-lijk hart, dat, door de kennis Gods niet als het Hoogste goed te beschouwen, maar liever een blinde wijsbegeerte te willen volgen, op de paden des verders verdwaald raakt.”

„Dewijl er niets goeds in den wortel is, zoo is ook alles in de vruchten met gif bezoedeld.”

„De oordeelvellingen over zedelijkheid, die de menschen aan elkander naaien, zijn slechts vijebladeren, waarmede zij hunne schande willen bedekken.”

„De wet scheidt de zonde niet, maar doet haar krachtig tevoorschijn komen, gelijk de zon den stank uit een lijk doet opgaan.”

„De wet is een zwaard, dat ons uit het paradijs drijft en doodt. Het geloof is het getuigenis van Christus' Geest, die aan onzen geest getuigt, dat wij kinderen Gods zijn.”

Voor kinderen.

Nog eene geschiedenis moet ik u vertellen. Voor eenige jaren geleden voer een groot schip op zee. Het begon vreeselijk te stormen en aan de eene zijde

van het schip werd een groot gat geslagen. Men deed alle moeite, maar het water drong zoo krachtig naar binnen, dat het geen uur meer duren zou, of het schip met allen, die er in waren, zou verzinken. De kapitein riep een zendeling, die juist aan boord was, toe, dat hij de menschen op den dood moest voorbereiden, want dat redding niet mogelijk was. Ontzettend was het jammergeschrei der schepelingen. De zendeling echter knielde neder en bad overluid: „Och Heere! Gij hebt uwe discipelen in den storm op zee bewaard en gered; doe dat ook ons! Gij zijt toch nog dezelfde God: och, zie toch op al de kleine kinderen in dit schip en help ons!”

Terwijl hij bad, kantelde het schip, zoodat het schuin lag en het gat boven kwam. De werklieden maakten nu spoedig het lek dicht, en de menschen waren gered.

De deur.

Een vriend, die, den Heere kennende, vrede in zijn Heiland gevonden had, had veel te doen met twijfelingen en bezwaren, die hem gedurig in den weg lagen. Dan stond hij op vasten bodem en daarna scheen het of de grond door vulkanische schokken hem onder den voet zou wegzinken. In een van die moedelooze oogenblikken vroeg hij aan een vriend van hem: „Wat beteekent het toch, dat onze Heere zichzelf de deur van den schaapsstal noemt; dat Hij de goede Herder is, weet ik door genade, maar dat Hij zegt: Ik ben de deur, zie, dat vat ik niet.”

„Lieve vriend,” was het antwoord, „gij weet dat de Heer uw Herder is; welnu, opdat ge niet bevreesd zoudt zijn, eenmaal buiten te moeten staan, en gij zeker weten zoudt dat niemand instaat is, de deur van den schaapsstal voor uw Herder te kunnen sluiten, zoo roept Hij u toe, dat Hij èn de Herder èn de deur is, zoodat gij alle vreeze bannen kunt; want Hij, die u leidt naar den stal, is machtig er u ook binnen te leiden.” Dat vertroostte zijne ziel en dat voorheen duistere woord werd hem dierbaar, ja meer waard dan goud.

De blijmoedige Christen.

Er was eens een landbouwer, die zijn dagelijksch brood had en met zijne vrouw en kinderen in stilte en in het genot van het huiselijk leven voortleefde. Hij had vele vrienden in het dorp; voor de bedroefden had hij een troostwoord, de zieken en lijdenden sprak hij over den troost des eeuwigen levens en wees hun op de noodzakelijkheid, om een borg te hebben om voor God met vrede te kunnen verschijnen. Hij sprak hun over Jezus Christus, den goeden Herder, die zijne schapen met den mantel zijner gerechtigheid bekleedt, waardoor zij toegang tot den hemelschen stal kunnen erlangen. Hij was een

liefhebber van zang; als hij 's avonds met zijne huisgenooten om den haard of in den tuin eenige oogenblikken rustte na de vermoeienis van den arbeid, dan zong hij met hen en sprak over de liefde Gods jegens onwaardige zondaren. Het huis was dan een Bethel, als zij samen aanhieven:

„Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht,
Uw vrije gunst alleen wordt d' eere toegebracht!”

En als zij na het gemeenschappelijk avondgebed zich ter ruste legden, dan was het: „De Heere heeft alles wel gemaakt!”

Hij had eenige Psalmen en geestelijke liederen, die als het ware zijn bundelke huisliederen uitmaakten. De gevoelens van zijn hart waren daarin zoo duidelijk uitgesproken; daarom zong hij ze gaarne, zoolwel onder zijn arbeid als wanneer hij op den weg liep. Een dezer liederen zou ook zijn zwanenzang zijn. Op zekeren morgen vroeg maakte hij zich gereed om voor zijn gezin wat aardappelen te halen. Eerst had hij met de zijnen het morgengebed tot den Heere opgezonden; een gebed, waarin als altijd, een heimwee naar den hemel merkbaar was. Toen ging hij en zong:

„Zoo blij de landman, moe van 't ploegen,
De neigende avondschaaduw groet,
Zoo blij zien wij hij al ons zwoegen,
Dat onze dag ten einde spoedt!”

Zijne dochter zag hem na; zij hoorde hem zingen, en toen hij eenige oogenblikken gezwegen had, vervolgde hij:

„O, zaligheid, niet af te meten,
O, vreugd, die alle smart verbannt,
Daar is de vreemd'lingschap vergeten
En wij, wij zijn in 't Vaderland!”

Middelertwyl is hij aan zijn land gekomen; zijn buurman is reeds aan den arbeid, groet hem en zegt: „Zoo, buur, al zoo vroeg in de weer?” „Ja,” antwoordde W., „ik ga wat aardappelen rooien.” Op hetzelfde oogenblik viel hij op den grond en bleef roerloos liggen. Zijn buurman snelde hem tehulp, doch.... hij was niet meer. Hij was in het Vaderland, waarvan hij gezongen had, ingegaan. De Heere had hem als opgenomen in den hemel, zonder dat hij den strijd des doods behoefde te strijden.

Begeerlijke stervensure voor het kind van God! Niet een allengs afleggen van het lichaam, maar een overgang uit het dal der tranen in het land van volle heerlijkheid en zaligheid!

Maar ook, vreeselijke stervensure voor het kind der wereld! Een overgang uit het moeievolle leven in het helsche vuur!

Roept tot den Heere, nog in het heden der genade, opdat u die dag niet als een dief overvalle, maar dat gij bereid moogt zijn om Hem te ontmoeten, die op den troon zit in den hemel.

Devies van Calvijn.

De groote hervormer Johannes Calvijn wist dat er geen kracht en zegen was dan alleen in den Heere en dat die kracht en die zegen alleen ten goede komen aan hen, die al het hunne, dat bedorven is, gelegd hebben aan de voeten van hun God. Hij liet zich een cachet snijden, waarop voorgesteld werd een hart, door eene hand ten hemel opgeheven. Het randschrift daaromheen luidde: „Nadat ik mijne ziel geketend en gebonden heb, zoo onderwerp ik haar aan de gehoorzaamheid Gods.”

Dat devies spreekt. Het spreekt van een offeren van het hart aan den Heere en daarmede een afleggen van alle kracht en wijsheid, welke niet door den Heere zelve is geheiligd. Het spreekt van beslistheid en moed, om het der wereld aan te zeggen, dat alle heil daarboven is; dat de tollenaar die het: „O God! wees mij zondaar genadig!” uitriep, de man was, die van den Heere geleerd was en het begon te leeren, zich te binden en te ketenen en te onderwerpen aan de gehoorzaamheid des Heeren. Ja, gebonden zijn aan den Heere is de grootste vrijheid.

Het geloof.

Vóór enkele jaren sprak ik met een mijner vrienden over het geloof. „Het geloof,” zeide hij, „is, dat ik met hart en ziel aanneem, dat Gods Woord de waarheid is en Jezus Christus voor mij gegeven werd tot verzoening van mijne zonden.” Ik vroeg hem, of hij rust voor zijn ziel vond in dien weg; hij antwoordde: „Ik jaag er naar of ik het ook grijpen mocht, en dan zal eenmaal die rust wel komen.” Vóór eenigen tijd sprak ik hem weder. „O!” riep hij uit, „wat ben ik met mijn aangenomen geloof teleurgesteld; toen ik door Gods genade mijn zondaarstoesstand leerde kennen, kon ik mijn geloof wel overboord werpen, want ik had er niets aan. Maar toen ik een arm zondaar voor God was geworden, heeft Hij het geloof in mijne ziele gewerkt, en toen kwam er rust. Het geloof, dat ik gestolen had, moest ik weergeven, maar nu de Heere het mij gegeven heeft, verheug ik mij met een onuitsprekelijke blijdschap.

Lezer! hebt gij het geloof ontvangen of genomen? Vraag liever om hetgeen gij noodig hebt; dat is beter dan dat gij het neemt.

Zondagsheiliging.

Vele zijn de vonden, die gezocht worden om den dag des Heeren ten eigen bate te gebruiken. Een in zijne schatting vroom man, die zelfs een kerkelijke bediening bekleedde, had des Zondags zijn winkel open. Dan kwamen de boeren uit den omtrek afrekenen en nieuwe bestellingen doen, en als hij dan des morgens om half twaalf uit de kerk kwam, was hij tot 3 à 4 uur bezig met zijne zaken te

verrichten. Zijn bediende echter weigerde om des Zondags zulke bezigheden waar te nemen, zeggende dat die dag aan den Heere geheiligd moet zijn. „Het is evenwel mijn godsdienst,” zeide zijn vrome patroon, „om mijne zaken alsdan waar te nemen. God de Heere heeft mij in deze winkelzaak gebracht, en nu moet ik de belangen van mijn zaak getrouw behartigen en woekeren met de talenten, die God mij geeft. Ik zou het God verzoeken achten, zoo ik des Zondags sloot; daarom dien ik God in het waarnemen mijner zaken op Zondag.

Van dien tijd af ging zijne zaak achteruit; hij faillieerde en moest zelf een betrekking als bediende zoeken.

Zondagsrust en Zondagsheiliging.

De toenemende ontheiliging van den dag des Heeren is een bedenkelijk teeken des tijds en zegt ons, dat ons volk meer en meer van den Heere afwijkt. Het is waar, dat het in eere houden van den dag des Heeren van het hart moet uitgaan; maar de maatregelen tot beteugeling van de ontheiliging van dien dag zijn toch niet af te keuren, ja het is roeping om die te ondersteunen.

Al is het maar, dat de openbare ergernissen worden weggenomen en het volk naar het huis des Heeren gedreven wordt om het Woord Gods te hooren, dan is er reeds veel gewonnen; 's Heeren volk moet medearbeiden aan de bevordering van maatschappelijke vrede en welvaart. De zegen Gods wordt geweerd door de ontheiliging van 's Heeren dag.

Moge ons volk weder onder de tucht des Woords gebracht worden ook ten opzichte van den Zondag; het zou eene reden zijn tot verheuging. Ook het Nederlandsch Genootschap tot bevordering van de Christelijke heiliging van den Zondag wensch niet anders. God zegene zijne pogingen. Lees hierover Jes. 58 : 13 en Jer. 17 : 19—27.

De spiegel.

Een zendeling liet vóór de predikatie de wet voorlezen. Een van de hoorders riep, toen de prediking aanvangen zou: „Massa, gij hebt mijne geschiedenis laten voorlezen. Ik heb andere goden diendiend, gestolen, gelogen, doodgeslagen, mijn ouders ben ik ongehoorzaam geweest en nog meer; gij hebt mij in den spiegel mijn goddeloos beeld laten zien; wat moet ik doen om rein te worden?” „Daar is eenmaal een Lam geslacht,” sprak de zendeling, „en zijn roode bloed wascht uw zwarte ziel wit. Geloof in Hem, en gij zult rein worden. Als gij dan weder voor dien spiegel der wet gaat staan, dan ziet gij uzelf rein door en in Hem en dan zegt gij: „Ik wil niet doodslaan, niet liegen, niet stelen, geen andere goden dienen; maar alleen leven tot eer van dat Goddelijk Lam.” Dit was den Heiden tot zaligheid. Ja, de wet is de spiegel waarin de zondaar zijn beeld ziet.

kan zien. Als ge in een donkere kamer voor den spiegel staat, dan ziet gij uzelf niet; maar als daar licht ontstoken wordt, dan ziet gij wie gij zijt. Bidt God, dat ge bij het licht des Heiligen Geestes zijne wet bezien moogt, en gij zult weten hoe het met u is.

Het Paspoort.

Een Engelschman, die met zijne familie in een van de zeehavens van Frankrijk woonde, had een zoon, die met goed gevolg zijne studiën op school had volbracht, en met wien hij, tot belooning voor zijn vlijt, een reisje naar Engeland zou gaan doen. Gij kunt begrijpen, welk een blijdschap dit voor dien jongen was, en hoe hij reeds dagen tevoren alles in orde bracht, wat hij voor de reis noodig zou hebben. Bij zulke gelegenheden duurt de tijd altijd eens zoo lang. En zoo ging het ook onzen Daniël. Doch eindelijk kwam de lang gewenschte dag. De koffers stonden gepakt. Een laatst vaarwel werd aan allen toegeeroepen, en men ging aan boord van het schip.

Doch men had één ding vergeten. Frankrijk was op dat oogenblik in oorlog met Pruisen; en het was noodig geworden om de strengste contrôle over de paspoorten te houden, aangezien er gedurig vele verspieders uit het Duitsche leger het land doorgingen. Na de informaties, die de vader had ingewonnen, werd het niet noodig geacht, voor een jongen van even zestien jaar een paspoort te nemen; en daarom gingen zij zonder paspoort aan boord. Toen evenwel de beambten kwamen, om de paspoorten na te zien, en Daniël er geen had, gaven zij het bevel, dat hij dadelijk naar wal moest terugkeeren. Tevergeefs zeide de vader, dat hij reeds meer dan tien jaar in Frankrijk gewoond had; tevergeefs trachtte de kapitein, die de familie heel goed kende, de beambten te overreden, om den jongen te laten afreizen. Er was niets aan te doen; Daniël moest weer naar den wal terug. Het was te laat om een paspoort te kunnen krijgen, en zij moesten derhalve naar huis terugkeeren. Gij kunt u welvoorstellen, lieve lezers, hoe geducht teleurgesteld Daniël was.

Den volgenden morgen gingen zij naar den consul en kregen een pas; zoodat zij meenden, dat nu alles in orde was. 's Middags gingen zij weer aan boord; en toen de beambten opnieuw kwamen, werd de pas getoond. Doch tot hun groote verbazing en spijt was de pas niet goed. Er waren nieuwe bepalingen gemaakt, waarvan de consul nog niets wist. De pas moest nog ondertekend worden door den hoofdcommissaris van politie. De vader wees op de teleurstelling van den vorigen dag, op zijne eerlijkheid, op zijne bekendheid met bijna alle inwoners van de stad — er was niets aan te doen, de jongen moest weer terug.

Daniël kon nauwelijks zijn tranen bedwingen. Hij was ontzettend teleurgesteld. Dagenlang had hij zich in het vooruitzicht op deze reis verheugd; en nu scheen het wel, alsof er niets van komen zou.

Gelukkig voer er den volgenden dag weer een schip af. Het beste was dus maar, zich in zijn lot te schikken. De pas werd gevisceerd, en den volgenden dag konden de beambten den jongen man meêdeelen dat nu alles in orde was, zoodat Daniël eindelijk zijne reis naar Engeland kon volvoeren.

Welk een ernstige gedachte is het, lieve lezers, dat sommigen, die denken dat zij het *rechte paspoort naar den hemel* bezitten, zullen ontdekken, als het *te laat* is, dat zij zich hebben bedrogen. De jonge man, van wien wij u verhaalden, stond bekend als een fatsoenlijke, eerlijke jongen. En zoo zijn er vele menschen, die bekend zijn als brave, oppassende menschen, die vele jaren een zedelijk, godsdienstig leven hebben geleid. Zij denken, dat zij zeker den hemel zullen binnengaan. Maar ach, hoe vreeselijk zullen zij teleurgesteld worden! Daniël kon nog naar den wal terugkeeren en het noodzakelijke paspoort verkrijgen, maar voor hen is er *geen terugkeer*. Het is voor eeuwig te laat, als men hierbeneden niet behouden is. O, denk er toch ernstig over na, lezer! Het is waarlijk geen zaak om meê te spotten, of lichtvaardig over te denken.

Denk ook hierover na. De vader had zijn pas in orde, maar de zoon niet. En al wat de vader ten gunste van zijn zoon zeide, kon den beambte niet doen besluiten, hem te laten vertrekken. Er zijn veel jonge menschen, wier ouders bekend zijn, doch die zelf geen pas hebben naar dat heerlijke land, waarheen hunne ouders op reis zijn. O, hoe ongelukkig zijn zij! Als er onder u dezulken zijn, lezers, denkt dan niet, dat het geloof van uwe ouders u baten zal voor Gods rechterstoel. Neen, genade is geen erfgoed. Gij moet zelf bekeerd worden; gij moet zelf een geldigen pas hebben, zult gij in den hemel komen.

Wat is die pas? „*Het geloof in het bloed van Christus*” (Rom. 3:25). Zonder dit kunt gij in Gods tegenwoordigheid niet verschijnen. „Christus kwam in de wereld om zondaren zalig te maken.” „Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden.” „Wie gelooft zal hebben, zal zalig worden; wie niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden.” Niets *minder* dan dat is voldoende, niets *meer* dan dat is noodzakelijk. Jezus heeft het werk der verlossing geheel alleen en volkomen volbracht. Als men beproeft om eenig werk van zichzelf bij het volbrachte werk van Christus te voegen, dan vervalscht men het paspoort en beledigt den Zoon van God. Lezer, hoe staat het met u? Hebt gij reeds geloofd in den Zoon van God? Hebt gij u reeds als een verloren zondaar leeren kennen, en u als zoodanig aan zijne voeten geworpen? O, hoe gelukkig zoudt gij zijn, indien dit zoo ware! En is het nog niet zoo, laat het dan *heden* nog zoo worden. Gij wilt toch niet verloren gaan? Neen, dat hoop ik niet. Kom daarom tot Jezus, en omhels Hem door het geloof.

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

Bureau van Redactie: H. J. VAN VULPEN, Vijzelgracht 51.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

2 Juli. *Paulus voor den Joodschen raad en Felix.*

Hand. 23, 24.

Te leeren: Hand. 24:14; Ps. 37:6 of 36:3.

Paulus, zeker blijde, dat hij onder bescherming der Romeinsche overheid voor den Joodschen raad verantwoording mocht doen, wat hem den vorigen dag onmogelijk gemaakt was, zag en sprak met volle vrijmoedigheid hen aan, „daar hij met een goede consciëntie voor God had gewandeld” en niets gedaan had, dat reden tot veroordeeling gaf. Wel had zijne vervolging van Christus en zijne gemeente Gode daartoe reden gegeven, maar ook daarin had hij uit volle overtuiging, met een oprechte consciëntie gehandeld (1 Tim. 1:13; Hand. 24:16); waarom hij zich vrijmoedig voor de aardsche rechters kon verantwoorden. (Hebt ook gij zulk een vrij geweten?)

Wegens die vrijmoedige taal en uit boosaardigen nijd beval de hoogepriester, dat men Paulus op den mond zou slaan (een diepe belediging). In fiere verontwaardiging zeide Paulus: „God zal u slaan, gij gewitte wand!” [gij huichelaar (Matth. 23:27)] en wees hen op het onwettige van deze bejegening door een rechter (Deut. 17:9; 25:2). Deswege van heiligschennis beticht, verontschuldigde Paulus zich met de verklaring, den hoogepriester niet te kennen, daar hij anders zich niet aan overtreding der wet zou hebben schuldig gemaakt (Exod. 22:28). Paulus heeft in waarheid den hoogepriester onder de andere leden des raads niet herkend, daar er telkens een ander optrad. (De hoogepriester is werkelijk geslagen, als in een oproer gedood.) Wel inziende, dat de verantwoording van zijn geloof in Christus voor zulk een vijandige, partijdige rechtbank niets beteekende (Matth. 7:6), stelde hij zich geheel op Joodsch standpunt en verklaarde zich een Farizeër (Fil. 3:5), die om de hoop op de opstanding veroordeeld werd. Hoewel dit volkomen waar was, wendde Paulus deze

verklaring aan als middel, om de leden van den Raad tegen zichzelf in verdeeldheid te brengen; wat in het bijzijn van den onwetenden Lysias zeer doeltreffend was. Wij kunnen hierin, in de gegeven omstandigheid, niets verkeers vinden. Daar de Sadduceën, als de ongeloovigen onder de Joden, het bestaan der hoogere dingen verwierpen [zij geloofden niet aan de opstanding, noch aan het bestaan van engelen en geesten (Matth. 22:23 v.v.)], geraakten zij in strijd met de Farizeërs, de geloovigen onder de Joden, die nu voor Paulus partij trokken, bewerende, dat hij wel eens door hoogere openbaring kon geleid zijn. Dit was slechts een vermoeden, voor een oogenblik uit partijdigheid uitgesproken en straks verworpen. De woede der Sadduceën tegen Paulus ging zoover, dat zij hem dreigden te verscheuren; waarom Lysias hem uit hun midden liet wegrukken en in de legerplaats (den burcht Antonia) brengen. Den volgenden nacht verscheen hem de Heere met de bemoedigende verzekering, dat hij, gelijk te Jeruzalem, ook te Rome van Hem zou genieten. Dit was geheel naar zijne begeerte, hoewel de Heere hem niet de wijze waarop mededeelde (Hand. 19:21; Rom. 15:24). — Hadden de Joden hun doel niet langs rechterlijken weg verkregen, zij trachtten het nu langs verraderlijken weg te bereiken. Veertig hunner maakten een complot, zwerende niet te zullen eten of drinken, totdat zij Paulus gedood zouden hebben. Daartoe beraamden zij, in overleg met de overpriesters, den overste te bewegen Paulus voor den raad te brengen, om hem onderweg door sluipmoord te dooden (Jes. 59:7. Ps. 10:7—11). Maar de Heere doorgrondde en verijdelde hun poging (Ps. 33:10). Een neef van Paulus, er mede bekend gemaakt, haastte zich het hem te doen weten, waarop Paulus door een hoofdman, die kennelijk hem gunstig gezind was, den bode tot Lysias liet brengen, die hem vriendelijk ontving en, aan zijn bericht geloof schenkende, hem het stilzwijgen oplegde. Des nachts liet Lysias Paulus met een sterk geleide naar Cesarea brengen, waar de stadhouder Felix zijn zetel had.

Hij gaf een brief mede, waarin hij de toedracht der zaak vermeldde, Paulus' onschuld aantoonde en hem ook tot eigen onderzoek aanspoorde. Daar werd Paulus tot nadere onderzoeking in het rechthuis van Herodes, een preventieve gevangenis, bewaard.

Na vijf dagen verschenen de leden van het Sanhedrin met zekeren advocaat Tertullus, die op de meest kruipende wijze Felix, die zoozeer bij de Joden gehaat was, vleide en op de laaghartigste wijze Paulus beschuldigde. — Deze Felix was van geringe afkomst, maar door den invloed van zijn broeder, een gunsteling van keizer Nero, tot die waardigheid verheven, welke hij op trotsche, wreedaardige wijze bekleedde, zóo zelfs dat hij op aanklacht der Joden zou omgebracht zijn, ware zijn broeder niet tusschenbeide getreden. [Vs. 5 is de eenige plaats, waar de Christenen verachtelijk *Nazarenen* genoemd worden (Matth. 2:23; Hand. 22:8).] Op fiere wijze verantwoordde Paulus zich tegen die lasterlijke aantijgingen, met beroep op Felix' langdurig stadhouderschap (hij was zes jaren stadhouder over Judea en nog langer over omliggende landschappen geweest), zoodat hij wel instaat was over de Joodsche toestanden te oordeelen. Daar hij niet van staatkundig, maar van kerkelijk oproer was aangeklaagd, gaf Paulus een treffende verklaring van zijn geloof (vs. 14, 15) met terugblik op de eigenlijke aanleiding tot zijn gevangenneming (Hand. 23:6); bewees hoegenaaamd geen oproerige bedoelingen gehad te hebben en riep de getuigen op, om de waarheid der beschuldiging te bewijzen. (Door het woord *secte*, vs. 14, verstaan wij een afwijking van de algemeen erkende waarheid, waarvan Paulus bewijst, dat de Christenen ten onrechte beschuldigd worden.) (Over de opstanding ook der onrechtvaardigen, vs. 15, zie ook Dan. 12:2; Joh. 5:28, 29; 2 Cor. 5:10). (Offeranden, vs. 17, zijn geen eigenlijke, maar oneigenlijke, bestaande in liefdegaven.)

Felix, Paulus' onschuld wel inziende, liet hem echter gevangen, de nadere toelichtingen van Lysias verwachtende, maar maakte zijne gevangenschap zoo dragelijk mogelijk. Nieuwsgierig naar zijn geloof, ontbood hij hem voor zich en zijn bijzit Drusilla, de zuster van Herodes Agrippa, welke hij met geweld aan zekeren Asis ontnomen en zich getrouwd had. Maar toen Paulus zeer gepast over rechtvaardigheid, matigheid en het toekomend oordeel sprak, liet hij hem gaan, verklarende hem bij gelegener tijd te zullen onthieden. Voorbeeld van verharding en onverschilligheid (1 Tim. 4:2). God geeft ons den gelegenen tijd tot bekeering (Ps. 95:7, 8; 2 Cor. 6:2). Niet volgens recht, maar voor geld wilde Felix Paulus loslaten, en toen hij dit niet kreeg, zeker omdat Paulus recht eischte, liet hij hem, schandelijk onrechtvaardig, twee jaren gevangen om den Joden gunst te bewijzen (Jes. 1:23; 5:23).

9 Juli. *Paulus voor Festus en Agrippa.*

Hand. 25, 26.

Te leeren: Mark. 12:34a; Ps. 115:6 of vs. 7.

Porcius Festus, in de plaats van Felix tot landvoogd aangesteld, betoonde zich ijverig in zijn ambt, door reeds na drie dagen van Cesaréa, den zetel zijns bestuurs, naar Jeruzalem, de hoofdstad, op te gaan om met het Sanhedrin kennis te maken. Terstond droegen de hoogepriester en andere leden van den Raad de zaak van Paulus den landvoogd voor, begeerende dat hij hem in hun Raad zou stellen, met het listig doel om hem op weg van Cesaréa naar Jeruzalem heimelijk te vermoorden. Festus, blijkbaar onbekend met Paulus' zaak, daar Felix alles onberedderd had achtergelaten, zou allicht ten believe der Joden hun verzoek hebben kunnen toestaan. Maar de Heere waakte en gaf den landvoogd in het hart, tot handhaving van zijn rechterlijke waardigheid te eischen, dat Paulus' zaak voor zijn eigen rechtbank te Cesaréa behandeld werd. Na tien dagen daarheen vertrokken, verschenen de Joden voor hem met valsche aanklachten tegen Paulus, die fier door dezen weerlegd werden. Maar Festus, die in den aanvang van zijn bewind gaarne den Joden wilde believen en hiertoe nu een geschikte gelegenheid vond, ook omdat hij wel inzag, dat Paulus geen misdaad tegen den staat gepleegd had (vgl. vs. 19, 20), maar slechts tegen den Joodschen godsdienst, dreigde Paulus, hem naar Jeruzalem te zenden, om voor de Joodsche rechtbank in zijne tegenwoordigheid geoordeeld te worden. Paulus echter eischte behandeling zijner zaak voor de Romeinsche rechtbank en, werd hem dit niet toegestaan, dan beriep hij zich op de hoogste rechtbank n.l. die van den keizer zelven. Hierdoor ontrok hij zich aan de Joodsche intriges en kreeg hij gelegenheid Rome te zien (Hand. 19:21; 23:11). Festus, hetzij gekrenkt in zijn rechterlijke waardigheid, hetzij verheugd van die lastige zaak ontslagen te zijn, stond Paulus terstond zijn beroep toe.

Na eenige dagen deelde hij de zaak van Paulus mede aan Herodes Agrippa II en zijne zuster Bernice, die om hem te begroeten, te Cesaréa kwamen. Deze Bernice was een zuster van Drusilla (Hand. 24:24) en leefde in bloedschande met haar broeder, die een zoon was van Agrippa I (Hand. 12) en in groote gunst bij den keizer van Rome stond. Festus hoopte, door Agrippa beter op de hoogte gesteld te worden van Paulus' zaak, om die naar waarheid aan den keizer te kunnen mededeelen. [Wat hij vs. 16 zegt, getuigt van zijn rechtvaardigheid als rechter (vgl. Lev. 19:15; Deut. 19:15—21) en strekt tot een beschamend voorbeeld (vgl. Joh. 7:51), terwijl hij in vs. 19 zijn onkunde en onverschilligheid omtrent den waren godsdienst doet blijken; beeld van vele rechters in dezen tijd.

Voor dit aanzienlijk gezelschap gebracht, dat in

grootte staatsie daar tegenwoordig was, hield Paulus, als een gevangene met de ketenen aan zijne handen, op vergunning van Agrippa, een indrukwekkende rede, waarbij hij zich vol des Heiligen Geestes betoonde. Eerst drukt hij zijne blijdschap uit, voor Agrippa verantwoording te mogen doen, daar deze, als Israeliet, bekend met de Joodsche vraagstukken en gewoonten op den godsdienst betrekking hebbende, tot oordeelen bevoegd was. Hij verhaalde nu in 't kort zijne bekeering en roeping tot de prediking des Evangelies, dat niet in strijd was met, maar tot bevestiging strekte van de getuigenissen der profeten. [Dit verhaal van Paulus' bekeering is een treffende omschrijving van dat in Hand. 9. Paulus wijst telkens op die openbaring van den Heere Jezus, ter bevestiging van de waarheid des Evangelies. Wij allen moeten zulke verzekering der waarheid verkrijgen. Schoon is ook zijne verklaring in vs. 22.] Festus was als Heiden door zulk een taal geheel verbijsterd en schreef die toe aan razernij (vgl. 1 Cor. 1:18—23; 2:14). Maar Paulus wees hem bescheiden op de nuchtere waarheid dezer zaken, welke hij achtte aan Agrippa niet onbekend te zijn. Daarop zich tot Agrippa wendende, vroeg hij hem of hij de profeten geloofde, die van deze dingen gesproken hadden. Doch wel wetende, hoe onkundig Agrippa was, voegde hij er terstond bij, om hem niet beschaamd te maken: „Ik weet, dat gij ze gelooft.” Werkelijk werd de koning door zulk een bescheiden, verheven taal getroffen en zeide: „Gij beweegt mij bijna een Christen te worden”. Dit woord schijnt wèl gemeend te zijn, maar had geen blijvende beteekenis. Hij gevoelde geen ware behoefte aan Christus. Het *bijna* Christen worden is gelijk aan *geen* Christen worden (vgl. Matth. 16:24; 19:21—23). Hoe treffend is Paulus' wensch (vs. 29), waarin hij zijn gevoel van vrijheid, zijn blijdschap en hartelijke liefde uitspreekt; hij stelt zich verre boven zijne rechters tot een beschamend voorbeeld voor ons allen. (Let op het *geheelijk* tegenover het *bijna*.) Festus en Agrippa vonden geen reden tot beschuldiging van Paulus en zouden hem losgelaten hebben, indien zij niet door Paulus' beroep op den keizer daarin verhinderd waren.

16 Juli. Paulus' reis naar Rome.

Hand. 27 en 28.

Te leeren: 2 Tim. 4:7; Ps. 107:12 of 34:4.

In betrekking tot deze duidelijk beschreven reis willen wij slechts enkele opmerkingen maken. Vs. 2. Een „Adramytenisch” schip is een schip, dat naar Adramytta, een stad in Klein-Azie, voer. Gunstrijke bestiering Gods, dat Paulus onder allerlei slag van volk zijn broeder Aristarchus van Macedonië bij zich had, die, naar het schijnt, vrijwillig met hem ging. Ook dat Julius, de hoofdman, hem zoo vriendelijk beie-

gende. Vs. 6. Alexandrië was een grootte handelsstad in Egypte. De vasten, vs. 9, is die van den Grooten Verzoendag, aan den aanvang van het ruwe jaargetijde gehouden. Vs. 11 geeft ons een waarschuwing, minder op menschelijke wijsheid en bekwaamheid dan op Gods openbaring te vertrouwen. Vs. 14: *Euroclydon* beteekent een *vervelwind*. De gevaarvolle reis is het beeld van de levensreis. Zalig de ziel, die Jezus aan boord mag hebben (Matth. 8:26; 14:32). Vs. 19. Wij moeten ter behoudenis onzer ziel den vleeschelijken en wereldschen ballast wegwerpen en ons op de golven van genade laten voortdrijven. Zoomin de stuurman macht had temidden van de golven, heeft de Christen macht zichzelf in de golven des levens te besturen en te redden. Christus is de eenige Verlosser en Leidsman onzer ziel. Vs. 20. De veertiendaagsche duisternis is het beeld van de duisternis der ziel (Ps. 88:7, 8). Vs. 23. De Heere zond zijn engel ter bescherming en ter vertroosting (Ps. 34:8; 91:11). Te weten des Heeren eigendom te zijn, geeft troost en sterkte in alle benauwdheid. (Cat. vr. 1; Jes. 43:1, 2; Ps. 118:6). Vs. 24. Treffend, dat God om Paulus' wil allen sparen zou. Welk een beteekenis heeft het gesmade kind Gods voor de wereld! Welk een geloofsmoed en vertrouwen spreekt Paulus hier uit! 's Heeren verklaring, dat hij voor den keizer zou gesteld worden, gaf Paulus de bemoedigende verzekering, dat zijn beroep op den keizer naar 's Heeren wil was. Vs. 33—35. Welk een verheven moed en kalm vertrouwen be- toont Paulus hier! Hij schaamde zich voor zijnen God niet. Hoewel zeker van hunne behoudenis, moesten toch de middelen er toe niet versmaad. God kan onmiddellijk werken; *wij* moeten middelen gebruiken. Vs. 42. Welk een gunstrijke bestiering Gods in het verijdelen van dien boozen raadslag! Alle 276 zielen werden gespaard, naar Gods raad, hoe hachelijk ook het gevaar was. Beeld van Gods kinderen, die, trots alle gevaren, veilig de haven der ruste binnenlanden (Ps. 107:30; Joh. 10:28; 1 Petr. 1:5).

Geland zijnde, bespeurden zij op het eiland Melite of Malta te zijn, welks bewoners (Barbaren, vreemden, genaamd, omdat zij geen Romeinen waren) de schipbreukelingen bijzonder vriendelijk bejegenden. Zij ontstaken een groot vuur ter verwarming en verkwikking; waarbij Paulus door een adder, uit het hout gekropen, gestoken werd. De Heidenen meenden nu, dat Paulus een boosdoener was, die, door den zeegod gespaard, door de wraakgodin vervolgd werd. Maar toen Paulus het dier afschudde en geen kwaad er van ondervond (vgl. Mark. 16:18), erkennen zij hem als een god (vgl. Hand. 14:11, 12) en werd hij door den overste van het eiland, Publius, in huis genomen en hooggelijk geëerd. Vrucht van deze vriendelijke bejegening was, dat Paulus de vrouws moeder van Publius van een zware ziekte genas (Mark. 16:18), die dus de waarheid onder- vond van Matth. 10:42. Velen kwamen nu tot Pau-

lus om genezen te worden, die, gered zijnde, hem met de grootste eer bejegenden en bij zijn afreize van alle benoedigdheden voorzagen. Hoe bleek ook weer hier de waarheid van Jes. 55 : 8—11! Met een schip van Alexandrië, dat daar overwinterd had, genaamd Castor en Pollux (tweelingbroeders, halfgoden, ter bescherming op zee aangebeden), vertrokken zij na drie maanden naar Italië. Op het eiland Sicilië gekomen, bleven zij drie dagen in de hoofdstad Syracuse, vertrokken door de straat van Messina naar Regium en vervolgens naar Puteoli aan de golf van Napels, waar Paulus zeven dagen bij broeders bleef, om vandaar naar Rome te reizen. De broeders te Rome, van zijn komst verwittigd, reisden hem deels tot Appiusmarkt, deels tot „De drie Tabernen” (herbergen), dicht bij Rome, tegemoet, tot groote bemoediging van Paulus. Te Rome gekomen, leverde Julius de gevangenen over aan den overste des legers, volgens traditie Afranius Burrhus genaamd, die Paulus met groote onderscheiding behandelde, daar hij hem een vrije woning toestond, alleen door een keten aan een krijgsknecht gebonden (Ef. 6 : 20). Reeds na drie dagen riep Paulus de Joden bij zich, om zich voor hen aangaande zijn gevangenschap te verantwoorden. Maar zij verklaarden niets omtrent hem uit Judea vernomen te hebben. Op hun verzoek, dat hij hun nadere verklaring zou geven van de secte, die alom werd tegengesproken, legde de apostel op een bepaalden dag hun de Schriften uit, bewijzende, dat de Christus gekomen was, en vermaande hen tot geloof. Maar ook hier verhardden zich de meeste Joden, welke door Paulus aan het oordeel Gods (vgl. Jes. 6 : 9, 10) werden overgegeven, terwijl hij zich tot de Heidenen keerde. Twee jaren lang bleef Paulus vrij het Evangelie in zijn huis verkondigen; zelfs aan het keizerlijke hof vond zijn prediking ingang (vgl. Fil. 1 : 12—14). Later schijnt zijne gevangenis verzwwaard te zijn geworden (2 Tim. 2 : 9); ja zelfs bij zijn verantwoording werd hij door velen verlaten (2 Tim. 4 : 16) en na gedurig gevaar (2 Tim. 4 : 17) eindelijk op bevel van keizer Nero in het jaar 64 onthoofd (vgl. 2 Tim. 4 : 6—8). Anderen meenen, dat hij nog weer ontslagen en later gevangengenomen en gedood is (vgl. Rom. 15 : 28; Filémon: 22). Maar wij achten dit slechts een begeerte en vermoeden van Paulus, niet vervuld. Uit Rome heeft Paulus de brieven geschreven aan de gemeenten van Efeze, Collosse, Filippi [sommigen meenen ten onrechte (vgl. Coll. 4 : 9; Filémon : 10) dat zij uit Cesaréa geschreven zijn], aan Filémon en misschien ook aan de Hebreëen; verder die aan Titus en Timotheüs, aan wien hij den tweeden brief kort vóór zijn dood gericht heeft.

23 Juli. *Mara en Elim. Israels voedsel. Water uit de rots. Overwinning over de Amalekieten.*

Exod. 15 : 22 tot Hoofdstuk 17.

Te leeren: Exod. 17 : 15; Ps. 78 : 12 of 105 : 8.

Na op wonderdadige wijze door den Heere verlost te zijn en deze verlossing te hebben bezongen, trokken de Israelieten, op Mozes' d.i. Gods bevel, de woestijn in. Deze woestijn [of uitgestrekte zandvlakte (zee van zand), waar, uitgezonderd enkele grootere of kleinere gedeelten (*oasen*) niet de minste vruchtbaarheid heerscht], *steenachtig Arabië* (Arabia Petraea) genoemd, is een schiereiland tusschen de twee armen van de Roode zee, n.l. de golf van Suez en van Akabah. Het eerste gedeelte dezer uitgestrekte woestijn, waar zij kwamen, was Sur of Etham (rots), welke zij drie dagen doortrokken zonder water te vinden. Welk een teleurstelling en beproeving! De leiding door de woestijn met alle die teleurstellingen en ontberingen was voor Israel noodig, om door al de blijken van Gods wonderdadige redding en verzorging Hem als hun Verbondsgod te leeren kennen, op Hem te betrouwen en aan zijn dienst zich te verbinden. Geen anderen weg houdt de Heere ook nu met zijn volk in geestelijken zin (Hos. 2 : 13, 14). — Na drie dagen vonden zij water; maar nieuwe teleurstelling! Zij konden het wegens de bitterheid niet drinken, waarom zij de bron *Mara* [*bitterheid* (vgl. Ruth 1 : 20)] noemden. (Hoewel bijna verzand, wordt zij nog *verderf* genoemd). Hier ligt het begin van Israels oproerigheid en muiterij tegen Mozes, maar eigenlijk tegen den Heere, wiens dienaar hij was. Op Gods bevel wierp Mozes een hout in het water, dat daardoor zoet en drinkbaar werd [niet door het hout, maar door de *kracht* Gods (vgl. 2 Kon. 4 : 39—42; Joh. 9 : 6, 7)]. Daar gaf de Heere het volk een *inzetting*, d. i. een verbondsvoorwaarde of bepaling, en een *recht*, d. i. een belofte van rechtvaardige vergelding voor hunne gehoorzaamheid, waarop zij mochten rekenen; dat Hij n.l. in den weg van gehoorzaamheid hen zegenen zou, hen van krankheden zou bevrijden en uit krankheden verlossen, als hun machtige en genadige *Heelmeester* (Deut. 7 : 15). [Jezus is de ware Geneesmeester vooral van de geestelijke krankheden (Matth. 9 : 12)]. Het water van Mara is het beeld van de wet, die bitterheid aanbrengt, het hout het beeld van het Evangelie, dat genezing schenkt. Alzoo verzoekt de Heere te Mara het volk, om hen in hun vertrouwen en gehoorzaamheid te beproeven (Hoofdst. 16 : 4). De Heere verzoekt (beproeft) alleen ten goede (Jac. 1 : 13). — Weldra mocht de bitterheid der teleurstelling in lieflijke verkwikking verkeeren, daar zij te Elim twaalf waterfonteinen (voor elk der stammen één) en 70 palmboomen (als voor de 70 oudsten) vonden, die hun denklijk zeven dagen lang heerlijke verademing schonken. Mara en Elim zijn tegengestelde beelden van zonde en genade, van ellende en verlossing, van beproeving en verkwikking. Elim is beeld van *tijdelijke* genieting van 's Heeren gunst,

tot verkwikking en versterking, weldra weder met nieuwe beproeving en verdrukking verwisseld. Gods volk moet altijd voortreizen, tot het in Kanaän, den hemel, de eeuwige rust en zaligheid geniet.

Het gebrek aan water werd weldra door dat aan voedsel gevolgd. Anderhalve maand hadden zij reeds gereisd, gedurende welken tijd de uit Egypte medegenomen reiskost verteerd was. In de uitgestrekte woestijn Sin, waar zij van Elim heenreisden, vonden zij nergens voedsel. Dit verwekte nieuw gemor, gepaard met verwijt aan Mozes en Aäron, dat zij hen van de vleeschpotten van Egypte hadden beroofd, om hen nu hier te doen omkomen. Ondankbaar, onredelijk, godslasterlijk verwijt! Wonderdadig had de Heere hen van den dood verlost en nu begeerden zij dien dood. Het vleesch in Egypte was voorzeker schraal en met smart gegeten (vgl. Hoofdst. 2 : 23). Hoe verkeeren wij in tegenspoed na genoten voorspoed? Meenden zij tegen Mozes te murmureeren, de Heere verklaart, dat dit tegen Hem geschiedt, maar belooft nochtans genadige en wonderdadige redding. Daartoe verschijnt Hij in de wolk, die hen vergezeld (Hoofdst. 13 : 21) en belooft hun op gansch wonderdadige wijze vleesch en brood te zullen geven, het vleesch voor een oogenblik tot verkwikking en versterking, het brood alle dagen gedurende de gansche woestijnreis. Het vleesch schonk God in een menigte kwakkele (kwartelen), een soort fazant ter grootte van een tortelduif, die als trekvogels bij zwermen nedervallen. Het wonder bestaat in betrekking tot plaats, tijd en menigte. Het brood schonk God uit den hemel, elken morgen met den dauw nedergedaald. Het bestond uit witte korrels, als korianderzaad (dat laatste is echter geelachtig van kleur en wordt tot specerij gebruikt), bevatte voedzame bestanddeelen van meel en olie, was honigzoet van smaak en uitnemend tot voedsel geschikt. Het werd gemalen of gestampt, gebakken en tot koeken bereid. (Thans wordt nog dergelijk voedsel gevonden, n.l. sap van den Tarfa en Tamariske-boom, hetwelk echter geen meel bevat en niet hard is, en dus niet met dit voedsel mag vereenzelvigd.) Toen de Israëlieten het zagen, riepen zij vol verwondering uit: „Wat is dat?” waarom het *Man* geheeten werd, dat ook als *geschenk* (Gods) kan vertaald worden, gelijk Mozes het, vs. 15, ook verklaart. Elken morgen moest het verzameld worden; voor ieder gezin zooveel als dagelijks noodig was. Werde meer verzameld, om het tot den volgenden dag te bewaren, dan werd het bij het opgaan der zon door de wormen bedorven en versmolten. Zoo leert de Heere hen (en ook ons) dagelijks uit zijne hand te leven, om voor hebzucht en overdadigheid te bewaren en tot vertrouwen en matigheid op te wekken (2 Cor. 8 : 15; Math. 6 : 11; 34; Spr. 30 : 8). Op Vrijdagmorgen viel er voor twee dagen, opdat de Sabbat geheiligd bleef. Dit is een dubbel wonder, daar het op dien dag niet bedierf. Toen sommigen toch op Sabbatsmorgen het zochten, werd het niet gevonden, en werd het volk wegens

Sabbatsontheiliging ernstig bestraft. Hieruit leeren wij, dat wij op Sabbat voor onszelven niet mogen werken, noch behoeven te werken, daar de Heere dubbelen zegen aan de heiliging van zijn dag verbindt (Exod. 20 : 9—11; Jes. 58 : 13, 14). Hoewel de wet nog niet gegeven was, blijkt Israel toch reeds min of meer het Sabbatsgebod gekend te hebben, (vgl. Gen. 26 : 5), dat in de schepping gegrond is (Gen. 2 : 3). Van het eerst geschonken Manna moest worden verzameld en in een kruik bewaard, straks in of voor de verbondskist geplaatst (Hebr. 9 : 4), ter gedachtenis aan deze wondervolle spijziging. Dit Manna, ook hemelsch brood of koren genoemd (Ps. 78 : 24, Joh. 6 : 31) is beeld van het ware geestelijke voedsel, het *brood des levens*, in Christus uit den hemel nedergedaald, dat, in tegenstelling van het aardsche, in eeuwigheid doet leven (Joh. 6 : 32, 33, 34, 48—51), en reeds door het geloovig Israel als genadegave Gods genoten werd (1 Cor. 10 : 3).

Ieder Israëliet kreeg een *gomer* daags, d. i. $\frac{1}{10}$ epha, gelijk aan 432 eierschalen; de epha is $\frac{1}{10}$ van een homer, die ook een mud wordt genoemd (Luc. 16 : 7). Een epha voor droge is gelijk aan een bath voor natte waren. Deze maatsaanwijzing wordt hier uitdrukkelijk gegeven, om de groote hoeveelheid van het dagelijksch manna aan te duiden.

Ongeveer zes dagen daarna reisden de Israëlieten uit de woestijn Sin naar Rafidim (Num. 33 : 12—14), alwaar geen water te vinden was. Hoewel reeds eenmaal door den Heere op wonderdadige wijze van water voorzien en op eveneens wonderdadige wijze gevoed, kwamen zij in hevigen opstand tegen Mozes; eigenlijk tegen den Heere, hem verwijtende, dat hij hen uit Egypte had doen optrekken, om hen van dorst te doen omkomen; ja, hunne verwoedheid was zoo groot, dat zij hem met steeniging bedreigden. Schrikkelijk betoon van schandelijke ondankbaarheid en driest ongehoor. Mozes ontvluchtte het leger en wierp zich voor den Heere neder, die hem in zijne benauwdheid verhoorde en hem beval in tegenwoordigheid van de oudsten, stamhoofden des volks, op den rotssteen bij Horeb te slaan met den staf, waarmede hij de wateren der Roode zee gekleefd had, opdat er water uit zou vlieten. Die oudsten moesten getuigen zijn van de wondermacht en de genadige zorg des Heeren, tot beschaming huns ongeloofs en tot versterking des geloofs. Niet door den staf, maar door Gods kracht, in het geloof aangewend, werd de rots gekleefd. De plaats wordt *Massa* (*verzoeking*) en *Meriba* (*twist*) genoemd tot een veroordeelend aandenken (Deut. 6 : 16; Ps. 95 : 8, 9). Het water uit den rotssteen is blijven stroomen en heeft het dal Refadijn vruchtbaar gemaakt, gelijk het nog met den naam es-Scheikh bekend is. Deze wonderdadige drenking was een blijk van Gods ontfermende genade, nog aan zijn volk betoond in Christus, die de geestelijke Steenrots is, niet in substantie, maar in beteekenis, zoowel voor Israel als voor ons (1 Cor. 10 : 4; Joh. 4 : 13, 14 :

Openb. 22 : 17), doch allen door het *geloof* verworven. Gelijk Israel, verzadigt de Heere iedere ziel in de woestijn met het water des levens uit de fontein der genade (Ps. 23; Jes. 41 : 17, 18) en vervult ook uit genade de dagelijksche behoeften van zijn volk (Jes. 33 : 16).

Toen de Israelieten door vermoeienis en dorst uitgeput waren (Deut. 25 : 18), trachtten de Amalekieten, nakomelingen van Ezau (Gen. 36 : 16), hen te overrompelen. Maar Mozes droeg, op Gods bevel, aan Jozua op, om met een uitgelezen schare hen te bestrijden. Hijzelf zou op een heuvel gaan staan, biddende zijne hand, waarin hij zijne staf hield („de staf Gods,” omdat God daardoor zijne wonderen deed), over het leger uitstreckende. Hield hij zijne hand omhoog, zoo was Israel, daalde zijne hand door vermoeienis, zoo was Amalek de sterkste. Toen onderstutt'en Aäron en Hur (de zoon van Kaleb, volgens traditie, de echtgenoot van Mirjam) de handen van Mozes, totdat Israel een volle overwinning behaalde. Aäron en Hur zijn beelden van voorbedding. Mozes geeft een voorbeeld, om in het *geloof* biddende te arbeiden en te strijden. — Deze overwinning was slechts begin van een volkomen zegepraal over Amalek. Dit volk trachtte den voorrang van Jakob boven Ezau te betwisten en uit wraak Israels nakomelingen, als volk Gods, te verdelgen. Daarom moest Amalek uitgeroeid, terwijl Ezau's nakomelingen verder gespaard werden (Deut. 2 : 4). Vandaar het nadrukkelijk bevel, tot gedachtenis dit op te schrijven. Hier vinden wij het eerste bevel, Gods Woord op te schrijven. Ter gedachtenis aan deze wondervolle overwinning richtte Mozes een altaar op, dat hij noemde: *De Heere is mijn banier!* om te kennen te geven, dat alleen de tegenwoordigheid des Heeren, om wien het volk, als om een banier, zich schaart, de overwinning geeft (vgl. Jes. 59 : 19). De *hand* (in vs. 16) kan als de hand van Amalek of die des Heeren beschouwd. In de eerste beteekenis duidt ze den strijd van Amalek tegen den Heere, in de laatste de kracht des Heeren ter overwinning aan. Amalek is voortdurend bestreden (1 Sam. 15) en door David, op 400 man na, uitgeroeid (1 Sam. 30 : 17).

30 Juli. *Jethro. Wetgeving.*

Exod. 18—20.

Te leeren: Gal. 3 : 10; Tien geboden vs. 1 of vs. 9.

Tegenover de vijandschap van de Amalekieten, ondervond Israel de vriendschap van de Kenieten, waaronder *Jethro* priester was. Deze bracht een bezoek aan Mozes, vergezeld van diens vrouw en twee zonen, welke hij in Midian had achtergelaten, omdat de eerste niet geschikt bleek, hem te vergezellen (vgl. Hoofdst. 4 : 24—26). De naam van Mozes' eersten zoon *Gersom* (vreemdeling) drukt Mozes' gevoel van eenheid met Gods volk uit, die van zijn

tweede zoon *Eliëzer* (hulpe Gods) de erkenning zijns geloofs. Jethro blijkt een godvruchtig man geweest te zijn, wegens zijn blijdschap over Israels voorspoed, wegens zijne lofverheffing van Jehovah, die zijne majesteit en macht aan en boven de Egyptenaren getoond had, en wegens zijne dankoffers, Jehovah voor zijn aangezicht, d. i. de wolkkolom, gebracht. Hij toonde zijn vaderlijk gezag door den uitnemenden raad, aan zijn schoonzoon gegeven. Ziende dat Mozes voor alles, zoowel kleine als groote belangen des volks, had te zorgen, wat zoowel voor Mozes als voor het volk schadelijk moest zijn, ried hij hem aan, dat hij alleen zijn middelaarsambt tusschen God en het volk moest waarnemen, door hunne zaken aan God en Gods wil aan hen bekend te maken. Maar tot behartiging der mindere belangen, tot besturing van het volk en uitvoering van de door Jehovah uitgevaardigde wetten moest hij oversten over duizend, honderd, vijftig en tien aanstellen en wel zulke, die als bekwaam, eerlijk en oprecht bekend stonden. Mozes liet zich raden, erkennende daarin een aanwijzing Gods. (Wij leeren hieruit, dat de overheden door God aangesteld, geëerbiedigd en gehoorzaamd moeten worden, maar ook hoedanig de overheden moeten zijn.)

In de derde maand (ongeveer vijftig dagen) na den uittocht uit Egypte trokken de Israelieten uit Rafidim naar de uitgestrekte woestijn van Sinaï, waar zij zich aan den voet van den berg legerden, en wel zuidoostelijk in een terrasvormige vlakte, rijk aan bronnen en plantengroei, omgeven door majestueuse bergen en rotsen, zeer geschikt tot openbaring van de majesteit van Jehovah. Mozes beklom den berg, waarop kennelijk de wolk van Gods tegenwoordigheid nederdaalde, om met Jehovah te spreken. Daar beval de Heere hem, om tot het huis Jacobs (de vleeschelijke natie) en de kinderen Israels (het volk, de kerk van Jehovah) te verkondigen, dat Hij hen als zijn bondsvolk had uitverkoren en als zoodanig op wondervolle wijze verlost en gedragen had, waarom zij Hem als een Hem geheiligd koninklijk en priesterlijk volk gehoorzaam moesten zijn. Het verbond is niet *voorwaardelijk*, maar wel de *toepassing* van zijne weldaden. God heeft uit *vrije genade* zijn volk verkoren, opdat het Hem dienen zou (vgl. 1 Petr. 2 : 9). *Koninklijk* was het volk door de heerschappij, *priesterlijk* door de toewijding aan Jehovah. Door Christus is eerst die waardigheid tot haar volle recht gebracht (Openb. 1 : 6). Treffend beeld, dat de Heere zijn volk geleid en bewaart, zooals de arend zijne jongen bij het uitvliegen op de vleugelen draagt en daarmee voor vallen bewaart en tegen gevaar beschermt (Deut. 32 : 10—12). Toen het volk gemeenschappelijk gewillig de voorwaarde van gehoorzaamheid aanvaardde (hierin zijn zij ons ten voorbeeld, zoo het slechts niet in eigen kracht geschiedde), verklaarde de Heere, dat Hij met Mozes, als middelaar, op den berg, in een

dikke wolk (om zich voor het onheilig volk te verbergen), spreken zou, en wel zoo duidelijk, dat het volk het hooren kon, opdat het weten zou, dat Mozes niet uit zichzelf maar vanwege den Heere bevelen gaf. Verder beval de Heere, dat het volk zich tegen den derden dag moest heiligen, om in Gods tegenwoordigheid te verschijnen; dat de berg, de plaats van zijn heilige tegenwoordigheid, noch door een mensch, noch door een dier, op straffe des doods mocht aangeraakt, waarom hij behoorlijk moest afgepaald (Hebr. 12:18), en dat zij door het langzaam blazen op een ramshoren tot den Heere moesten geroepen worden. Hierdoor wilde de Heere heiligen eerbied bij het zondige volk opwekken. God is alleen door Christus te naderen (Jer. 30:21; Joh. 14:6; Hebr. 10:19-22). De uitwendige reiniging en onthouding is het beeld van de innerlijke reiniging des harten door den Heiligen Geest. In ontzagelijke majesteit openbaarde de Heere zich op den bepaalden tijd, op den berg voor het oog des volks (Ps. 68:9; Hab. 3:10). Welk een verheven geloofsmoed betoont Mozes, door tot den Heere op dien berg te klimmen en met Hem te spreken! Geen wonder, dat het volk met vrees en angst vervuld was, door die majesteit verteed te zullen worden. Toch behoefde het, als Gods volk, niet te vreezen. Maar wel hadden zij zich te wachten tot God te naderen, en waar dit den priesters was toegestaan en opgedragen, daar moesten zij zich vooraf heiligen. Wjl nu het volk niet tot God kon naderen, kwam Mozes van den berg af en sprak tot hen in Jehovah's naam. Nu gaf God met duidelijk verstaanbare stem *de wet der tien geboden*, die, als de zedewet, de grondwet voor Israel, ja voor ieder mensch is. In den aanhef treedt God als Verbondsgod op, die het recht op zijn volk heeft. Hieruit blijkt, dat de wet voor Israel geen andere beteekenis dan voor de kerk des Nieuwen Verbonds heeft, n.l. om als een uit genade verkoren en verlost volk, uit dankbaarheid en liefde God te gehoorzamen. Zij behoort tot het verbond der genade, met Israel opgericht. De geboden worden ook „woorden” genoemd (Deut. 4:13; 10:4; Ps. 147:19; Rom. 3:2). De wet is in twee reeksen te onderscheiden, naar den inhoud van de twee tafelen, waarop zij later geschreven is. De eerste vier hebben op God, de laatste zes op den naaste betrekking en drukken de verplichtingen tegenover God en den naaste uit. Het gebod omtrent de ouders is het eerste en voor naamste gebod der tweede reeks, daar de ouders de plaats van God innemen. De Roomsche kerk voegt het eerste en tweede gebod samen en verdeelt het laatste in twee geboden. De gansche wet is in één hoofdgebod samen te vatten, in tweeledige toepassing op God en den naaste, n.l. „Gij zult liefhebben” (Deut. 6:5; Lev. 19:18; Matth. 22:37-40; Rom. 13:10). De liefde moet de drijfveer zijn in de volbrenging van alle Gods geboden. Niet

één gebod kan uit onszelf volbracht worden, waarom wij allen schuldig en vloekwaardig zijn (Jac. 2:10; Gal. 3:10; Rom. 8:7). Niet door de werken der wet maar door het geloof in Christus worden wij rechtvaardig, daar Hij de wet volbracht en de straf gedragen heeft (Gal. 3:24; Hand. 13:39; Rom. 10:4; Gal. 3:13). Toch blijft de wet ter vervulling uit dankbaarheid den Christen voorgesteld (Rom. 8:3; Efez. 2:10; Titus 2:14), die uit de werken der wet zijn geloof moet toonen (Jac. 2:18, 26; Gal. 5:6). Bij de wet moet onderscheiden tusschen *wesentlichen* en *vormelijken* inhoud; b.v. het vierde gebod. De geboden zijn deels *geboden* (4 en 5), deels *verboden* (de overige). Zij (de wet der 10 geboden) wordt de *zedelijke* wet genoemd, in onderscheiding van de *ceremonieele* en de *burgerlijke*, omdat zij op het hoogere, zedelijke leven des menschen betrekking heeft en daarom nooit kan veranderd of vernietigd worden (Jer. 31:30; Ezech. 36:27). Het tiende gebod verbiedt de begeerlijkheid als wortel van alle kwaad; de andere geboden hebben op woorden en daden betrekking, het laatste op de gedachten, uit het hart opklimmende (Rom. 7:7; Matth. 5:28; Jac. 1:14, 15). De wet openbaart ons Gods wil, maar ook onze zonden, als overtreding der wet (Rom. 3:20). — Daar het volk uit vrees voor Gods majesteit niet meer de stem des Heeren durfde aanhooren, verzocht het Mozes, dat hij als middelaar tusschen hen en God zou optreden, opdat zij de wet uit zijn mond mochten hooren (Gal. 3:19).

ALLERLEI.

Iets over de collecte der Zondagsschool.

Werd voor ruim 50 jaar hier te lande voor het eerst de arbeid van het Zondagsschoolonderwijs ondernomen, de lectuur op dat gebied bleef schaars. Handleidingen dienaangaande bestonden niet, of waren zeer schaars. En waar de oogen nog voor openingen, was niet zoozeer voor alle zaken de Zondagsschool betreffende. Men onderwees kinderen, en daarmede uit. Men hield weinig of geen rekening met de ouders. Men gedacht niet dat men kinderen bearbeidde, die buiten de Zondagsschool misschien niets hoorde van God, noch van zijn gebod en liefde.

Thans mogen wij ons verheugen, dat ook deze tak van zending, betere dagen mag zien aanbreken. En niet het minst wordt deze zaak bevorderd, door op dit gebied een eigen orgaan te bezitten, bedoelende de belangen der Zondagsschool te bespreken. Ook hebben wij al de zaken, die met de Zondagsschool in verband staan onder de oogen te zien. Het is niet alleen noodig dat de onderwijzer de gave bezit van wel te spreken, maar hij heeft ook op alles, wat met de Zondagsschool in verband staat, te

letten, wil hij als middel in 's Heeren hand doel treffen.

Vele goede zaken zijn reeds in ons Maandblad besproken, maar er zijn nog vele zaken, die nadere bespreking eischen, b.v.: de bezoeksbroeders voor de Zondagsschool; de tucht op de Zondagsschool; wat werkt beter, één of meerdere onderwijzers; hoe heeft men de collecte der Zondagsschool te beschouwen, enz. enz. Daar deze en meerdere zaken, de Zondagsschool betreffende, mij voor de aandacht kwamen, wensch ik ditmaal het laatstgenoemde punt eens te bespreken, verwachtende, dat, zoo de gedachten der lezers over deze zaak uiteenloopen met die des schrijvers, zulks worde medegedeeld in ons blad, opdat wij tot helderheid dienaangaande mogen komen.

Om deze zaak gemakkelijk ter bespreking te brengen, hebben wij ten eerste te vragen: hoe vat de onderwijzer het ontvangen der gelden op de Zondagsschool op. Ten tweede: in welke verhouding staat het kind tot het medegebrachte geld. Ten derde: hoe staan de ouders tegenover het medegegeven geld. Vooraf hebben wij te onderzoeken, of men het door de kinderen medegebrachte geld te beschouwen heeft als collecte of als contributie. Misschien zal u dit woord contributie voor deze zaak wel vreemd schijnen, ook mij; en toch is het noodig daar eens over te spreken. Wat toch is collectegeld? Dit: een onbepaalde gift, verplicht of vrijwillig te geven; en dit van meerdere personen te ontvangen noemt men collecteeren of verzamelen. Het geven van vaste bijdragen voor het een of ander doel op vast bepaalden tijd, vrijwillig of naar gemaakte overeenkomst, noemt men contributie.

Met opzet noem ik deze twee wijzen van geven en ontvangen, omdat dit voor onze bespreking van meer belang is. Zoo is dan de eerste vraag: Hoe vat de onderwijzer het ontvangen der gelden van de Zondagsschool op.

Niet zelden beschouwt de Zondagsschool-onderwijzer deze gelden als contributie. En oorzaak is er voor, want vrij geregeld kan men het aantal ontvangen stuks geld aannemen voor het getal kinderen. Ook zij dit hier gezegd: voor contributie schijnt men in den regel minder behoefte te hebben dit voor 's Heeren aangezicht te brengen dan voor vrije giften. Ook daaruit blijkt, dat menigmaal het ontvangene als contributie beschouwd wordt.

En ook van de zijde der ouders wordt menigmaal den kleine toegeroepen: Heb je je cent wel? Ook weer doordat de gave tot contributie gemaakt wordt.

Het zal na deze enkele opmerking den onderwijzer al gebleken zijn, dat hij tot hertoe het ontvangen geld niet als contributie mag beschouwen. Ik zeg tot hertoe, omdat zeker geen onderwijzer tot hertoe eene overeenkomst sloot met de ouders, wat als vast geld moest medegebracht worden. Daarom heeft de onderwijzer hier te doen met vrije gaven. Zoo hij daarvan bewust is, zoo zal ook deze zaak op de Zon-

dagsschool, onder 's Heeren gunste, zegen en nut afwerpen.

Ook dit geven, zoo men het wel verstaat, is geen geringe daad der kinderen bij de bespreking des Woords. (Verstaande altijd: een daad van God ons geschonken, om te mogen geven.) En wel mogen wij vertrouwen, dat ook wij na deze bespreking met meer warmte worden vervuld over deze handreiking der kinderen. Wat toch is een der drie voornaamste zaken, die bij de openbare godsdienstoefening plaatsheeft. Uitreiking voor onze eeredienst en armen, daarnevens het gebed en gezang, dan de predikatie. Ook in dier voege heeft de onderwijzer te rekenen, dit moet door hem bedacht en doordacht worden. Is de onderwijzer doordrongen van de waarde dier gave, en staat hij er ook zoo voor, dat zij, die het godsdienstig onderwijs voor hunne kinderen begeeren ook eigenlijk aansprakelijk zijn voor de kosten daaraan verbonden, dan zal ook de collecte der kinderen meerdere waarde voor hem hebben. Dan zal hij meer vrijmoedigheid hebben om door het gebed met de kinderen over deze zaak voor de troon der genade te komen. Dan zal hij vrijer zijn om met meerdere ernst over de gave met de kinderen te spreken. Dan zal hij vrijer zijn tegenover de ouders, om hen te wijzen, dat dit geven geen genadegave hunnerzijds is. Dat ik in dezen niet te veel zeg, blijkt hieruit, dat ik in de laatste jaren van ouders buitengewoon veel bijdragen in de kosten van het onderwijs mocht ontvangen.

Ten tweede. In welke verhouding staat het kind tot het medegebrachte geld? Wat de hoeveelheid betreft kunnen wij zeggen lijdelijk, daar het kind afhankelijk is. Doch wat de gave als gave betreft niet. Daarom mag en moet de onderwijzer met hen over dezelve spreken; als hij dit niet doet, zal het kind allicht, als het op rijperen leeftijd gekomen is, doorgaan met dezelfde onbewustheid, (zoo het ter kerk gaat) te geven, nood of geen nood. Is het kind geheel lijdelijk tegenover de hoeveelheid der gave, het kind staat, naar de bevattings des verstands, verantwoordelijk voor de uitreiking.

Wanneer zij het ouderlijk huis verlaten met hunne gave, o! dan is het kinderhart als dat van allen. Zij hebben dan vrij spel, de helft van een cent kan wel, moeder ziet het niet en mijnheer weet het niet en de satanshuisjes of zoogenaamde snoephuisjes, die zich juist nestelen in de nabijheid der scholen, azen op deze gedachte der kinderen, en maar al te zeer is het te getuigen, dat de latere slechte levenswijze is begonnen met dat halfje van de medegegeven cent af te nemen. Onderwijzers en onderwijzeressen, laten wij onze stem daarover waarschuwend doen hooren.

(Wordt vervolgd.)

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

Bureau van Redactie: H. J. VAN VULPEN, Vijzelgracht 51.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

6 Augustus. *De verbondssluiting. De tabernakel.*

Exod. 24; 26; 27: 9—21.

Te leeren: Hebr. 9: 1; Ps. 147: 10 of 26: 8.

Nadat Mozes op den berg, in de wolk, eenige geboden en inzettingen ontvangen heeft (Exod. 20: 21—hoofdst. 23), beveelt de Heere hem van den berg te klimmen en met Aäron en diens twee oudste zonen, benevens zeventig oudsten (hoofden der vaderlijke geslachten), vertegenwoordigende het geheele volk, tot Hem te naderen; hoewel zij van verre moesten blijven en Mozes alleen in de onmiddellijke nabijheid des Heeren naderen mocht. Toen Mozes Gods voornemen aan het volk bekend maakte, waren zij bereid in alles naar zijn wil te doen. Daarop richtte Mozes een altaar op, op twaalf kolommen gesteld, die het geheele volk moesten voorstellen. Op dat altaar legde hij een rol of boek, dat hij met Gods inzettingen beschreven had, waardoor de Heere zijne tegenwoordigheid openbaarde. Door uitgelezene jongelingen werden jonge ossen geslacht, die als brandoffers en dankoffers Jehovah werden opgedragen. Van het bloed nam hij de helft, waarmede hij het altaar en het boek en daarna de andere helft, waarmede hij het volk besprengde. Zoo werd er tusschen de beide partijen, God en den mensch, verzoening door het bloed aangebracht, dat ter voldoening aan Gods gerechtigheid voor het volk, dat de straf verdiende, in den dood gegeven was, en werd het verbond tusschen God en het schuldige volk gesloten. (Over het offerbloed zal later gehandeld worden.) Daarop las Mozes voor, wat God hem had doen beschrijven in het boek, waarin de Verbondsgod aan zijn met Hem verzoend bondsvolk zijne inzettingen had gegeven (Hebr. 9: 18—20). Dat ook Aäron en zijne zonen moesten opgaan, was om hen reeds voor het volk als priesters te verklaren. Zij zagen God, die geen menschelijke gedaante

heeft, maar zich in zichtbare menschelijke gedaante naar welgevallen kan voorstellen, in den luister zijner heerlijkheid, die hen had moeten verteren, maar hen in genade spaarde; ja, zij mochten van het overgeblevene in Gods tegenwoordigheid maaltijd houden. Beeld van den maaltijd, die het door Jezus' bloed gereinigd volk in den hemel in Gods luistervolle tegenwoordigheid houden zal. Vervolgens beval de Heere aan Mozes, alleen op den berg te klimmen (Jozua bleef op behoorlijken afstand), ten einde zijn tien geboden, in twee steenen tafelen gegrift, benevens andere inzettingen van Hem te ontvangen. Aan Aäron en Hur droeg Mozes de leiding des volks op gedurende zijn afwezigheid.

Na zes dagen vertoefd te hebben, riep de Heere hem uit de wolk tot zich, wyl Hij in een vuurgloed zich openbaarde (Hebr. 12: 29), om daar veertig dagen en veertig nachten met Mozes te vertoeven. Het getal veertig is heilig. Elia en de Heere Jezus hebben ook veertig dagen in Gods nabijheid verkeer.

De eerste bevelen ontving Mozes omtrent het heiligdom, waarin Jehovah onder Israel wilde wonen en gediend worden. Dit heiligdom was een draagbare tent of *tabernakel*, voor de woestijnreis geschikt. Tot vervaardiging er van moesten de Israëlieten vrijwillig hunne gaven brengen (ons ten voorbeeld). — Rondom den eigenlijken tabernakel was een open *voorhof*, 100 el lang en 50 el breed, (een el is een elleboogslengte), afgesloten door wit linnen gordijnen, bevestigd door zilveren haken aan zilveren roeden, welke gedragen werden door 60 pilaren, 5 el hoog, van sittimhout, rustende op koperen voeten. Aan de oostzijde was de opening afgesloten door een wit gordijn, geborduurd met hemelsblauw, purper en scharlaken. Deze voorhof mocht door het Israëlietische volk betreden worden. — Aan de westzijde van den voorhof stond de eigenlijke tabernakel, 30 el lang, 10 el breed en 10 el hoog, verdeeld in twee deelen, n.l. het *heilige*, 20 el lang en het *heiliger der heiligen*, 10 el lang en even breed en hoog. Het

geheel was overdekt door tien gordijnen van fijn wit linnen, 28 el lang en 4 el breed, die met hemelsblauwe striklijjes en haken aan elkaar gebonden werden. De tweede bedekking was van geitenvellen vervaardigd, 30 el lang en 4 el breed, ook met (koperen) haken en lissen saamgevoegd. De derde bedekking was van roodgeverfde ramsvellen, de vierde van dassenvellen, ter voldoende bescherming tegen den regen. Wat van de gordijnen overbleef, hing sierlijk over den grond, waarin de gordijnen met pennen waren vastgemaakt. De woning zelve was samengesteld uit 48 planken (berderen) van sittim (accacia) hout, $1\frac{1}{2}$ el breed, vanbinnen met goud overtrokken, elk staande op twee zilveren voeten, en boven en beneden aan elkaar verbonden door richelen van sittimhout met goud overtrokken, die door gouden ringen, aan de berderen bevestigd, werden gestoken. Aan de oostzijde van voren was de toegang, welke gesloten werd door een voorhang, dat aan een gouden roede was gehangen, welke door vijf pilaren, met goud overtrokken, gedragen werd. Dit voorhang mocht worden weggeschoven. Niet alzoo dat, hetwelk gehangen was voor het *heilige der heiligen*. Dit binnenste heiligdom was een kubus, 10 el lang, breed en hoog, vanbinnen met dicht goud overtoegen en van alle licht afgesloten. Daar wilde de Heere zich in het midden zijns volks openbaren, verborgen achter een zwaar voorhangsel, dat vierdubbel dik was en gehangen aan een gouden roede, op vijf met goud overdekte pilaren. Het was vervaardigd van fijn wit linnen, geborduurd met hemelsblauwe, purperen en scharlaken amandelbloemen en kelken en cherubim, evenals de gordijnen van binnen. Slechts eenmaal in het jaar, op den Grooten Verzoendag, mocht het opgelicht, als de hooge priester in het binnenste heiligdom inging. Wij kunnen in die kleuren zinnebeelden zien, b. v. het wit van Gods heiligheid, het rood en karmozijn van onze zonde en schuld en het hemelsblauw van Gods gerechtigheid. De geheele inrichting van den tabernakel had zinnebeeldige beteekenis, verschillend opgevat. De beste opvatting achten we, dat in den voorhof de algemeene, zichtbare kerk, in het heilige de onzichtbare, strijdende kerk op aarde is voorgesteld en in het heilige der heiligen de triumfeerende kerk in den hemel, de woonplaats Gods en zijner engelen wordt aanschouwd. Sommigen willen dat in het langwerpige vierkant de *onvolkomenheid* der kerk op aarde, in het vierkant de *volkomenheid* der hemelsche kerk wordt voorgesteld. Het voorhang duidt de scheiding tusschen God en den mensch en tusschen de strijdende en triumfeerende kerk aan, welke scheiding door den dood Christi is weggenomen (Hebr. 9 : 11, 12; 10 : 19, 23).

13 Augustus. *De gereedschappen des tabernakels.*

Exod. 25; 27 : 1—9; 30 en 31 : 1—11.

Te leeren: Hebr. 9 : 2; Ps. 66 : 7 of 92 : 1.

Het eerste wat in den tabernakel op den voorgrond treedt, is het *brandofferaltaar*, van sittimhout vervaardigd, met koper overtrokken, 5 el lang, 5 el breed en 3 el hoog, vierkant (beeld der volkomenheid) en in twee verdiepingen verdeeld. De omgang mocht niet met trappen beklommen, maar langs een glooing van aarde (Hoofdst. 20 : 26). Vanbinnen was het met onbehouwen steenen gevuld (*onbehouwen* beteekent, dat de mensch niets tot het verzoeningswerk kon en mocht toebrengen.) Daarboven was een koperen rooster, waarop het vuur, door God zelf ontstoken, altijd brandende moest gehouden (Lev. 9 : 24; 10 : 1); ten teken van de onveranderlijke heiligheid des Heeren (Hebr. 12 : 29). Aan de vier hoeken waren hoornen, zinnebeelden van Gods heerlijkheid en sterkte; ter behoudenis aangegrepen (1 Kon. 1 : 50; 2 : 28; Jes. 27 : 5), en waaraan de dieren gebonden werden, als aan God zelf gebonden en gewijd (Ps. 118 : 27). Daar alles gedragen werd, waren ook aan het altaar, gelijk aan alle grootere voorwerpen, ringen verbonden, waardoor handboomen gestoken werden. Verder waren al de tot het offeren benodigde gereedschappen van koper vervaardigd, als: aschpotten, aschschoppen, bekkens om het bloed op te vangen, krauwelen (drietandige vorken om het vleesch op het altaar te schikken) en pannen om kolen te dragen tot onderhouding van het vuur. Dit altaar zag op Christus, die zichzelf ten altaar gesteld heeft, als de volkomen verzoening aangebracht hebbende, waaraan wij ons ter behoudenis moeten vastklemmen en waarop onze offers alleen mogen gelegd, om Gode welgevallig te zijn (Hebr. 13 : 10, 15).

Dicht nabij het altaar stond het *koperen waschvat* op een koperen voet, van vele kranen voorzien, waaruit het onrein water wegvloede. Het was gemaakt van koperen spiegels der vrouwen. Daarin moesten de priesters zichzelf, hunne kleeding, ook het vleesch en alles reinigen, als uiterlijke afbeelding van de vereischte heiligheid des harten. Het zag op Christus, door wiens bloed en Geest wij gereinigd moeten worden (1 Cor. 6 : 11; 1 Joh. 1 : 7).

In het *heilige* bevond zich *vooreerst de tafel der toonbrooden*, 2 el lang, 1 el breed en $1\frac{1}{2}$ el hoog, van sittimhout vervaardigd, met goud overtrokken en rondom het blad van sierlijk lijstwerk voorzien, terwijl aan de pooten gouden ringen aangebracht waren, om haar te dragen. Verder behoorden daartoe *shotels*, om de brooden daarop te brengen, *rooschalen*, om wierook op te leggen, *plateelen*, d. z. schalen of kruiken met wijn gevuld en *kroezen* waarin de wijn gestort werd; alles van goud vervaardigd. Deze brooden — twaalf in getal, naar de stammen Israels, in twee rijen geplaatst, *toonbroo-*

den, brooden des *aangezichts* of der *toerichting* genoemd, omdat zij voor Gods aangezicht geplaatst, Gode opgedragen, vertoond werden — gaven te kennen dat de Israëlieten hunne gaven, van God ontvangen, steeds Hem moesten opdragen. Altijd moest er een maaltijd voor den Heere gereedstaan, gelijk de Heere hun in zijne gunst altijd spijs en drank verleende. De brooden moesten des Vrijdags ververscht en de oude door de priesters in het heiligdom gegeten worden (vgl. 1 Sam. 21:4—6). Die brooden zagen deels op Christus, het ware brood des levens, die zichzelf eeuwig den Vader geheiligd heeft, deels op de geloovigen, die zichzelf met hunne gaven Gode moeten toewijden.

Het *tweede* gereedschap in het heilige was de *gouden kandelaar* met zeven lampen, zes armen en een hoofdstang, naar de gedaante van een amandelboom, met bloemen en kelken en schaaltes in den vorm van noten. Deze lampen moesten altijd brandende zijn ter verlichting van het duistere heilige. Het zevental lampen drukt de volkomenheid in de eenheid uit (vgl. Openb. 1:4). De kandelaar zag op Christus, het volmaakte licht (Joh. 8:12), die door de olie zijner genade, door den Heiligen Geest, zijne Kerk verlicht. Ook op de gemeente in betrekking tot Christus, die met het licht der genade in haar woont (Openb. 1:12, 13).

Het *derde* gereedschap in het heilige was het *gouden wierookvat*, dat, waar de twee andere gereedschappen ter rechter- en linkerzijde stonden, in het midden geplaatst werd, vlak voor het heilige der heiligen (vgl. Hebr. 9:4). Het was 1 el in het vierkant en 2 el hoog, van sittimhout vervaardigd, met goud overdekt en ook van *ringen* en *hoornen* voorzien. Er moest dagelijks in den vooravond wierook opgeofferd door den hooge priester en op den Grooten Verzoendag moest het altaar met het bloed der ontzondiging besprengd, wanneer de hooge priester met wierook in het heilige der heiligen inging. Geschiedde op het brandofferaltaar de verzoening, op het reukaltaar werd de *dank* en *aanbidding* van het verzoende volk gebracht (Ps. 141:1; Openb. 5:8; 8:3). Dit altaar zag ook op Christus, die zichzelf als een Gode welbehagelijk offer geofferd heeft (Efez. 5:2) en nu steeds voorbiddend in den hemel optreedt (1 Joh. 2:2) terwijl het ons op de verplichting wijst, als verzoend, onze dankoffers door Christus Gode op te dragen (Hebr. 13:15). En mocht er geen vreemd reukwerk op het altaar gebracht, ook onze dankbetooningen moeten geheel naar Gods voorgeschreven wil zijn.

In het heilige der heiligen bevond zich alleen de *ark des verbonds* of der *getuigenis* (ook arke Gods, ark zijner sterkte of zijner heiligheid, of heerlijkheid, heiligheid der heiligheden, genoemd.) Zij was een kist, van sittimhout vervaardigd, 2½ el lang, 1½ el breed en 1½ el hoog, vanbinnen en vanbuiten met goud overtrokken. Er waren ook ringen en

handboomen aan bevestigd, welke laatste niet mochten uitgetrokken worden, opdat de ark, als Gods bijzonder heiligdom, niet aangeraakt zou worden, want hierop stond de doodstraf (2 Sam. 6:3, 6, 7). In de kist lagen de twee steenen tafelen der wet, die de getuigenis waren van Gods wil en des menschen schuld en vloekwaardigheid (vandaar: tafelen en ark der *getuigenis*); ook gaven zij het getuigenis van Gods verbond (vandaar: ark des *verbonds*). Jezus is de ware ark, daar Hij de wet Gods in zich draagt en volkomen vervult. Op de ark lag een deksel, capporeth of *verzoendeksel*, omdat daarop eens in het jaar de verzoening geschiedde. (Luther vertaalt *genadestoel*, wegens de genade, door God in de verzoening betoond.) Het was geheel van goud vervaardigd en met een gouden krans omgeven. Bovenop stonden twee van goud vervaardigde *cherubim*, beelden van hoogere, geestelijke wezens (Gen. 3:24; Ezech. 10:1 v.v.; Hebr. 9:5), die hunne vleugelen omhoog over de ark uitbreidden en met hunne aangezichten tegenover elkander op het verzoendeksel zagen, als om het wezen der verzoening te doorgronden (vgl. 1 Petr. 1:13). Tusschen de cherubs was een ledige ruimte, die met de wolk van Gods heerlijkheid vervuld werd (de *schechina*), waar Jehovah in het midden zijns volks wilde wonen, als tusschen de engelen, die in den hemel zijn troon omgeven (Ps. 99:2). Christus is de ware ark, in wien God zich volkomen ter verzoening geopenbaard heeft (1 Tim. 3:16; Joh. 1:14; 2 Cor. 5:19). Later zal over de verzoening gehandeld worden (Lev. 16). Bij of in de ark lag ook het kruikje met manna (Exod. 16:33) en de staf van Aäron, die gebloed had; ten bewijze van het hooge priesterlijk recht van Aäron en zijn geslacht (Num. 17:10; Hebr. 9:4).

20 Augustus. *De priesters en hunne kleeding; Sabbatsgebod.*

Ex. 28, 29; 30:11 v.v.; 31:12 v.v.

Te leeren: Hebr. 7:28; Ps. 110:4 of 118:2.

Daar de mensch in zichzelf onrein en onwaardig is om voor den heiligen God te verschijnen, is er een tussenpersoon noodig, die verzoenend tussenbeide treedt. Zulk een tussenpersoon is de *priester*, die daartoe het ambt van den Heere ontving. De priesters werden gekozen uit Aärons geslacht, dat uit Levi afstamde, die met zijn geslacht tot den dienst des Heeren bestemd was (Deut. 33:8—11). Aan het hoofd van de priesters stond de *hooge priester*, als de eigenlijke tussenpersoon tusschen Jehovah en het volk, die in het binnenste heiligdom, in de onmiddellijke nabijheid des Heeren met het offer der verzoening mocht verschijnen en in de plaats van het volk biddend en offerend bij den Heere en in de plaats van Jehovah zegenend tot het volk na-

dert. Als hoogepriester werd Aäron en voorts bij erfrecht de oudste van den oudsten zoon uit Aärons geslacht aangewezen, tenzij hij eenig lichamelijk of geestelijk gebrek had; in dit geval werd de raad der zeventigen tot een keuze geroepen. De hoogepriester was het hoofd der Kerk en als zoodanig voorzitter van den raad der zeventigen (Sanhedrin). Het hoogepriesterlijk ambt is eerst in Christus verwezenlijkt (Hebr. 7: 15—17, 22—28). De heiligheid en voortreffelijkheid van het ambt werd in de kleding en wijding vertoond. — De priesters droegen behalve de onderkleederen een gewoon wit (beeld der heiligheid) linnen gewaad, uit één stuk geweven [beeld der volkomenheid (Joh. 19: 23)], dat met een langen gordel werd opgebonden, die met de kleuren des heiligdoms (goud, hemelsblauw, purper en scharlaken) was doorweven. Hun hoofd was met een linnen muts bedekt, in den vorm van een omgekeerden bloemenkelk, spits toeloopende. (Later zal over hun ambtelijke bezigheden gehandeld worden.)

De hoogepriester droeg over zijn witte kleederen (onderbroek) een fijn linnen rok, met oogjes geborduurd, uit één stuk geweven (zie boven) en van armen voorzien; tot op de enkels afhangende. Zijne voeten (ook der priesters) mochten niet bedekt, als hij in het heiligdom verkeerde (vgl. Exod. 3: 5). Over dezen rok droeg hij een mantel of opperkleed, hemelschblauw van kleur, tot op de knieën hangende; ook uit één stuk geweven, met hoofdoening. Dit kleed beduidde de vlekkelooze reinheid van den waren Hoogepriester (vgl. Joh. 19: 23). Onder aan den zoom waren granaatappelvormige balletjes, gekleurd met de kleuren van het heiligdom (zie boven), waaraan schelletjes hingen, welker geluid bij het in- en uitgaan des hoogepriesters door het volk werd gehoord en waardoor het tot het gebed werd geroepen. In dit geluid kunnen wij het woord des Evangelies opmerken, dat van den waren Hoogepriester uitgaat (vgl. hierbij Ps. 89: 16).

Over dit kleed droeg hij den *efod*, een kleed uit fijn linnen vervaardigd, geborduurd met de kleuren des heiligdoms. Hij bestond uit een borst- en rugstuk, op de schouders door banden vastgemaakt, waaraan twee kostelijke steenen, in goud gezet, waren verbonden. Op die steenen waren, zes aan zes, de namen der kinderen Israels gegraveerd. Zoo droeg hij niet alleen het teeken van het priesterschap op zijne schouders voor het geheele volk [de schouder is het symbool van gezag (Jes. 9: 5; 22: 22)], maar hij droeg ook gansch Israel op zijne schouders voor den Heere, die daardoor zijn bondsvolk in gedachtenis hield. (Christus draagt als 't ware al zijn volk op zijnen schouder voor den Vader.) Aan die schouderbanden waren gouden ringen met gouden ketentjes bevestigd, waaraan de borstlap, ook van ringen voorzien, was vastgemaakt (die ook evenzoo vanonder aan den gordel was gehecht). In dezen borstlap, ook met de kleuren des heiligdoms

geborduurd, vierkant van vorm, waren twaalf steenen, drie aan drie, verschillend van kleur en waarde, waarin de namen der twaalf stammen Israels waren gegraveerd. Daarmede moest de hoogepriester als 't ware al het volk op zijn hart voor den Heere dragen; treffend beeld van Christus, die al zijn volk op zijn liefdehart eeuwig voor den Vader draagt (Hebr. 9: 24). Vergelijk met de steenen in den borstlap de fundamente van het nieuwe Jeruzalem, beeld van de volmaakte Kerk in den hemel.

Onder aan den borstlap bevond zich de gordel of de riem des efods, kunstig bewerkt, waaraan vanbinnen een zakje was verbonden, voorzien van twee steenen, *Urim* en *Thummim* genaamd, welke het best door *licht* en *recht* vertaald worden. Hiermede werd kennelijk de Heere geraadpleegd, al weet men niet op welke wijze (misschien stond er *ja* en *neen* op geschreven). Daardoor had de Hoogepriester, maar ook de efod groote beteekenis (Num. 27: 21; 1 Sam. 23: 6, 9; 28: 6; Ezra 2: 63). Na de ballingschap verdwenen, is de Godspraak in Christus volkomen bevestigd (Joh. 8: 12; 9: 5; 14: 6). De efod werd zelfs afgodisch vereerd (Hosea 3: 4; Richt. 8: 27).

Op zijn hoofd droeg de hoogepriester een hoed of tulband, van fijn wit linnen, waarvoor een met hemelsblauwe ketentjes vastgebonden gouden plaat was gehecht, waarin gegraveerd de woorden: *De Heiligheid des Heeren*. Dit was het teeken van zijn ambt, waardoor hij, in de plaats van den Heilige Israels, tot ontzondiging van het aan den Heere geheiligde volk strekte. Christus is de ware, heilige Hoogepriester, die alleen tot verzoening strekt (Hebr. 7: 26). Behalve dezen hoed had de hoogepriester nog een gewone priesterlijke muts, die hij droeg met de gewone priesterkleeding, als hij op den Grooten Verzoendag in het binnenste heiligdom ging. Die kleding was zijn heilige kleeding, van zuiver wit linnen. (Over de zalving en wijding der priesters zie Cap. 24 Sept.)

Nog een paar zaken verdienen aandacht. Vooreerst wat in Hoofdst. 30: 11—16 geboden wordt over de lossing van de getelden. De jongelingen werden op twintigjarigen leeftijd als mondig gerekend (geteld). Dan moesten zoowel de armen als de rijken een gave offeren van een halven sikkil (ongeveer $\frac{1}{4}$ gulden), ter verzoening voor hun zonden, bij hun intrede in het heilig leger des Heeren. Daar voor God allen gelijk zijn, moest ook de losprijs dezelfde zijn. Christus heeft door zijn eigen bloed al zijn volk gelost en geheiligd (1 Petr. 1: 19). Deze losprijs was een belasting voor het heiligdom; ook niet zonder beteekenis voor ons!

Verder vinden wij (Hoofdst. 31: 12 v.v.) een strenge herhaling van het Sabbatsgebod, welks overtreding met den dood moest gestraft worden. De Sabbat was voor Israel een verbondsteeken. Werd hij ontheiligd, dan werd ook het verbond ontheiligd en verbroken. Ter waarschuwing voor ons.

27 Augustus. *Het gouden kalf.*

Exod. 32, 33 : 1—17.

Te leeren: 1 Cor. 10 : 7; Ps. 106 : 11 of vs. 13.

Toen Mozes ongeveer zes weken, voor het volk verborgen, op den berg vertoefd had, dachten de Israëlieten dat God hem hun als zijn vertegenwoordiger en hun leidsman ontnomen had en eischten van Aäron, dat hij hun een zichtbaar teeken van Gods tegenwoordigheid zou maken. Geen wolkkolom noch ark openbaarde Jehovah's tegenwoordigheid (Exod. 13 : 21, 22). Daarom begeerde het zinelijk, afgodisch volk een zichtbaar teeken of beeld van den onzienlijken God. Aäron, wien de leiding gedurende Mozes' afwezigheid was opgedragen (Exod. 24 : 14), betoonde zijne zwakheid, door zonder God te vragen een beeld van een *kalf* te maken, meenende dat zij hierin het best Jehovah zouden kunnen en willen vereeren, daar in Egypte de god Osiris in het beeld van den stier Apis werd vereerd (beeld van kracht en vruchtbaarheid). Wel hoopte hij, dat het volk door het eischen van gouden versierselen van zijn voornemen zou afgebracht worden. Maar hij bedroog zich. Het volk, het kalf ziende, erkende hierin het beeld van hun God, die hen uit Egypte had opgevoerd. En Aäron, meenende dat Jehovah werkelijk in dat beeld zou vereerd worden, maakte een altaar, waarop geofferd werd en rondom hetwelk offerfeesten werden gevierd. Was deze zonde tegen het *tweede* gebod begaan, zij was niet minder dan de afgoderij zelve (Ps. 106 : 19—21; 1 Cor. 10 : 7). Men ootterde den hoogheerlijken God zoo diep mogelijk en misbruikte daartoe in ondankbaarheid de schatten, door Hem tot zijn dienst hun gegeven (Exod. 12 : 35). Maken wij ons niet in vele opzichten aan dezelfde zonde schuldig? — Zoo fel werd 's Heeren toorn ontstoken over deze snoode zonde, waardoor zij het verbond hadden verbroken (vgl. Exod. 19 : 8; 24 : 3), dat Hij het volk wilde verdelgen en Mozes stamvader van een ander volk maken. Jehovah erkende het niet meer als zijn volk; daarom zegt Hij (vs. 7) *uw* volk. Mozes treedt nu, als een ware Middelaar, biddend voor het volk op, pleitende op Jehova's verbondsbeloften en daden, aan Abraham en zijn zaad geopenbaard, door welker vernietiging zijn naam zou ootterd worden. Om deze reden alleen spaarde de Heere het volk (Ezech. 20 : 9, 14; 36 : 21) dat Hij naar *recht* moest verdelgen, maar door Mozes' tusschentreden, waardoor aan zijn recht werd voldaan, uit *genade* spaart. [Mozes is het voorbeeld van den Middelaar des Nieuwen Verbonds (Hebr. 9 : 15; Rom. 3 : 24—26)]. Hoeveel vermag het krachtig gebed (Jac. 5 : 16b, 17, 11; Gen. 18 : 23—33)!

Het *berouw* van God is niet eigenlijk, maar oneigenlijk op te vatten, daar God, als volmaakt en onveranderlijk, geen spijt van zijn besluit kan hebben. Hij verandert niet zijn besluit, maar de toepassing er van (1 Sam. 15 : 11, vgl. vs. 29). — Nu ging

Mozes met de twee steenen tafelen, waarop God zelf de wet geschreven had (Hoofdst. 31 : 18) van den berg; maar hoorende en ziende wat er geschiedde, verbrak hij de steenen tafelen. Deze daad geschiedde niet in drift, maar in rechtvaardigen toorn. Israel had het verbond verbroken, had zijn God verworpen; daarom werd ook het teeken des verbonds in de met de wet gegraveerde tafelen verbroken en mocht het volk den wil zijns Gods niet kennen en bezitten. Ook werd het gouden kalf door hem vergruisd en tot stof vermaald, welk stof op het water geworpen en te drinken gegeven werd, om de nietigheid van hun afgod aan te toonen. Nu riep Mozes Aäron ter verantwoording, die zichzelf zoo goed mogelijk trachtte te rechtvaardigen door een beroep op de hardnekkigheid des volks. Tot rechtvaardige straf oefening riep Mozes de getrouwen op, om zonder aanzien des persoons te dooden, wie zich aan afgoderij schuldig maakte. Alleen de zonen van Levi boden zich aan, welke op één dag 3000 man met het zwaard dooden. Door deze kloeke daad, ter eere Gods verricht, maakten zij zich waardig den Heere te dienen (Deut. 33 : 9). De misdaad van Levi, wel uit hetzelfde beginsel, maar op schandelijke wijze verricht, werd hierdoor uitgewischt (Gen. 34 : 29; 5—7). Na deze wraakoefening klom Mozes weder op tot God, bij wien hij verzoenend tusschentrad, door zichzelf als zoenoffer ten doode aan te bieden. Maar de Heere wilde en kon dit offer niet aannemen, daar Mozes aan deze misdaad onschuldig was en bovendien, als zondig en sterfelijk, geen zoenoffer door zijn dood kon geven. Dit kon Christus alleen, wiens voorbeeld hij was, die, als onschuldig, den dood niet verdiende en als God het leven in den dood geven kon (Rom. 8 : 3; 1 Tim. 2 : 5, 6; Hebr. 9 : 15; Joh. 10 : 18). Toch nam God met dit aangeboden offer genoegen (den wil voor de daad nemende) en spaarde om Mozes' wil het volk (vgl. Hebr. 11 : 17—19). — Was de zonde verzoend, de Heere kastijdde toch het volk, door zich persoonlijk in de wolk te onttrekken en zijn engel tot leidsman te zenden. Verder beval Hij het volk, van hunne sieradiën, waarvan zij zulk een misbruik gemaakt hadden, zich te berooven (vgl. Gen. 35 : 4). Mozes plaatste zijn tent, welke hij de „tent der samenkomst” noemde, buiten het leger, waarboven de wolk verscheen en waarheen het volk om hulp en raad zich moest wenden. Daarop smeekte Mozes den Heere zelf met zijn aangezicht mede te gaan, en daardoor zijn genade en trouw hun te betoonen. Treffend voorbeeld voor ons. Gods gemeenschap geeft alleen troost, kracht en licht; daardoor alleen worden wij zeker geleid en beveiligd en tot onze eeuwige, zalige bestemming gebracht.

ALLERLEI.

Iets over de collecte der Zondagsschool.

(Slot.)

Wanneer de kinderen met de gave van huis gaan, hebben wij er op te letten of zij die voor het doel waartoe ze is medegegeven, bestemmen. Dit zal van onze hand geëischt worden. Temeer hebben wij zulks te doen, omdat genoemde gevallen niet zelden voorkomen. Men heeft het kind te wijzen op de alwetendheid Gods, op het bedriegen van hunne ouders en op het bestelen der Zondagsschoolkas. Neen; laat het niet laks voorbijgaan, wanneer gij een knoop of iets dergelijks bij uwe schoolcollecte vindt.

Wij hebben de gevolgen van deze bedriegerij in te zien, de kinderen tezamen te waarschuwen en, zoo men den schuldige kan treffen, deze wijselijk te onderhouden over wat hij deed, voor het aangezicht van God. En daarom nogmaals, al staat het kind lijdelijk tegenover de hoeveelheid der gave, geheel verantwoordelijk is het voor de gave als gave. Daarom hebben wij meer rekening te houden, dan wij misschien tot hiertoe deden, met het verband dat moet leggen tusschen gever en gave, of tusschen het kind en het medegebrachte voor de Zondagsschool. Dat wij dan onzen kinderen aanzeggen, dat zij hebben te geven voor Hem, die alles weet en ziet en wien dus niets verborgen is. Elkeen zal dit doen naar de bevating van het verstand.

En als wij ten derde, de vraag eenvoudig toelichten: hoe staan de ouders tegenover het medegegeven geld, dan zij allereerst opgemerkt, dat de ouders het vaak zijn, die de vrije gave tot contributie maken en als zoodanig staan zij niet recht tegenover het medegegevene. Het is mij gebeurd dat ik hoorde bij het binnenkomen van nieuwelingen, dat de ouders hun kinderen nariepen: „Pas op je cent.” De gedachte aan een vasten cent moet bij gelegenheden door onderwijzers en bezoekers met de ouders worden besproken. Ook de ouders hebben hunnerzijds geene overeenkomst dienaangaande gesloten en toch, men geeft als vaste gave altijd iets mede. Ook dit woord van God, bij monde van Paulus, moet door de ouders in dezen in practijk worden gebracht: „Op elken eersten dag der week, legge een iegelijk van u iets weg, vergaderende een schat naar dat hij welvaren verkregen heeft.” Het past den ouders te bedenken, vanwaar de kosten der lokalen, vanwaar andere benodigdheden, vanwaar de kerstgeschenken (die nu eenmaal noodwendig aan het Zondagsschool-houden verbonden zijn) komen. Nu weet ik wel wat aanleiding gaf tot het oprichten der eerste Zondagsschool, en voor wie de Zondagsschool in de eerste plaats zijn moet. Wist ik het niet, ik zou met minder vrijmoedigheid dit terneer schrijven. Maar in dezen is zij niet meer, wat zij bij haar ontstaan

was; een ieder die op het gebied van Zondagsschoolarbeid thuis is, zal dit toestemmen. Daar deze bespreking echter niet aan de orde is, zullen wij daar verder niet over spreken. Dat de Zondagsscholen thans zóó bezet zijn geeft, dunkt mij, recht zoo te spreken. En zou het ook niet medewerken aan het kwijnen van zoo menig stoffelijke zaak op christelijk gebied dat men het kind al vroeg gaat wennen, aan vaste gave en niet rekent naar nood of tijden? Ook in dezen is het de roeping der ouders, te rekenen met de mede te geven gave, opdat dit doode geven verandere in een met kinderlijk bewustzijn geven om Gods wil. Zegt het ouders uwen kinderen aan en toont het door daden, dat het geven overeenkomstig 's Heeren Woord moet zijn, naar dat wij welvaren ontvangen hebben. Het moet voor het bewustzijn van het kind klaarder worden, dat niet alleen het geven zijn nut heeft en noodig en verplichtend is, maar ook, dat het verschil der gave iets te betekenen heeft, opdat zoo zij ouder worden, zij deze wenken van hunne ouders in beoefening mogen brengen.

Ziedaar naar mijn bescheiden meening een enkelen wenk, dien wij als medewerkers der Zondagsschool hebben te overdenken.

J. J. S.

FRITS EN DIRK.

Op een liefelijken morgen in de maand Mei, toen de vogels hun morgenliedje begonnen te fluiten, stonden Frits en Dirk, twee kleine bedelaars, van hun strooleger op, dat een boer hun uit medelijden had aangewezen, en begaven zich op weg.

„Waar zullen wij vandaag naar toe gaan?” zeide Frits.

„'t Is mij hetzelfde, waar wij heen gaan,” antwoordde Dirk; „ik denk we moesten maar voortwandelen, en zien of we wat kunnen oploopen.”

„Ja maar,” zeide Frits, „ik geloof niet, dat dit bedelen zoo heel goed is. Ik zal je eens een vreemden droom vertellen, dien ik vannacht gehad heb. Ik droomde, dat het heel vroeg in den morgen was; de zon was nog niet op, en het scheen mij toe, dat wij beiden naar een groote stad moesten gaan, waar wij heel gelukkig zouden worden. Doch wij wisten niet, hoe wij het zouden aanleggen, want wij hadden geen schoenen, en kenden den weg niet. Wij bespraken de zaak met elkaar, en ik was in groote verlegenheid; doch het kon jou niet schelen, want je zei: „Ik ga liever bedelen; rijk word ik toch niet, al ga ik er ook heen; en daarom wil ik er zooveel moeite niet voor doen.” Maar ik wou zoo graag den weg weten, Dirk, en had wel barvoets naar die stad willen loopen. Terwijl wij daarover spraken, kwam er een rijk heer naar ons toe, die zeide: „Wel, jongens, wat doe je hier? Schaamt je, dat je zoo

niets uitvoert! Gaat naar de stad, daar kunt ge je brood verdienen, en daar zal je door rijke menschen vriendelijk worden ontvangen." Toen begon ik te huilen, en zei: „O, mijnheer ik zou er zoo graag naar toe gaan, maar ik heb geen schoenen, en ik weet den weg niet." De heer lachte ons toe, gaf ons ieder een stuk geld, en zeide daarop: „Hier, koopt daarvoor ieder een paar schoenen, en gaat dan op weg, en loopt maar rechtuit naar den kant, waar de zon opgaat, dan kom je zeker in de stad." Toen hij dit gezegd had, ging hij weg. Ik ging dadelijk heen, en kocht een paar schoenen; maar gij kocht, in plaats daarvan, allerlei lekkers, en dacht niet meer aan de schoenen. Toen ik de schoenen had, sloeg ik den weg in, dien de heer had aangegeven, en liep recht door, totdat ik boven op een berg kwam. Daar zag ik opeens voor mij liggen een groote, prachtige stad. Terwijl ik nu vol verbazing daarnaar stond te kijken, klopte mij iemand op den schouder. Ik keek om, en daar stond die vriendelijke heer voor mij. Hij gaf mij de hand, en zeide: „Frits, je bent een brave jongen. Ik wou je eens op de proef stellen, of je werkelijk waarheid sprak; en nu zie ik, dat ik op je kan rekenen. Daar ligt het huis, dat ik je geven zal, en ik zal je voedsel en kleeding in overvloed geven. Je moet nu hier blijven om de menschen den weg naar de stad te wijzen. En als je werk goed is volbracht, dan kom ik je afhalen, en dan zal ik je in de stad brengen, en daar zal je altijd rijk en gelukkig zijn; want ik ben de heer van de stad." Ik was zoo verblijd hierover, dat ik van blijdschap wakker werd."

„Wel, wel," zeide Dirk, „dat was een verheven droom. Maar wat wil je er nu meê doen? 't Zal toch niet gebeuren."

„Luister, Dirk, ik zal je zeggen, wat ik doen wil. Ik wil niet langer bedelen, want ik zou zoo graag in die stad komen."

„Domme jongen," riep Dirk, „'t was immers maar een droom."

„Welnu," zei Frits, „al was het dan maar een droom, ik wil toch niet meer bedelen. Ik wil naar dien heer toegaan, die ons gisteren werk wou geven, en ons afraadde om langer te bedelen."

„Nu, *jij* kunt gaan," zei Dirk, „maar *ik* ga niet; ik wil veel liever bedelen."

Frits zeide niets meer, maar wierp zijn zak over de schouders, en ging naar het huis van dien heer. Toen hij aangescheld had, kwam de meid, die zeide: „Zoo ben je daar alweer, kwâjongen? Kom, maak dat je weg komt." — „Ik wou een enkel woordje met mijnheer spreken," zeide Frits met tranen in de oogen. — „Wat wou *jij* tot mijnheer te zeggen hebben!" zeide de meid op boezen toon; „kom, scheer je weg."

Juist toen zij dat gezegd had, kwam mijnheer uit zijne kamer, en vroeg wat er te doen was.

„O mijnheer!" zeide Frits, „ik wil niet langer

bedelen; ik heb vannacht zulk een wonderlijken droom gehad, dat ik besloten ben, niet meer te bedelen."

„En wat was dat voor een droom?" vroeg mijnheer.

Frits vertelde den droom, gelijk hij dien aan Dirk verteld had; en toen hij klaar was, bleef mijnheer in gedachten verzonken voor hem staan. Eindelijk zeide hij:

„Hoor eens, mijn jongen! dat was werkelijk een wonderlijke droom. Ik denk, dat God in den hemel je dien gegeven heeft. Als je eerlijk en trouw wilt zijn, dan kan ik misschien wat van je maken. Blijf nu hier een oogenblik staan, en wacht tot ik terug kom."

De goede man ging daarop naar de huiskamer, en vertelde de heele geschiedenis aan zijne vrouw. Deze was diep getroffen, en had medelijden met den armen jongen. Zij bespraken samen, wat zij zouden doen. Eindelijk zeide mevrouw: „Hoor eens, man, onze goede God heeft ons overvloed gegeven, en wij hebben geen zoon; laten wij dien armen jongen in ons huis nemen; wie weet, of hij niet eenmaal onze troost en onze vreugde zal worden."

Mijnheer vond dit plan goed. Hij ging naar het portaal terug, en deelde Frits mede, dat hij hem in huis wou nemen, zoolang hij goed oppaste. Ge kunt begrijpen, lieve lezer! hoe blij Frits was. Hij kon geen woorden vinden om zijne blijdschap en dankbaarheid uit te drukken. En toen hij door mevrouw in de kamer gebracht werd, en men hem andere kleederen aantrok, toen was hij buiten zichzelf van blijdschap. „Zie je wel, Dirk," dacht hij bij zichzelf, „die droom was toch niet heelemaal mis."

In de eerste weken werd Frits gebruikt om allerlei licht huiswerk te verrichten. Doch mijnheer bemerkte spoedig, dat Frits veel meer lust in leeren dan in werken had, en daarom zond hij hem naar school. Hier maakte hij zulke snelle vorderingen, dat hij spoedig de andere jongens van zijn leeftijd vooruit was. Mijnheer en mevrouw hadden dus wel plezier van hun aangenomen zoon. Hij paste voorbeeldig op, en toonde zich altijd even dankbaar voor de weldaden, die hem bewezen werden. Het beste van alles was echter, dat Frits den Heere Jezus leerde kennen als zijn Verlosser en Zaligmaker. Hij had vroeger nooit van Jezus en heel weinig van God gehoord; maar in het huis van zijn weldoener werd hem de heerlijke geschiedenis van den Zaligmaker en zijne groote liefde tot zondaars verhaald. Dit maakte zulk een indruk op zijn hart, dat hij niet rustte, voordat hij wist, dat de Heere Jezus ook hem had aangenomen, en al zijne zonden vergeven had. O, nu was hij dubbel gelukkig. De Heer had hem uit zijn tijdelijke ellende verlost, en hem ook voor de eeuwigheid gelukkig gemaakt. Frits was dan ook zoo verheugd en dankbaar, dat hij brandde van verlangen om het Evangelie, hetwelk hem zoo ge-

lukkig gemaakt had, ook aan anderen te verkondigen. Zijn weldoener was over deze keus ten hoogste verblijd; en nadat Frits zijne studiën volbracht had, predikte hij vele jaren tot zegen voor vele zielen het heerlijk Evangelie van Gods genade.

Eenige jaren nadat Frits zich als predikant gevestigd had, werd er een bende roovers gevat en in de gevangenis geworpen. Frits bezocht hen, om hun het Evangelie van Gods genade te verkondigen en hunne zielen te winnen voor Christus. Spoedig bemerkte hij onder die ongelukkige menschen een man ongeveer van zijn ouderdom, wiens gelaat hem niet geheel onbekend was. Hij vroeg hem daarom, waar hij gewoond had, en wiens zoon hij was. De man antwoordde, dat hij geen tehuis had, en dat hij zijne ouders nooit had gekend. Hij was van zijn jeugd af een bedelaar geweest. Meer kon hij zich niet herinneren.

„Zoudt gij mij uwe geschiedenis wel willen verhalen?” vroeg Frits.

„Heel graag,” antwoordde de gevangene. „Ik heb van der jeugd af aan altijd gebedeld; doch toen ik ouder werd, zonden de menschen mij meestal weg, en zeiden, dat ik moest werken. Zij gaven mij evenwel geen werk, en ik had ook geen lust in werken. Ik vond het veel gemakkelijker om te bedelen. Na eenigen tijd vond ik een bedelmeisje, dat mij paste; ik trouwde haar, en wij gingen van toen af tezamen het land rond.”

„En waar is uwe vrouw nu?” vroeg Frits.

„Zij zit ook in de gevangenis; want zij was altijd bij ons, als wij op stelen uitgingen.”

„Maar vertel mij toch eens, hoe zijt gij er toe gekomen om zulk een slechten weg te bewandelen?”

„Dat was gedeeltelijk de schuld van mijne vrouw, en gedeeltelijk van mij, omdat ik te lui was om te werken. Mijne vrouw had een broer, die tot een bende dieven behoorde. Ik zag hem voor het eerst in een dorp in een afgelegen gedeelte van het land. Er was iets in dien man, dat mij beviel. Hij had veel geld en goede kleeren; maar hij bekommerde zich volstrekt niet over mij. Dit ergerde mij geducht. Ik begon mijne vrouw uit te schelden en te dreigen dat ik haar zou verlaten, indien zij niet maakte, dat haar broer mij beter behandelde. Zij trachtte mij toen te overtuigen, dat ik haar broer moest helpen, en dat hij een hekel aan mij had, omdat ik dacht braver te zijn dan hij. Zij sprak er zoo dikwijls over, dat ik ten laatste besloot mij bij haar broer te voegen. Ik ging toen dikwijls met hem uit, en hielp hem stelen. Soms hadden wij genoeg, ja, konden wij sparen; maar op andere tijden moest ik weer gaan bedelen. Het kwam mij evenwel altijd voor, dat dit nog eens slecht zou afloopen. Ik dacht van tijd tot tijd aan een jongen, die met mij bedelde, toen ik nog klein was. Eens sliepen wij beiden in een schuur; en hij had dien nacht een droom, die hem zóó trof, dat hij ophield met bedelen. Sinds dien tijd heb ik

niets meer van hem gehoord, want ik ben zelden meer in die streek geweest. Maar ik heb dikwijls aan dien jongen met zijn vreemden droom gedacht, en dan zeide ik tot mijzelf: „Wie weet of die goede Frits het niet beter heeft dan ik.” Ik heb dikwijls gewenscht te weten, wat er van hem geworden is.”

„Is uw naam Dirk?” vroeg de predikant.

„Ja,” was het antwoord.

„En ik ben Frits, dezelfde jongen, die in die schuur sliep, en dien zonderlingen droom had.”

De gevangene werd bleek van schrik. Met verbazing riep hij uit: „Ik had evenzoo kunnen worden als deze man; maar ik ellending, die ik ben, ik ben een dief en een moordenaar. Ja, een moordenaar, mijnheer!” riep hij uit, terwijl groote tranen hem langs de wangen biggelden. „Ik moet u belijden, dat ik bij al mijn andere zonden ook bloed gestort heb. — O mijnheer! ik heb niets geleerd; ik weet niets van God; maar *dit* weet ik, dat er een God is, en dat, na dit leven, de vrome menschen gelukkig en de goddeloozen rampzalig zullen zijn. Ik weet heel goed, dat ik ter dood zal veroordeeld worden, en dat heb ik verdiend. Maar o, als ik naar de hel ga! O God! o God! is er geen hoop meer voor mij? Kan ik niet meer gered worden?” Zoo bad hij voor het eerst, terwijl hij op de knieën viel en de handen ten hemel ophief.

Frits antwoordde met diepbewogen stem: „Ja, Dirk, gij *kunt* nog gered worden. Gij zijt een groot zondaar geweest; maar de Heere Jezus is in de wereld gekomen om goddeloozen te zoeken en zalig te maken. Hij heeft u hier gebracht, opdat ge nog vóór uwen dood het heerlijk Evangelie van Gods genade zoudt hooren; en Hij heeft mij hier gezonden om u dit Evangelie te verkondigen. Ga slechts met de belijdenis uwer zonden tot God; en Hij, die den moordenaar aan het kruis aangenomen heeft, zal ook u aannemen. Gij kunt er zeker van zijn, de Heere Jezus heeft u lief, en wil door zijn bloed al uwe zonden vergeven.”

Op deze wijze sprak Frits nog langen tijd tot den armen gevangene; en van dien dag af bezocht hij hem dagelijks, om hem de genade Gods in Christus voor te stellen. En hij mocht de groote vreugde smaken, dat Dirk als een boetvaardig zondaar zich wierp aan de voeten van Jezus, en door het geloof in zijnen naam vrede vond voor zijne ziel. De laatste dagen van zijn leven waren dagen van vreugde en genot voor beiden. En toen het doodvonnis aan Dirk moest voltrokken worden, konden beide vrienden van elkander afscheid nemen met een vroolijk: „Tot wederziens, daarboven bij den Heer.”

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

Bureau van Redactie: H. J. VAN VULPEN, Vijzelgracht 51.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

3. September. *Openbaring van Gods heerlijkheid.
Bouw des tabernakels.*

Exod. 33:17—Hoofdst. 36.

Te leeren: Hebr. 8:7; Ps. 103:4 of 132:5.

Had Jehovah op bijzondere wijze zijne genade aan Mozes betoond, door op zijne voorbede het volk van den verdienden dood te sparen en zelf als Leidsman met hen te trekken, nog was de zoo hoogbevoorrechte godsmann niet bevredigd. Het was hem niet genoeg Gods tegenwoordigheid en openbaring in teeken en woord te ontvangen; hij wilde God zelven *onmiddellijk* in zijn heerlijk *Wezen* aanschouwen. Welk een vertrouwelijkheid en vrijmoedigheid des geloofs wegens de betoonde genade, die in de volzalige genieting van de dadelijke aanschouwing Gods haar einddoel bereikt (vgl. Ps. 17:15; 2 Cor. 3:18; 5:7; 1 Joh. 3:2). Reeds hadden de oudsten Jehovah's heerlijke gedaante gezien (Exod. 24:10); maar *niet* de gedaante des Wezens, het *Wezen Gods zelf* wilde Mozes aanschouwen. Dit echter kon niet aan Mozes geopenbaard, vooreerst als te luisterrijk voor een menschenkind, dat door den glans er van zou moeten verteerd worden (Hebr. 12:29) en ten andere omdat God, als Souverein, vrijmachtig is, zich in ontferming te openbaren aan wien Hij wil. Hiermede bestraft de Heere de al te groote vrijpostigheid van Mozes, als een nietig menschenkind, tegenover Hem, dat hoogheerlijk *Wezen*, die geheel vrij is in het betoon van genade en ontferming. Toch zou de Heere hem zooveel verleen, als mogelijk was. Al zijne *goedigheid*, d. w. z. al zijne heerlijke deugden, zou Hij hem openbaren en zijn naam voor zijn oor uitroepen, waarin Hij zijn ondoorgrondelijk *Wezen* wil verklaren. Daartoe moest Mozes zich in een rotskloof plaatsen, waar de Heere voorbij zou zweven; maar op het oogenblik van zijne tegenwoordigheid zou Hij met zijne hand hem bedekken,

zoodat Mozes alleen de achterste deelen van zijn heerlijk lichtgewaad zou aanschouwen. Evenals de laatste wegstervende stralen der zon op den top des bergs den heerlijksten aanblik schenken, maar de zon zelf niet kan aanschouwd, zoo zou Mozes God aanschouwen in de verrukkelijke heerlijkheid zijner openbaring. Die „achterste deelen” of de afstralingen van Gods geopenbaarde heerlijkheid, zijn de afbeeldingen van de heerlijke vruchten zijner openbaring in Christus. Treffend, dat Mozes met Gods eigen hand bedekt wordt, beeld van de genade in Christus, waarmede de uitverkoren zondaar overdekt wordt. Kon God onder de bedeeeling der wet en der schaduwen niet gezien, in Christus heeft Hij zich geopenbaard in het vleesch (Joh. 1:18; 14:9; 1 Tim. 3:15), alleen door het oog des geloofs te aanschouwen, en straks *volkomen* geopenbaard (2 Cor. 3:18; 1 Joh. 3:2). In deze openbaring Gods aan Mozes ligt een krachtige bestrijding van den beeldendienst, waaraan Israel zooeven zich heeft schuldig gemaakt (vgl. Deut. 4:15).

Nu beval de Heere, dat (niet meer Hijzelf, maar) Mozes twee steenen tafelen moest behouwen, in plaats van de door hem verbrokene, en daarmede tot Hem opklimmen, opdat de Heere weder zelf daarop de wet schrijven zou. *Alleen* (om hem als den eenigen middelaar aan te wijzen) ging Mozes op Gods bevel den berg op, in wiens nabijheid zelfs het vee niet mocht weiden (wegens de heiligheid van Gods tegenwoordigheid) en zag nu, als in een wolk, terwijl 's Heeren hand zijn oog bedekte, de werkelijke tegenwoordigheid van Gods *Wezen*, terwijl hij Jehovah's naam en deugden duidelijk hoorde uitroepen. Die verborgen blik was zoo overweldigend, dat hij, tredende uit de rotskloof, als om Hem te begroeten, diep in het stof voor den Heere zich nederboog. (Treffend is de vermelding van Gods deugden als die van *recht* en *genade*). Deze openbaring Gods gaf Mozes meer vrijmoedigheid den Heere te vragen, uit genade met dit hardnekkig volk, dat hijzelf in

eigen kracht niet kon besturen, persoonlijk op e trekken, het de zonden vergevende en als zijn erf-deel bewarende. Aan deze begeerte gaf de Heere gehoor, het verbroken verbond herstellende, daarbij de belofte voegende, dat Hij groote daden in het midden des volks door Mozes zou verrichten, tot verheerlijking zijns naams.

Daarop verbood Hij, tot heiliging van dit vernieuwde verbond, met de afgodische volken gemeenschap te houden en beval hunne afgoden en altaren te vernietigen, om Hem alleen te dienen. Voorts gaf Hij nog enkele bevelen omtrent de lossing, den sabbath en de feesten, later breedvoeriger herhaald.

Veertig dagen verbleef Mozes op den berg, in 's Heeren tegenwoordigheid, op wonderdadige wijze vastende (vgl. 1 Kon. 19:8; Matth. 4:2), waarna hij met de tafelen der wet, door God zelf beschreven, weer in het midden des volks terugkeerde. De glans van 's Heeren heerlijkheid straalde zoo luisterrijk van zijn gelaat, dat dit bedekt moest worden, als hij met Aäron en de kinderen Israels sprak, om hun de bevelen Gods over te brengen. Duidelijk blijkt van de heerlijkheid der oude bedeeling, welke echter in het N. V. veel luisterrijker is en straks volkomen zal geopenbaard worden (2 Cor. 3:7-11). In Christus is die heerlijkheid volkomen geopenbaard (Hebr. 1:3) en moet en zal eens volmaakt ook van Gods kinderen afstralen (2 Cor. 3:18).

Nu ging Mozes er toe over, om de bevelen des Heeren te verwezenlijken, hem aangaande den tabernakel gegeven, welks samenstelling hem door den Heere op den berg getoond was. Daartoe moesten alle Israelieten, zoowel vrouwelijke als mannelijke, hunne gaven en krachten wijden (een *hefoffer* is een offer, dat door den Heere geheven werd als een vrijwillige schatting; een *beveegoffer* werd als 't ware vóór den Heere bewogen, Hem getoond en Hem opgedragen). De kostbaarste schatten en versierselen (straks voor het gouden kalf geschonken) moesten den Heere gegeven, de grootste kunstvaardigheid, ook door de vrouwen, beproefd, in het weven en vervaardigen der kleeden en bedekselen boven, en de voorhangsels voor den tabernakel en de kleederen der priesters. Niet alleen werd uit vrijwillige liefde die taak verricht, maar zelfs vloeiden de gaven zoo overvloedig, dat de Heere de staking er van moest bevelen. Navolgenswaardig voorbeeld, veel te weinig nagestreefd (vgl. 2 Cor. 9:7; 8:3, 5). Tot de vervaardiging der gereedschappen en den geheelen bouw des tabernakels bestemde de Heere *Bezaleël* en *Aholiab*, met nog anderen, die Hij met den Heiligen Geest bezielde en de noodige wijsheid en bekwaamheid er toe schonk. De Heilige Geest geeft ook uitwendige gaven (1 Cor. 12:7-11), welke ons niet onmisbaar zijn tot zaligheid, maar wel tot bekwaammaking in den dienst des Heeren; daarom niet in de eerste plaats, maar toch door een ieder af te smeeken (Jak. 1:5, vgl. vs. 17).

10 September. *De tabernakel opgericht en gewijd.*

Exodus 37-40.

Te leeren: Ps. 106:3; Ps. 26:8 of 106:2.

In deze hoofdstukken wordt ons een nauwkeurige beschrijving gegeven van de volledige uitvoering der bevelen Gods omtrent den tabernakel, die geheel vervaardigd wordt naar het voorbeeld, aan Mozes op den berg getoond. In den tabernakel, als beeld der kerk gedacht, wordt ons hier een treffend voorbeeld gegeven, hoe de kerk geheel naar Gods ordinantiën moet ingericht en samengesteld wezen. Zouden wij de vervaardiging van den tabernakel en zijne gereedschappen omschrijven, wij zouden slechts herhalen, wat in ons blad van de vorige maand is behandeld. Enkele opmerkingen willen we slechts geven. In hoofdst. 38:8 wordt vermeld, dat Bezaleël het koperen waschvat vervaardigde van spiegels der voor de deur van de „tent der samenkomst” te hoop komende vrouwen. Die spiegels van glanzend koper waren tot ijdele doeleinden gebruikt, doch werden nu aan den Heere tot hooger gebruik afgestaan. Die vrouwen beschouwen sommigen als een soort van nonnen, welke zich tot den dienst des Heeren wijdden (vgl. Num. 30). Liever beschouwen wij deze vrouwen als zulke, die, min geoefend in den handenarbeid, hare sieraden den Heere ten offer brachten. Zij kwamen met „hoopen” aan de deur van de tent der samenkomst d. i. de tent van Mozes, om hare bereidwilligheid te toonen. De vrouwen, 1 Sam. 2:22 genoemd, kwamen met „hoopen” tot een onheiligh doel aan de deur des tabernakels. — De schatten in goud (vgl. hoofdst. 38:24) bedroegen naar de berekening van deskundigen ongeveer f 1.500.000; die in zilver f 540.000. Die schatten hadden zij van de Egyptenaren verkregen. De landen in het oosten zijn aan edele metalen zeer rijk.

Toen alles nauwkeurig naar de goddelijke voorschriften vervaardigd was, werd het stuksgewijze tot Mozes gebracht, om het aan zijne beoordeeling te onderwerpen. Hij keurde alles zorgvuldig en bevond, dat het geheel overeenkomstig het goddelijk bestek was. Mozes, met hoogere wijsheid vervuld, treedt hier in de plaats van God, wiens werk in alles volkomen is (vgl. Gen. 1:31). Daarop zegende hij het volk in 's Heeren naam, wegens de offervaardigheid, bekwaamheid, ijver en trouw in dit werk des Heeren (vgl. Ps. 90:16, 17).

Op den eersten dag der eerste maand, Abib, in welke de Israelieten ten vorigen jare uit Egypte uitgetogen waren, en die deswege tot de heilige maand, de eerste van het kerkelijk jaar, werd verheven, werd de tabernakel in elkander gezet en opgericht. Elk gereedschap werd geplaatst in die orde, als God bevolen had (Zie Cap. 13 Aug.). Natuurlijk was die oprichting *tijdelijk*, daar bij het verreizen ook de draagbare tent opgebroken werd en alle gereedschappen (de groote aan de handboomen) door de priesters

en Levieten werden gedragen. De gansche tabernakel met alle gereedschappen werd met zalfolie overgoten en daardoor aan den Heere geheiligd. Die zalfolie was vervaardigd uit gestooten olijven, vermengd met mirre en specerijen (Exod. 30: 23—33) en uitsluitend tot wijding bestemd. Geen andere olie mocht daartoe dienen. Ook Aäron en zijne zonen werden, na behoorlijke wassching, met zalfolie overgoten en alzoo gewijd. Nadat alles in geregelde orde geschikt was, werd het reukoffer door Mozes ontstoken, terwijl het offer op het brandofferaltaar door een bliksemstraal van den hemel aangestoken werd (Lev. 9: 24). Opmerkelijk is het, dat Mozes in het offeren voorging; later werd alles, wat op den dienst in het heiligdom betrekking had, door Aäron en zijne zonen met de Levieten verricht (Lev. 8).

Boven den nu opgerichten tabernakel daalde de wolk van Jehovah's heerlijkheid, de *schechina*, neder en vervulde het gansche inwendige van den tabernakel. Die wolk, als zichtbaar bewijs van Gods tegenwoordigheid, hebben wij tweeledig te beschouwen, n. l. die zich in het heilige der heiligen, boven de arks des verbonds, tusschen de cherubims, terugtrok (de eigenlijke *schechina*), welke bestendig daar verbleef (Lev. 16: 2), en die, welke als wolk- en vuurkolom het leger steeds bijbleef in de woestijn (Exod. 13: 21, 22), om hunne wegen te bepalen, en bij het opstijgen tot optrekken, bij het nederdalen tot stilstaan het teeken gaf. Deze wolk bleef nu boven den tabernakel. Zoo mocht Israel, door dit zichtbaar bewijs van 's Heeren tegenwoordigheid bevredigd, getroost en gesterkt worden en zijn God in een eigen woning in zijn midden ontmoeten. Welk een voorrecht! Dit voorrecht is der kerke hier aanvankelijk en eens volkomen bereid (Ezech. 37: 26, 27; 2 Cor. 6: 16). Wordt dit voorrecht ook door u gezocht en genoten?

17 September. *Offers.*

Lev. 1—7.

Te leeren: Hebr. 9: 22; Ps. 40: 3 of 4.

Het boek, dat vooral den offerdienst beschrijft, wordt *Leviticus* genoemd, naar Levi en diens zonen, die tot den dienst des Heeren bestemd waren. — De offers werden niet als iets nieuws, als iets, dat uitsluitend Israel aanging, door den Heere voorgeschreven. *Offeren* beteekent *aanbieden, opdragen, geven*, [vandaar *korban: gave* (Mark. 7: 11)] en wel aan den Heere, die als God en Souverein, recht op den mensch en alles heeft. De Heere zelf is met offeren voorgegaan (vgl. Gen. 3: 21) en deze plechtige verrichting dagteekent van den aanvang des menschelijken geslachts (Gen. 4: 3, 4). Verbasterd wordt het bij alle volken der oudheid, ja ook nog bij de

heidene gevonden. Maar door den Heere werd het offeren in zijn ware, Gode waardige beteekenis en strekking voorgeschreven en aan vaste wetten gebonden. Het ware offeren bestaat in de overgave, in de toewijding des menschen van *zichzelf* met al wat hij bezit aan den Heere, zoodat geen offer zonder overgave des *harten* (het hart als de zetel van ons persoonlijk bestaan) eenige waarde heeft (vgl. Ps. 50: 14; 51: 19). Daarom moet het offer ook *eigen bezit* zijn (vgl. 2 Sam. 24: 24) en volkomen, zonder gebrek. Het moest door den offeraar zelf voor den priester gebracht, met eigen hand bedekt en geslacht, om te kennen te geven, dat het zijn plaats bekleedde, hemzelf verving. In dat *plaatsbekleedende* ligt de waarde en de beteekenis van alle offers, waarom dan ook Christus het eenig ware, geldende offer gebracht heeft.

De offers worden onderscheiden, 1o. naar hun *soort*: a. in *bloedige*, en b. in *onbloedige* offers; 2o. naar hun *vorm*: in a. *slacht-*, b. *brand-*, c. *hef-* en d. *beweegoffers*; 3o. naar hun *doel*: in a. *dank-*, b. *zond-* en c. *schuldoffers*.

De *bloedige* offers bestonden in dieren, die geslacht werden, welker bloed, ter verzoening, voor Jehovah gesprengd en geplengd werd. De offerdieren waren *reine* dieren (zie later). Daar de mensch zijn leven verbeurd heeft en in den dood moet geven, werd het bloed voor den Heere gebracht, omdat daarin de ziel (het leven) is (Lev. 17: 11). Zonder die bloedstorting, waardoor aan de strafeischende gerechtigheid Gods *voldaan* werd, geschiedt geen verzoening of vergeving (Hebr. 9: 22). Christus heeft niet met dierenbloed, dat geen volkomen verzoening kon aanbrengen (Hebr. 10: 4), maar met zijn eigen heilig bloed de ware verzoening aangebracht (Hebr. 9: 11, 12; Efez. 1: 7).

De *onbloedige* offers waren *spijsoffers* en hadden de beteekenis van *dankoffers*. Zij bestonden uit allerlei vruchten en granen, bereid en onbereid, met wijn en olie overgoten, en met wierook en zout overdekt. Geen *zuurdeeg* of *honig* mocht er in gemengd, omdat het offer volmaakt en van allerlei verderfelijke bestanddeelen gezuiverd moest zijn. Het *zout*, dat in alle offers gemengd moest worden, daarentegen is bederfwerend en reinigend; beeld van de duurzaamheid en reinheid onzer beginselen (Mark. 9: 49, 50; Coll. 4: 6). Door „*zoutverbond*” verstaan wij een heilig, onverbrekkelijk verbond (Num. 18: 19; 2 Kron. 13: 5). Alle deze offers waren *brand-* of *vuuroffers* „tot een liefelijken reuk den Heere”, die geacht werd den opstijgenden rook te rieken (Gen. 8: 21). Het overschot der offers was voor de priesters, die het in het heiligdom moesten eten. Die offers moesten den dank van het bewelddigde volk uitdrukken — vandaar ook *gedenkoffers* genoemd — en uiting zijn van een dankbaar gemoed. Christus is het ware spijsoffer, Gode opgedragen (Efez. 5: 2), met wiens offer het spijsoffer ophoudt

(Dan. 9:27), door wien ook onze dankoffers van een Gode geheiligd leven kunnen en moeten geofferd (Hebr. 13:15; Efez. 5:20; 1 Thess. 5:18).

Slachtoffers waren alle bloedige offers. Eerst werd het dier geslacht, om het bloed op te vangen en in het heiligdom ter verzoening te brengen; waarna het verbrand werd. Vóór het dier werd geslacht, legde de offeraar (of voor het geheele volk de priester, als vertegenwoordigende het volk) de handen op den kop van het dier, om zichzelf als 't ware aan het dier te geven, dat zijn schuld en zijn straf overnam en straks als 't ware zijn dank den Heere opbracht. Het slachten geschiedde aan de noordzijde des altaars en wel door den offeraar zelf, als hij voor zichzelf alleen het offer bracht, om zichzelf als 't ware in den dood te geven. Maar het bloed besprengen, ter verzoening, geschiedde door den priester. Duiven moest de priester slachten, om het bloed ter verzoening te kunnen opvangen (zie 8 October). In het slachten lag dus de beteekenis van de overgave des schuldigen zondaars in den dood, door hem verdiend, maar door het plaatsvervangend dier ondergaan, waardoor aan de strafvorderende gerechtigheid Gods voldaan werd door het bloed, en verzoening aangebracht werd.

Het *brandoffer*, op het brandofferaltair gebracht, was het beeld der *volkomen toewijding* aan Jehovah. Alles moest verbrand, en wat onrein was eerst van zijn onreinheid gezuiverd. De offeraar moest het dier de huid afstroopen, die voor den priester bleef, daarna het dier volgens voorschrift verdeelen, waarna de priester ter verbranding het op het altaar legde. Het vuur des altaars was door God zelf ontstoken, om de heiligheid des offers te toonen, dat alleen door God ontstoken waarde heeft. (Heeft geen offer waarde, tenzij door God zelf ontstoken, geen werk heeft waarde, tenzij als vrucht van Gods werk in ons.) Het offer werd niet tot asch verbrand, maar het werd al *rookende* en *dampende* Gode toegewijd. Werden er persoonlijke, vrijwillige brandoffers gebracht, en ook bij bijzondere gelegenheden en feestdagen, *dagelijks* werd des *morgens* en des *avonds* het brandoffer opgedragen (het morgen- en het avondoffer), waarbij een volkomen eenjarig mannetjeslam geslacht werd. De priester droeg in naam des volks eerst de zonde op het dier over, terwijl het volk biddende in den voorhof geschaard stond; daarna, nadat het bloed gesprengd was, werd het geheel op het altaar verteerd en de asch werd buiten het leger gebracht. Op Sabbath werd een dubbel offer opgedragen. Het vuur mocht nooit uitgaan, 1o. omdat God het ontstoken had en 2o. om de gemeenschap tusschen den Heere en zijn volk te bestendigen.

Wat het *hef-* en *beweegoffer* betreft, dit had slechts beteekenis in de formeele handeling; het werd als 't ware voor het aangezicht des Heeren opgedragen of heen en weder bewogen. Sommigen denken, dat de voorwaartsche beweging een overdracht aan den

Heere aanduidde, de terugtrekkende beweging op de teruggave Gods zag in den zegen, op het offeren geschonken. Anderen denken, dat die handeling te kennen gaf, dat het offer, Gode opgedragen, voor den priester bestemd was; waarom juist die offers, welke den priester toebehoorden, alzoo genoemd werden; bv. het borststuk (borst des beweegoffers), de eerstellingen van den gerstenooft, de offers der melaatschen en Nazireërs en die bij de priester- en Levietenwijding werden gebracht.

Wat nu het *doel* der offers betreft, zij werden Gode gebracht, om *dank* te brengen en om *zonde* en *schuld* te *verzoenen*. Bij de dankoffers werd het vet op het altaar verbrand, als het beste den Heere gegeven, waarbij ook spijs- en drankoffers gevoegd werden en het vleesch door den priester in het heiligdom werd gegeten, waaraan familieleden en andere genoodigden, mits geheiligd, mochten deelnemen. Vooral de (beweeg)borst en de (hef)schouder waren den Heere en namens Hem den dienstdoenden priester geschonken. Het vleesch mocht tot den derden dag bewaard, als wanneer het verbrand moest worden.

De dankoffers worden onderscheiden in *lofoffers*, welke den Heere na het zoenoffer geregeld voor zijne weldaden gebracht werden. Dank en lof kan en moest op verzoening der schuld volgen. Het dankoffer had wegens het offerbloed ook verzoenende kracht.

Het *gelofteoffer* werd na gedane geloften, wegens verhoorde gebeden, gebracht (Ps. 66:12-15), terwijl een *vrijwillig* offer na een of andere ontvangene weldaad uit den drang des harten geofferd werd. Dit offer was geheel den offeraar overgelaten en behoefde niet volkomen te zijn. Christus is het eenig ware dankoffer, Gode opgedragen, door wien onze dankoffers alleen kunnen gebracht worden.

Het *zondeoffer* werd gebracht niet tot verzoening van algemeene, maar van bepaalde zonden door overtreding van zekere geboden. Zonden, met moedwil (met opgeheven hand) bedreven, waren onverzoenbaar (vgl. Hebr. 10:26). Naarmate de persoon, die zondigde, ambtelijk hooger stond, werd ook grooter offer ter verzoening vereischt. De hoogepriester of de priester moest een jongen stier offeren, het bloed daarvan zevenmaal sprengen tegen het voorhang, waarachter Jehovah troonde, verder de hoornen van het reukaltaar er meê bestrijken en voorts het vóór het koperen altaar uitstorten; het vet en de nieren moesten op het brandoffer altoos gebracht, maar het vleesch en wat overig was, buiten het leger verbrand worden. Desgelijks moest ook geofferd voor de zonde van het geheele volk bij bepaalde overtreding. Wanneer een overheidspersoon een ambtelijke zonde bedreven had, werd een geitenbok geofferd, maar het bloed aan de hoornen van het brandofferaltair gestreken; eveneens wanneer een particulier persoon gezondigd had, voor wien een geit geofferd werd. Bij alle deze offers moest de

zonde als met de hand door den offeraar op den kop des diers overgebracht, om de strafwaardige schuld te erkennen. Deze zoenoffers konden geen volkomene verzoening aanbrenge. Christus, zelf zonder zonde zijnde, is tot zonde gemaakt en heeft de ware verzoening aangebracht (2 Kor. 5:21; 1 Joh. 2:1; Hebr. 10:11, 12).

Schuldoffers hadden betrekking op mindere zonden, als het aanraken van iets onreins, het onbedacht onwaarheid spreken, waarvoor een jonge geit, of, zoo deze te kostbaar was, twee tortelduiven of jonge duiven, of zelfs een onbloedig offer geofferd werd. Grootere schuldoffers waren noodig bij zwaardere overtredingen, als roof van de heilige dingen of van des naasten goed. Voor den eersten diefstal moest een schatting van zilver opgebracht worden, het laatste moest *vijfvoudig* worden wedergegeven, terwijl een ram ter verzoening geëischt werd. Christus heeft, beladen met de ongerechtigheden, het ware zond- en schuldoffer ter eeuwige verzoening gebracht.

24 September. *De priesterwijding.*

Levit. 8—10.

Te leeren: 2 Kron. 6:41; Ps. 132:6 of vs. 10.

Is over de priesters en hunne kleeding reeds gehandeld (Cap. 20 Aug.), in deze hoofdstukken wordt ons hunne *wijding* beschreven. Eerst werden Aäron en zijne zonen als hoogepriester en priesters aan de vergadering der oudsten, vertegenwoordigende het geheele volk, door Mozes voorgesteld, als door God zelf tot hun ambt verkoren (vgl. Hebr. 5:4; Exod. 28:1). Voorts werden zij in het heiligdom met het water uit het waschvat *gereinigd*, zinnebeeld der geestelijke reiniging van hunne zonden. Hieruit blijkt de onvolkomenheid van hun priesterschap, daar zij, die anderen reinigen moesten (ook alleen uitwendig), zelf de reiniging behoefden. Christus, als die reiniging niet noodig hebbende, is de eenige ware Priester, die ons noodig is (Hebr. 7:26). Daarop werden zij *gekleed* naar de voorschriften en vervolgens *gezalfd* met de heilige olie (zie Cap. 10 Sept.). Sommigen willen dat de priesters alleen aan het voorhoofd met olie bestreken werden, maar Aäron, als hoogepriester, geheel met zalf is overgoten (Ps. 133:2). Christus is de ware gezalfde Hoogepriester, gezalfd met den Heiligen Geest (Ps. 45:8; Hand. 10:38), die alle de zijnen als Christenen (gezalfd) zalfd met den Heiligen Geest (1 Joh. 2:20) en alle de geestelijke gaven hun mededeelt (Ps. 68:19; Efez. 1:3). Ook werd de tabernakel met zijn geheele toebehooren, als onrein, gezalfd en daardoor tot den dienst van den heiligen Jehovah gewijd. Zulke ceremonieele wijding van kerkgebouwen is niet meer noodig, omdat Christus alles door

zichzelven heeft geheiligd en nu door zijn Woord en Geest heiligend in zijne kerk woont. Eindelijk werden de *offers* voor de priesters gebracht, ter *verzoening* hunner zonden, tot *overgave* van zichzelven en tot *wijding* van hun ambt. Ter verzoening werd er eene var als zondoffer geofferd, op welks kop de priesters hunne handen legden, om hun vloekwaardige zonden daarop over te dragen, waarna het dier door hen geslacht werd, zichzelf als 't ware in den dood gevende. Zijn bloed werd door Mozes (die nu des priesters plaats bekleedde) in het heiligdom gebracht, daarmede de hoornen des altaars (mede ter ontzondiging) bestreken, en voor het overige rondom het altaar uitgegoten. Het vet en de nieren werden op het altaar, en het overige des diers buiten de legerplaats verbrand (zie vorigen Zondag). Christus heeft zulk een zondoffer niet voor zichzelf noodig, maar is, zelf zonder zonde, met onze schuld en vloek belaân, in den dood gegaan, zijn ziel den Vader opdragende en zijn lichaam buiten de legerplaats aan het kruis opofferende (Hebr. 7:27; 13:11, 12). — Ten tweede moest er een ram geofferd, op wiens kop ook de priesters hunne handen moesten leggen, om aan te toonen, dat zij zichzelf in dien ram Jehovah overgaven, waarna het dier geslacht en als brandoffer Jehovah werd opgedragen, ten teken, dat de priesters zelve zich geheel den Heere wijdden. Eindelijk werd er nog een ram als een *vuloffer* geofferd. Door vuloffer verstaan wij een offer, dat strekte om de handen te vullen, d. w. z. tot de *taak* te wijden, door God opgedragen. Nadat ook weder de handen der priesters op den kop van het dier gelegd waren, waardoor zij zichzelf ten dienste des Heeren stelden, werd het dier geslacht, en zijn bloed niet alleen om het altaar gesprengd, ter verzoening, maar ook gebracht aan het oorlapje en de rechterduimen van de hand en den voet des priesters, als zinnebeeld van de wijding van hun *oor*, *hand* en *voet* aan den Heere. (Hun oor moest 's Heeren Woord hooren, hun hand zijn werk doen, hun voet in zijn heiligdom in zijnen weg wandelen). Voorts werd het beste des diers, met ongezuurde brooden en met olie overgoten koecken, in de hand des priesters gegeven, die het voor 's Heeren aangezicht bewoog (zie vorigen Zondag) en het daarna als een vuuroffer bracht, tot overgave van zichzelf aan Jehova. De beweegborst, naderhand aan den priester gegeven, bij het dankoffer, werd in dit geval eerst aan Mozes en vervolgens den priesters ten offermaaltijd geschonken. Daarna werd van het bloed, met de zalfolie gemengd, op de hoofden en kleederen der priesters uitgestort, ten teken dat zij verzoend en geheiligd waren (Christus' bloed dient tot ontzondiging, zijn Geest tot heiliging). Eindelijk werd bevolen, dat zij zeven dagen zich in den tabernakel moesten afzonderen, om zich geheel aan den dienst des Heeren te verbinden. Het getal *zeven* is een heilig getal bij verbintenissen tusschen

den Heere en den mensch gebruikt (drie ziet op God, vier op den mensch).

Na die wijding werd het eerste offer door Aäron en zijne zonen, eerst voor henzelven, daarna voor het volk gebracht, en wel een zoen-, een brand- en een dankoffer. Dit offer op het altaar werd door een bliksemstraal uit den hemel als door Jehovah zelf ontstoken, terwijl de wolk der heerlijkheid op en in den tabernakel heel het volk verscheen, dat, door Aäron in Jehovah's naam gezegend, vol blijdschap en aanbidding dit alles aanschouwde.

Maar, helaas! niet lang duurde die vreugde. De twee oudste zonen van Aäron brachten tegen de uitdrukkelijke bepaling, dat het goddelijk vuur op het altaar moest onderhouden worden, vreemd (zelf ontstoken), vuur op het altaar, tengevolge waarvan zij door het vuur uit den hemel zelf verteerd werden. Daarmede toonde de Heere zijne geduchte majesteit, maar ook de heiligheid van het priesterambt, dat, geheel naar zijn Woord, Hem geheiligd moest zijn. Vreemd vuur gebruiken wij (vooral Gods dienaars in de kerk), als wij in eigen kracht, naar eigen wil, met eigen woord in 's Heeren dienst spreken of arbeiden, hetgeen zoo niet hier, dan zeker hierna maats Gods oordeel berokkent (Coll. 2 : 23; Matth. 7 : 22, 23). Aäron, diep getroffen door dit ontzettend betoon van Gods heilige en rechtvaardige majesteit, *zweeg stil*, boog zich onder de slaande hand Gods. Treffend voorbeeld voor ons bij rechtvaardige bezoeking Gods (2 Sam. 15 : 26; Ps. 39 : 10). Om alle herinnering en alle verkeerde invloeden weg te nemen, moesten de lijken, als onrein, terstond door de zonen van Aärons oom weggenomen en buiten het leger begraven, terwijl aan Aäron en zijn twee overige zonen, Eleazar en Ithamar, verboden werd eenig rouwbedrijf te maken, uit eerbiediging van de geduchte straf Gods, wiens dienaars zij waren en wiens daden zij voor het volk moesten heiligen. Tengevolge hiervan werden voorschriften ter heiliging voor de priesters gegeven, n. l. dat zij geen rouw over een doode, zelfs een bloedverwant, mochten maken en niets bedwelmends mochten gebruiken, om geheel zich aan den dienst des Heeren, den Heilige Israels, te wijden.

Terstond had er weer iets plaats, dat de onvolkomenheid des aardchen priesterschaps deed uitkomen. Volgens goddelijk voorschrift moest het vleesch van den als zondoffer geslachten bok door de priesters in het heiligdom gegeten worden, om daardoor de ongerechtigheid des volks in zich te dragen. Maar de priesters hadden den bok verbrand, tot groote verontwaardiging van Mozes. Doch ter verdediging hunner handeling wees Aäron er op, dat op den dag, waarop de Heere hem en zijne zonen zoo zwaar voor eigen zonde gestraft had, hoewel de verzoening voor eigen zonde geschied was, zij toch wel niet geschikt waren om de zonde van anderen te dragen. Dit antwoord bevredigde Mozes, maar toonde

de noodzakelijkheid, dat er een ander Priester opstond, die de ongerechtigheid zijns volks zelf dragen en wegnemen kon (Jes. 53 : 4, 5; 2 Cor. 5 : 21).

ALLERLEI.

Twee dingen.

Hartroerend was het gebed van den man, rijk met geld en goederen bedeed, als hij bad of de Heere de armen in hunnen nood genadig wilde gedenken, opdat hun zware zorgen mochten weggenomen en zij bij dreigend gebrek mochten geholpen en gered worden. Men zou zoo denken, dat hij zijn laatsten penning voor hen geven zou; maar helaas! als een arme zich bij hem aanmeldde, dan zeide hij, dat hij niet aan *allen* geven kon en dat er te veel van hem gevraagd werd. Zoo gaf hij niets. — Nochtans bad hij gedurig voor de armen. Toen op zekeren morgen het ontbijt was afgeloopen en de huisvader weder met ernst voor de armen gebeden had, sprak zijne dochter: „Lieve vader! als ik eens al uw geld had!” „Wat zou er dan gebeuren?” vroeg hij. „Wel,” antwoordde het meisje, „dan zou *ik zeker* uw gebed verhooren.”

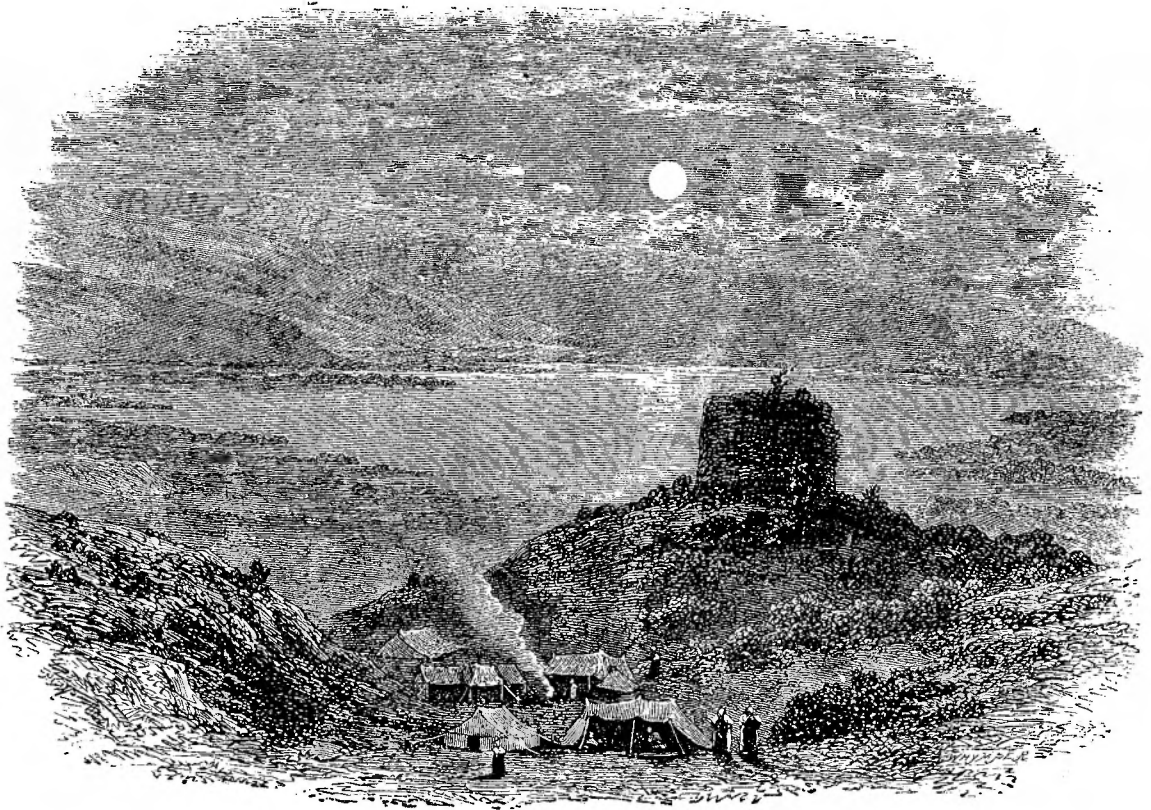
Dat trof hem en hij leerde daden met woorden te doen samengaan.

De Reseda.

Op zijn rondreis door Europa bezocht een prins uit Indië een der schoonste kasteelen van Engeland. Des morgens stond hij op het balkon en bewonderde den fraai aangelegden tuin. De heerlijke bloemengeur kwam hem tegemoet, en rondziende welke de bloem toch wel zijn zou, die zoo verkwikkelijken reuk van zich gaf, liet hij zich vele groote bloemen brengen. Geen van allen verspreide echter dien geur, welken hij opmerkte. De hertog, wiens gast de prins was, plukte daarop een paar reseda's en bood die den prins aan. „Neeen”, zeide deze, „dat eenvoudige bloempje kan dien uitnemenden geur niet hebben”; doch hoe bedroog hij zich. Toen hij ze onder den neus hield, riep hij: „Wonderlijk land! kleine bloempjes met onaanzienlijk uiterlijk en toch zoo sterken en verkwikkelijken geur.”

Treffend beeld van 's Heeren kinderen, zoo zij namelijk met den dauw des hemels nat gemaakt en verkwikt zijn en zich niet buigen in het stof der aarde, zoodat zij, verschroeid en dor, hun geur verloren hebben. God heeft u die innerlijke schoonheid gegeven, laat die dan merkbaar zijn voor de menschen, Gode tot eer.

ISRAEL IN DE WOESTIJN.

DE VLAKKE VELDEN VAN MOAB.

Gedurende de veertigjarige omzwerving van Israel in de woestijn, heeft het zich veel opgehouden in de vlakke velden van Moab, gelijk blijkt uit: Num. 22: 1 v.v.; 31: 12; 33: 45 v.v.; en Deut. 1: 5. Daarentegen had de Heere in Deut. 2: 9 gezegd, dat zij *niet* in dit land zouden komen, maar op hunne reis daar voorbij zouden trekken. Ter opheldering dient opgemerkt, dat het land der Moabieten aan de oostzijde lag van de Doode Zee. Door de Amorieten werden zij verdreven tot achter de rivier Arnon, welke de grens van hun landstreek was. De lage vlakten der Jordaan welke zij verlaten hadden, omdat deze door de Amorieten waren ingenomen, worden door Mozes de velden van Moab genoemd. Dit land was niet zoo woest en onherbergzaam, als men zich een woestijn wel voorstelt. Het was zeer vruchtbaar, een vlak land met bergketens doortrokken, ruïnen van water voorzien en zeer geschikt voor landbouw en veeteelt. En daar de Israëlieten in deze zeer groote landstreek de Moabieten niet tot last waren, konden zij hier ongestoord vertoeven en ruimschoots genieten van het

aangename, dat deze landstreek opleverde.

Bij de behandeling van de geschiedenis van Israel in de woestijn, is het niet onbelangrijk, een blik te slaan op de uitgebreide vlakte, door bijgaande plaat voorgesteld.

De woestijn, door welke Israel trekken moest naar Kanaän, vertoonde bij afwisseling schoone dreven langs heuvelen en dalen, hemelhooge bergen en diepe dalen, maar ook kale zandvlakten met steile rotsen en diepe afgronden. De Israëlieten, onder de hoede en leiding des Heeren zijnde, werd evenwel niet door de moeielijkste plaatsen geleid, maar moesten toch ondervinden dat een woestijnreis ontberingen, nooden en ellende medebrengt. Hoe gelukkig zullen zij zich gevoeld hebben, toen zij de tabernakel mochten bouwen, als de woning des Allerhoogsten, waar zij hunne offers brachten, en hunne gebeden opwaarts stegen tot den Heere die hen leidde; toen zal een blijde verzuchting uit hun hart zijn opgegaan, die hun sterkte gaf in het land der vreemdelingschappen.

BIJ DE WATERPUT.

Die woestijn met haar hooge bergen, diepe dalen, onvriendelijke rotsen, kale vlakten, oude ruïnen, soms dichte bosschen, wild gedierte, en de steeds omringende vijanden, is het beeld van het leven in de wereld. Slechts zij, die zeker zijn van hun zalige toekomst; die zich gerugsteund voelen door de lei-

dende genade des Heeren en die in alle dingen het hen in liefde beschouwend oog des Heeren waarnemen, kunnen, al voorttrekkende, zingen:

Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort,
Elk hunner zal, in 't zalig oord
Van Sion, haast voor God verschijnen!

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

Bureau van Redactie: H. J. VAN VULPEN, Vijzelgracht 51.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

1 October. *Dieren. Melaatschheid.*

Lev. 11, 13, 14.

Te leeren: Luk. 7:22; Ps. 104:14 of 51:4.

Daar Israel een heilig volk was, mocht het alleen wat rein was gebruiken en den heiligen God offeren. Die reinheid werd geheel door God bepaald; Hijzelf als Schepper stelde het onderscheid tusschen het rein en onrein gedierte. *Reine* dieren onder de viervoetige waren zij, die hunne klauwen verdeelden, en herkauwden. Indien slechts een der beide kenmerken aanwezig was, of beide ontbraken, waren zij onrein. De reine visschen werden gekenmerkt door vinnen en schubben; maar voor de vogelen werden geen bepaalde kenmerken gegeven; zij zijn bij name genoemd. Het kruipend gedierte was onrein, behalve wat vleugelen en springpooten heeft, b. v. de sprinkhaan. Alle onreine dieren moesten hun een verfoeisel zijn en hun dood aas mocht niet aangeraakt, en, zoo er bij ongeluk iets mede in aanraking geweest was, moest dit gereinigd of verbrand worden. De Israëlieten zelfs moesten zich, na reiniging, onthouden van het gezelschap tot aan den avond. Hierdoor wilde God niet alleen de gezondheid bevorderen, maar vooral de heiliging des volks. Voor den christen gelden die wetten niet, daar Christus alle schepsel geheiligd heeft en door het geloof alles geheiligd wordt (1 Cor. 10:25, 26, 31; Coll. 2:16, 21, 22; Rom. 14:14; 1 Tim. 4:3-5.) Toch hebben wij om der gezondheid en der reinheid wille met die bepalingen te rekenen.

De *melaatschheid* is wel haast de vreeselijkste krankheid, die in het oosten gevonden wordt en wordt daarom door de Israëlieten *geesel Goids* genaamd. Haar gewone naam is *lepra*, als zoodanig nog algemeen in het oosten bekend. Zij is in drie soorten te onderscheiden, n.l. de *witte*, de *zwarte* en de *knobbelige* melaatschheid. De beide eerste vertoonden zich in

de *huid*, de laatste in de *beenderen*; de witte is in Palestina en omstreken, de laatste in Egypte inheemsch. Over de eerste wordt alleen in Leviticus gehandeld. Zij kan langzamerhand en ook wel plotseling opkomen en blijft overerfelijk in drie à vier geslachten voortwoekeren, zoodat het laatste geslacht bleek en zwak is. Zij openbaart zich in een kleine witte vlek, die grooter wordt en de inzinking van de huid veroorzaakt, terwijl het haar, dat er op groeit, wit wordt. De plekken vermeerderen, zoodat de geheele huid wordt aangestoken; steeds dieper vreet het gif in het lichaam; de beenderen, de vetdeelen en het merg worden aangetast, zoodat het geheele lichaam aan vertering en verrotting wordt prijsgegeven. De lichaamsdeelen vallen af, de oogen pui- len uit, uit den neus vloeit aanhoudend slijm, de hersenen worden aangedaan, zoodat geheele verstomping en wezenloosheid intreedt, gepaard met angstige droomen en brandende koorts, waardoor de dood, soms onverhoeds, veroorzaakt wordt. De melaatsche lijkt op een levend, afzichtelijk lijk en wordt als dood verklaard (vgl. Num. 12:12). De witte, Mozaïsche melaatschheid kenmerkt zich bijzonder daardoor, dat de huid strak gespannen en glanzend wordt, daarna doorbreekt en zweren tevoorschijn brengt, welke het geheele lichaam verteren. De nagels aan handen en voeten vallen af, het haar valt uit en het geheele lichaam wordt met een afzichtelijke korst overdekt, terwijl de adem een ondragelijken stank van zich geeft. Deze melaatschheid eindigt in waterzucht en tering en eindelijk in den dood. Breekt de melaatschheid plotseling uit, dan is zij vaak geneeslijk, daar de giftstof spoedig uitwerkt en het lichaam niet verkankert (Lev. 13:12, 13). De gewone, langzaam voortwoekerende melaatschheid is ongeneeslijk (2 Kon. 5:7); waarom de priester niet ter genezing, maar ter onderzoeking en ter reiniging er van geroepen was (vgl. Luk. 5:14). Er waren zeven gevallen, welke de priester moest onderzoeken. In het eerste geval moest de priester

onderzoeken of er slechts gewone verzwering, dan wel melaatschheid aanwezig was, door tweemaal 7 dagen den kranke op te sluiten. Was in dien tijd het haar niet wit geworden en waren de blaren niet uitgespreid, dan werd hij voor rein verklaard (1^e geval). Zoo de melaatschheid terstond duidelijk bleek, dan werd de kranke terstond afgezonderd buiten de legerplaats, later buiten de stad of het dorp zijner woning (2^e geval). De eerste behandeling was ook van toepassing, wanneer de melaatschheid uit een gewone zweer of ook uit een brandwonde of iets dergelijks dreigde voort te komen [3^e, 4^e en 5^e geval (vs. 18, 24, 29 en verv.)]. Het 6^e geval (vs. 38, 39) heeft betrekking op een gewone blaar in het vleesch, die geen melaatschheid blijkt; het 7^e geval (vs. 40—44) doelt op kaalheid van haar tengevolge van melaatschheid, welke vooral het haar aantast. De door den priester melaatsch verklaarde moest zich verwijderen, mocht in geen gemeenschap met anderen komen, moest blootshoofds, met gescheurde kleederen en met omwonden kin voortgaan, een ieder die hem naderde toeroepende: „Onrein, onrein!” Deze afzondering dient niet in de eerste plaats ter voorkoming van *lichamelijke*, maar veel meer van *geestelijke* besmetting, daar de melaatschheid als openbaring van de verwoestende en verdervende kracht der zonde als een betoon van Gods heilige rechtvaardigheid over de zonde moet aangemerkt. Vandaar dat de priester de melaatschen onderzoeken en reinigen moest en het zoenoffer er voor moest gebracht. De melaatschheid wordt steeds als beeld der zonde in haar afzichtelijk, verderfelijk, vloekwaardig karakter beschouwd (Jes. 1 : 5, 6; Ps. 51 : 9). Daarom is de genezing van de ongeneeslijke melaatschheid door den Heere Jezus niet alleen betoon van zijn goddelijke kracht, maar ook van zijne goddelijke genade, in de genezing en reiniging van de doodelijk kranke ziel (vgl. Luk. 17 : 11—19). Duidelijk blijkt het zondig karakter der melaatschheid uit de reiniging en uit de verzoening door den priester. Wanneer iemand bleek genezen te zijn (n. l. van een plotseling opgekomen melaatschheid, de andere gevallen waren ongeneeslijk), dan werden er twee vogels tot den priester gebracht, van welke één geslacht werd boven zuiver bronwater, waarin het bloed indroop; in dit met water gemengd bloed werd de levende vogel gedoopt; vervolgens werd de genezen melaatsche met dit bloedig water besprengd door middel van een kwast, saamgesteld uit cederen hout, scharlaken-draad en hysop (*ceder*: beeld der *duurzaamheid*, n. l. der gezondheid; *scharlaken*: beeld der *schoonheid*, *kracht* des levens; hysop: beeld der *reinheid*), waarna de vogel werd vrijgelaten, den gereinigde voorstelende, die weder in het volle genot van de vrijheid zijns levens werd gesteld. Dat bloed ziet op het bloed van *Christus* ter verzoening, het water op den *Geest* tot *reinigmaking* (1 Joh. 5 : 6), de geheele handeling op den *doop* (Rom. 6 : 3, 4). De geheele reiniging

duurde zeven dagen, waarna de gereinigde zijn hoofd bescheren en zijn vleesch en kleederen wassen moest. Op den achtsten dag werd een zoenoffer gebracht van twee volkomen lammeren (of, voor de armen, van één lam) en een brandoffer van een eenjarig schaap (voor de armen twee tortel- of jonge duiven). Voorts werd als spijsoffer (dankoffer) drie tienden meelbloem (voor de armen een tiende) met een log ($\frac{1}{4}$ kan) olie gebracht. Het bloed van het zoenoffer werd, evenals bij de priesterwijding, gestreken aan het oor en de duimen van rechterhand en rechervoet (zie vor. Zond.). Desgelijks geschiedde met de olie. Beide zag op de rechtvaardiging en heiliging door het bloed en den Geest van Christus, waardoor de geestelijk melaatsche gereinigd en in de gemeenschap Gods en zijner kerke gesteld wordt. Ook de kleederen en de huizen konden voor melaatsch verklaard; de eerste moesten alsdan verbrand, de laatste gedeeltelijk afgebroken, gedeeltelijk afgebikt worden, terwijl de ontzondiging ook door middel van vogels geschieden moest en alles gereinigd moest worden.

Wij moeten allen van onze geestelijke melaatschheid gereinigd worden, zullen wij in de gemeenschap Gods en der kerk in den hemel kunnen verkeerren. Zij ons gebed: Ps. 51 : 9.

8 October. *Groote Verzoendag. Offerdieren.*

Lev. 16, 17, 22.

Te leeren: Hebr. 9 : 7; Ps. 79 : 4 of 66 : 7.

Niet alleen moesten er dagelijks zoenoffers gebracht voor de zonden des ganschen volks, alsmede offers voor de particuliere zonden; maar er moest telken jare, en wel op den 10^{en} dag der zevende maand (Thisri), voor het geheele volk verzoening gedaan worden. Dit was de *Groote Verzoendag*, die een bijzonderen sabbath of rustdag was, waarop een diepe verootmoediging en schuldbelijdenis, gepaard met vasten en bidden, voor Gods aangezicht geschieden moest. (Alle andere *vastendagen*, later ingesteld, zijn niet volgens de Mozaïsche wet). Eerst moest de hoogepriester voor zich en het priesterlijk geslacht verzoening doen door een jongen *var* ten zondoffer en een *ram* ten brandoffer, om, zelf verzoend zijnde, tot verzoening van de zonden des volks op te treden. Hierdoor werd de onvolkomenheid van zijn priesterschap duidelijk en bleek de noodzakelijkheid der verzoening door den waren Hoogepriester (Hebr. 7 : 26, 27; 9 : 7). Met het bloed van den var ging de hoogepriester in het heilige der heiligen en sprengde dit eenmaal oostwaarts tegen de ark des verbonds en zevenmaal daarvoor, om de zonden voor Gods aangezicht te bedekken, die daar in de wolk boven het verzoendeksel verscheen. Hij mocht niet ingaan dan na zich geheel gewasschen

te hebben, met *heilige kleederen*, die van helder wit linnen vervaardigd waren (zie Capadose 20 Aug.); ook moest hij *reukwerk* in zijne hand dragen, dat als 't ware het *gebed* voorstelde, opdat hij niet door de majesteit Gods verteerd werd. Na voor zichzelf verzoening gedaan te hebben, moest hij twee *bokken* voor het altaar doen komen; op den een, door het *lot* aangewezen, legde hij, als vertegenwoordigende het geheele volk, zijne handen, om de zonden des volks er op over te dragen (vgl. Lev. 4:4), waarna het dier geslacht en zijn bloed in het binnenste heiligdom, achter het voorhangsel, gebracht werd, om het op dezelfde wijze als boven te sprengen, ter verzoening des volks. Daarna werd met het bloed van den var en van den bok het heilige en het altaar (aan de hoornen) besprengd, om het heiligdom, door de zonden des volks ontreinigd, te heiligen. En eindelijk werd de levende bok voorgebracht, waarop de hoogepriester de zonden des volks overdroeg met beide handen, waarna die bok werd weggezonden naar de woestijn, om als 't ware de verzoende zonden weg te dragen (vgl. Lev. 14:7, wat daar van den levenden vogel verklaard wordt). De levende bok strekt tot wegneming en vernietiging van de zonde, gelijk de geofferde bok tot verzoening strekte. [De verklaring van sommigen, dat die bok voor *Asasel*, (het oorspronkelijke woord, door „weggezonden bok” vertaald) d. i. den *boozen geest* zou zijn, hetzij om den duivel ten offer te strekken, hetzij om hem de verzoening te toonen, mag, volgens de beste Schriftverklaarders, niet goedgekeurd]. De bok droeg de zonden weg, zoodat zij, als verzoend, niet meer gevonden werden. De man, die den bok wegbracht, mocht niet in de vergadering komen, vóór hij zich geheel gereinigd had. Ook de hoogepriester moest zich reinigen en met zijn gewone kleeding kleeden, waarna hij den ram voor zich en voor het volk ten brandoffer offeren moest, als een dankoffer voor de verzoening den Heere gebracht. Verder moesten de overblijfselen van den geslachten var en bok als onrein buiten het leger verbrand, en hij, die zulks deed, moest eveneens zich wasschen en tot aan den avond onrein blijven.

Die verzoening eens per jaar zag meer dan eenige andere op de verzoening door Christus. Kon niet één dier de verzoening geheel afbeelden, omdat het dier in den dood bleef, er waren twee bokken noodig, waarvan de een voor de zonde in den dood ging, de andere, als levend, de zonde wegdroeg. Zoo heeft Christus zich met de zonde beladen in den dood begeven, maar opgewekt, de zonden weggedragen en teniet gedaan (Rom. 4:25; Hebr. 9:28). Niet met vreemd, maar met zijn eigen bloed is Hij, niet in het aardsche, maar in het hemelsch heiligdom ingegaan (Hebr. 9:11, 12); en wel om een eeuwige verzoening aan te brengen, zoodat er niet telkens weer en door verschillende priesters verzoening behoeft te geschieden (Hebr. 7:23—25;

9:24—26; 10:11, 12, 14). Daarom werd het voorhangsel verscheurd — dat onder het Oude Verbond wel werd opgelicht, maar voor het binnenste heiligdom gespannen bleef — toen Hij had uitgeroepen: „Het is volbracht!” en de volkomen verzoening door zijn dood had aangebracht (Matth. 27:51; Hebr. 9:7, 8, 12; 10:10—14).

In Lev. 17 wordt bevolen, dat elke offerande door den offeraar, hetzij Israëliet of vreemdeling, tot den tabernakel gebracht moest worden, opdat zij door den priester den Heere geofferd zou worden. De Heere wil ook nu, hoewel aan alle plaatsen zijnde (Exod. 20:24; Joh. 4:21, 24; Matth. 18:20), in een bepaald huis gediend zijn. Het slachten van eenig dier tot een offerande, buiten de bestemde plaats, werd als een moord beschouwd (vgl. vs. 11). Ook mocht geen dier aan eenig vreemd god (een duivel) (vgl. Matth. 4:10) geofferd. Evenmin mocht er bloed gegeten, daar hierin het leven zetelde, wat den Heere alleen toekwam [vgl. Gen. 9:4; Hand. 15:20; toch is dit verbod niet voor ons geldende, daar Christus zijn zoenbloed vergoten heeft (Coll. 2:16, 17)]. Deze bepalingen mochten op straffe des doods niet overtreden. (Door *vreemdeling* verstaan wij iemand, buiten Israel geboren, maar als proseliet besneden en ingelijfd.)

Wat de *offerdieren* betreft, zij moesten volkomen, zonder eenig gebrek zijn, niet alleen omdat Jehova volkomen heilig is, maar ook omdat Hem het beste toekomt. Vandaar, dat ook de priesters, den Heere geheiligd, zonder gebrek moesten zijn (Lev. 21:17—24). Nooit mocht een dier jonger dan acht dagen, of de moeder met het jong tegelijk geslacht, om wreedheid te voorkomen (vgl. Exod. 23:19b).

15 October. *Feestweken. Straf voor godslastering.*

Lev. 23, 24.

Te leeren: Coll. 2:16, 17; Ps. 81:3;

Tien geboden vs. 4.

Israel had, behalve den wekelijkschen sabbath, drie *sabbathstijden*, *hoogtijden* of *feestweken* genoemd. De sabbath, in de schepping gegrond (Exod. 20:11), moest den Heere, als Schepper, maar ook als Bondsgod (Deut. 5:15) geheiligd zijn en was een teeken des verbonds (Exod. 31:17). Geen werk mocht er op gedaan, geen vuur ontstoken worden, maar hij moest geheel in den dienst des Heeren, in de saamvergadering der gemeente, doorgebracht. Daar nu echter in lateren tijd de saamvergadering op ééne plaats, elke week, moeielijk door allen kon bijgewoond worden, bepaalde de Heere, dat de mannen boven de 12 jaar minstens *drie malen* in het jaar in zijn heiligdom, voor zijn aangezicht, moesten verschijnen. (Het verschijnen van *allen* op den Grootten Verzoendag schijnt niet verplichtend te zijn geweest.)

Na de ballingschap kwam men op elken sabbath in de *synagoge*, op iedere plaats zijner woning, samen (Hand. 15:21). De eerste samenkomst in het jaar had plaats op het *paaschfeest*, waarop gedachtenis gevierd werd van de wondervolle uittocht uit Egypte (het feest der *verzoening* en *verlossing* van Israel als bondsvolk). Op den 14^{en} Nisan, in den vooravond, werd het paaschlam geslacht (Exod. 12), dat, nadat zijn bloed aan de deurposten gesprengd was, met saus van bittere kruiden gegeten werd en waarbij later viermalen een beker met wijn gevuld (de derde was de beker der dankzegging) werd rondgegeven. (Daar in Leviticus *die* paschaviering niet beschreven wordt, kunnen wij daar niet verder over handelen). Daags na den eersten dag, die een sabbath boven de gewone sabbatthen moest zijn (vgl. Joh. 19:31), werd het feest der ongezuurde brooden zeven dagen lang gehouden, waarop, ter gedachtenis aan de uittocht uit Egypte, alleen ongezuurde brooden in den vorm van vladen gegeten, en vuur- of dankoffers moesten geofferd worden. Op dien dag moest er een *garf*, als eersteling van den *gerstenoogst*, voor 's Heeren aangezicht bewogen worden, Gode alzoo toegewijd; terwijl er een eenjarig lam ten brandoffer, en spijs en drank ten dankoffer moest worden geofferd. Op den zevenden dag, als een sabbath, moesten allen weder voor Gods aangezicht verschijnen. Zag het lam op Christus, als het ware Pascha (Joh. 1:29; 1 Cor. 5:7), ook de garf der eerstelingen, daar Hij als de Eersteling zichzelf geofferd en Gode gewijd heeft (de dankoffers hebben betrekking op de vruchten der dankbaarheid, door de kerk, als door Christus verlost, Gode op te dragen). Gelijk de Israelieten het eerste en beste den Heere moesten brengen, zoo ook moeten wij als dankoffer ons leven, en wat daartoe behoort, den Heere toewijden. Het ongezuurd brood ziet ook wel op Christus (Joh. 6:51), maar ook op de kerk, die van den zuurdeesem der zonde verlost en volkomen aan Gode gewijd moet zijn (1 Cor. 5:7, 8).

Vijftig dagen of zeven weken na het paaschfeest werd het pinksterfeest gehouden. Dezen naam (pentecoste: vijftigste) vindt men niet in het O. T., maar het feest wordt genoemd *feest der weken*, des *oogstes* of der *erstelingen*. Het was het feest van den *taruenoogst*, waarbij *twee brooden* den Heere gewijd en daarna den priester gegeven werden; voorts werd er een brandoffer gebracht van 7 eenjarige lammen, één var en twee rammen; daarna een geitenbok ten zondoffer en twee eenjarige lammen met een spijsoffer ten dankoffer. De offers waren dus menigvuldiger dan op paaschfeest, omdat de oogst nu grooter was. Een zondoffer was noodig ter verzoening van de zonden, die de gaven onwaardig maakten. Slechts één dag duurde het feest, waarop het geheele volk ten huize Gods werd saamgeroepen. Later hield men tweemaal twee sabbathdagen (dus vier dagen) feest. Die sabbathdag was niet de zevende

dag. Was het pinksterfeest uitsluitend een oogstfeest, in lateren tijd werd gedachtenis gevierd van de wetgeving op Sinai (vgl. Exod. 19:1). Beide schaduwwaardige beteekenissen zijn door de uitstorting des Heiligen Geestes bevestigd, daar de eerstelingen van den oogst der kerk toen zijn ingezameld en de ware betekenis der wet toen is verwezenlijkt (Ezech. 36:26, 27; Jer. 31:33). Nog wordt geboden, dat van den oogst, tusschen paasch- en pinksterfeest, een gedeelte voor den arme en den vreemdeling (die geen eigen bezit had) moest afgezonderd en wel wat op de hoeken des akkers was gegroeid. Geen offer kon den Heere welgevallig zijn zonder betoon van barmhertigheid (Mich. 6:8; Matth. 9:13).

In de zevende maand (*Thisri*, de eerste van het burgerlijk jaar), op den 15^{en} der maand, werd zeven dagen lang het *Loofhuttenfeest* gevierd. Het was het laatste oogstfeest, waarop de druiven werden ingezameld en werd met groote vreugde gevierd. Men moest zeven dagen lang in tenten wonen, die met groen en bloemen versierd waren, ter gedachtenis aan de wondervolle leiding des volks door Jehova in de woestijn. Later droeg men in de linkerhand een citroen, in de rechterhand een palmtak, met mirten- en wilgentakken omgeven. Ook werd er water geplengd, geschept uit de fontein Siloah, ter gedachtenis aan het drinken van het water uit de steenrots. Daarop doelt de Heere Jezus, waar Hij zichzelf als de ware steenrots voorstelt, waaruit het levend water voortvloeit (Joh. 7:37, 38; vgl. Jes. 12:3). Er werden dagelijks zond-, brand- en dankoffers geofferd (Num. 29:12—38), terwijl op den achtsten dag (sabbath-, verbodsdag) de vreugdedag der wet werd gehouden, waarbij de wet, gedeeltelijk het geheele jaar gelezen, in haar geheel voorgelezen werd. Het was een feest ter afschaduwing van het groote heil in Christus, door wien de rust in de eeuwige tabernakelen den geloovigen pelgrims, hier als in tenten wonende, is aangebracht (Zach. 14:18, 19; 2 Cor. 5:1; Openb. 21:3; Luk. 16:9). Dit feest, het laatste of afsluitingsfeest, viel in dezelfde maand als waarin de Groote Verzoendag (10^e Thisri) werd gehouden. Op den 1sten der maand ving het burgerlijk jaar aan. Op alle deze feesten had er een samenroeping plaats door daartoe bestemde zilveren trompetten, die ook tot het optrekken van het leger in de woestijn gebruikt werden. Vooral de eerste dagen der maand en des jaars werden feesten des *geklanks* genoemd. Zij waren afschaduwing van den grooten dag des geklanks (1 Thess. 4:16). Nog andere Joodsche feesten zijn later ingesteld, als het Purimfeest en het feest der tempelvernieuwing (Esther 9:28; Joh. 12:12), die echter geen schaduwwaardige beteekenis hadden.

Er wordt in Lev. 24 melding gemaakt van een zware straf, door den Heere voltrokken aan een jongeling, die roekeloos den naam van Jehovah misbruikte, ten gevolge waarvan de Heere gebod, dat

een ieder, die zijn naam gelasterd zou hebben, met steeniging gedood zou worden. (De steeniging was de gewone doodstraf.) Hieruit hebben de Joden afgeleid, dat de naam Jehovah in het geheel niet mocht gebruikt worden; waarom zij de klanken van „Jehovah” onder de medeklinkers van *Adonai* geplaatst hebben, welk woord *Heere* beteekent. Hier echter is een straf gelegd op de lastering van Gods naam, ons ter ernstige waarschuwing gegeven (Exod. 20:7). Tegelijk beval de Heere dat het recht der wedervergelding in Israel moest toegepast (Lev. 24:19, 20), waaruit kan worden afgeleid, wat den zondaar, buiten Christus, te wachten staat (Rom. 2:6, 9).

22 October. *Sabbath- en Jubeljaar. Geloften.*

Lev. 25—27.

Te leeren: Ps. 50:14; Ps. 81:5 of 50:5.

Israel had, behalve den weeksabbath, den maand-sabbath, den jaarsabbath en den sabbath der jaren of het sabbathjaar en bovendien het jubeljaar. Alle deze sabbatthen sloten den kring van *zeven*, als het grootst, enkelvoudig ondeelbaar en derhalve *heilig* getal, en waren in de schepping gegrond. De maand-sabbath werd gevierd bij het opkomen der nieuwe maan, welker verschijning vanwege het Sanhedrin te Jeruzalem werd waargenomen en door het land door het geklank van de bazuinen werd bekend gemaakt. Dit nieuwe-maan-feest was een huiselijk feest (1 Sam. 20:5), waarop groote offers gebracht werden (Num. 28:11—15). De eerste dag der zevende maand (Thisri) was de eerste van het burgerlijk jaar, waarop de bazuinen schel geklank gaven (daarom dag des geklanks genoemd). Hij was een sabbath en werd met groote brand- en dankoffers vreugdevol gevierd (Num. 29:1—6). Om de zeven jaren werd het sabbathjaar gehouden, waarop niet alleen de mensch en het dier, maar ook het land rusten moest. Het land mocht niet bezaaid, de wijnstok niet gesnoeid, maar wat vanzelf groeide moest voor *algemeen gebruik* strekken, zoowel van mensch als dier. *Voor eerst* diende dit sabbathjaar om het land *ruste* te geven, als aan den Heere geheiligd, die het onmiddellijk vruchtbaar maakte (Lev. 25:2). In zooverre strekte het, om het *geloof* te oefenen. Ten *tweede* om het besef van *gelijkheid* voor den Heere levendig te houden, daar allen gelijkelijk van het land moesten eten. Bovendien moesten de schulden, die door de arme Israelieten (niet de vreemdelingen) gemaakt waren, door de rijken hetzij kwijtscholden, hetzij ter voldoening uitgesteld. (Hierover is men het niet eens, Deut. 15:1—6.) Ook moesten de arme Israelieten, die voor schuld slaaf geworden waren, om de zeven jaren vrijgelaten. Begeerde iemand de vrijheid niet, dan moest met een

priem zijn oor worden doorboord en dit teeken moest ook in de deurpost gemaakt, ten bewijze, dat hij aan dit huis vrijwillig zich verbonden had. Maar begeerde hij de vrijheid, dan moest hij rijkelijk van alles verzorgd worden (Deut. 15:2—18). Men is echter in twijfel, of dit gebod der vrijlating op het sabbathjaar doelt. Beter is het aan te nemen, dat voor ieder knecht het vrijlatingsjaar onderscheiden om de zeven jaren valt. *Ten derde* diende het sabbathjaar, om de *weldadigheid* te beoefenen, daar er aan de armen geschenken moesten gegeven worden, om des Heeren wil (Deut. 15:7—11). En *eindelijk* strekte dit sabbathjaar tot *heiliging* des volks aan den Heere, daar in dit jaar op het Loofhuttenfeest de geheele Wet gelezen, verklaard en ingeprent moest worden (Deut. 31:10—13).

Behalve dit sabbathjaar werd na de 7 × 7 jaren d. i. om de 50 jaren het jubeljaar gehouden. Dit begon op den Grooten Verzoendag (10^{en} Thisri) met vasten en offeren en blazen der bazuinen door het gansche land. Ook in dit jaar mocht het land niet bebouwd enz., zoodat het alsdan twee jaren braak moest liggen. Slechts wat vanzelf groeide, d. w. z. onmiddellijk door den Heere er uit voortgebracht werd, strekte tot spijs van allen gelijk. En om nu het geloof niet al te zeer te beproeven, beloofde de Heere dat Hij in het zesde jaar zooveel zou doen voortbrengen, dat zij onbekommerd daarvan drie jaren konden eten. In dit jaar moesten de tot schuld verkochte roerende en onroerende goederen [landen en huizen (in de dorpen, niet in de steden)], weder aan den oorspronkelijken eigenaar terugkomen. De koopsom werd derhalve bepaald naar het getal der jaren, die aan het jubeljaar voorafgingen. Was iemand in den tusschentijd instaat, om zijn verkocht roerend en onroerend goed, weder te lossen, d. i. voor den prijs waarvoor hij het verkocht had weder in te koopen, dan moest dit geschieden; en zoo hijzelf daartoe te arm was, dan moest zijn naastbestaande dit voor hem doen. En zoo er geen lossen gevonden werd, dan moest in het jubeljaar het verkochte aan den oorspronkelijken eigenaar terugkeeren. De voorsteden der Levieten met hunne landerijen mochten nooit verkocht, maar moesten ten allen tijde gelost worden. Hun andere bezittingen vielen onder de bepaling, die voor anderen gold. Ook moest in het jubeljaar elke slaaf (geen vreemdeling), na als huisgenoot behandeld te zijn, vrij uitgaan. En zoo een Israeliet aan een vreemde zich als slaaf verkocht mocht hebben, dan moest hij gelost worden met het geld, berekend naar het getal der jaren, aan het jubeljaar voorafgaande.

Hoe nuttig en heilzaam de strekking van deze inzettingen was, de Israelieten hebben ze niet, of bijna niet onderhouden. Daarom werd Israel tot straf zeventig jaren in ballingschap gevoerd (Lev. 26:34; 2 Kron. 36:21). Na de ballingschap verbond het volk zich de sabbathjaren te houden (Neh.

10:31). Ook de zevenjarige vrijlating werd niet onderhouden (Jer. 34:13—17).

Deze sabbathjaren en dit jubeljaar hadden voor de Israëlieten groote beteekenis, daar zij zichzelf, met al wat zij hadden, Jehovah als wettigen Eigenaar moesten heiligen, uit zijne hand moesten leeren leven en, den oorspronkelijken eigendom in de geslachten bewarende, hunne gelijkheid voor den Heere moesten beseffen; maar ook: niet voor dit, maar voor een beter vaderland, het Kanaän der eeuwige ruste, moesten bereid worden.

Door Christus is de ware vrijlating en de ware rust aangebracht en is het hemelsch Kanaän ontsloten; in Hem zijn allen gelijk, als erfgenamen van de hemelsche heilgoederen, waarom ook het genot der aardsche goederen behoort gelijk te zijn (Hand. 2:44, 45; 2 Cor. 8:14) en geen overheersching over elkander mag gevonden (1 Cor. 10:24; Luk. 22:24—26), maar liefde en milddadigheid moet betoond worden (1 Joh. 3:18; 1 Tim. 6:17, 18; Hebr. 13:16) en op God, als de Bron aller zegeningen, moet worden vertrouwd (Matth. 6:25, 31, 33; 1 Petr. 5:8; 1 Tim. 6:6—8). In Christus is het ware jubeljaar aangebroken (Jes. 61:1, 2; Luk. 4:21; Joh. 8:36).

Van de vroegste tijden af deed de godvruchtige mensch *geloften* aan den Heere, om daardoor als 't ware Hem een zekere dankbare vergelding te geven voor zijne weldaden (Gen. 28:20—22). Die geloften zijn door den Heere wettig geregeld. Men kon zichzelf, zijne betrekkingen, zijne onderhoorigen, zijn levende have en zijn goed den Heere toewijden. De (het) aan God toegewijde behoorde geheel den Heere toe, in den dienst des heiligdoms. Maar er kon ook lossing, vrijkoopings geschieden. De eerstgeborenen, 't zij mensch of dier, die Jehovah rechtmatig toekwamen (vgl. Exod. 13:1, 13), evenals de eerstelingen van den oogst, mochten niet als gelofteoffer strekken, dat, als wettig eigendom, vrijwillig den Heere moest gewijd. De lossing geschiedde voor menschen en onreine dieren. De eerstgeborenen werden gelost voor vijf sikkelen (f 7.50) (Num. 18:16). Degenen, die den Heere gewijd werden, of zichzelf wijdden, werden gelost voor een prijs, in evenredigheid met hun leeftijd; voor de vrouwen gold de helft van dien prijs. Den onreinen dieren moest de nek gebroken of een lam er voor geofferd. Ook konden zij door de priesters geschat worden, die den geschatten prijs mochten behouden, plus $\frac{1}{5}$ van de geschatte waarde. Dit geschiedde ook met huizen en akkers, den Heere gewijd, welke lossing tusschen de jubeljaren in geschieden moest. Had deze niet in het jubeljaar plaats gehad, of was het den Heere gewijde aan een ander verkocht, alzoo den Heere ontvreemd, dan bleef het in het jubeljaar des Heeren onvervreemdbaar eigendom. Dit noemde men *cherem*, het verbannene. Het verbannene kon nooit meer gelost worden. Werd een

mensch door den ban Gode gewijd, dan behoorde hij aan het heiligdom toe (1 Sam. 1:28), of werd hij aan het dagelijksch leven onttrokken (Richt. 11:30—40). Werd de ban wegens misdrijf over hem uitgesproken, dan moest hij worden gedood (Exod. 22:20; vgl. Deut. 17:5) en zijn bezitting werd vernietigd of Gode gewijd (Jos. 6:21; 1 Sam. 15:2). Ja een geheel volk of land kon onder den ban liggen (Deut. 20:17). Ook de *tienden* waren den Heere geheiligd en werden den priesters gegeven. De geloften mochten niet roekeloos gedaan, maar indien gedaan, moesten zij stiptelijk volbracht worden (Deut. 23:21—23; Ps. 50:14; Ps. 66:13, 14). Zulke geloften mogen ook wij, mits vrijwillig, uit dankbaarheid den Heere doen.

29 October. *De Levieten en hun ambt. De Nazireërs.*

Num. 3, 6, 8.

Te leeren: Num. 6:24—26; Ps. 135:1 of vs. 11.

Inplaats van de eerstgeborenen, die Jehovah toekwamen, werden de Levieten, de nakomelingen van Levi, gesteld, opdat zij den Heere in het heiligdom zouden dienen, tot hulp van de priesters (Num. 8:14—19). Deze laatsten waren ook wel uit Levi, maar bepaald uit Aäron voortgesproten. Er waren drie Levietengeslachten, naar de drie zonen van Levi: Kohath, Gerson en Merari, die elk hun bijzondere taak hadden. Zij moesten in de woestijn het heiligdom met al zijn gereedschappen dragen en voorts het werk in het heiligdom doen behalve offeren. Ook was hun het onderwijs in de wet Gods en de rechtspleging opgedragen (Deut. 33:10) en waren zij met den eeredienst belast, waarbij zij linnen kleeding droegen (1 Kron. 15:27). Als geheiligden moesten er voor hen offers gebracht, n. l. twee varren, een ten zondoffer en een ten brandoffer, op welker kop zij hunne handen moesten leggen, waarna zij zichzelf en hunne kleederen moesten wasschen. (Deze offers moesten voor het aangezicht des Heeren bewogen worden.) Hun diensttijd was van 25—50 jaren, waarna zij toch in het heiligdom bleven, om de wacht waar te nemen. Daar zij geen eigen erfdeel hadden (Deut. 10:9), verkregen zij de tienden van de opbrengst des lands, die den Heere waren geheiligd, terwijl zij weder een $\frac{1}{10}$ daarvan aan de priesters moesten geven (Num. 18:21—32). Zij woonden in 48 steden, met hare voorsteden, waartoe zes vrijsteden behoorden (Num. 35). Onder Jerobeams regeering vertrokken zij naar Jeruzalem en omstreken (2 Kron. 11:14). De Levieten ontvingen in tijden van verval niet immer het hun toekomende (vgl. Deut. 14:27, 29). — Zoo bleek uit de gewichtige bestemming van Levi's geslacht, dat de vloek huns vaders was weggenomen (Gen. 49:7, vgl. Deut. 33:8—11). Zij betoonden zich, in onderschei-

ding der andere stammen, ijverig voor Jehovah's dienst en derhalve hunne bestemming waardig (Ex. 32 : 26—29).

De *Nazireërs* (eigenlijk afgezonderden, maar ook Gode toegewijden) waren menschen, zoowel vrouwen als mannen, die of door hunne ouders, hetzij vrijwillig of op Gods bevel (1 Sam. 2 : 28; Richt. 13 : 5), of eigener beweging den Heere ten dienste waren gewijd, hetzij voor hun gansche leven, hetzij voor zekeren tijd. De verplichtingen, aan het Nazireërschap verbonden, waren: 1°. zich niet te laten scheren (Richt. 13 : 5); 2°. niets onreins, dus ook geen dooden, aan te raken; 3°. geen wijn (ook geen azijn) of sterken drank of iets onreins te gebruiken. Deze drie Nazireërsgeloften werden niet immer vereischt (Richt. 13 : 5, vgl. 14 : 9, wordt slechts de eerste geboden. Ook in 1 Sam. 1 : 11 en Luk. 1 : 15 wordt alleen de derde vereischt.)

De Rechabieten, nakomelingen van Jonadab, waren Nazireërs, daartoe door hun vader bestemd (Jes. 35 ; vgl. 2 Kon. 10 : 23). Simson, Samuel en Johannes de Dooper waren het van hunne geboorte af, door hunne moeder daartoe gewijd. De moeders moesten zich dan ook gedurende hare zwangerschap onthouden van al wat onrein was (Richt. 13 : 4). Gewoonlijk duurde een vrijwillige Nazireërsgelofte 30 dagen. Was een Nazireër door het aanraken van een doode of door eenige overtreding der geloften ontreinigd, dan moest er verzoening voor hem geschieden. Hij moest op den zevenden dag zijn hoofdhaar afscheren en op den achtsten dag een duif ten zonden en ten brandoffer brengen en daarna een eenjarig lam ten schuldoffer; waarbij hij zich opnieuw moest heiligen, zonder dat de dagen, die voorbij waren, gerekend werden. Bij het eindigen der geloftedagen, moest hij een eenjarig lam ten brandoffer en een ten zondoffer offeren; daarna een ram ten dankoffer, waarbij ongezuurde koeken, waarvan een, met den schouder van den ram, door den Nazireër ten beweegoffer voor den Heere moest bewogen worden. Zijn haar werd nu afgeschoren en van zijn gelofte werd hij ontslagen. Ziet van een dergelijke gelofte Hand. 21 : 23, 24. Nazireërs mogen wij ook zijn, voorzooverre wij vrijwillig ons den Heere ten dienste stellen. In Christus is het Nazireërschap bevestigd, daar Hij zich voor al zijn volk als Bondshoofd heeft geheiligd (Joh. 17 : 16; Coll. 2 : 10).

ALLERLEI.

Ik zal het beproeven.

Toen Robert Morrison nog een jongen was, kwam bij hem de begeerte op om zendeling te worden. Hij had zooveel van de Chineezzen gehoord, die in zulk een groot land wonen, dat zij het „hemelrijk” noemen, en die allen heidenen zijn. Hij wenschte dat

ook zij den Heere mochten kennen en liefhebben. Hij had gelezen dat de Heere zegt: „Predikt het Evangelie aan alle creaturen,” dus, dacht hij, „zal het mijn roeping zijn om hun dat Evangelie te brengen.” Maar toen openbaarde zich een groot bezwaar; de taal der Chineezzen is zoo moeilijk aan te leeren; zij gebruiken meer dan 400 letters en wij maar 26.

Hij dacht hier eens ernstig over na, bad den Heere om wijsheid en kracht, en toen zijn onderwijzer hem weder vroeg of hij de Chineesche taal nog wilde leeren, antwoordde hij kortaf: „Ik zal het beproeven.” Hij studeerde met ijver, en was later zoover, dat hij naar China kon gaan en daar langen tijd met de Chineezzen over den zaligen dienst des Heeren heeft gesproken.

„Ik kan die les maar niet in mijn hoofd krijgen,” riep eens een jongen, die liever speelde dan leerde. Hij zette zijn elleboog op de tafel, liet het hoofd op zijn hand rusten en keek door het venster naar buiten, terwijl hij in zichzelf pruttelde: „Die nare les!”

Mijn beste jongen, dit is de manier niet om goed te leeren! Hebt ge een moeilijke les of iets zwaars te verrichten, zeg dan nooit: „Dat kan ik toch niet doen,” maar denk aan den zendeling Robert Morrison, en zeg: „Ik zal het beproeven.” Vergeet dan ook vooral niet, den Heere te vragen u lust en kracht te geven, want de Heere kan alles doen, en niets kan goed gaan of de Heere moet het zegenen. De Heere heeft in Psalm 81, het 12de vers, ook een woord voor u; leert dat versje vooral uit uw hoofd. Hebt bovenal veel lust in hetgeen goed is; de Heere zal dan alle moeilijke dingen gemakkelijk maken, want:

Is in uw hart genegenheid,
God geeft u wel gelegenheid.

Voor kinderen.

Lieve kinderen! hebt gij er wel eens over gedacht, hoe gelukkig het voor u is, dat uwe ouders Christenen zijn, en dat gij in een land woont, waar gij vrij den Bijbel moogt lezen? Waarom zijt gij ook niet in het heidenland geboren, waar de ouders hun kinderen leeren voor afgodsbeelden te knielen, of, zooals ook dikwijls gebeurt, hen aan de afgoden opofferen? O, die arme heidenen handelen soms zoo verschrikkelijk met de kinderen. Eens gebeurde het, dat een heidenmoeder in Afrika een kleinen, lieven jongen had; het was een aardig ventje, maar — en dat was ongelukkig — hij had een lam beentje. Toen zij dit bemerkte, vond zij hem niet lief meer, en wat deed zij? Zij bond het kind op eene geit vast en joeg de geit toen het bosch in, opdat de geit en het kind door een hyena of leeuw zouden worden opgegeten. Zulk een kind was toch maar een last voor haar,

meende zij, en de goden waren toch met een kinderoffer wel gediend. Twee vrienden van een zending, die zich in de nabijheid van de geit bevonden, hoorden een vreemd geluid en merkten de geit op. Zij namen het kind, dat slechts vijf of zes maanden oud was, mede naar den zending, waar het opgevoed en onderwezen werd.

De heidensche volksstammen, die elk een afzonderlijke kraal of dorp bewonen, leven in gedurigen oorlog met elkander. De eene stam verjaagt vaak den anderen, en van den stam, die dan vluchten moet, vluchten alleen de mannen en vrouwen, terwijl zij de kinderen alleen achterlaten.

De vijand, die dan in het verlaten dorp komt, handelt niet menschlievend met die kinderen; sommige worden gedood, andere laat men van honger sterven, eenige worden voor slaven verkocht, en andere, die nog niet loopen kunnen, worden in strikken of vallen gezet om tot lokaas te dienen, waarmede de jagers de tijgers of hyena's vangen.

Bij een van die oorlogen nam een vader zijn kind op den schouder en vluchtte zoo weg; zijne medevluchtelingen riepen hem toe, dat hij dat kind achter zou laten, want dat het hem in de vlucht hinderde. „Ik sterf liever, dan dat ik mijn kind aan den vijand zou laten,” riep de vader. En dit was zoo van den Heere bestuurd, want deze vader en zijn zoon leerden later den Heere Jezus kennen, en zijn langen tijd trouwe helpers van de zendingen geweest. Ziet, zoo bewaart de Heere ook zijne kinderen onder de heidenen.

Vooroordeel.

In de dagen van Luther en Erasmus predikte een monnik uit het Minnebroedersklooster te Brugge en spande steeds alle krachten in om te razen en te schelden op de hervormers. In een zijner predikatiën riep hij: „Die Luther en zijn geestverwanten zijn beesten, ezels, kraanvogels, vlegels, anti-christen en dergelijke!” Zoo ging het bijna zijn geheele rede door. De hoofdman van de stad ontbood hem en vroeg: „Zeg mij, welke dwalingen prediken die mannen, op wie gij zoo gescholden hebt?” „Ik heb hunne boeken nooit gelezen,” antwoordde de bevende monnik; „als ik een hunner werken in handen kreeg, sloeg ik het dadelijk weer dicht uit vrees van besmet te worden, maar gelezen heb ik hun geschriften niet!”

Ziet hoe treffend kenmerk van onze dagen. Men vreest het onderzoek, maar spot en scheldt liever, zonder te weten wat men bespot. Hoevele spotters zijn er, die allerlei grepen in de Heilige Schrift doen om hun spotlust te bevredigen. Onderzoekt wat recht is — dan eerst zult ge kunnen oordeelen!

De kleine doofstomme jongen.

Op een van de groote scholen voor het onderwijs aan de doofstommen was een kleine, aardige jongen. Bij een openbaar examen stelde een heer, die daar tegenwoordig was, zeer veel belang in hem. De knaap stond met zijn lei en krijt in de hand, hij zag er vriendelijk en vroolijk uit, en zijn geheele voorkomen was zoo innemend, dat de heer er over dacht om hem eenige vragen te doen. Hij zeide dan tot hem: „Mijn kleine, lieve jongen, gij ziet de sterren, en de zon, en de geheele aarde, niet waar? Kunt gij mij nu ook zeggen, hoe dit alles voortgebracht is?” De kleine jongen draaide zich in een oogenblik om, en schreef op zijn lei: „In het begin schiep God den hemel en de aarde;” toen hield hij op, en keek den heer vergenoegd aan. Toen zeide de heer weder: „Maar mijn jongen, kunt gij mij zeggen, waar al de ellende en dood vandaan komt, die gij rondom u ziet?” De jongen schreef weder haastig op: „De zonde kwam in de wereld, en door de zonde de dood;” toen hield hij weer op en keek even vergenoegd. De bezoeker verwonderde zich over deze antwoorden en zeide toen weer: „Maar kunt gij mij niet den weg wijzen, waardoor men van de zonde bevrijd wordt?” De jongen schreef: „Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonde,” en toen was hij weder volkomen tevreden. De bezoeker was nog meer verwonderd, en zeide: „Mijn jongen, ik wil u nog één vraag doen. Kunt gij mij zeggen, waarom gij niet spreken of hooren kunt, terwijl zoovele menschen beide kunnen?” De kleine jongen glimlachte, en schreef: „Ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U.” De heer was nog meer verwonderd. En dit mocht hij wel zijn, want hier was een kleine jongen, die deze vier groote vragen op een wijze had beantwoord, die alle wijsgeeren van de heidenwereld nooit zouden hebben kunnen beantwoorden. Hij was gelukkig, vergenoegd en tevreden, omdat hij deze groote waarheden uit het Woord van God had geleerd en ze geloofde. Welk een dierbaar Boek, dat een kleinen, doofstommen jongen zulke heerlijke waarheden kan leeren, en hem zoo gelukkig maken! De Bijbel is vol van gezegende onderwijzingen voor kleine kinderen. Indien zij hem gaarne lezen, wil God hem door zijn Geest aan hen doen verstaan. Laat hen toch nooit denken, dat zij den Bijbel niet kunnen verstaan. Indien zij opletend lezen en aan God vragen hen te onderwijzen, zal Hij dit nooit weigeren. En het kleinste kind, dat den Bijbel kan lezen, kan daarvan meer leeren, dan de meest geleerde mannen der wereld weten, die zonder den Bijbel willen onderwijzen. Het groote voornemen van onze Zondagsscholen is, om deze heerlijke waarheden van den Bijbel te doen kennen. Daar worden de kinderen in die dingen onderwezen, welke God, hun Zaligmaker, voor hen heeft gedaan.

CAPADOSE.

Maandblad van den Bond van Nederlandsche Gereformeerde Zondagsschool-Onderwijzers.

Bureau van Redactie: H. J. VAN VULPEN, Vijzelgracht 51.

PRIJS PER JAARGANG f 1.—.

UITGEVERS:
HÖVEKER & ZOON.
AMSTERDAM.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
10 Cents per regel.

Toelichtingen bij den Rooster voor 1893.

5 November. *Het Pascha. De wolk- en vuurkolom. Thabera. Kwakkelen.*

Num. 9, 10, 11.

Te leeren: Ps. 106:14; onber. Ps. 118:12 of 78:15.

Hoewel de Heere zijne geboden duidelijk gegeven had, werden zij niet altijd begrepen en toegepast. Daarom waren er soms nadere bepalingen noodig. Dit bleek ook het geval in betrekking tot het pascha. De instelling was reeds vroeger gegeven (zie Exod. 12; Lev. 23:5—8). Eenige mannen hadden zich verontreinigd door aanraking van een doode en vroegen aan Mozes, of zij het pascha mede mochten houden. Mozes, die niets uit eigen beweging, maar als dienstknecht van Jehovah alles naar Gods wil bepaalde, raadpleegde den Heere in deze moeilijke aangelegenheid. Het Goddelijk voorschrift luidde, dat voor de onreinen en degenen die op reis waren, het pascha een maand later moest toegericht, geheel naar de instelling die daarvan gegeven was. Verzuimde iemand noodeloos de viering van het pascha, dan moest hij uit de gemeenschap der kerk gebannen. Gold zulk een strenge bepaling omtrent de ontreiniging en het verzuim van het pascha, niet minder geldt zij in betrekking tot de ontheiliging en het verzuim van het Avondmaal, in de plaats daarvan gesteld. Wat den Israëliet was voorgeschreven, gold ook den vreemdeling, die mede het pascha houden wilde.

De *wolk- en vuurkolom*, door den Heere gezonden, om het volk op zijne woestijnreis te vergezellen (Exod. 13:21, 22) en die bij de oprichting van den tabernakel daarop nedergedaald was, als het zichtbaar bewijs van zijne tegenwoordigheid, die Hij verbond aan de plaats of tent zijner woning (Exod. 40:34—38), strekte voor het volk, om den tijd en den weg hunner reize te bepalen. Als zij werd opgeheven en voortgedragen, werd het teeken tot opbreken en

voortreizen gegeven en waar zij stilstond, daar moesten zij hunne legerplaats inrichten. Zoo bleef de Heere steeds in hun midden, des daags in een wolkkolom, ter beschutting tegen de hitte, des nachts in een vuurkolom ter bescherming tegen de koude en ter voorlichting op den weg. Zoo moeten wij in gehoorzaamheid aan Gods Woord onzen weg gaan, zullen wij Gods tegenwoordigheid in ons midden ervaren en door zijne zalige gemeenschap licht, troost, kracht en bescherming ontvangen.

Ten dienste van hunne reis moesten er twee *zilveren trompetten*, lange, rechte muziekinstrumenten van koper vervaardigd, waarop de priesters moesten blazen en wel met een *vollen klank*, als de gemeente ter vergadering opgeroepen werd, en met een *gebroken klank*, als het leger tot den optocht werd opgeroepen. Werden alleen de hoofden der Israëlieten saamgeroepen, dan moest er slechts met *één* trompet geblazen worden. Die trompetten moesten later ook gebruikt worden tot het verzamelen der gemeente op de hooge feesttijden, en in den krijg, wanneer hij te zwaar werd; dan moesten zij door het blazen met een gebroken klank hun angstgeschrei tot Jehovah opheffen, opdat de Heere hun verlossing bereidde.

Het leger trok ordelijk op onder *vier* hoofdbanieren, en wel die van Juda, van Ruben, van Ephraïm en van Dan, waarbij zich ook de overige stammen met hunne banieren schaalden. Juda, als de voornaamste stam, legerde zich ten Oosten, Ephraïm ten Westen, Dan ten Noorden en Ruben ten Zuiden van den tabernakel, terwijl tusschen hen de andere stammen zich legerden, zoodat de tabernakel tusschen het leger ingesloten was. Onmiddellijk om den tabernakel legerden zich ten Oosten Aäron en de priesters, ten Westen de Gersonieten, ten Noorden de Merarieten en ten Zuiden de Kohathieten, de drie geslachten der Levieten. Werd de wolk opgeheven en het sein tot den optocht gegeven, dan werd door Mozes bij het opheffen van de ark geboden: „Sta op, Heere! laat uwe vijanden verstrooid worden en uwe haters van

uw aangezicht vlieden!" (vgl. Ps. 68 : 2) en rustte de ark, dan riep hij: „Kom weder, Heere! tot de tien duizenden der duizenden van Israel!"

In het leger bevond zich ook Hobab, de zwager van Mozes, die op uitnoodiging van Mozes mede optrok naar het land der belofte, teneinde hun in de woestijn, waar hij bekend was, aanwijzingen te doen, en met hen de Goddelijke zegeningen te genieten. Wij moeten bij de leidingen der Goddelijke voorzienigheid niet den dienst van menschen versmaden, mits er niet op steunende. Ook leeren wij hieruit, dat het zich gewillig scharen bij Gods volk, met verlaten van de wereld, ons de heerlijkste vruchten geeft. (Zie van Hobabs geslacht: Richt. 1 : 16; 4 : 11.)

Het volk, dat langen tijd in de vruchtbare omgeving van Sinaï vertoefd had en daar verwend was, begon, toen men in een dorre streek kwam, te morren tegen den Heere; waarom de Heere, naar het schijnt, door een bliksemstraal een gedeelte des legers in brand stak, zonder dat blijkbaar menschen verterd werden. Daarnaar werd de naam dier plaats *Thabera* (brandplaats) genoemd. Dit moet ons ter waarschuwing zijn. Zoo zal God, die een verterend vuur is, eens al zijne vijanden in de hel verteren (Hebr. 12 : 29; Mark. 9 : 43, 44; Openb. 14 : 10, 11; 19 : 20) en alle dingen door vuur verdelgen (2 Petr. 3 : 10). Werd het vuur op Mozes' voorbede door den Heere gebluscht, alleen door de voorbeding van Jezus wordt het helsche vuur van ons afgewend; anders zal het tot in eeuwigheid branden (Luk. 16 : 24, 26).

Niet door dit oordeel afgeschrikt, begon het gemeene volk, eigenlijk *vermengd* volk, dat uit eigenbelang was medegetrokken (Exod. 12 : 38), opnieuw te morren, omdat het, waar het in Egypte in de verdrukking allerlei voordeel genoot, men geen ander voedsel dan het Manna vond, en eischte van Mozes, dat hij hun vleesch zou geven. Dit gemor was snood ondankbaar en die eisch gansch onredelijk. (Zijn wij tevreden met het eenvoudig dagelijksch voedsel, dat God ons geeft?) Mozes werd, evenals de Heere zelf, hierover zeer vertoorned, maar ook geheel verslagen. Hij klaagde zijn nood aan den Heere, die hem alleen een veel te zware taak had opgelegd en begeerde, dat, zoo de Heere hem dien niet afnam of verlichtte, Hij hem uit gunst uit dit leven mocht wegnemen. Daarop beval de Heere hem zeventig oudsten te verkiezen (Exod. 24 : 1), die hem als een raad zouden terzijde staan. (Dezen hebben later het sanhedrin gevormd.) Door den Geest, die op hen zou dalen, zouden zij daartoe worden bekwaam gemaakt. Aan het volk moest hij beloven, dat Hij hun den volgenden dag vleesch te eten zou geven, zooveel, dat zij een geheele maand, tot walgens toe, daarvan zouden verzadigd worden. Op Mozes' ongeloovige vraag: hoe dit voor zooveel menschen mogelijk zou zijn, antwoordde de Heere hem beschamend, dat zijn hand daartoe niet verkort was. [Al verzwijgt de Heere de wijze der vervulling,

wij moeten aan zijne belofte gelooven, op zijn macht, wijsheid en trouw ons verlatende (vgl. Jes. 59 : 1; Luk. 1 : 37; Joh. 6 : 9).] De zeventig mannen, door Mozes verzameld, werden zoo door den Geest des Heeren, die in de wolk verscheen, aangegrepen, dat zij in hooge verrukking kwamen en profeteerden, d. i. in verheven taal spraken. Die Geest echter, hoewel hun zeker niet met zijne gewone gaven verlatende, onttrok zich weder met zijne buitengewone gaven aan hen. Twee mannen, Eldad en Medad, die, hoewel uitgenoodigd, niet in de tent verschenen waren, (om welke reden weten wij niet) ontvingen eveneens van den Geest en profeteerden in het leger. Toen dit aan Mozes werd medegedeeld, sprak Mozes, in plaats van daarover misnoegd te zijn, dezen treffenden wensch uit: „Och, dat al het volk des Heeren profeten ware, dat de Heere zijn Geest over hen gave!" Die wensch is bevestigd door Christus (1 Petr. 2 : 9), maar moet, daar er weinig van ervaren wordt, ook door ons geuit! Het beloofde vleesch werd nu door den Heere gezonden. Door een wind werden kwakkeleken, (vogelen) in zoo groote menigte aangevoerd, dat zij twee ellen hoog boven de aarde vlogen (de menigte was twee ellen hoog, niet de afstand), zoodat het volk overvloed van spijszond. Niet door overmatig gebruik, maar als een strafgericht Gods, werden een menigte menschen ziek en stierven; waarom die plaats *Kibróth-Thávava*, „graven der gulzigheid" geheeten werd (Ps. 78 : 30, 31). Zoo kan het gezonde voedsel alleen door 's Heeren zegen gedijen, maar ook, als een oordeel Gods, tot verderving strekken (vgl. 1 Tim. 4 : 4). Temidden van hun genot werden zij om hun ondankbaarheid, oproerigheid en ongeloof gedood. (Zie iets dergelijks 2 Kon. 7 : 19, 20).

12 November. *Mirjams zonde. Verspieters.*
Israels zonde en straf.

Num. 12—14.

Te leeren: Hebr. 3 : 1, 2; Ps. 99 : 4 of 106 : 14.

Daar Mozes' eerste vrouw Zippora schijnt te zijn gestorven, huwde hij voor de tweede maal met een Cuschietische of Moorsche vrouw, afstammeling van Cham. Zulk een huwelijk was niet verboden, wel dat met de Kanaänieten (Exod. 34 : 16). Hieruit blijkt wel de ruime blik en het ruime hart van Mozes, in strijd met het enghartig, zelfgenoegzaam en hoovaardig Farizeïsme, dat van geen vermenging met de heidenen weten wilde. Mirjam achtte zich door dit huwelijk haars broeders, naar 't schijnt, in haar geslacht gesmaad en onteerd en meende, dat Mozes daardoor zijn hooge waardigheid geschonden en verbeurd had. In bitteren trots verhief zij zich boven Mozes, beweerende krachtens de profetische gave, haar en Aäron evenzeer geschonken, recht te hebben op

de door hem geschonden eer en het verbeurd gezag. Aäron blijkt zwak van karakter te zijn geweest, door zich gemakkelijk te laten meeslepen (vgl. Exod. 32 : 21—24). De Heere hoorde met groot misnoegen deze diepe belediging en onteering, Mozes voor het volk aangedaan. Maar Mozes zelf bleef kalm, als boven alle menschen zachtmoedig zijnde. (Dat hij zulks van zichzelf getuigt, is geen eigengerechte trots, maar een ootmoedige beschrijving van zichzelf, ter verklaring van zijn gedrag in dezen en tot voorbeeld voor anderen.) Was hij spoedig in toorn ontstoken, waar het de zaak en de eere Gods gold, nu het hemzelf betrof, was hij verdraagzaam en stil, aan den Heere de rechtvaardiging zijner zaak toevertrouwende (vgl. Rom. 12 : 19). En de Heere zou zijn zaak op geduchte wijze rechtvaardigen. Hij riep de broeders en zusters tot de tent der samenkomst, als voor zijn rechterstoel, zich in de wolk openbarende, en verklaarde, dat Hij Mozes als profeet verre boven allen verheven had, daar Hij niet van buiten af, door gezichten en droomen, maar als van mond tot mond, zoo gemeenzaam mogelijk, met hem sprak. En waar hij zoo verheven zich in hun midden openbaarde (vgl. Exod. 34 : 30), daar hadden zij reden hem te vreezen en hoog te achten. Ook was er op de uitvoering van zijn ambt niets aan te merken, daar hij in Gods gansche huis, d.i. de kerk Israels, getrouw was bevonden (Hebr. 3 : 2). Na die verklaring, zonder nadere verantwoording te willen aanhooren, onttrok de Heere in toorn zijn tegenwoordigheid in de wolk, die niet op den tabernakel, maar verre daar boven zweefde. Maar Hij liet zijn straf achter in de melaatschheid, die aan Mirjams voorhoofd verscheen. Niet aan God, maar aan Mozes, smeekte Aäron met hoogen eerbied, dat hij die dwaze zonde niet aan hen wreken wilde en zijne zuster die vreeselijke straf aandoen; natuurlijk met de verwachting, dat Mozes den Heere om genadige afwending smeeken wilde. Welk een krachtige, gunstige uitwerking had het Godsgericht reeds gemaakt! In plaats van zich over die Goddelijke wraakoefening te verblijden, smeekte de zachtmoedige Mozes terstond den Heere, dat Hij haar wilde genezen. [Welk een kort maar krachtig gebed! (vgl. Matth. 6 : 7)]. En de Heere verhoorde deze bede, maar eischte, dat Mirjam, tot hare vernedering, zeven dagen, als onrein, buiten het leger gesloten werd, om daarna weer in gezondheid en eere hersteld te worden. Hoe treffend blijkt deze straf in overeenstemming met de zonde, en welk een heilrijke vrucht ter verootmoediging baart zij voor Gods volk (vgl. Spr. 29 : 23; Matth. 23 : 12)!

Uit Hazerôth, waar dit droeve voorval plaats had, vertrok het leger naar de woestijn van Paran. Van daar uit zond Mozes op Gods bevel twaalf verspieters, uit iederen stam één, naar Kanaän, om een onderzoek in te stellen naar de gesteldheid van het land en zijne inwoners. Na veertig dagen kwamen zij

terug, met een druiventros, geplukt in het dal van Eskol, die zoo zwaar was, dat hij door twee moest gedragen worden, ten bewijze van de vruchtbaarheid des lands, dat „van melk en honig vloeide”. Was dit getuigenis gunstig, zoo ongunstig mogelijk was hunne beschrijving van de sterkte des lands en der steden en de grootte en dapperheid der inwoners, die zij als reuzen, kinderen Enaks, met name genoemd, voorstelden, zoodat in hun oog de overwinning onmogelijk was. Deze laatste ongeloovige meening, die algemeene verslagenheid teweegbracht, werd niet gedeeld door Jozua en Kaleb, mede als verspieters uitgezonden, welke integendeel het volk opwekten, vrijmoedig ten strijde te trekken, daar hunne overwinning zeker zou zijn. Het volk echter luisterde niet naar hen, maar liet zich door de oproerige taal der anderen zoo ophitsen, dat zij liever wenschten in Egypte in hunne slavernij bezwaken te zijn, dan nu met vrouw en kinderen aan de Heidenen opgeofferd te worden; ja zelfs overlegden zij, een ander aanvoerder te kiezen en naar Egypte terug te keeren. Vergeefs trachtten Jozua en Kaleb, met Mozes en Aäron, het oproerige volk te stillen, door te wijzen op de belofte Gods, die Hij door zijn macht en trouw zeker vervullen zou. In plaats van naar hen te luisteren, wilden zij hen zelfs steenigen. Maar nu verscheen de Heere in de wolk zijner heerlijkheid in hun midden en dreigde in zijnen toorn het volk door pestilentie te verdelgen, om Mozes tot stamvader van een ander volk, dat grooter en sterker zou zijn, te maken. Maar evenals bij de oprichting van het gouden kalf, trad Mozes nu ook weer bemiddelend en voorsprekend bij den Heere voor het volk op, Hem wijzende op de krachtige daden, aan zijn volk gedaan, waardoor zijne heerlijke volmaaktheden geopenbaard waren, welke door de Egyptenaren en de Heidenen in 't algemeen zouden veracht en bespot worden; en ook op zijne beloften, hun gegeven, welke zouden verbroken worden. Ook wees hij den Heere op zijne vorige openbaring (Exod. 34 : 5—7), waarin Hij als een God vol genade aan hem was verschenen, om de vergiffenis voor het schuldige volk af te smeeken. Op dit krachtig gebed, waarin Mozes als een ware middelbaar zich betoont, schonk de Heere vergiffenis, maar zwoer, dat Hij alle mannen boven de twintig jaar in de woestijn zou laten sterven, waarin zij veertig jaren zouden moeten rondzwerven, naar het getal der dagen van de verspieding, zoodat zij het land der belofte niet zouden binnengaan, behalve Jozua en Kaleb. Welk een treffend betoon van Gods rechtvaardigheid! Ook openbaarde de Heere terstond zijne straffende gerechtigheid, door die tien verspieters door een pestilentie te doen omkomen. Dit bracht groote verslagenheid teweeg. Maar inplaats van dit oordeel te dragen, trokken zij den volgende dag, tegen het uitdrukkelijk verbod Gods, tegen de Amoriëten en Kanaänieten op. Doch de ark

Heeren, en daarmede de Heere zelf en ook Mozes, scheidden zich uit het midden des legers, zoodat zij een volkomen nederlaag leden en teruggeworpen werden tot Horma (ban). Verder vluchtten zij naar Kades, aan de Schelfzee, zoodat zij weder aan het punt van uitgang gekomen waren, alwaar zij langen tijd bleven (Deut. 1:45). Wij leeren hieruit, om onder Gods verdiende oordeelen ons te buigen en niet op eigen kracht steunende tegen Gods wil te handelen. De *tien verzoeken*, waarop de Heere in vs. 22 doelt, zijn geschied: aan de Roode Zee (Exod. 14:11), te Mara (Exod. 15:23), in de woestijn Sinaï (Exod. 16:2), met het Manna (Exod. 16:20), nogmaals (vs. 27), te Rafidim (Exod. 17:2), aan Horeb (Exod. 32), te Thabéra (Num. 11:1), te Kibroth Thaäva (Num. 11:4 v.v.) en te dezer plaatse.

19 November. *Korach, Dathan en Abiram.*

Num. 16, 17.

Te leeren: Hand. 7:42; Ps. 106:9 of vs. 10.

Kort na de ontzettende gebeurtenis, den vorigen Zondag verhaald, werd er weder een strafgericht noodzakelijk. Een man ontheiligde den sabbath door hout te lezen, waarvoor hij op Gods bevel met den dood der steeniging gestraft werd. Dit zware strafgericht was noodig, om den sabbath, als verbondsteeken, heilig te houden. Ter ernstige waarschuwing ook voor ons (Exod. 20:8—10; Deut. 5:12—15; Ezech. 20:12, 13).

In plaats van door de oordeelen Gods gewaarshuwd te zijn, ontstond er niet lang daarna weer een geducht oproer. Dit was van groote beteekenis, n.l. in zake de heerschappij in de kerk en den staat. *Korach*, een der kleinzonen van Levi, uit Kohath, dong tegenover Aäron naar het hooge priesterschap; *Dathan* en *Abiram*, afstammelingen van Ruben, den oudste van Jacobs geslacht, meenden tegenover Mozes recht op de leiding des volks te hebben. *On*, mede uit Ruben, die zich eerst bij hen gevoegd heeft, schijnt zich onttrokken te hebben. Met hen verbonden zich 250 aanzienlijke mannen, hoofden van geslachten, om hun oproerig doel te bereiken. Vooral blijkt nu het verzet tegen Aäron, als hooge priester, gericht te zijn. Zij achtten zich allen voor God gelijk, die zelf in hun midden de leiding des volks op zich nam, waarom er geen hoofd in staat en kerk noodig was. Dit besef van gelijkheid en dit verzet tegen de macht is geheel revolutionair; waar tegenover de anti-revolutionairen de ordinantiën Gods belijden en het recht van de overheid erkennen (Rom. 13:1—5; 1 Petr. 2:13). Door dit oproer werd Mozes geheel verslagen, te meer omdat het zijn hem soon gold. Hij bracht de zaak voor den Heere, was. [A hem in 't verborgen bekend maakte, hoe hij

moest handelen. Korach werd door Mozes ontboden en terwijl hij hem over zijn ondankbaarheid en oproerigheid bestrafte, gelastte hij hem, als Leviet, om met wierook voor 's Heeren aangezicht te verschijnen, teneinde 's Heeren wil in dezen te hooren. Ook Dathan en Abiram werden ontboden, maar dezen weigerden hardnekkig te komen, aan Mozes het recht daartoe ontzeggende, daar hij het volk overheerscht, misleid en mishandeld had. Nota bene! Was het niet hun eigen schuld, waarom niet Mozes, maar de Heere hen, tot straf, daar gebracht had? Nu werd Mozes terecht diep verontwaardigd, daar hij hen geheel belangeloos, met zelfopoffering gediend had; en verzocht den Heere hun offer niet aan te nemen. Toen Korach met zijn muiltgespan voor den tabernakel kwam, verscheen de Heere in de wolk zijner heerlijkheid en verklaarde vol toorn aan Mozes en Aäron, dat Hij de geheele vergadering in één oogeblik wilde verteren en gelastte hen, zich van hen af te scheiden. Maar zij smeekten den Heere, dat Hij niet allen, maar alleen de schuldigen wilde straffen, waarom de Heere beval, de getrouwen saam te roepen en hen van het oproerig komplot af te scheiden. („God der geesten van alle vleesch,” noemt Mozes den Heere als Geestelijk Wezen, bron van alle leven, zowel natuurlijk als geestelijk.) Daarop kondigde Mozes het oordeel Gods aan, n.l. dat Hij hen door de aarde zou verslinden, ten bewijze, dat hij Gods dienaar was en zij zijne tegenstanders waren. Onmiddellijk daarop spleet de aarde en verslond de oproerige aanvoeders met al wat zij hadden. („Levend ter helle varen” is niet slechts „levend begraven worden”, maar: dadelijk in de eeuwige verdorvenis komen.) De kinderen van Korach zijn gespaard, als hebbende zeker geen deel aan de zonde huns vaders gehad (vgl. Ezech. 18:19, 20), maar zijn later tot levietische poortiers en zangers verkoren (Num. 26:11; 1 Kron. 26; Ps. 42:1). De overige vrouwen en dienstknechten van Korach, benevens de huisgezinnen van Dathan en Abiram werden mede verzwolgen, als hebbende deel aan het oproer genomen. Ook de 250 bondgenooten werden door het vuur uit den hemel verteerd, terwijl zij tegen Gods ordinantie den Heere offerden, als geduchte vergelding voor hunne oproerigheid en huichelarij. Hunne wierookvaten moesten, als heilig, uit het vuur gered, maar mochten niet meer gebruikt, waarom er gouden overtreksels voor het wierookaltaar van gemaakt werden, ter waarschuwing, dat niemand het wierookoffer zou brengen, als alleen aan Aäron en zijn geslacht opgedragen. Dit geduchte strafgericht strekt nog steeds tot ernstige waarschuwing (Jud. vs. 11).

Het oproerige volk werd nog niet door dit vreeselijke oordeel afgeschrikt, maar zij verweten den volgende dag aan Mozes en Aäron, dat door hun schuld des Heeren volk gedood was. Alsof de Heere niet zoo kennelijk mogelijk het zelf gedood had! Zij zagen de levieten en aanzienlijken voor 's Heeren volk aan,

lettende slechts op uiterlijken schijn, en niet op het innerlijk wezen. In hevigen toorn openbaarde zich de Heere nu in de wolk zijner heerlijkheid en zonder voorafgaande bedreiging, terwijl Hij Mozes en Aäron gelastte zich te verwijderen, begon Hij onmiddellijk een zware pest onder het volk te zenden, dat Hij geheel zou verdelgd hebben, zóo niet Aäron, op Mozes' bevel, die smeekend voor Gods aangezicht nederviel, met wierook verzoenend tusschen de levenden en de dooden zich geplaatst had, waardoor de Heere de plaag afwendde. Toch warep er reeds 14700 gestorven. Hoe ontzettend is de Heere in zijne oordeelen! Dit tusschentreden ziet op de verzoenende tusschenkomst van den waren Hoogepriester. Niet door die wierook, maar door Gods ontferming werd het oordeel opgeheven. Ook wilde Hij hierdoor Aärons priesterschap verheffen. Dit oordeel is ter voortdurende waarschuwing gesteld (1 Cor. 10 : 10, 11).

Om nu het hoogepriesterschap als erfelijk in Aärons geslacht te verklaren, beval de Heere, dat de hoofden van alle stammen hunne amandelstaven, als teekenen hunner waardigheid, met de namen der stammen daarop geschreven, in den tabernakel moesten plaatsen. Die staf, die bloeien en vrucht dragen zou, zou ter aanwijzing van het hoogepriesterschap strekken. Hiermede wilde de Heere vooreerst aanduiden, dat het hoogepriesterschap *erfelijk* zou zijn in Aärons geslacht en ten andere, dat het priesterschap zegenrijk en vruchtbaar voor de kerk zou zijn. Maar vooral zag het op het ware, eeuwigdurend priesterschap Christi, die door den H. Geest zijne kerk doet groeien, bloeien en vrucht dragen. Die wonderstaf Aärons werd bij de ark nedergelegd (Hebr. 9 : 4), ten voortdurend teeken van de wettigheid van Aärons priesterschap; terwijl de Heere met de doodstraf bedreigde allen, die dit zouden betwisten of ontheiligen. Dit voorval verwekte groote verslagenheid en vreeze voor den Heere en zijn heiligdom.

26 November. *Ambt en inkomsten der priesters; Ontzondigingswet; Mirjams dood; Zonde van Mozes en Aäron.*

Num. 19 en 20.

Te leeren: Jes. 43 : 20; Ps. 118 : 2 of 106 : 18.

Na de openbare heiliging van het priesterschap gaf de Heere nauwkeurige bepalingen omtrent den dienst der priesters. Zij moesten het altaar dienen en binnen het heilige hun ambt verrichten, terwijl de Levieten hun moesten ter zijde staan. Geen ander Israeliet mocht in dat heilige komen op straffe des doods. Voorts moesten zij de zondoffers en schuldoffers, die niet verbrand werden, in het heiligdom eten, terwijl de hef- en beweegoffers tot spijsje voor hun gansche gezin strekten. Verder werd hun ten ge-

bruik gegeven al wat den Heere toebehoorde, als het beste van alles: de eerstelingen van den oogst, de eerstgeborenen van alle rein vee, terwijl het geld voor het geloste onreine vee, waarvan zij zelf de prijs moesten bepalen, tot hun inkomsten strekte. Aan de Levieten werden de tienden van alles gegeven, die daarvan weder een tiende aan den Heere moesten offeren, dat daarna den priester toekwam. Tot reiniging van den hoogepriester moest er een roode vaars geslacht, waarvan het bloed zevenmaal voor de tent der samenkomst gesprengd en daarna moest het vleesch verbrand worden met cederhout, hysop en scharlaken. Vervolgens moest de priester zich en zijne kleederen wasschen en mocht eerst des avonds als rein het heiligdom betreden. Iemand, daartoe gereinigd, moest het overblijfsel des offers buiten het leger brengen, en na wassching, tot aan den avond onrein blijven. Sommigen zien in deze koe de afbeelding van Christus, rood door het bloed der verzoening.

Als iemand een doode, mensch of dier, had aangeraakt, moest hij zeven dagen onrein blijven en zich ten derde en ten zevenden dage reinigen. De asch van een geofferde vaars moest met bronwater gemengd en met dat vermengd water moest de onreine met hysop besprengd worden, waarna hij zijne kleederen wasschen moest. Ook wat met den doode in aanraking geweest was, moest gereinigd worden. Weigerde iemand die reiniging, dan moest hij uit de gemeente worden verbannen. Die reiniging is het beeld der geestelijke reiniging (Ps. 51 : 9) welke door het bloed en den Geest van Christus wordt tot stand gebracht (Hebr. 9 : 13, 14; 1 Cor. 6 : 11).

Wat ons nu verder wordt medegedeeld, is in het laatste jaar der woestijnreis geschied. De 38 jaren gaan stilzwijgend voorbij, als een lange nacht, waarin Israel de straf zijner ongerechtigheid moest dragen en bijna geheel hoven den leeftijd van 20 jaar was gestorven. (Zie over hunne reizen Num. 33). Mirjam was nog overgebleven, maar stierf nu ook in het laatste jaar der omzwerfing, in de woestijn Kades.

Het jongere geslacht bleek niet beter dan het gestorvene; de zonde van weerspannigheid en oproerigheid was niet uitgeroeid. Ondanks al den zegen van den Heere, zoo lange en zoo wonderdadig genoten, begonnen zij terzelfder plaatse, waar zulk een zwaar oproer was geweest (Num. 13 : 26), weder te morren en wel over gebrek aan water. Ja zij begerden zelfs mede gestorven te zijn, en gaven aan Mozes en Aäron de schuld van al die ellende. Ook nu zochten Mozes en Aäron den Heere in den nood, die zich hun in de wolk zijner heerlijkheid openbaarde en beval, dat zij tot een steenrots moesten spreken, waardoor er overvloedig water zou uitvlieten. In plaats van te spreken, *sloeg* Mozes in zijn rechtmatigen toorn tweemaal met zijn staf op de rots, met hetzelfde gevolg. Maar hierdoor betoonde hij zich niet alleen ongehoorzaam, maar ontheiligde

ook den naam des Heeren, door zijne wondermacht voor het oog der Israelieten te verzwakken. Vroeger was het Gods bevel geweest om te slaan (Exod. 17 : 6) ; maar nu wilde de Heere zijn wondermacht nog krachtiger toonen, door te spreken. Als straf voor hunne ongehoorzaamheid (Aäron blijkt mede schuldig te zijn), moesten ook zij in de woestijn sterven. Dit was voorzeker een diepe vernedering en een zware bezoeking voor hen, en toch ook een genadige beschikking Gods, die hen op hun hoogen leeftijd voor de moeite en ontbering des strijds wilde sparen. Hieruit blijkt, dat God de *zijn* om hunne zonden niet minder straft, hoewel hen kastijdende in zijne liefde (vgl. Ps. 89 : 31—34). Aan deze zonde werd Israel nog gedurig ter waarschuwing herinnerd (Ps. 106 : 32, 33; 95 : 8). Christus is de ware Steenrots, die op de stem des gebeds, het water des heils uit zich doet vlieten (1 Cor. 10 : 4).

Daar de weg van Kades naar Kanaän door het land der Edomieten voerde, die aan de Israelieten het naast verwant waren, begeerde Mozes van den koning vrijen doortocht. Deze werd den Israelieten geweigerd, ja zelfs door een krijgsmacht belet; ter besteding van de oude veete tusschen Ezau en Jakob; zoodat zij nu een omweg moesten maken. De Edomieten zijn het beeld van alle vijanden van Gods kerk, die haar geen plaats in de wereld gunnen.

Het oordeel over Aäron werd zeer spoedig vlotrokken. De Heere kondigde hem door Mozes zijnen dood aan en beval Mozes, hem den berg Hor te doen beklimmen, daar hem van zijn hoogepriesterlijk gewaad te ontdoen en dit zijn zoon Eleazar aan te trekken. Aäron geeft zich gewillig aan den Heere over en sterft in de hope op een betere ruste. Ondanks zijn vele zwakheden, blijkt Aäron een waar geloovige te zijn geweest. Allen zonder uitzondering toonden hun liefde en eerbied voor hem, door hem op koninklijke wijze, 30 dagen lang, te beweenen. Hoewel het hoogepriesterlijk ambt niet ophield, toch blijkt het uit Aärons dood niet het ware te zijn, dat op de openbaring in Christus wachtte (Hebr. 7 : 23—25)

3 December. *Overwinning van de Kanaänieten en Amorieten, welker gebied wordt verdeeld.*

Num. 21 en 32.

Te leeren: Amos 2 : 9; Ps. 135 : 6 of vs. 7.

Toen een der Kanaänietische vorsten, die te Harad woonde, hoorde, dat de Israelieten, na 38 jaren, westelijk op het toen verspiede land wilden aanvallen, streed hij tegen hen, met het treurig gevolg, dat eenigen gevangengenomen werden. Welk een beproeving! Maar zij werden niet moedeloos en beloofden den Heere, wanneer Hij de steden in hunne hand gaf, die met hunne bewoners te zullen ver-

bannen, d.i. te vernietigen. Dit geschiedde, waarom die plaats nu *Horma* (verbanning) geheeten werd (Num. 15 : 45).

Wegens de weigering van den koning van Edom, moesten de Israelieten, nadat de rouw over Aärons dood geëindigd was, weder een terugweg aannemen, zoodat zij zelfs langs de Schelfzee moesten trekken en een vreeselijke woestijn moesten doorreizen. Dit was een zware beproeving, overeenkomstig den weg, dien God met al zijn volk houdt. In die dorre woestijn, begon het moedeloze en verdrietige volk weder te morren wegens gebrek aan spijs en drank, terwijl het zijn walging van het Manna uitsprak. Welk een snoode ondankbaarheid voor Gods wonderdadige en trouwe zorgen! Moge het geestelijk manna ons nooit tot een walging zijn! De Heere zond in zijnen toorn tot straf vurige slangen, die door hare vergiftige beten velen doodden. Na hunne belijdenis van zonden en hun verzoek aan Mozes, om voor hen te bidden, waaruit hunne meerdere verootmoediging blijkt, liet de Heere Mozes een koperen slang op een staak in het midden des legers oprichten, opdat wie geloovig op die slang zag, genezen werd. Niet de slang, maar de Heere genas hen, op hun geloovig vertrouwen op God. Deze slang is het beeld van de ware Slang Christus, die door zijne verhooging aan het kruis geneest van de doodelijk vergiftige beet der zonde, de oude slang of den duivel (Joh. 3 : 14, 15). Die opgerichte slang werd later afgodisch vereerd en eerst door Hiskia verbrijzeld en een stuk koper genoemd (2 Kon. 18 : 4).

Na vele streken doorreisid te hebben, kwamen zij aan de landpalen van de Amorieten, die aan de overzijde van Kanaän langs de Jordaan over de beek Arnon woonden, welke een der beken of riviertjes is, die in de Jordaan uitstroomen. Daar werd een krijgslied aangeheven, dat ter gedachtenis aan de overwinning, door den Heere daar geschonken, in het boek van de oorlogen des Heeren is opgeteekend, welk boek is verloren gegaan. Ook werd er een lied gezongen bij gelegenheid, dat Mozes en de oversten zelf met hunne staven, op Gods bevel, een put groeven, die hun ruimschoots van water voorzag. Nu zond Mozes boden tot Sihon, den koning der Amorieten, die te Hesbon woonde, verzoekende, evenals aan den koning van Edom, met vrede door zijn land te mogen trekken. Op zijn weigering beval de Heere hen aan te vallen, wat in betrekking tot de Edomieten verboden werd, als zijnde te nauw aan Israel verwant. In dien strijd behaalde Israel de volkomene overwinning, zoodat het geheele gebied van Sihon in hun bezit kwam. Daar deze Sihon vroeger tegen de Moabieten zegevierend had gestreden, werd de luister van Israels overwinning te meer openbaar, welke dan ook ter eere Gods bezongen werd. — Daarna overwonnen zij nog de stad Jaëzer met al de omliggende plaatsen, door de Amorieten bewoond, en eindelijk ten noorden van den Jabbok,

noordelijk van het rijk van Sihon, Og, den koning van Bazan. Deze was een ontzagelijke reus, wiens ijzeren bedstede negen el lang en vier el breed was, (elleboogslengte) en als een gedenkstuk te Rabba, de hoofdstad van de Ammonieten, bewaard werd. Geen wonder, dat Israel voor hem vreesde. Maar de Heere verzekerde zijn volk, dat Hij hem, evenals Sihon, in hunne handen geven zou. Zij verdelgden hem en zijne onderdanen en namen zijn land in bezit. Dit bezit was voorloopig algemeen eigendom, maar werd later aan de stammen van Ruben, Gad en half Manasse toegewezen (Num. 32). Deze stammen hadden veel vee, en daar het land laag gelegen en zeer vruchtbaar was, begeerden zij dit voor hun erfdeel. Mozes kon dit maar niet voetstoots hun toestaan, in de meening verkeerende, dat zij zich in het rustig bezit er van stellen en aan den krijg onttrekken zouden. Maar toen zij verzekerden, dat zij eerst met hunne broederen ten strijde zouden optrekken, om ook dier erfdeel te overwinnen en daarna tot hun erfdeel zouden terugkeeren, waar zij hunne vrouwen en kinderen reeds gevestigd zouden hebben, stond Mozes hun verzoek toe, en gaf dienaangaande bevel aan Eleazar en Jozua, als zijn opvolger. Deze landstrecken van Gilead en Basan werden nu verdeeld, zoo, dat half Manasse in het noorden het land van Basan, Gad in het midden het land van Gilead, en Ruben in het zuiden het gebergte van Abarim, door den Arnon van Moab gescheiden, ten erfdeel verkreeg. Daar bouwden zij nieuwe steden of versterkten de oude, waaraan zij nieuwe namen gaven.

10 December. *Bileam. Pinehas.*

Num. 22—25.

Te leeren: Num. 23 : 21; Ps. 106 : 16 of vs. 17.

Na de Amoriëten ten onder gebracht te hebben, legerden de Israëliëten zich in de vlakke, meer laag gelegen velden van Moab, met Ammon, een zoon van Lot. Het was niet Mozes' plan de Moabiëten, als aan Israel verwant, aan te vallen. Maar Balak, de koning, was daarover met vrees vervuld, wegens de schitterende overwinning op de Amoriëten. Deze koning was, zeker om de nederlaag zijns vaders, die een groot deel van zijn gebied aan Sihon had moeten afstaan (zie vorigen Zondag), een vreesachtig vorst, waarom hij een bondgenootschap sloot met de Midianiëten, van Midian, zoon van Abraham en Keturah, afstammende en zuidelijk van hem wonende. Gemeenschappelijk besloten zij een gezantschap tot *Bileam* te zenden, die een Chaldeeusche waarzegger was, te Pethor in Mesopotamië, met verzoek, om voor een groot loon het volk Israel te vloeken. Aan de uitspraak van een waarzegger, als aan een orakel of godspraak, hechtten zij groote waarde. Niet

het minste begrip had Balak van het wezen en het woord, van den raad en de daad van Jehovah, den waren God, met wien hij krachtens zijn afkomst had kunnen bekend zijn en die hem bij name nog eenigermate bekend was. Hij beschouwde Hem als een volksgod van Israel, evenals zijn Kamoz, wiens tegenwoordigheid hij meende door vriendelijke woorden en geschenken voor zich te kunnen winnen, om zijn eigen volk te verlaten en te vloeken. Geen beter persoon achtte hij daartoe gevonden te hebben dan Bileam, die ook krachtens zijn afkomst, waarschijnlijk uit Nahor, min of meer met den waren God schijnt bekend te zijn geweest, maar een valsche profeet of waarzegger was, in zijn tijd zeer beroemd. Bileam zich door dit gezantschap vereerd gevoelende, verzocht, dat de gezanten bij hem zouden overnachten, opdat hij Jehovah, den God van Israel, omtrent zijn wil kon raadplegen. En werkelijk verscheen de Heere niet om Bileams, maar om Israëls wil aan Bileam, echter niet als Verbondsgod Jehovah, maar als God, d.i. Schepper, om, hoewel Hij het zeer goed wist, Bileam te ondervragen omtrent het oogmerk der zending, teneinde het hem zelf te laten mededeelen en daarop hem uitdrukkelijk te verbieden, aan Balaks wensch en zijn eigen geldgierigheid en eerzuchtige begeerte te voldoen om, n.l. het door Hem gezegend volk te vloeken. De profeet, wel zooveel kennis van den Heere hebbende, dat hij voor Hem vreesde, durfde niet het verzoek der gezanten te bevredigen en liet hen gaan. Balak werd nog niet ontmoedigd, maar zond aanzienlijker en bespraakter gezanten, met nog grooter geschenken en beloften van de hoogst mogelijke eerbewijzen, om door het streelen zijne ijdelheid hem te bewegen. Maar Bileam gaf den gezanten dit treffend antwoord, dat hij voor al de schatten des konings het bevel Gods niet kon overtreden. Helaas! in plaats van terstond de gezanten weg te zenden, liet hij zich door zijn geld- en eerzucht verleiden, om hen weder des nachts bij zich te houden, ten einde nogmaals God te raadplegen, wiens wil hij zoo duidelijk had vernomen. De eerste stap op den weg der verleiding daarop door den Mammon gevoerd, welke hem tot verderf bracht. Ter waarschuwing! Waarlijk kwam God ook nu weder tot Bileam, niet om hem duidelijker zijn wil te openbaren, maar om hem in zijn toorn heen te zenden, om, tegen zijn wil, zijn raad door hem te doen volvoeren. God geeft aan de booze begeerte des menschen toe en laat hem in zijn ongerechtigheid voortgaan tot zijn verderf, maar tot volvoering van zijn raad (vgl. Gen. 50 : 20; Luk. 22 : 22; Hand. 4 : 27, 28; ook Ps. 141 : 10; 9 : 16; Spr. 5 : 22, 23). Des morgens zadelde Bileam zijn ezel en ging met de gezanten mede. Maar omdat hij geheel door vleeschelijke en booze begeerte geleid werd, kwam de Engel des Heeren hem tegemoet op den weg om hem in zijn boos opzet tegen te komen en voor verzet tegen den Heere te waarschuwen. Verblind

als hij was, zag hij den engel niet, maar zijne ezelin werd door die ongewone verschijning bevreesd en durfde niet voortgaan, waarom hij haar door slagen dwong. De ezelin terzijde wijkende, kwam hij met haar in een epge klove, waar hij met zijn voet tusschen de ezelin en den rotswand beklemd geraakte, weshalve hij haar sterker sloeg. Nog verder voortgedrongen, geraakte hij in een zoo nauwe engte, dat geen wijken mogelijk was, en de ezelin, door de verschijning al meer bevreesd, legde zich neder, feller door haren meester geslagen. Nu opende God den mond der ezelin, die haar meester het onredelijke zijner mishandeling verweet, waarin hij moest toestemmen. Dit spreken was door God zoowel voor de ezelin als voor de slang (Gen. 3 : 1) mogelijk gemaakt. En dat God juist dit domme dier gebruikte, was om Bileam in zijn eigen wijsheid, maar werkelijke blindheid te beschamen en te doen inzien, dat *God* alleen den mond tot spreken opent, om zijn raad te doen openbaren; wat voor Bileam tot zijne waarschuwing in het spreken moest strekken (2 Petr. 2 : 16). Nu opende God de oogen van Bileam, dat hij ook den engel zag, die hem zijn onzinnigheid in het slaan der ezelin verweet; want gelijk hij de ezelin om hare onwilligheid had willen dooden, zoo zou hij hem gedood hebben, ware zij niet ter zijde geweken. Zoo wordt dit domme, redeloos dier boven hem verheven, daar het juist in haar vreeze voor God en het zich onderwerpen aan zijn wil, hem veroordeelde, die tegen Gods wil handelde en deswege den dood verdiende. (Zie over de onmogelijkheid, om met eigen oogen de hemelsche verschijningen te zien, zonder opening der oogen door den Heere, 2 Kon. 6 : 17; ook ter verklaring van het zien der engelen bij Jezus' graf.) — Bileam beleed zijne zonde, maar verontschuldigde zich tegelijkertijd, dat hij den engel niet gezien had; en was bereid terug te keeren. Maar nu beval de engel hem te gaan, op voorwaarde alleen Gods woord te zullen spreken. — Bij Balak gekomen, bestrafte deze hem voor de eerste weigering, daar hij hem toch ruimschoots vereeren zou en offerde vele dieren, om God en zijn profeet voor zich te winnen. Bileam echter deelde hem zijn vast besluit mede, niet anders dan Gods woord te zullen spreken, wat hij zeker hoopte, nog wel ten believe van Balak, te kunnen verdraaien. Den volgenden dag leidde Balak in gezelschap van zijne bondgenooten, Bileam naar een aanzienlijke hoogte, aan Baäl, den zinnegod gewijd, waar hij op 's profeten bevel zeven varren en zeven rammen op zeven altaren offerde, in de hoop God daardoor voor zich te winnen. Dwaze God onteerende poging, ook nog maar al te zeer beproefd! Van de hoogte, waarop hij stond, zag hij het geheele leger Israels voor zich en werd in hooge verrukking gebracht, zoodat hij niet alleen het volk moest zegenen, en zijn grootheid, uitgebreidheid en macht moest verheerlijken, maar ook zelf wenschte, daaraan gelijk te zijn en gelijk zij te sterven. Zijn begeerte

(vs. 10) is niet oprecht, maar geheel zelfzuchtig. Hij wilde wel sterven met hen en zalig worden, maar niet met hen leven (zie daarentegen Ruth 1 : 16). Balak was toornig over deze godsspraak, maar hoopte, dat zij op een andere plaats beter voor hem zou zijn, alwaar Bileam slechts een gedeelte des legers zou kunnen aanschouwen; waarom hij hem naar de hoogte van Pisga voerde. Daar werden weder de officers gebracht; maar ook daar dwong de Heere Bileam, alleen zijn woord te spreken, en zelfs hem te doen verklaren, dat Gods woord alleen zeker en waarachtig is (vs. 19). Dit is een treffende verklaring aangaande God, die telkens herhaald en bevestigd is (o.a. 1 Sam. 15 : 29; Jak. 1 : 17). Balak kon nu zeker weten, dat het door hem gesproken Godswoord waar was en zeker bevestigd zou worden. En nu wees hij op de kracht Gods aan zijn volk reeds betoond, welke hen tot volledige zegepraal over de volken zou strekken (vgl. met vs. 24; Gen. 49 : 9, 10; Hos. 14 : 6). Balak, door zulk een godsspraak in toorn ontstoken, legde aan Bileam het zwijgen op. Maar op zijn herhaalde verklaring, dat hij alleen Jehovah's woord kon spreken, beproefde Balak nogmaals op een andere plaats de vervloeking uit Bileams mond te verkrijgen. Daar de heidenen het verblijf der goden plaatselijk dachten, meende Balak dat Israels God op de eene plaats niet de macht bezat, die Hij op een andere had (vgl. 1 Kon. 20 : 23, 28). Bileam gaf aan die meening toe en begeerde weder een zeventvoudig (volkomen) offer, om zoo het mogelijk ware zijn doel te bereiken. Maar nu geraakt hij geheel en al onder de macht des Heeren, zoodat hij als een waar profeet niet tot de afgoden en tot de tooverijen zijn toevlucht nam, maar tot den waren God zich wendde. Daarop kwam hij geheel onder den invloed des H. Geestes, die hem in hooge geestverrukking deed profeteeren en zelfs, naar de aartsvaderlijke belofte, den vloek en den zegen deed uitspreken over wie Israel zou vloeken en zegenen (Gen. 12 : 3). Hierdoor ontstak Balak in woede en zonder hem de beloofde eer te schenken, joeg hij hem als een bedrieger weg. Maar Bileam kon niet met profeteeren eindigen; hij verhief zelfs zijn blik tot op het Messiasrijk, dat zijn heerschappij over alle volken tot aan de einden der aarde verbreiden zou (vs. 17; vgl. Gen. 49 : 10; Matth. 2 : 2). Na het eindigen dezer verhevene godsspraak, toont Bileam zijn natuurlijk goddeloos bestaan, door in 't geheim aan Balak een raad uit zichzelf te geven tot verduering van Israel. — Bileam is het beeld van ieder huichelaar, die Gods Woord tot eigen verderf verkondigt en een type van alle volksverleiders (Jud. vs. 11; 2 Petr. 2 : 15; Openb. 2 : 14). Men meent, dat Bileam naar Mozes is gegaan en hem zijne profetieën heeft medegedeeld, in de hoop loon en eer daarvoor te ontvangen, maar, zijn doel niet bereikt ziende, met haat tegen Israel vervuld is en daarom aan Balak een

raad heeft gegeven, welke het treurig gevolg had, als in hoofdst. 25 staat beschreven. Echter vinden wij niet dat de Moabieten, maar wel de Midianieten dien raad hebben opgevolgd. Zij verleidden Israel niet slechts tot afgoderij, maar tot hoererij, door hen tot een afgodsfeest, ter eere van Baäl, te Peor vereerd, te noodigen. Hierover ontstak de Heere in hevigen toorn en zond onder zijn volk een pestilentie, die velen wegraapte. En daarop moesten de overigen der schuldigen in tegenwoordigheid der hoofden des volks opgehangen en door de zon verteerd worden, alzoo door hun afgod (Baäl = zon) verdorven. Maar nog ging men in zijn wel lust voort, daar iemand openbaar hoererij met een dochter van een der hoofden der Midianieten bedreef. Hierover werd Pinehas, de zoon van Eleazar, kleinzoon van Aäron, zoo in toorn ontstoken, dat hij hen beiden doorstak. Deze strafoefening deed Gods toorn ophouden, waaronder 24000 menschen gevallen waren (1 Cor. 10 : 8). 1000 werden opgehangen. Als loon voor zijn ijver voor 's Heeren naam, werd aan Pinehas het hooge priesterschap erfelijk in zijn geslacht verzekerd (eeuwig beteekent altoos durend, zoolang het zou bestaan). Zoo was Bileams doel bereikt, maar tot zijn verderf. (Zie volg. Zondag).

17 December. *Zelafeads dochters; Jozua als Mozes' opvolger benoemd. De Midianieten overwonnen.*

Num. 27 ; 36 en 31.

Te leeren Num. 31 : 2; Ps. 135 : 7 of 136 : 21, 22.

Daar volgens de wet bepaald was, dat alleen de zonen de erfgenamen in de geslachten zijn zouden en wel zoo, dat de eerstgeborene twee deelen der nalatenschap verkreeg, waarvoor hij zijne moeder en zijne ongehuwde zusters moest verzorgen, deed zich een bezwaar op in het geslacht van *Zelafead*, uit den stam van Manasse. Deze had vijf dochters nagelaten, welke na haars vaders dood tot Mozes kwamen en verklaarden, dat haar vader in zijne zonde, d.i. in de algemeene overtreding, waarom allen in de woestijn waren gebleven, gestorven was, en als niet aan de andere oproeren schuldig, ook recht had op het behoud van zijn geslacht en zijne bezittingen. En indien er geene voorziening in deze aangelegenheid plaats had, zou zijn geslacht te gronde gaan. Toen Mozes deze zaak voor den Heere bracht, verklaarde de Heere, dat *Zelafeads* dochters gelijk hadden en gaf nu in 't algemeen deze bepaling, dat, wanneer iemand stierf zonder mannelijke nakomelingen, de dochters als erfgenamen zouden optreden. En wanneer iemand geen dochter naliet, moest zijn broeder, of zoo ook deze ontbrak, een oom, verder een neef en eindelijk een verre bloedverwant uit zijn geslacht erfgenaam zijn. Later werd nog bepaald, ook met het oog op *Zelafeads* dochters,

dat zij huwen moesten, niet met mannen uit een ander, maar uit haar eigen geslacht, opdat de naam en de bezitting van het geslacht bewaard bleef. Naar dit voorschrift handelden die dochters, die aan de zonen van haar oom ten huwelijk werden gegeven. En voorts moest dit als regel in Israel blijven gelden.

Aan het einde van de woestijnreis gekomen, was ook het einde van Mozes' aardsche leven daar. Toen de Heere hem dit te kennen gaf, verzocht Mozes Hem, een opvolger in zijne plaats aan te wijzen, opdat de Israelieten terstond na zijn dood zouden weten, wien zij in zijn plaats moesten gehoorzamen. De Heere wees Jozua aan, die ook zeker door Mozes begeerd en bedoeld was (vgl. Exod. 24 : 13; 32 : 17; Num. 14 : 6), deelde hem zijnen Geest mede door de oplegging van Mozes' handen en bepaalde, dat hij van den hooge priester door urim en thummim 's Heeren raad moest vragen. Volgens dit voorschrift handelde Mozes, die daarmede gerustgesteld was. Wij zien hieruit, hoe innig de betrekking moest zijn tusschen het hoofd van de kerk en dat van den staat, maar vooral hoe het hoofd des volks geheel naar 's Heeren wil moest optreden. Treffend voorbeeld voor allen, die in hoogheid zijn gezeten. Ook merken wij hier de bijzondere liefde en zorg van Mozes voor zijn volk, dat hij, ondanks alle verdriet er van ondervonden, ten einde toe bleef liefhebben.

Voor zijn heengaan moest Mozes nog wreke oefenen aan de Midianieten, die in zijn tijd zulk een verderf over Israel hadden gebracht. Daartoe moest elke stam duizend man leveren, aan het hoofd van welk leger Pinehas geplaatst werd, die met de gereedschappen des heiligdoms, blazende op de trompetten (Num. 10 : 9), de vijanden moest aanvallen. Hieruit blijkt, dat deze krijg een heilige krijg was, tot vergelding voor de ontheiliging en onteering van het heilig volk des Heeren. Hoewel zeker Mozes het hoofd bleef, werd toch aan Pinehas, wegens zijn ijver in deze zaak, als geheiligd priester, de leiding des krijgs opgedragen. Verdeldend was deze strijd voor de Midianieten, van wie vijf koningen en al de mannen gedood werden, terwijl de vrouwen en kinderen werden gevangengenomen; het vee en de have werden buit gemaakt en de steden en dorpen door het vuur verwoest. Toen men den buit voor Mozes bracht, was hij verontwaardigd, dat zij de vrouwen hadden laten leven, die juist oorzaak tot dit verderfelijik kwaad geweest waren. Daarom beval hij de gehuwde vrouwen en ook de mannelijke kinderen om te brengen. De genen, die ten oorlog getogen waren, moesten zich zeven dagen lang ontzondigen, de kleederen moesten gewasschen en wat tegen het vuur bestand was, daardoor gelouterd worden. Daarop beval hij den buit in twee helften te verdeelen, waarvan de eene helft aan de krijgslieden, de andere aan de overige Israelie werd geschonken. Van dien buit moesten de krijgs-

lieden $\frac{1}{500}$ en de anderen $\frac{1}{50}$ afstaan voor den Heere, tot den dienst der priesters, als dankoffer voor deze wondervolle overwinning, zoo kennelijk door den Heere gewrocht.

In dezen krijg werd ook Bileam gedood, die het welverdiend loon voor zijne verleiding ontving. Hij schijnt de vrucht van zijn duivelsch plan te hebben willen aanschouwen, maar dit was hem zelf ten verderve (vgl. Ps. 7 : 16, 17; 9 : 9; 10 : 2; Spr. 5 : 22).

24 December. *Kerstfeest.*

Luk. 2 : 1—20.

Had God reeds terstond na den val de komst van het Zaad der vrouw tot verlossing geopenbaard (Gen. 3 : 15), de aankondigingen door aartsvaders en profeten werden steeds menigvuldiger en duidelijker (noem er eenige), totdat na 4000 jaren, toen alles tot zijn komst gereed was, dus in de „volheid des tijds” (Gal. 4 : 4), het beloofde Zaad in den Heere Jezus Christus in Bethlehem werkelijk verscheen. Zoowel in de voorbereiding tot, als in de komst van dat beloofde Zaad openbaart zich op wondervolle wijze de voorzienigheid Gods. Het heidendom was uitgeput en afgemat, de volkeren smachtten naar hooger licht en ware verlossing. In Israel had de vormendienst den waren godsdienst verdrongen; menschelijk vernuft had het ware licht der godsopenbaring verdonkerd; de scepter was van Juda geweken, het vrije volk Gods lag in de banden der Romeinsche overheersching, zoodat er smachtend naar licht en troost werd uitgezien; de ware Israëlieten verwachtten dan ook de hoop der vaderen, de vertroosting Israels. Ook uitwendig had God alles voor zijn komst in het vleesch voorbereid. Alles was onder één heerschappij, die van den Romeinschen keizer Augustus (de verhevene); een algemeene wereldvrede heerschte alom, toen onder de vierde wereldmonarchie (Dan. 2 : 44) de ware Vredevorst het eeuwig koninkrijk kwam openbaren. Had vier eeuwen de profetie gezwegen, door Johannes den Dooper was zijn komst als die van den waren Elia (Mal. 4 : 5) als aanstaande verkondigd, zoodat hij niet onverwacht verscheen.

In den door God bepaalden tijd gaf Augustus bevel, dat de geheele toen bekende en aan zijne heerschappij onderworpen wereld *beschreven* moest worden, opdat hij zijne macht weten, zijne regeering wel inrichten en de belastingen regelen kon. Tegen dit laatste doel kwamen de vrijheidlievende Joden in verzet; waarom, hoewel de belasting was uitgeschreven, zij eerst na tien jaren onder Cyrenius of Quirinus kon ingevoerd, toen Judea, na den dood van Archelaüs, een Syrisch wingewest was geworden, bestuurd door een proconsul of stadhouder. — Daar elk gezin naar de geslachten moest opgeschreven

worden, ter plaatse waar hunne afkomst gelegen was, gingen ook Jozef en Maria uit Nazareth, in het noorden van Galilea, naar Bethlehem, ten zuiden van Jeruzalem, omdat beiden uit Davids geslacht waren. Maria moest mede, omdat zij nog niet getrouwd was, en zelf uit David afstamde. Wij leiden hieruit af, dat zij geen ouders meer had. — Hoe treffend wordt hierdoor Gods raad en profetie vervuld! De tronk van Isaï was als afgehouden, toen het rijsje er uit voortkwam (Jes. 11 : 1). Schoon zijn ouders te Nazareth woonden, werd toch de Messias te Bethlehem geboren (Micha 5 : 1). Uit Bethlehem (broodhuis) moest het brood des levens (Joh. 6 : 35) voortkomen.

Te Bethlehem gekomen, waren de dagen van Maria's zwangerschap vervuld, maar ook de dagen door God daartoe bestemd. Het jaar der geboorte was 4004 na de wereldschepping, en 749 na de stichting van Rome. De 25ste December is wellicht niet de juiste dag, maar door de kerk aangenomen, omdat dan de natuurlijke zon weder begint te klimmen, beeld van de Zon der gerechtigheid, die uit de hoogte opgaat (Luk. 1 : 7, 8).

Maria, als maagd door den Heiligen Geest bevrucht (Jes. 7 : 14; Matth. 1 : 20; Luk. 1 : 35), baarde haar eerstgeborene Zoon, die als Zoon Gods, de eerstgeborene aller schepselen (Coll. 1 : 15), de eigenlijk eerstgeborene uit de menschen is, zonder zonde; en wel tegenover Kaïn, in wien het beloofde zaad door Eva werd beschouwd (Gen. 4 : 1). Maria is de ware Eva, de moeder des levens, dat in haar Zaad is geopenbaard (1 Joh. 1 : 2).

Zij wond haar zuigeling in doeken, geheel naar de gewoonte dier dagen, ter bedekking zijner naaktheid, ter beschutting tegen de koude; niet in doeken van fijn lijnwaad, maar mogelijk wel van haar eigen armelijke kleeding. De eeuwig vrije Zoon Gods wordt in windselen gebonden, ten einde zijn volk vrij te maken; van den volmaakt Reine wordt de schaamte bedekt, opdat Hij ons met zijn gerechtigheid en heiligheid bekleeden zou. — In de beestenkribbe wordt Hij gelegd, niet in een wieg of op een praalbed, gelijk Hij waardig was, die eeuwige heerlijkheid had in den schoot des Vaders (Joh. 1 : 18), om zichzelf zoo diep mogelijk te vernederen (Jes. 53 : 2), ter onzer verhooging aan 's Vaders rechterhand. — Geen plaats was er voor zijne ouders en dus ook niet voor Hem in de herberg, waarom Hij in een stal wordt geboren. Zoo begint zijn vernedering, die voortgaat (Luk. 9 : 58) tot aan het kruis, waardoor Hij zijn volk, langs een weg van vernedering, achter Hem geleid, tot de hoogste heerlijkheid leiden wil (vgl. 2 Cor. 8 : 9; Matth. 19 : 28; Joh. 17 : 24; Openb. 3 : 21). Niet alleen in een werkelijke herberg, maar ook in de geheele wereld is er voor den Schepper des heelals geen plaats, ja evenmin in ons hart, dat alleen door den Heiligen Geest daartoe bereid wordt, om Hem er in te doen geboren

worden (Joh. 3 : 5; Gal. 4 : 19; Joh. 14 : 23). Dat niemand onzer Hem een plaats weigere, opdat Hij ons aan den hemel niet afwijze (Luk. 13 : 25)!

De heugelijke tijding van Jezus' geboorte wordt niet aan de grooten dezer wereld, maar aan eenvoudige herders door engelen medegedeeld (vgl. 1 Cor. 1 : 26—29). Gelijk David, zoo bielden zij in Bethlehems velden de nachtwacht bij hunne kudde en ontstaken een vuur, ter verlichting in de duisternis en ter verwarming tegen de koude. Maar boven dien slauwen gloed verscheen plotseling een hemelsche glans, waarin zich een engel openbaarde, die den bevreesden herders bemoedigde met de heugelijkste tijding, ooit op aarde gehoord. Hij bracht hier het Evangelie, de blijde boodschap van verlossing, die, schoon niet terstond, straks tot in eeuwigheid al den volke, tot de zaligheid uitverkoren, verblijden zou; want de lang beloofde en verwachte Zaligmaker, de Christus, de Heere, was in de stad Davids geboren. En zoo zij nog mochten twifelen, de waarheid konden zij zelf met eigen oogen in het kindeke in de kribbe aanschouwen. Wij ook moeten de waarheid door ervaring leeren kennen.

Onmiddellijk na den eersten engel, die voor Gabriël gehouden wordt (Luk. 1 : 26), verscheen een ontelbare menigte van engelen (vgl. Dan. 7 : 10), die, zich verblijdende over het heil der menschen (Luk. 15 : 10), Gode eere toezongen en wel in een lofzang, die driedelig van vorm is. Eerst brengen zij Gode in de hoogste hemelen eere, die zich zoo diep vernedert, om het beloofde heil te openbaren; voorts bezingen zij het heil zelf als *vrede op aarde*, welken vrede Hij, als de Vredevorst (Jes. 9 : 5); in de harten schenkt door de verzoening met God door zijn bloed (Efez. 2 : 14, 17; Rom. 5 : 11) en tengevolge daarvan schenkt in zijne gemeente (Joh. 16 : 27), tegenover de wereld (Luk. 12 : 51—53), om die bij zijn wederkomst voor eeuwig te bevestigen (Ps. 72 : 7; Jes. 2 : 4). Eindelijk wijzen zij op de oorzaak van dat heil, n.l. het *welbehagen Gods in menschen*. Niet uit verdienste, maar alleen uit genade schenkt God het heil in den Zoon zijns welbehagens (Matth. 3 : 17) aan vloekwaardige zondaren (Joh. 3 : 16; 1 Joh. 4 : 9, 10; 1 Tim. 1 : 15). Na de engelenverschijning en engelentijding gaan de ontroerde herders zich terstond van de waarheid overtuigen, ons ten voorbeeld (Hand. 17 : 11), en, het werkelijk alzoo vindende, gelijk de engel hun gezegd heeft, knielen zij vol eerbied voor dat nietig kindeke neder, waarin zij hun Zaligmaker mogen vinden, dien zij alom ter verheerlijking Gods als verschenen verkondigen, zonder echter geloof te vinden. Die verkondiging strekt allen geloovigen ten voorbeeld (Rom. 1 : 16), gelijk ook die ervaring steeds den verkondigers des Evangelies ten deel valt. Maria, die in stilheid al wat zij hoorde en zag in haar hart overleide, is het beeld van alle stille geloovigen, die Gods Woord overpeinzen (Ps. 1 : 2; 77 : 12, 13; 104 : 34).

31 December. *Mozes' opvolger en zijn dood.*

Deut. 31—34.

Te leeren: Hebr. 4 : 9; Ps. 90 : 6 of vs. 9.

Toen Mozes' einde begon te naderen, nam hij afscheid van het volk. Hij was, 120 jaren oud zijnde, de oudste van allen, die behalve Jozua en Kaleb, niet ouder waren dan 60 jaren, daar het geheele geslacht, dat hij uit Egypte had opgevoerd, was gestorven. Ook hij mocht, als straf zijner ongehoorzaamheid, niet het beloofde land ingaan, maar hij blijkt zich met den wille Gods geheel vereenigd te hebben, daar hij verklaart, zich niet in staat te gevoelen den aanstaanden strijd te voeren. Terwijl hij Jozua als zijn opvolger aanwees, door God zelf daartoe verkoren, vermaande hij het volk tot moed en volharding in den strijd, hen wijzende op de hulpe en de trouwe van Jehovah, maar ook hen vermanende, in gehoorzaamheid aan 's Heeren bevel in de uitroeping van de volken van Kanaän, te handelen. Daarop riep hij Jozua, dien hij aan het volk voorstelde, en wien hij ook tot moed en kracht opwekte in den strijd, dien de Heere tot volle zegepraal zou voeren. Voorts gaf Mozes de wet aan de priesters en levieten over, met welke sommigen meenen, dat alleen het boek Deuteronomium (herhaling der wet) bedoeld is. Die wet moest om de zeven jaren, bij het einde van het loofhultenfeest (vreugdagedag der wet), voor het verzamelde volk, waarbij zelfs de vrouwen en kinderen moesten tegenwoordig zijn, voorgelezen, opdat zij 's Heeren wet weten en betrachten zouden. Daarna beval de Heere, dat hij met Jozua zich voor Hem in de tent dersamenkomst moest stellen, terwijl Hij in de wolkkolom verscheen, en kondigde hun aan, dat het volk, hetwelk Hij zeker in het land der belofte brengen zou, geheel van Hem zou afwijken, om andere goden na te wandelen, het verbond verbrekende en zijne inzettingen overtredende, waarom Hij zijn toorn over hen in zware straffen openbaren zou. De gedachtenis aan deze godsspraak moest hij vereeuwigen in een lied, dat wij in Deut. 32 geschreven vinden. Voorts vermaande en bemoedigde de Heere Jozua tot de zware taak hem opgelegd, hem verzeerende van zijn nabijheid, waardoor hij het volk zeker in het land der belofte brengen zou. Mozes gebod nu, volgens de goddelijke opdracht, aan de levieten om het wetboek aan de zijde van de ark des verbonds te leggen, tot een getuige tegen het volk, dat reeds zoo wederspanning was gedurende zijn leven, hoeveel te meer dan na zijn dood, en geheel van den Heere en zijn dienst zou afwijken. Hij beval verder, dat de oudsten en oversten des volks zich om hem zouden verzamelen, opdat hij, onder getuige van aarde en hemel, hun de vermaningen en waarschuwingen vóór zijn dood mocht geven.

Daarop hief hij voor het oor der geheele gemeente het lied aan, waarin hij na de zegeningen des ver-

bonds, hun van den Heere als hun Rotssteen geschonken, hun van Gods wege de oordeelen aankondigde over hunne afwijkingen, die de levende Verbondsgod, als heilig en rechtvaardig, zeker door honger en pestilentie en door het zwaard der heidenen vergelden zou, en vermaande hen met ernst toch aan dit lied te denken en die bedreigingen Gods ter harte te nemen.

Hierna beval de Heere Mozes op den berg Abarim of Nebo te klimmen, in het land Moab tegenover Jericho gelegen, om daar, tot straf voor zijn ongehoorzaamheid, te sterven. Maar vooraf deelde hij aan het volk, dat, hoeveel kwaad het hem ook berokkend had, hem zoo dierbaar was, den Goddelijken zegen mede. Als een waar profeet en een echt aartsvader, sprak hij in verhevene taal over elk der stammen in het bijzonder den zegen uit. Geen enkele vloek, maar alleen zegen vloeide van zijne lippen. Had Jakob op zijn sterfbed over sommige stammen Gods rechtvaardige oordeelen aankondigd, Mozes heeft alle deze verzwegen en slechts beloften uitgesproken. Vooral hebben wij te letten op het onderscheid tusschen de uitspraak van Jakob en van Mozes in betrekking tot Levi, wiens oordeel in een zegen wordt verkeerd. Het oordeel der verdeling onder de andere stammen (Gen. 49 : 7) wordt een zegen, daar zij, als Gode toebehoorende, geen erfdeel behoeften, en alom onder Israel verspreid, hen 's Heeren wet zouden leeren. Simeons oordeel wordt niet herhaald, omdat zijn naam als de geringste onder de stammen niet eens door Mozes genoemd wordt. De opeenvolging der stammen verschilt ook geheel. Wel wordt Ruben 't eerst genoemd, hoewel zijn zegenspraak weinig beteekent; maar verder wordt Juda vóór Levi, met verzwijging van Simeon genoemd; Benjamin gaat voor Jozef, in zijne twee takken Efraim en Manasse. Bij het eindigen van deze zegenbeden, verheft zich de geest van den scheidenden leidsman tot God, dien hij als hun God verheerlijkt, wiens trouw en macht aan hen blijken zou, zoodat zij als een volk, door dien Jehovah verkoren, verlost en gezegend en boven hunne vijanden verheven, welgelukzalig moeten genoemd worden. (Jeschurun, de dichtelijke naam voor Israel, door Mozes gebruikt, beteekent: hij dien Jehovah zien mag; anderen zeggen, dat hij de *rechtvaardige* beteekent).

Nu was Mozes' taak geëindigd, waarom hij in blijmoedig vertrouwen den berg Nebo beklom; alwaar de Heere zijn gezicht zóo verhelderde, dat hij Israel als reeds in zijn land wonende, verdeeld in zijne stammen, aanschouwen mocht. Dit was een verheven wondergezicht en een zeldzaam blijk van de gunst des Heeren over hem, die, zonder den strijd daartoe te hebben gevoerd, zijn volk in rust en vrede en welvaart mocht zien wonen, als heerlijk bewijs van de genade, macht en trouw van Jehovah, hun als zijn uitverkoren bondsvolk betoond. Daarna

stierf hij naar den mond des Heeren, d.i. naar het woord Gods. Anderen vertalen: *aan* den mond des Heeren, d.i. met een kus der zalige liefde Gods. Hoewel Mozes stierf tot straf zijner overtreding, ontstiep hij voorzeker in de zalige liefdegemeenschap met zijn God. Hij mocht het aardsche Kanaän niet binnengaan, hoewel hij de vervulling der beloften mocht aanschouwen met zijn lichamelijke oogen; maar hij mocht het hemelsch Kanaän ingaan, waar hij met zijn geestelijke oogen eeuwig God aanschouwen mocht in zijn volle heerlijkheid, die hij hier bekeerd en bij schaduw gezien had (Exod. 33 : 18; 34 : 6) en waar hij na zooveel strijd en lijden eeuwig mocht rusten en de volle genieting van Gods beloften smaken. Daar is geen deksel meer op zijn aangezicht noodig (Exod. 34 : 30, 33), maar straalt de heerlijkheid des Heeren onbedekt van zijn verheerlijkt gelaat. Wij lezen, dat de Heere zelf Mozes begraven heeft en niemand zijn graf gevonden heeft. Dit achtte de Heere noodig, om alle afgodische vereering met hem te voorkomen. Wij denken bij dit begraven Gods aan een hemelsche opneming na den dood, daar wij lezen dat Michael met Satan over het bezit zijns lichaams getwist en het aan zijn macht ontrukkt heeft (Judas vs. 9) maar vooral dat Mozes met den lichamelijk opgenomen Elia, in verheerlijkte lichaamsgestalte bij Jezus op Thabor is verschenen (Matth. 17 : 3). Mozes stierf, hoewel 120 jaren oud zijnde, in de volle kracht zijns levens (Jes. 40 : 31; Ps. 92 : 15). Hij heeft den gewonen leeftijd overschreden (Ps. 90 : 10), maar moest toch ook de waarheid van zijn verheven psalm ervaren, dien hij zeker op het einde zijns levens gedicht heeft (Ps. 90). Zijn leeftijd is in drie gelijke tijdperken te verdeelen: 40 jaren ter voorbereiding aan Farao's hof, 40 jaren in de woestijn en 40 jaren tot volvoering van zijn taak als leidsman van Israel. Hoog bleef en blijft Mozes als man Gods, als profeet, wetgever en leidsman geëerd. Vooral van hem geldt Ps. 37 : 37; 112 : 6b; Spr. 10 : 7a.

Duidelijk bleek de liefde en eerbied des volks, door hem gelijk Aäron dertig dagen te beweenen en zijne gedachtenis te verheerlijken, verklarende, dat geen profeet als Mozes meer is opgestaan; welke verklaring volkomen naar waarheid is (vgl. Deut. 18 : 15, 18). Moest Mozes' dood het volk juist nu, nu hij het dringendst noodig scheen, diep smarten en teleurstellen, de Heere toonde niet een mensch noodig te hebben, daar Hijzelf door Jozua zijn volk aanvoeren en verlossen zou. Het volk moest dan ook Jozua, als vervuld van den Geest der wijsheid erkennen, en hem als Mozes' opvolger gewillig gehoorzaam zijn.

ALLERLEI.

Op een van de eilanden in de Zuidzee, leefden een vader en moeder, die een allerliefsten, kleinen jongen hadden. Zij vonden het te lastig om dat kind op te voeden, en daarom besloten zij, om het kind maar te begraven; dan zou het in den grond wel sterven. De vader groef een diepen kuil in den grond, welke tot graf bestemd werd; vervolgens legde hij een mat op den bodem, en het kind daarop. De moeder, bevreesd dat er aarde in het mondje zou komen, dekte het kind met een mat toe, legde er eenige planken over, en beiden wierpen toen het geheele graf vol met aarde. Het lieve kind weende verschrikkelijk en de ouders hoorden het gegil uit de aarde opkomen. Daarop brachten zij een grooten hoop hout bijeen, dat zij op het graf legden; vervolgens staken zij het in brand, en dachten dat de hitte wel in de aarde zou dringen, waardoor het kind sterven zou. Terwijl het vuur verschrikkelijk brandde, en de ouders luisterden of zij nog geluid uit den grond hoorden komen, kwam daar een man aan, die den Bijbel gelezen had en den Heere God kende. Deze ziende wat daar geschiedde, riep uit: „Wat doet gij daar? Gaat gij uw kind begraven, en leeft het nog?”

„Wij kunnen het kind niet opvoeden: dat is ons te lastig, en daarom is het beter dat het dood is,” zeiden de ouders. „Dat moogt gij niet doen,” riep de man; „Komt, spoedig, maakt het vuur uit, graaft uw kind weer op; wie heeft u de vrijheid gegeven het kind te doden? Dat kind is het eigendom van God. Hij heeft het geschapen en gij moet het voor Hem opvoeden; als het sterft, zal Hij toornig op u worden dat gij zijn kind vermoord hebt; dan zal Hij u straffen en u in het groote vuur, de hel, werpen.”

Toen zij dit hoorden, ontstelden zij zeer; de moeder liep weg om water te halen en het vuur te blusschen, terwijl de vader met zijn handen het graf weer opengroef, en ziet, het kind leefde nog! De man begon hem nu van den Bijbel te vertellen, en dat de Heere Jezus gezegd heeft, dat de kinderen tot Hem moeten gebracht worden. De ouders luisterden met aandacht, en deze vreeselijke gebeurtenis wilde de Heere als het middel gebruiken, waardoor die heidensche ouders Hem leerden kennen en liefhebben en voor hun kind leerden bidden. Lieve kinderen! brengt den Heere de eer, dat Hij u Christenouders schonk!

Gered.

In de dagen van Karel II, toen hij in Engeland teruggekeerd was, zag het er met de Protestanten treurig uit. Uitwendig eenigszins vrij, werden zij in het geheim bespied en vervolgd. De predikant Rogers predikte op een Zondagmorgen voor zijn gemeente.

Menigeen had het gezien, hoe twee vreemde mannen stil rondgluurden en gedurig zeer bedekt in een boekje schreven. Zij waren spionnen van den opperrechter Richard Cradock. Enkele dagen daarna werden de predikant en vele van zijne gemeenteleden gevangengenomen en voor Cradock gebracht. De beschuldigten zaten langen tijd op de bank der misdadigers te wachten, tot het verhoor zou aanvangen. Een der getuigen ontbrak. De opperrechter had een kleindochter, die hij zeer liefhad en door hem opgevoed werd. Zij was altijd bij hem en was zoo verwend, dat zij haar grootvader met hare begeerten dwingen kon, haar alles toe te staan wat zij wilde. Zoo was zij dan ook nu in de gerechtszaal gekomen. Zij huppelde rond en werd aangetrokken door de vriendelijke blikken van den predikant Rogers, die haar vriendelijk toeknikte. Zij was een zeer aanvallig kind en Rogers sprak haar aan, daar hij een groot kindervriend was. Eindelijk ving het verhoor aan en allen werden bevonden schuldig te zijn aan het belijden van de leer der waarheid. Daarop werden de beschuldigten weggezonden met het bevel om, zoodra zij weder geroepen werden, zekerlijk te verschijnen. Het duurde dan ook niet lang, of weder stonden al de beschuldigten voor den rechter, om nu te hooren welke straf zij, als vervolgd om des Heeren wil, zouden moeten dragen. Allen werden schuldig verklaard aan de prediking van het Evangelie of het vrijwillig aanhooren daarvan, en deswege werd een langdurige gevangenisstraf tegen hen geëischt. Daarop verwijderden zich de rechters om te overleggen, hoedanig zij de straf zouden uitspreken en ten uitvoer leggen. In dien tusschentijd kwam de kleindochter van Cradock de zaal binnenhuppelen, en helder rondziende, ontdekte zij spoedig den vriendelijken prediker. Eenige oogenblikken later zat zij op zijn knie en vertelde hem van haar spelen en genot. „Maar,” vroeg zij eindelijk, „waarom zijt u toch hier?” „Ik heb het Evangelie gepredikt,” zeide Rogers, „en daarom wil uw grootvader mij in de gevangenis werpen.” „O, verschrikkelijk!” riep zij uit, sprong van zijne knie af en wipte spoedig de zaal uit. Bij haar grootvader gekomen, zeide zij: „Grootvâ! wat wil u met dien goeden heer doen?” „Dat is mijn zaak,” sprak de rechter. „Neen, neen! u wil hem naar de gevangenis laten brengen, maar grootvâ! doe dat niet, want dat is zoo erg; als u dat doet, ga ik mij verdrinken!” Cradock ontstelde, wetende dat zijn kleindochter wel eens eigenzinnig en halsstarig was. Hij deed alle moeite om het kind te overtuigen, dat Rogers en de anderen booze menschen waren, doch er hielp niets aan; zij riep voortdurend: „Grootvâ, u moet dat niet doen!” Toen hij nu zag dat het volkomen ernst bij haar was, kon hij niet anders dan naar de gerechtszaal terugkeeren, de gevangenen vrijspreken en zeggen dat zij het te danken hadden aan dat kind. Allen snikten van blijdschap, maar Rogers legde zijn hand op het hoofd

van de kleine en sprak: „God zegene u, mijn lieve kind, Hij zij uw God!”

Het kind groeide op, maar hoewel zij rijk met aardsche goederen bedeed was, had zij geen rust, want zij kende den Heere niet. Vele jaren na de vrijlating van de Protestanten had zij eens een wonderlijken droom. Zij droomde dat zij zeer benauwd was en nergens lucht kon vinden, totdat zij een Protestantsche kerk inliep, waar het haar zoo goed en ruim werd, dat zij zich volkomen wel gevoelde. Deze droom had zulk een geweldigen indruk in haar hart gemaakt, dat zij zich den volgenden dag naar een kerk liet brengen, onverschillig waar. Zij kwam alzoo onder het gehoor van Ds. Shower, die over de rechtvaardiging door het geloof en over de algemeenzaamheid van Christus sprak. De Heere wilde zijn Woord aan haar harte heiligen, en zij vond vrede in het bloed des Lams.

Ja, het is waar: „Uit den mond der kinderkens en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest, om uwer tegenpartijders wil, om den vijand en wraakgierige te doen ophouden.”

De kracht des gebeds.

Ruim 1500 jaren geleden leefde er in Azië een volk, dat woest en oorlogzuchtig was; daarbij diende het de afgoden en was zeer bijgeloovig. Eens overvielen de Iberiërs (zoo heette dat volk) een gezelschap reizende Christenen en namen ook een meisje gevangen, dat zij voor slavin verkochten. Dit meisje was zeer zachtzinnig en vlug, had den Heere Jezus lief en werd Nunia genoemd.

Eens gebeurde het, dat een kind van de Iberiërs ziek werd, en naar gewoonte werd dat zieke kind van huis tot huis gedragen, om te zien of er ook iemand een middel wist om het te doen herstellen, omdat daar geen dokters waren. Niemand wist een middel en allen zeiden: „Och, dat kind zal wel sterfen.” Eindelijk werd het ook bij Nunia gebracht, die zeide: „Ik ben maar een arm meisje, ik weet ook niets, maar ik kan u wel iemand noemen, die het kind genezen kan.” „En wie is die man?” vroagen de ouders. „Dat is de Heere in den hemel, de groote God, die zoo vriendelijk en goed is voor allen die Hem liefhebben”, zeide Nunia.

„Roep Hem spoedig hier,” baden de ouders. Toen viel Nunia op de knieën en bad: „O, lieve Heere, kom toch met uwe hulp, openbaar U om uws naams wil!”

Dit korte, maar geloovige gebed werd verhoord: de zieke werd door den Heere geheel hersteld.

Ge kunt begrijpen, dat die ouders blij waren. Zij vertelden het aan alle menschen, maar den Heere, dien zij niet kenden, dankten zij niet.

Eenigen tijd daarna werd ook de koningin ziek, en van het herstelde kind gehoord hebbende, gaf

zij bevel, dat Nunia bij haar moest komen. Deze wilde eerst niet, maar toen de koningin aanhield, ging zij. Nunia bad in hare eenvoudigheid ernstig tot den Heere, dat de koningin toch mocht genezen worden en dat zij den Heere Jezus mocht leeren kennen en liefhebben. Ook nu weder verhoorde haar de Heere en de koningin herstelde. Dit veroorzaakte groote vreugde aan het hof en de koning wilde haar een groot geschenk geven, dat zij evenwel niet aannam, zeggende dat niet haar, maar den Heere God daarvan de eere toekwam.

Eenigen tijd later ging de koning op de jacht en verdwaalde in een bosch. Een dikke nevel kwam opzetten, het werd donker en de nacht brak aan. De koning blies op zijn jachthoorn, maar tevergeefs; geen mensch kwam opdagen en de koning was zeer ongerust. Nu dacht hij aan Nunia en aan hetgeen zij hem verteld had van den Heere. De koning steeg van zijn paard, knielde neder en bad: „O, God van Nunia! Is het waar, dat Gij almachtig zijt, help mij dan uit den nood en ik zal mijn leven aan U wijden.” De koning stond op, besteeg zijn paard, rende recht door en was weldra in zijn paleis terug. Dadelijk vertelde hij aan de koningin wat er gebeurd was. Nunia werd geroepen en moest nu den koning en de koningin van den Heere Jezus vertellen, want de God van Nunia was de ware God. Dat was een liefelijk schouwspel, om te zien, hoe die drie daar bij elkander zaten en Nunia de onderwijzeres was! De koning gaf nu bevel dat alle afgoden moesten weggeworpen en alle Iberiërs in den Christelijken godsdienst onderwezen worden, en zelf gingen de koning en de koningin daarin voor.

KERSTLIED.

't Nietig Rijske, dat eens opwies
 Als een wortel uit de aard,
 Blijft, hoe nietig 't ook mocht wezen,
 Toch ons aller hulde waard.
 Schoon dat Rijske nu reeds Boom is,
 Heinde en veer zijn takken spreidt,
 't Kerstfeest doet steeds goed aan 't harte,
 Als 'k weer aan de krib verbeid.
 Vraagt gij nog: „Wie is dat Rijske,
 Dat der eeuwen lof verdient?”
 'k Zal zijn rechten naam u noemen:
 „Jezus is een kindervriend.”

Zondaar, wilt gij zalig worden?
 Spoed u dan ter kribbe heen.
 Maar daar komt alleen maar binnen,
 Wie laag bukt, en anders geen.
 Daar ligt Jezus arm en hulploos,
 Niet in pracht of heerlijkheid.
 Wie zich voor dat Kind niet schame,
 Vindt zich eeuwig vreugd bereid.
 Vraagt gij nog, enz.

Zulk een Heiland hebt gij noodig,
 Die 't hoogmoedig harte breekt,
 En u uit zijn krib en winds'len
 Schreiend van genade spreekt.
 Zoo tot kleinheid af te dalen,
 Troongenoot van God te zijn,
 Kroon en sceppter af te leggen, —
 Kan er grooter grootheid zijn?
 Vraagt gij nog, enz.

Laat dan vrij de Hallels klinken
 Bij der eng'len „Eer zij God!“
 Vrede voert Hij voor zich henen;
 Prijst Hem om dit heilgenot.
 Laat dien feesttoon niet meer zwijgen,
 Blijft getrouw aan Jezus' zij,
 Zoodat eens uw laatste juichtoon:
 „Amen Jezus! vrede” zij!
 Vraagt gij nog, enz.

I M M A N U E L.

(bij het Kerstfeest.)

Vreest niet, gij van God beminden,
 Ziet uw Koning komt, Hij leeft!
 Arm en ned'rig zult gij vinden,
 Hem die alle schatten heeft.
 Ziet! Hij komt als teeder wichtje,
 Hij, verwinnaar van de hel.
 Ziet! Hij komt, gesmaad van menschen,
 Hij, de Heer, de Immanuel.

Ruisch' thans ons loffied, de Heer is geboren!
 Juicht dan gij hemel en aarde: Hij leeft!
 Heil u, o mensch, in uzelfen verloren,
 Kniel bij de kribbe, aanbid Hem en leeft.

Heer! U prezen de englenkoren,
 Herders meldden blij uw daan,
 Wijzen deden 't allen hooren:
 Jacobs Star is opgegaan.
 Ja, Gij schijnt, o Licht der wereld!
 Nimmer wordt uw glans verdoofd,
 En een kroon zoo rijk bepereld,
 Siert in eeuwigheid uw hoofd.

Juich dan mijn ziele, de Heer is geboren!
 Hij, die den zondaar verheft uit het stof,
 En weer van vrede met God ons doet hooren,
 Hij is het waardig, zing eeuwig zijn lof.

H. J. v. V.

Als het God behaagt.

Eenige jaren geleden maakte een Engelsche dame eene zeereis. Onderweg vraagde zij aan een matroos van het schip: „Hoelang zal de tocht nog duren?” — „Als het God belieft, zijn wij over veertien dagen op de plaats onzer bestemming,” was het antwoord.

„Als het God belieft?” herhaalde de dame, die, helaas, eene ongeloofige was, „dat is maar domme kletspraat; weet gij dan niet, dat alles in de wereld van het toeval afhangt?” — O, neen, de matroos gaf dit niet toe. Wat is een toeval? Dat is niets. Vanzelf kan niets komen, vanzelf kan ook niets gebeuren. Er woont een God in den hemel, die alles bestuurt, van wien alles afhangt, die regen en vruchtbare tijden beschikt en ook het uur van geboorte en dood. Dat had zijne moeder hem al geleerd en dat stond in zijn Bijbel. Maar de geleerde dame stemde deze dingen geenszins toe. Zij had zooveel redeneeringen over de natuurkrachten en tegen de echtheid van den Bijbel, dat de eenvoudige zeerob niet langer tegen haar was opgewassen en er het stilzwijgen toe deed.

Maar ziet, wat gebeurde er? Na een paar dagen brak er een hevige stormwind los en geraakte het schip in groot gevaar. Toen de storm het ergst bulderde en de dame in doodelijken angst in de kajuit zat, kwam daar de matroos voorbij, die kalmpjes deed wat zijn plicht was. „Wat denkt gij,” riep zij hem toe, „zal die storm nog niet haast voorbij zijn?” — „Ik weet het niet, dame, maar alle voortekenen zijn er van, dat hij nog lang kan aanhouden.” — „O, als wij dan maar niet omkomen! God beware ons, manlief, bid dat wij niet omkomen!”

Toen zag de matroos haar met groote oogen aan, en vraagde: „Bidden, mevrouw? Bidden? En moet ik dan tot het toeval bidden?”

MEDEDEELINGEN.

Bij het einde van den vierden jaargang moeten wij met leedwezen berichten, dat de uitgave van dit maandblad moet worden gestaakt. Te weinig deelneming is hiervan de oorzaak. De kosten van zulk een uitgaaf konden niet worden gedekt. Zeer veel heeft de redactie gedaan om het getal abonne's nog slechts met 200 te vermeerderen, dan kon het blad blijven bestaan, doch het mocht niet gelukken. Dat dit zeer te betreuren is, zal door velen worden erkend; doch hoewel de redactie en de uitgever goede verwachting koesterden van de medewerking van Zondagsschoolonderwijzers en -onderwijzeressen, zijn zij in dezen zeer teleurgesteld. Zij voelen zich daarom gedrongen, nu het tekort ongeveer duizend gulden bedraagt, met de uitgave niet langer voort te gaan.

Zijn er ook belangstellenden die hen deze schade willen helpen dragen, of middelen kunnen aanwijzen waardoor de uitgave kan voortgezet worden?

De Rooster voor 1894 is weder ter perse. De toelichtingen bij dien Rooster zullen afzonderlijk verkrijgbaar worden gesteld.

DE REDACTIE.